

**T.C.
BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI
MUHASEBE FİNANSMAN DOKTORA PROGRAMI**

**UFRS’NİN BORSA İSTANBUL’DAKİ ŞİRKETLERİN FİNANSAL
TABLOLARI ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: FİNANSAL BİLGİNİN
İHTİYACA UYGUNLUĞU VE FİNANSAL TABLOLAR ANALİZİ**

DOKTORA TEZİ

HAZIRLAYAN

BANU SULTANOĞLU

TEZ DANIŞMANI

Doç. Dr. GÜRAY KÜÇÜKKOCAOĞLU

ANKARA – 2014

**T.C.
BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI
MUHASEBE FİNANSMAN DOKTORA PROGRAMI**

**UFRS’NİN BORSA İSTANBUL’DAKİ ŞİRKETLERİN FİNANSAL
TABLOLARI ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: FİNANSAL BİLGİNİN
İHTİYACA UYGUNLUĞU VE FİNANSAL TABLOLAR ANALİZİ**

DOKTORA TEZİ

HAZIRLAYAN

BANU SULTANOĞLU

TEZ DANIŞMANI

Doç. Dr. GÜRAY KÜÇÜKKOCAOĞLU

ANKARA – 2014

Banu SULTANOĞLU tarafından hazırlanan "UFRS'nin Borsa İstanbul'daki Şirketlerin Finansal Tabloları Üzerindeki Etkisi: Finansal Bilginin İhtiyaca Uygunluğu ve Finansal Tablolar Analizi" adlı bu çalışma jürimizce Doktora Tezi olarak kabul edilmiştir.

Kabul(sınav)Tarihi: 27/01/2014

(Jüri Üyesinin Unvanı,Adı-Soyadı ve Kurumu):

Jüri Üyesi : Prof. Dr. Orhan SEVİLENGÜL, Başkent Üniversitesi

Jüri Üyesi : Prof. Dr. Halil SARIASLAN, Başkent Üniversitesi

Jüri Üyesi : Prof. Dr. Nalan AKDOĞAN, Başkent Üniversitesi

Jüri Üyesi : Doç. Dr. Güray KÜÇÜKKOCAOĞLU, Başkent Üniversitesi (Danışman)

Jüri Üyesi : Doç. Dr. Fazıl GÖKGÖZ, Ankara Üniversitesi

İmzası

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

...../...../20....

Prof. Dr. Doğan TUNCER

Enstitü Müdürü

ÖZET

Bu çalışmada, UFRS'nin Türkiye'de 2005 yılından itibaren Borsa İstanbul'da işlem gören işletmelerin hazırladıkları finansal tablolarda sunulan finansal bilginin ihtiyaca uygunluğu ve finansal tablo analizi üzerindeki etkisi ampirik olarak incelenmiştir. İnceleme, UFRS Öncesi (2000-2004) ve UFRS Sonrası (2005-2010) dönemler arası imalat sanayi sektöründe devamlı olarak işlem gören 26 işletme için gerçekleştirilmiştir. Çalışmada, UFRS'nin, finansal bilginin ihtiyaca uygunluğunda bir artış yaratıp yaratmadığını ölçmek için, Fiyat Modeli (Ohlson, 1995) ve Getiri Modeli (Easton ve Harris, 1991), finansal tablo analizi üzerindeki etkisi için ise Rasyo Modeli kullanılarak panel regresyon analizi gerçekleştirilmiştir. İhtiyaca uygunluk için her iki Model ile yapılan analizler sonucunda, UFRS'den sonra, finansal bilginin ihtiyaca uygunluğunda anlamlı bir artış olduğu görülmüştür. Ayrıca, Fiyat Modeli kullanılarak yapılan analiz sonuçlarında, özkaynak defter değerinin işletmelerin piyasa değerlerini açıklamada etkin olduğu bulunmuştur. Getiri Modeli analiz sonuçlarında ise, net kâr değerindeki değişim değerinin UFRS'ye geçişten sonra hisse senedi getirisine yansımaları anlamlı bulunmuştur. UFRS'nin finansal tablo analizi üzerindeki etkisini ölçmek için kullanılan Rasyo Modeli sonuçlarında, UFRS'ye göre hazırlanmamış finansal tablolardan elde edilen finansal oranların, UFRS'ye göre hazırlanmış finansal tablolardan elde edilen finansal oranlara göre işletmelerin hisse senedi getirilerini açıklamada daha çok katkı sağladığı söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: UFRS, ihtiyaca uygunluk, finansal tablolar, finansal bilgi

ABSTRACT

In this study, the impact of International Financial Reporting Standards (IFRS) on the value relevance of financial information and the financial statement analysis of Turkish listed manufacturing companies on Borsa İstanbul is empirically examined. The Study is conducted for pre-IFRS (2000-2004) and post-IFRS (2005-2010) periods using a sample of 26 companies which were continuously operating for these two periods. The periods are compared to investigate whether IFRS has an increasing impact on the value relevance of accounting information by using Price Model (Ohlson, 1995) and Return Model (Easton and Harris, 1991). Ratio Model is used to examine the impact on the financial statement analysis. The panel regression analyses results show that, the value relevance of financial information increased after the adoption of IFRS for Turkish listed companies. According to the results obtained from Price and Return Models, the value relevance of financial information has been increased after IFRS adoption considering the book value of equity and change in the net income. However, the research findings based on the Ratio Model show that, the financial ratios obtained from the financial statements prepared in pre-IFRS period has more contribution on describing the stock returns than the financial ratios obtained from the financial statements prepared in post-IFRS period.

Keywords: IFRS, value relevance, financial statements, financial information

İÇİNDEKİLER

ÖZET	I
ABSTRACT	II
TABLolar LİSTESİ	V
KISALTMALAR CETVELİ	VI
GİRİŞ	1
BÖLÜM I. FİNANSAL TABLOLAR ve FAYDALI FİNANSAL BİLGİ RAPORLAMASI	5
1.1. Finansal Tabloların Tarihsel Gelişimi	5
1.2. Genel Amaçlı Finansal Tablolar ve Sunuluş Esasları	6
1.2.1. İşletmenin Sürekliliği	7
1.2.2. Muhasebenin Tahakkuk Esası	7
1.2.3. Önemlilik ve Birleştirme	7
1.2.4. Netleştirme	8
1.2.5. Raporlama Sıklığı	8
1.2.6. Karşılaştırmalı Bilgi	8
1.2.7. Sunuluşun Tutarlılığı	9
1.3. Genel Amaçlı Finansal Tabloların Amacı	9
1.4. Finansal Tabloların Kullanıcıları ve Bunların Bilgi İhtiyaçları	12
1.5. Finansal Bilgi ve Faydalı Finansal Bilginin Niteliksel Özellikleri	16
1.5.1. Finansal Bilginin Sermaye Piyasalarındaki Önemi	18
1.5.2. Faydalı Finansal Bilginin Niteliksel Özellikleri	20
BÖLÜM II. ULUSLARARASI FİNANSAL RAPORLAMA STANDARTLARI'NIN DÜNYA'DA ve TÜRKİYE'DE KABULÜ	24
2.1. Uluslararası Finansal Raporlama Standartları	24
2.2. Muhasebe Standartlarının Amacı ve Muhasebe Kuramındaki Önemi	24
2.3. Uluslararası Muhasebe Standartlarının Doğuşu ve Önemi	26
2.3.1. Uluslararası Finansal Raporlama Standartları'na Geçişin Önemi	26
2.3.2. Dünya'da Muhasebe Standartlarının Oluşturulması Çalışmaları	29
2.3.2.1. Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi (IASC) ve Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (UMSK)'nin Çalışmaları	29
2.3.2.2. ABD'de Yapılan Çalışmalar	32
2.3.2.3. AB'nin Çalışmaları	33
2.3.3. Türkiye'de Muhasebe Standartları ve Uluslararası Standartlara Uymaya Yönelik Yapılan Çalışmalar	35
2.4. Uluslararası Finansal Raporlama Standartları'nın Temel Özellikleri	38
2.5. Uluslararası Finansal Raporlama Standartları Esaslı Muhasebe Anlayışının Kullanıcılara Olumlu Etkileri ve Temel Faydaları	42
2.5.1. Yatırımcılar Açısından	49
2.5.2. Borç Verenler Açısından	53
2.5.3. İşletme Yönetimi Açısından	54
BÖLÜM III. ULUSLARARASI FİNANSAL RAPORLAMA STANDARTLARI'NA GEÇİLMESİNİN FİNANSAL TABLOLAR ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ	58
3.1. Uluslararası Finansal Raporlama Standartları'na Geçilmesinin Etkileri	58
3.2. Uluslararası Finansal Raporlama Standartları'nın Finansal Bilginin İhtiyaca Uygunluğu Üzerindeki Etkisi	59
3.2.1. İhtiyaca Uygun Finansal Bilginin Tanımı	59

3.2.2. Finansal Bilginin İhtiyaca Uygunluğunu Ölçmek için Yapılmış Çalışmalarda Kullanılan Modeller.....	63
3.2.3. Finansal Bilginin İhtiyaca Uygunluğuna İlişkin Yapılmış Çalışmalar	68
3.2.4. Uluslararası Finansal Raporlama Standartları'nın Finansal Bilginin İhtiyaca Uygunluğu Üzerindeki Etkisine Yönelik Yapılmış Çalışmalar	72
3.3. Uluslararası Finansal Raporlama Standartları'nın Finansal Tablolardaki Kalemlere ve Finansal Oranlara Etkisi.....	82
3.3.1. Uluslararası Finansal Raporlama Standartları ve Kıta Avrupası Muhasebesi .	82
3.3.2. Uluslararası Finansal Raporlama Standartları'nın Finansal Tablolardaki Kalemler Üzerindeki Etkisine Yönelik Ülke Çalışmaları	84
3.4. Uluslararası Finansal Raporlama Standartları'nın Finansal Tablolar Analizi Üzerindeki Etkileri	91
3.4.1. Finansal Tablolar Analizi.....	91
3.4.2. Uluslararası Finansal Raporlama Standartları'nın Finansal Tablolar Analizi Üzerindeki Etkisine Yönelik Yapılmış Çalışmalar	93
3.5. Uluslararası Finansal Raporlama Standartları'nın Finansal Bilgi Manipülasyonu Üzerindeki Etkisi.....	103
3.5.1. Finansal Bilgi Manipülasyonu	103
3.5.2. Uluslararası Finansal Raporlama Standartları'nın Finansal Bilgi Manipülasyonu Üzerindeki Etkisine Yönelik Yapılmış Çalışmalar	104
BÖLÜM IV. TÜRKİYE'DE ULUSLARARASI FİNANSAL RAPORLAMA STANDARTLARI'NIN FİNANSAL BİLGİNİN İHTİYACA UYGUNLUĞU VE FİNANSAL TABLOLAR ANALİZİNE ETKİSİ ÜZERİNE AMPİRİK ÇALIŞMA	108
4.1. Giriş.....	108
4.2. Araştırmanın Amacı.....	108
4.3. Araştırma Kapsamındaki İşletmeler.....	110
4.4. Araştırmanın Kapsadığı Dönem.....	111
4.5. Hipotezler ve Kurulan Modeller	111
4.5.1. Uluslararası Finansal Raporlama Standartları'nın Finansal Bilginin İhtiyaca Uygunluğu Üzerindeki Etkisi'ne İlişkin Hipotezler	112
4.5.2. Uluslararası Finansal Raporlama Standartları'nın Finansal Tablo Analizi Üzerindeki Etkisi'ne İlişkin Hipotezler	115
4.5.3. Modellerde Kullanılan Değişkenlerin Tanımlanması	117
Tablo 7. Özdeğerler (Eigenvalues) Tablosu	120
4.6. Araştırmanın Yöntemi.....	121
4.7. Araştırmanın Bulguları ve Analizi	123
4.7.1. Betimleyici İstatistik Veriler	123
4.7.2. Korelasyon Analizleri	126
4.7.3. Regresyon Analizleri.....	129
4.7.3.1. Fiyat Modeli Sonuçları	129
4.7.3.2. Getiri Modeli Sonuçları	132
4.7.3.3. Rasyo Modeli Sonuçları	133
BÖLÜM V. SONUÇ	135
KAYNAKÇA	138

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1	UFRS'nin Finansal Bilginin İhtiyaca Uygunluğu Üzerindeki Etkisine Yönelik Literatürdeki Çalışmalar.....	80-81
Tablo 2	Ağca ve Aktaş'a Ait Çalışmanın Bulguları.....	89
Tablo 3	UFRS'nin Finansal Tablolar Analizi Üzerindeki Etkisine Yönelik Literatürdeki Çalışmalar.....	101-102
Tablo 4	Araştırma Kapsamındaki İşletmelerin Belirlenmesi.....	110
Tablo 5	İşletmelerin Sektörleri ve Borsa İstanbul Kodları.....	110
Tablo 6	Analizde Kullanılan Finansal Oranlar ve Hesaplamaları.....	118
Tablo 7	Özdeğerler (Eigenvalues) Tablosu.....	120
Tablo 8	Değişkenlere Ait Birim Kök Testi Sonuçları.....	122
Tablo 9	Betimleyici İstatistik Veriler.....	123
Tablo 10	Değişkenlerin Ortalama Değerleri Yüzdesel Değişimler.....	124
Tablo 11	Özkaynak Defter Değeri ve Net Kâr'a Ait Standart Sapmaların Yüzdesel Değişimleri.....	125
Tablo 12	Fiyat Modeli Korelasyon Matrisi.....	126
Tablo 13	Getiri Modeli Korelasyon Matrisi.....	127
Tablo 14	Rasyo Modeli Korelasyon Matrisi.....	128
Tablo 15	Fiyat Modeli Regresyon Analizi.....	129
Tablo 16	Getiri Modeli Regresyon Analizi.....	132
Tablo 17	Rasyo Modeli Regresyon Analizi.....	133

KISALTMALAR CETVELİ

AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AICPA	: American Institute of Certified Public Accountants (Amerikan Mali Müşavirler Enstitüsü)
APB	: Accounting Principles Board
BDDK	: Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu
FASB	: Amerikan Finansal Muhasebe Standartları Kurulu
İMKB	: İstanbul Menkul Kıymetler Borsası
IASC	: Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi
IFAC	: International Federation of Accountans
IOSCO	: International Organization of Securities Commissions
ISAR	: Uluslararası Muhasebe ve Raporlama Standartları Konusunda Uzmanların Oluşturduğu Birleşmiş Milletler Ticari ve Gelişme Birimine Bağlı Çalışma Grubu
KAP	: Kamuyu Aydınlatma Platformu
OECD Working Group	: Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü İçindeki Çalışma Grubu
SEC	: Securities and Exchanges Commission-ABD Menkul Kıymetler ve Borsa Komisyonu
SPK	: Sermaye Piyasası Kurulu
TFRS	: Türkiye Finansal Raporlama Standartları
TMS	: Türkiye Muhasebe Standartları
TMSK	: Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu
TMUD	: Türkiye Muhasebe Uzmanları Derneği
TMUDESK	: Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu
TTK	: Türk Ticaret Kanunu
TÜRMOB	: Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği
UFRS	: Uluslararası Finansal Raporlama Standartları
UMS	: Uluslararası Muhasebe Standartları
UMSK	: Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu
US GAAP	: ABD Genel Kabul Görmüş Muhasebe İlkeleri- Unites States, Generally Accepted Accounting Standards
VUK	: Vergi Usul Kanunu
Vd	: Ve diğer

GİRİŞ

Muhasebenin en temel görevi, bir işletmeye ait belli bir dönemde gerçekleşen mali nitelikteki olayları ve/veya sonuçlarını finansal bilgi ihtiyacı olan her türlü kişi ve kuruluşa raporlamaktır. Finansal tablolar, muhasebenin raporlama işlevinin yerine getirilmesi gereği ortaya çıkmıştır. Türkiye Muhasebe Standartları Madde:7 (TMS- md. 7)'ye göre, “*Finansal Tablolar, bir işletmenin belirli bilgi ihtiyaçları doğrultusunda uyarlanmış finansal tablo hazırlamasına gerek duymayan kullanıcıların ihtiyaçlarını karşılamak üzere hazırlanan mali tablolardır*” şeklinde tanımlanmaktadır¹.

Finansal tabloların amacı, işletme bünyesinde ve dışındaki geniş bir kullanıcı kitlesine ekonomik kararlar alırken, işletmenin finansal durumu, faaliyet sonuçları ve finansal durumundaki değişiklikler hakkında faydalı bilgi sunmaktır. Finansal tablolar aracılığı ile aktarılan bir finansal bilginin faydalı olması için, Kavramsal Çerçeve’de tanımlanan iki temel niteliksel özelliğe sahip olması gerekir. Bunlar, “ihtiyaca uygunluk” ve “gerçeğe uygun sunum²”dur.

İhtiyaca uygun finansal bilgi, kullanıcılar tarafından verilecek ekonomik kararlarda etkili olacak bilgidir. Bu bilgiler, kullanıcıların, geçmiş ve şimdiki zamanda gerçekleşen olayların sonuçları hakkında analizler yaparak, gelecekle ilgili öngörülerde bulunmalarına imkan sağlayacak nitelikte olmalıdır.

Finansal bilginin ihtiyaca uygunluğunun ilk tanımı Amir ve diğerleri (1993) tarafından “bilginin piyasada yarattığı değer” olarak yapıldıktan sonra, uluslararası literatürde, ihtiyaca uygunluk için farklı birçok tanım yapılmıştır. Bu tanımların ortak noktası, finansal bilginin ancak işletmenin piyasa değeri/fiyatı ile ilişkilendirildiğinde ve yatırımcıların kararlarında değişikliğe neden olduğunda ihtiyaca uygun bilgi olarak nitelendirilebileceğidir.

Kavramsal Çerçeve’de, asli finansal tablo kullanıcıları, “mevcut ve potansiyel yatırımcılar, borç verenler ve kredi veren diğer taraflar”olarak tanımlanmıştır. Yatırımcılar,

---

¹ Finansal tablolar, finansal durum tablosu, kapsamlı gelir tablosu, özkaynaklar değişim tablosu, nakit akış tablosu ve bunlara ek olarak önemli muhasebe politikalarını özetleyen dipnotlar ve diğer açıklayıcı notlardan oluşmaktadır.

² Gerçeğe uygun sunum, Kavramsal Çerçeve’de “tam, tarafsız ve hatasız bilgi sunumu” olarak tanımlanmıştır.

sermaye piyasası gelişmiş ülkelerde, finansal tabloların en önemli kullanıcılarındandır. Bu yüzden, finansal tabloların bugün sahip olduğu değer, bu tablolardaki finansal bilgilerin yatırımcılar tarafından kullanılması ile oluşmuştur³.

Son yıllarda, faaliyetlerini uluslararası boyuta taşıyan yatırımcılar, gelecekle ilgili güvenilir tahminler yaparak mevcut ve potansiyel yatırımları ile ilgili doğru kararlar verebilmek için işletmelerin ekonomik değerlerini (piyasa kapitalizasyonunu) yansıtan finansal bilgiye daha çok ihtiyaç duymaktadırlar. Bu bağlamda, güvenilir bir uluslararası yatırım ortamının gelişmesine büyük katkı sağlayacak nitelikte finansal bilgi üretiminin temel gereksinimi, güçlü bir finansal raporlama yapısıdır.

1 Ocak 2005, yatırımcılar başta olmak üzere tüm kullanıcılar için, dünya genelinde kıyaslama ve değerlendirmeye imkan sağlayan ihtiyaca daha uygun, doğru, anlaşılabilir, etkin ve kaliteli finansal raporlama sisteminin doğuşu olarak kabul edilen devrim niteliğinde bir tarih olmuştur. Bu tarihten itibaren, Avrupa Birliği'ne (AB) üye ülkelerde hisse senetleri borsada işlem gören işletmeler konsolide finansal tablolarını Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (UMSK) tarafından yayımlanan Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (UFRS)'na uygun olarak hazırlamaya başlamışlardır. Ülkemizde de, Sermaye Piyasası Kurulu (SPK)'ya tabi şirketlerin bir kısmı “erken uygulayıcılar” olarak 2003 ve 2004 yıllarında, diğer tüm şirketler ise Avrupa ile eş zamanlı olarak 2005 yılının başından itibaren zorunlu olarak UFRS'yi uygulamaya başlamışlardır.

Dünya'da 100'den fazla ülkenin kabul edip, uyguladığı UFRS, muhasebe uygulamalarını standardize eden, yaratıcı muhasebe uygulamalarını ve bilgi asimetrisini azaltan, finansal bilginin kalitesini yükselten ve bütün bunların sonucu olarak da sermaye piyasalarının etkinliğini arttıran çok önemli bir değişimin başlangıcı olmuştur.

Hung ve Subramanyam (2007), “*UFRS'ye geçişin finansal tablolar üzerindeki etkisini incelemek önemlidir. Çünkü, UFRS'ye geçiş, sermaye piyasalarının etkinliğinin artması gibi birçok dolaylı ekonomik etkiler sağlamış olsa da, doğrudan tek etkisi değişen finansal tablolardır*” demiştir. Bu bağlamda, UFRS'nin finansal tablolar üzerindeki etkisinin incelendiği bu Tez Çalışmasının iki amacı vardır. Birincisi, 2005'de UFRS'ye

---

³ Akdoğan, N. ve Tenker, N. 2007. *Finansal Tablolar ve Mali Analiz Teknikleri*. 12.Baskı, Gazi Kitabevi

geçişin etkisini, finansal tablolarda sunulan finansal bilginin ihtiyaca uygunluğu yönünden incelemek, ikincisi ise, UFRS'nin yeni uygulamaları neticesinde finansal tablolardaki hesaplarda yapılan değişiklikler sonucu finansal tablolar analizi üzerindeki etkisini araştırmaktır. Bu amaçla, Türkiye'de hisse senetleri Borsa İstanbul'da⁴ işlem gören şirketler kullanılarak 2000-2010 yıllarını kapsayan dönem için ampirik bir çalışma gerçekleştirilmiştir.

Çalışmanın birinci amacı olan, finansal bilginin ihtiyaca uygunluğunda UFRS'nin bir etkisinin olup olmadığının incelenmesi için literatürde kullanılan Fiyat (Ohlson,1995) ve Getiri (Easton ve Harris, 1991) Modelleri kullanılarak, işletmelerin piyasa değerleri ve hisse senedi getirileri ile muhasebe rakamları arasındaki ilişkinin belirlenmesi ve UFRS'ye geçişten sonra anlamlı farklılıkların olup olmadığının test edilmesi için panel regresyon analizi yapılmıştır.

UFRS ile, finansal tabloların analizinde ve dünyadaki sermaye piyasalarında işlem gören işletmelerin hisse senetlerinin değerlendirilmesinde uluslararası anlamda daha doğru sonuçlar elde edilmesi beklenmektedir. Çalışmanın ikinci amacı, UFRS'nin Türk işletmelerine ait finansal tablolar analizinde herhangi bir etkisi olup olmadığının tespit edilmesidir. Bu bağlamda, çalışmada belirlenen finansal oranlar ile işletmelerin hisse senedi getirileri arasındaki ilişkinin belirlenmesi ve bu ilişkinin farklılık gösterip göstermediği panel regresyon analizi ile test edilmiştir.

Uluslararası literatürde, UFRS uygulamasının finansal tablolar üzerindeki etkisinin finansal bilginin ihtiyaca uygunluğu ve finansal tablolar analizi yönünden incelenmesine ilişkin çalışmaların büyük bir çoğunluğunun gelişmiş ülkeler (örn. Almanya, Yunanistan, Portekiz, İngiltere, İspanya, İtalya vd.) için yapıldığı görülmüştür. Buna ek olarak, ulusal literatürün de bu konuda az sayıda ampirik çalışmaya sahip olması nedeniyle, çalışmamızda, konunun Türkiye için ele alınmasının literatürdeki her iki boşluğu doldurmaya katkı sağlayacağı düşüncesindeyiz.

---

⁴ 5 Nisan 2013 tarihinde *İstanbul Menkul Kıymetler Borsası* (İMKB) olan adı, "Borsa İstanbul" olarak değiştirilmiştir. Tez Çalışmamızda kullanılan veri seti, İMKB veri setidir.

Tez, altı bölümden oluşmaktadır. Tezin ilk bölümünde finansal tabloların tarihsel gelişimi, genel amaçlı finansal tablolar ve amacı, finansal tablo kullanıcıları ve bilgi ihtiyaçlarına değinilmiştir. Bu bölümde, ayrıca, finansal bilginin tanımı yapılarak, finansal bilginin sermaye piyasaları açısından önemi vurgulanmış ve faydalı finansal bilginin niteliksel özellikleri açıklanmıştır.

Tezin ikinci bölümünde, muhasebe standartlarının amacı ve muhasebe kuramındaki önemi, dünyada UFRS'ye neden ihtiyaç duyulduğu, UFRS'nin dünyada ve Türkiye'de kabulüne ilişkin yapılan çalışmalar ve UFRS esaslı muhasebe anlayışının olumlu etkileri ve temel faydalarına ilişkin detaylı bilgi sunulmuştur.

Tezin üçüncü bölümünde, UFRS'ye geçişin finansal tablolar üzerindeki etkisi, finansal bilginin ihtiyaca uygunluğu, finansal tablo analizi ve finansal bilgi manipülasyonu konuları yönünden ele alınıp, buna ilişkin ulusal ve uluslararası literatürde yer alan ampirik çalışmalar ve bulguları açıklanmıştır.

Tezin dördüncü bölümünde, araştırmanın amacı, kapsamı ve yöntemi belirlendikten sonra, örneklem seçimi, hipotezlerin kurulması ve çalışmanın amacına uygun olduğu belirlenen modeller hakkında açıklamalar yapılmıştır. Buna ek olarak, çalışmaya ait veri analizleri yapıldıktan sonra bulgular ortaya konulmuştur. Tezin son bölümünde ise ulaşılan sonuçlar değerlendirilmiştir.

BÖLÜM I. FİNANSAL TABLOLAR ve FAYDALI FİNANSAL BİLGİ RAPORLAMASI

1.1. Finansal Tabloların Tarihsel Gelişimi

1830-1870 yılları arası İngiltere’de yaşanan sanayi devrimi ile demiryolu çağı olarak adlandırılan dönemde ilk defa ortaya çıkan şirketleşme girişimleri modern anlamdaki finansal tabloların oluşumuna imkan vermiştir. O dönemde kabul edilen birçok yasa, finansal tabloların tarih içindeki gelişiminin kilometre taşları olmuştur.

Bu dönemde kurulan birçok şirket, finansman ihtiyacını karşılamak için birtakım şirket dışı gruplarla finansal işlemlerde bulunmaya başlamıştır. “Finansal kargaşa” devri olarak bilinen o dönemde, en iyi çözüm, şirketlerin bütün ilgili gruplara fayda sağlayacak bir finansal tablo seti hazırlaması olmuştur. Böylece, 1835 yılında yürürlüğe giren Great Western Railway Yasası, ortaklara genel kurul toplantılarında geçici finansal tabloların sunulması koşulunu getirmiştir. Bu gelişme, muhasebe dünyasında, finansal tabloların yasallaşmasına yönelik atılan ilk adımlardan biri olmuştur.

1845 yılında yayımlanan yeni bir yasa ile, demiryolu şirketlerinin sahip olduğu bütün varlık ve borçlar ile bir sonraki ilk yarı dönemde oluşabilecek kâr ve zararların bir görünümünün de raporlanacağı açık ve tam bir bilanço hazırlama zorunluluğu getirilmiştir. Buna ek olarak yasa, finansal tabloların güvenilirliği kavramının ilk temellerini de zorunlu olarak getirdiği denetim koşulları ile atmıştır.

1848 yılında getirilen yeni bir yasa, demiryolu işletme yöneticilerinin, kâr payı dağıtma ihtiyaçları nedeniyle gelir tablosunun da hazırlanmasını zorunlu kılmıştır. 1856’da kabul edilen diğer bir yasa ile finansal tablolar o dönemin en son biçimini almıştır.

Finansal bilgi ihtiyacının karşılanması için finansal tablo gerekliliğinin ortaya çıkmasına sebep olan İngiltere’deki sanayi devriminin etkileri, diğer sanayileşen Avrupa ülkelerinde de çok kısa sürede hissedilmiştir. Bu bağlamda, Avrupa’da 1978 yılındaki Dördüncü Yönerge’nin kabul edilmesi ile finansal tablolarda tekdüzen sağlanmıştır. 1990’lı yıllarda, finansal piyasaların küreselleşmesi ile finansal tablolarda yer alan finansal bilginin karşılaştırılabilirliği ve güvenilirliği sorgulanmaya başlanmıştır.

2000’li yıllara gelindiğinde, AB’ye üye ülkelerdeki halka açık şirketlerin uluslararası sermaye piyasalarında giderek artan işlemleri nedeniyle ortak bir muhasebe diline ihtiyaç duyulmuştur. Böylece, 2002 yılında Avrupa Parlamentosu’nda UMSK tarafından yayımlanan UMS/UFRS’nin 2005 yılından itibaren üye ülkelerce kullanılması zorunluluğu hükme bağlanmıştır. Bu düzenleme ile, günümüzde kullanılan genel amaçlı finansal tablolar bugünkü halini almıştır.

1.2. Genel Amaçlı Finansal Tablolar ve Sunuluş Esasları

TMS 1- Finansal Tabloların Sunuluşu Standardı, finansal tabloların sunuluşu ile ilgili genel hususları, yapıyla ilgili açıklamaları ve içerikle ilgili asgari koşulları ortaya koymaktadır. Standart’ta, genel amaçlı finansal tablolar, “*Bir işletmenin, belirli bilgi ihtiyaçları doğrultusunda uyarlanmış finansal tablo hazırlamasına gerek duymayan kullanıcıların ihtiyaçlarını karşılamak üzere hazırlanan mali tablolardır*” olarak tanımlanmaktadır.

Raporlayan işletme⁵ tarafından hazırlanan finansal tablolar, kullanıcıların büyük bir kısmının ortak ihtiyaçlarını karşılayacak nitelikte finansal bilgi içerdiği için “genel amaçlı finansal tablolar” olarak adlandırılmıştır. Diğer bir deyişle, finansal tablolar özel amaç için değil, değişik kullanıcı gruplarının en az düzeyde de olsa finansal tabloların niteliklerini ve muhasebe terminolojisini bildikleri varsayılarak genel amaçlar için hazırlanmaktadır.

Genel amaçlı finansal tablolar, finansal durum tablosu, kapsamlı gelir tablosu, özkaynak değişim tablosu, nakit akış tablosu ve önemli muhasebe politikalarını özetleyen dipnotlar ve diğer açıklayıcı notlardan oluşmaktadır. Standart’ta, bir işletmenin tam bir finansal tablolar setindeki finansal tabloların hepsini eşit derecede önemle sunmasının şart olduğu belirtilmiştir (TMS 1, md. 11). Genel amaçlı olmakla beraber “ara dönem” ve “konsolide” finansal tablolar bu Standart kapsamında değildir.

Bir işletmeye ait genel amaçlı finansal tabloların önceki dönemin finansal tablolarıyla ve diğer işletmelerin finansal tablolarıyla karşılaştırılmasına olanak verecek

---

⁵ Kavramsal Çerçeve’de finansal tabloları hazırlayan işletme “Finansal Raporlama Yapan İşletme” olarak tanımlanmıştır.

biçimde sunulması için gerekli olan genel esaslar Standart'ta aşağıdakiler olarak belirlenmiştir:

- İşletmenin Sürekliliği
- Muhasebenin Tahakkuk Esası
- Önemlilik ve Birleştirme
- Netleştirme
- Raporlama Sıklığı
- Karşılaştırmalı Bilgi ve
- Sunuluşun Tutarlılığı

1.2.1. İşletmenin Sürekliliği

İşletme yönetimi, finansal tablolarını faaliyetlerinin süreklilik esasına göre hazırlamalıdır (TMS 1, md. 25). İşletmenin gerçekleştirdiği işlemlerin muhasebe kayıtlarının yapılmasında ve daha sonra finansal tabloların düzenlenmesinde, faaliyetlerin bir süreye bağlı olmaksızın devam edeceği gözönünde bulundurulmalıdır. Bu anlamda, işletmenin sürekliliği kavramı, muhasebenin maliyet esasının temelini de oluşturur. İşletmenin sürekliliğine ilişkin geçerliliğin bulunmadığı ya da ortadan kalktığı durumlarda veya işletme faaliyetlerinin sürekliliğine kuşku düşürecek önemli belirsizlikler oluştuğunda, işletme yönetimi bunları nedenleri ile birlikte finansal tabloları hazırlarken açıklamalıdır.

1.2.2. Muhasebenin Tahakkuk Esası

İşletme yönetimi, nakit akış tablosu hariç, tüm finansal tablolarını muhasebenin tahakkuk esasına göre düzenlemelidir (TMS 1, md. 27). Buna göre, işlemler ve olaylar oluştukları anda gerçekleşmiş sayılır ve ilgili oldukları dönemde muhasebeleştirilerek finansal tablolarda raporlanır. İşlemlerin tahakkuk esasına göre muhasebeleştirilmesinde, hasılat, gelir ve kârların aynı döneme ait, maliyet, gider ve zararlarla eşleştirilmesi esastır.

1.2.3. Önemlilik ve Birleştirme

İşletme yönetimi, nitelikleri ve işlevleri farklı olan, kullanıcıların ekonomik kararlarını etkileyecek kadar önemli olan her türlü finansal bilgiyi ayrı olarak sunmalıdır

(TMS 1, md. 29). Bu esasla, finansal bilginin önemi vurgulanmaya çalışılmıştır. TMS 1, md. 7'ye göre, finansal tablo kalemleri, bunlara göre karar alan kullanıcıların ekonomik kararlarını etkiliyorsa o zaman bu kalemlerin ihmal edilmesi veya yanlış raporlanması önemlidir. Önemlilik derecesi, mevcut koşullar içinde değerlendirilen ihmal veya yanlış raporlamanın boyutuna ve niteliğine göre değişir.

1.2.4. Netleştirme

İşletme yönetimi, önemlilik esasının bir sonucu olarak, finansal bilginin tam ve açık bir şekilde sunumu için, hiçbir varlık/borç ve gelir/gider kalemlerini muhasebe standartları zorunlu kılmadıkça veya izin vermedikçe netleştiremez (TMS 1, md. 32). Örneğin, işletmeye/işletmeden borcu/alacağı olan aynı şirkete ait ticari alacak/borç hesaplarının bakiyelerinin netleştirilerek sunulması durumunda kullanıcılara yanıltıcı bilgi verilmiş olur. Buna karşın, değer düşüklüğü zararı veya şüpheli alacaklar için ayrılan karşılıkların maliyet bedellerinden düşülmesi, netleştirme olarak kabul edilmez.

1.2.5. Raporlama Sıklığı

İşletme yönetimi, tam bir finansal tablolar setini en az yılda bir defa sunmalıdır (TMS 1, md. 36). Ülkemizde SPK mevzuatında ve son vergi yasalarında yapılan değişiklikler çerçevesinde, işletmeler üç'er aylık dönemler itibarıyla ara dönem finansal tabloları düzenlenmektedir.

1.2.6. Karşılaştırmalı Bilgi

İşletme yönetimi, cari dönem finansal tablolarında raporlanan tüm tutarlara ilişkin olarak önceki dönem ile karşılaştırmalı bilgileri sunmalıdır (TMS 1, md. 38). Karşılaştırmalı bilgi veren işletme, en az iki finansal durum tablosu, diğer tabloların her birinden iki adet olmak üzere ayrıca ilgili notları da karşılaştırmalı sunar (TMS 1, md. 39). Bu sayede, bir işletmenin birden fazla döneme ilişkin işlemlerinin benzerlik ve farklılıkları ortaya konulmuş olur. Bu durum, özellikle tahmin amaçlı finansal bilgilerin eğiliminin anlaşılmasını sağlayarak, kullanıcıların ekonomik kararlar almalarına yardımcı olur (TMS 1, md. 43).

1.2.7. Sunuluşun Tutarlılığı

İşletme yönetimi, finansal tablolarda yer alan bilgileri karşılaştırılabilirlik açısından dönemden döneme değişiklik göstermeden raporlamalıdır (TMS 1, md. 45). İşletmelerin, finansal durumunun, faaliyet sonuçlarının ve finansal durumundaki değişikliklere ilişkin yorumların karşılaştırılabilir olması bu kavramın amacını oluşturur. Geçerli nedenler olduğu takdirde, uygulanan muhasebe politikaları değiştirilebilir ve ilgili yeniden sınıflandırmalara ilişkin parasal etkileri finansal tablolara yansıtılarak açıklanır. Açıklamalarda, yeniden sınıflandırmanın niteliği, yeniden sınıflandırılmış hesap ya da hesap grubunun tutarı ve değişikliğin nedeni yer almalıdır.

Yukarıda yer alan sunuluş esasları dikkate alınarak hazırlanan finansal tablolarda, işletmenin bir döneme ait gerçekleşen işlemlerinin finansal etkileri ekonomik karakterlerine göre gruplandırılarak kullanıcılarına sunulur⁶. Standart'ta finansal tablo unsurları olarak tanımlanan bu gruplar aşağıda sıralanmıştır:

1. Varlıklar,
2. Borçlar,
3. Özkaynaklar,
4. Gelir ve giderler, kârlar ve zararlar dahil,
5. Ortakların ortak olmaları sebebiyle yaptıkları katkılar ve ortaklara yapılan dağıtımlar
6. Nakit akışları

Varlıklar, borçlar ve özkaynaklar, finansal durum tablosunda işletmenin finansal durumunu, gelir ve giderler, gelir tablosundaki faaliyet sonuçlarını, ortakların/ortaklara yaptığı/yapılan katkılar ile nakit akışları ise işletmenin finansal durum ve performansındaki değişimi yansıtan unsurlar olarak belirlenmiştir.

1.3. Genel Amaçlı Finansal Tabloların Amacı

1959 yılında, Amerikan Mali Müşavirler Enstitüsü (American Institute of Certified Public Accountants-AICPA) tarafından genel kabul görmüş muhasebe ilkelerinin oluşturulması için kurulan ve çalışmalarını 1972 yılına kadar devam ettiren Accounting

---

⁶ Kavramsal Çerçeve, md. 4.2.

Principles Board (APB), 1970 yılında yayımladığı APB Bildiri No:4'te “Temel Kavramlar ve Finansal Tabloların Temelini Teşkil Eden Muhasebe İlkeleri” ilk defa finansal tabloların amaçlarını *temel* ve *genel* olarak sınıflandırarak belirlemiştir⁷.

Finansal tabloların, Bildiri’de sunulan temel amacı; *bir işletmenin, finansal durumunu ve aynı tarihte sona eren yıla ait finansal performansını, finansal durumunda meydana gelen değişimleri, genel kabul görmüş muhasebe standartları çerçevesinde doğru ve dürüst bir biçimde yansıtmaktır.*

Bildiri’de sunulan finansal tabloların genel amaçları aşağıdaki şekilde sıralanmıştır:

- İşletmenin güçlü ve zayıf yanlarını belirlemek, yatırım ve finansman faaliyetlerine ilişkin bilgi sahibi olmak, taahhütlerini yerine getirebilecek pozisyona sahip olup olmadığını değerlendirmek amacıyla, kullanıcılara işletmeye ait varlıklar ve kaynakları hakkında güvenilir bilgi sunmak,
- İşletmenin kâr elde etme amaçlı gerçekleştirdiği faaliyetleri sonucunda finansal durumunda meydana gelen değişikliklere ilişkin güvenilir bilgi sunmak. Bu sayede, yatırımcılara beklenen kâr payı, borç verenler, kredi veren diğer taraflara ve tedarikçilere ödeme gücü hakkında bilgi sağlanmış olur. Sunulan bu güvenilir ve faydalı bilgi, işletme yönetiminin gelecek için doğru planlama yapmasına imkan vermesinin yanında çalışanlarına da güven ortamı yaratmış olur,
- İşletmenin gelecekteki kazançlarını sağlıklı bir şekilde tahmin etmeye yönelik bilgi sağlamak,
- İşletmenin varlık ve kaynaklarındaki değişimlerine yönelik bilgiler sunarak, kullanıcılara farklı birçok bilgi ihtiyaçlarını karşılamalarını sağlamak,
- Farklı kullanıcıların farklı bilgi ihtiyaçlarını da karşılayacak diğer bütün faydalı ve ihtiyaca uygun bilgiyi sunmak.

Bu Bildiri, ilk yayımlandığında muhasebe dünyası için her ne kadar bir Kavramsal Çerçeve oluşturma umudu yaratsa da, sadece tanımlayıcı nitelikte olması sebebiyle başarılı olamamıştır. Ancak, daha sonraki dönemlerde finansal tabloların amaçlarını belirlemeye ve

---

⁷ Belkaoui, A., 1981. *Accounting Theory*, Harcourt Brace Jovanovich, Inc, NY.

Kavramsal Çerçeve'yi oluşturmaya yönelik yapılan çalışmalara çok önemli katkıları olmuştur.

1971 yılında, AICPA tarafından muhasebe dünyasındaki muhasebe standartlarına ilişkin tartışmalara son vermek ve acil ihtiyaç duyulan Kavramsal Çerçeve'yi oluşturma çalışmalarını başlatmak için iki çalışma grubu kurulmuştur. Gruplardan “Wheat Komitesi”, muhasebe standartlarının oluşum sürecini disipline etmek için görevlendirilmiş ve kısa sürede yayımladığı rapor neticesinde, Finansal Muhasebe Standartları Kurulu (FASB) kurulmuştur. İkinci grup olan, “Trueblood Komitesi” nin görevi ise, finansal tabloların amaçlarını belirlemek olarak tanımlanmıştır⁸. Dokuz üyeden oluşan bu grup, amacını gerçekleştirmek için 4 temel soruya cevap arayarak konu üzerinde araştırmalarını gerçekleştirmiştir. Bu sorular; finansal tablo kullanıcılarının kim olduğu, ne tür bilgi ihtiyacına gereksinim duydukları, bu bilgi ihtiyaçlarının ne kadarının muhasebe ile karşılanabilir olabileceği ve nasıl bir uygulama çerçevesi çizilerek bu bilgi ihtiyacının en iyi şekilde karşılanabileceğidir.

Muhasebe akademisyenlerinin, danışmanların ve uygulayıcıların katılımları ile gerçekleştirilen yoğun çalışmalar neticesinde yayımlanan raporda, finansal tabloların farklı açıdan 12 tane amacı tanımlanmıştır. İlk başta temel amacı, kullanıcıların ekonomik karar verebilmeleri için gerekli olan finansal bilginin sunulması olarak açıklanmıştır⁹. Bu açıklamada yer alan ekonomik karar terimi, kaynakların etkin dağıtım anlamında kullanılmıştır. Bu amaç ile, etkin kaynak dağıtım ve finansal bilginin ihtiyaca uygunluğu arasında doğrudan bir ilişki olması gerektiği sonucu çıkarılmıştır. Diğer amaçlar, değişik kullanıcıların bilgi ihtiyaçlarına göre yapılan ve temel amacı destekleyici ve detaylandırıcı nitelikteki tanımlamalardan ibarettir.

Ülkemizde ise, 1992 yılında yayımlanan Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği'nde finansal tabloların amaçları üç noktada toplanmıştır¹⁰:

1. Yatırımcılar, kredi verenler ve diğer ilgililer için karar almada,
2. Gelecekteki nakit akışlarını değerlendirmede ve

⁸ Belkaoui, A., 1981. *Accounting Theory*, Harcourt Brace Jovanovich, Inc, NY.

⁹ Belkaoui, A., 1981. *Accounting Theory*, Harcourt Brace Jovanovich, Inc, NY.

¹⁰ Akdoğan, N. ve Tenker, N. 2007. *Finansal Tablolar ve Mali Analiz Teknikleri*. 12. Baskı, Gazi Kitabevi

3.Varlıklar, kaynaklar ve bunlardaki değişiklikler ile işletme faaliyet sonuçları hakkında faydalı bilgiler sağlamaktır.

Son olarak, TMS 1 md. 9’da finansal tabloların amacı, “*Geniş bir kullanıcı kitlesinin ekonomik kararlar almalarına yardımcı olan işletmenin finansal durumu, finansal performansı ve nakit akışları hakkında bilgi sağlamak*” olarak açıklanmıştır. Ayrıca, finansal tablolar, işletme yöneticilerinin kendilerine emanet edilen kaynakları etkin bir şekilde kullanıp kullanmadıklarını da gösterir.

Yukarıdaki açıklamalardan da görüleceği üzere, 1970’deki ilk tanımından bu yana finansal tabloların temel amacı, farklı ihtiyaç gruplarının ekonomik karar verebilmeleri için, işletmenin varlık, kaynak durumu, kazanma gücü ve nakit akışları ile ilgili faydalı, ihtiyaca uygun finansal bilgi sunmaktır.

1.4. Finansal Tabloların Kullanıcıları ve Bunların Bilgi İhtiyaçları

Finansal tabloların amacı yukarıda belirtildiği biçimde ortaya konduğunda, farklı ihtiyaçları nedeniyle işletmenin finansal durumu, performansı ve finansal durumundaki değişiklikler hakkında bilgi edinmek isteyen çeşitli gruplar vardır. Onlar, farklı çıkarları doğrultusunda, raporlayan işletmelerin ürettiği finansal bilgiler ve bu bilgileri içeren finansal tablolara her zaman ilgili olmuşlardır. Bu gruplar, hem UMSK hem de Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu (TMSK) tarafından finansal tablo kullanıcıları olarak tanımlanmıştır.

Kavramsal Çerçeve’de, genel amaçlı finansal tabloların yöneltildiği asli kullanıcılar, “mevcut ve potansiyel yatırımcılar, borç verenler ve kredi veren diğer taraflar” olarak tanımlanmıştır¹¹. UMS/UFRS geliştirilirken de, öncelikli olarak bu grubun ihtiyaçlarını karşılayacak nitelikte finansal bilginin sağlanmasına dikkat edilmiştir¹². Bunun nedeni, finansal tablo kullanıcılarının çoğunluğunu temsil eden bu grubun ihtiyaçları karşılandığı takdirde, diğer kullanıcıların ihtiyaçlarının büyük bir kısmının da karşılanmış olacağıdır.

---

¹¹ Kavramsal Çerçeve md. A2.

¹² Kavramsal Çerçeve md. A8.

Daha önce sözü edilen “Trueblood Komitesi”nin 1971 yılında yayımladığı raporda, finansal tabloların amaçları belirlenirken, finansal tablo kullanıcılarının kim olduğu ve ne tür finansal bilgi ihtiyacında olabilecekleri dikkate alınmıştır. Bu raporda da, temel finansal tablo kullanıcıları yatırımcılar ve borç verenler olarak tanımlanmıştır¹³. Raporda, farklı kullanıcıların bilgi ihtiyaçlarına göre farklı verilere gereksinim duydukları ancak hepsinin bunu yaparken 3 aynı yöntemi kullandıkları vurgulanmış ve bir önceki bölümde sözü edilen 11 tane amaç bu doğrultuda tanımlanmıştır. Sözü edilen 3 yöntem: *tahmin, karşılaştırma ve değerlendirme* dir.

Asli kullanıcı gruplarının tespit edilmesinden sonra, bu kullanıcıların ekonomik kararlarını alırken başlıca finansal bilgi kaynağı olan finansal tablolar aracılığı ile hangi bilgi ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla oldukları aşağıda açıklanmıştır.

Mevcut ve Potansiyel Yatırımcılar, sermaye piyasası gelişmiş ülkelerde, finansal tabloların en önemli kullanıcılarıdır. Finansal tabloların bugün sahip olduğu değer, bu tablolardaki finansal bilgilerin yatırımcılar tarafından kullanılması ile oluşmuştur.

Finansal tabloları genellikle durum değerlendirmesi amacıyla kullanan yatırımcılar, çoğu zaman finansal tablolarda açıklanan muhasebe rakamlarının işletmenin piyasalardaki hisse senedi fiyatına ne derece yansıdığı ile ilgilenmek isterler¹⁴. Onlar, özkaynağa dayalı finansal araçlar ile borçlanma araçlarının satın alınması, satılması veya elde tutulmasına ilişkin kararlarını, yaptıkları yatırımların anapara ve faiz ödemeleri, temettü ödemeleri veya piyasa fiyatında oluşan artışlardan elde edilen getirilere göre verirler¹⁵. Bu nedenle, her zaman işletmeyle ilgili finansal bilgiye ihtiyaç duyarlar.

Yatırımcılar, çoğunlukla piyasalarda, hisse senetlerinin pazar değerinin belirlenmesinde işletmenin kârlılığı ile ilgili bilgiye ihtiyaç duydukları için, diğer finansal tablolara göre, gelir tablosunu daha çok kullanırlar. Yıllık gelir tabloları, yatırımcıların önceden diğer bilgi kaynaklarından oluşturduğu kararlarını kesin sonuca ulaştırmasında kullanılmaktadır¹⁶.

¹³ Belkaoui, A., 1981. *Accounting Theory*, Harcourt Brace Jovanovich, Inc, NY.

¹⁴ Evans, T., *Accounting Theory Contemporary Accounting Issues*, Thomson Learning, 2003, s.160.

¹⁵ Kavramsal Çerçeve md. A3.

¹⁶ Akdoğan, N. ve Tenker, N. 2007. *Finansal Tablolar ve Mali Analiz Teknikleri*. 12.Baskı, Gazi Kitabevi

Küreselleşmenin sonucu olarak, *yatırımcılar*, yatırımlarını kendi ülke sınırları dışına taşımaya başlamışlardır. Böylece, finansal tablolarda sunulan bilgilerin uluslararası düzeyde aynı anlama gelecek şekilde kullanılıp, sunulması gereği ortak bir muhasebe dilinin oluşturulması ihtiyacı doğmuştur. Bu amaçla, oluşturulacak yeni, uluslararası muhasebe standartlarına uygun finansal tabloların niteliği ve kapsamının belirlenmesinde, anlaşılacağı üzere, büyük ölçüde yatırımcının ihtiyaçları göz önünde bulundurulmuştur. Sunulacak finansal bilginin niteliği ve kapsamı, yatırımcının alacağı ekonomik kararlarda etkili olacak şekilde belirlenmiştir¹⁷.

Borç verenler ve kredi veren diğer taraflar, sermaye piyasaları çok gelişmemiş, yasalara dayalı hukuk (code-law) sisteminin hakim olduğu ülkeler için finansal tabloların asıl hedef grubudur. Bunun nedeni, bu ülkelerde, işletmelerin çoğu, ticari bankaların kredi imkanlarından faydalanabilmek için, bankaların düzenlediği ve ortaklara ve devlete sunulandan niteliksel olarak farklılık gösteren özel amaçlı finansal tablo seti hazırlar. Böylece, finansal tablolar özel amaçlara hizmet eder. Bu grup, kredi ve benzerlerinin sağlanması veya ödenmesi kararlarını, bekledikleri anapara ve faiz getirilerine veya diğer getirilere bağlı olarak verirler¹⁸. Dolayısıyla, kaynak aktardıkları şirkete, gelecekteki nakit akışlarının miktarını ve zamanlamasını tahmin ederek, yeni kredilerin verilmesi veya mevcut kredilerin yenilenmesi kararı için finansal bilgiye ihtiyaç duyarlar. Bu bilgi sayesinde, borçlanma araçlarının fiyatlarını, borcunu ödeme yeteneğini ve teminat olarak alınabilecek varlıkları tespit ederler¹⁹.

Ayrıca, yukarıda sözü edilen her iki grup, verecekleri kararlara ilişkin öngörülerde bulunabilmek için, işletmenin gelecekte beklenen net nakit girişlerinin değerlendirilmesinde de finansal bilgiye ihtiyaç duyarlar. Bu kullanıcılar, yalnız işletmenin kamuya açıklanan bilgilerine ulaşabildikleri için, finansal bilgilere ulaşma düzeyleri kamuya açıklanan bilgilerle sınırlıdır.

Asli finansal tablo kullanıcılarına ek olarak, işletme yönetimi, çalışanlar, müşteriler, satıcılar ve diğer ticari tedarikçiler, mali analistler, kamuoyu ile devlet ve düzenleyici

---

¹⁷ Akdoğan, N. ve Tenker, N. 2007. *Finansal Tablolar ve Mali Analiz Teknikleri*. 12.Baskı, Gazi Kitabevi

¹⁸ Kavramsal Çerçeve md. A3.

¹⁹ Duman, H. 2011. Sermaye Piyasasının Etkinliği Açısından, Kamunun Aydınlatılması Sürecinde, Şirket Çevresinin İhtiyaç Duyduğu Bilginin Özellikleri: Borsa İstanbul'da Bir Uygulama. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*:95-132

kuruluşlar gibi işletme içi ve dışından değişik bilgi ihtiyaç grupları da finansal tablo kullanıcıları arasında yer almaktadır. Kavramsal Çerçeve md. A10'da, genel amaçlı finansal tabloların öncelikli olarak bu gruplara yönelik olmadığı belirtilse de, sözü edilen bu grupların finansal bilgilere ihtiyaç duyma düzeyleri yüksektir.

Şirket Yöneticileri ve Ortaklar, finansal tabloları doğrudan işletme hazırladığı için, her türlü finansal bilgiyi elde etme olanağına sahiptirler. Bu bilgiler sayesinde, işletmenin cari dönemdeki finansal performansını analiz ederek, ileriye dönük yatırım, üretim, satış, pazarlama vs. gibi faaliyetlerine ilişkin kararlar alırlar.

Çalışanlar, çalıştıkları şirketin sürekliliği ve kârlılığı hakkında bilgi sahibi olmak için finansal bilgilere ihtiyaç duyarlar. Bu sayede, iş güvenliği, ücret artışı, sigorta, kıdem tazminatı vs. gibi güvencelerin ödenebilirliğini anlarlar.

Müşteriler, işletme ile ticari ilişkilerini devam ettirme veya sona erdirmeye kararlarını verirken işletme hakkında finansal bilgiye ihtiyaç duyarlar. İşletme hakkında sadece kamuya açıklanan bilgileri edinebildikleri için, bilgiye sahip olma düzeyleri sınırlıdır.

Tedarikçiler, ticari faaliyette bulunduğu işletmeye hammadde, yarı mamül ve ticari mal satışını çoğu zaman vadeli gerçekleştirdiği için, bu işlemlere ilişkin tutar ve süre hesaplamalarında ve bu ilişkiyi devam ettirme ya da sona erdirmeye kararlarını verirken işletmenin finansal pozisyonuna ilişkin finansal bilgilerden yararlanırlar. Bu grubun da bilgiye sahip olma düzeyleri sınırlıdır.

Mali analistler, finansal tabloların önemli kullanıcılarıdır. Bu grubun, muhasebe dalındaki yetkinliği kanıtlanmıştır. Bu grup için finansal bilgi, çok önemli bir kaynaktır. Çünkü, işletme hakkında edindikleri finansal bilgiler sayesinde yatırımcılarını verecekleri kararlarda yönlendirirler.

Devlet ve düzenleyici kuruluşlar, işletmelerin faaliyetlerinin düzenlenmesi, izlenmesi, gözetimi ve denetlenmesi, vergi alacağının ve vergi politikasının belirlenmesi ve genel ekonomi politikasının saptanmasında kullanılacak istatistiksel bilgilerin toplanması için finansal bilgileri kullanırlar.

Özetle finansal tablolar, yukarıda sözü edilen kullanıcıların ihtiyaçlarını karşılamak için, yararlı ve anlaşılabilir finansal bilgi üretmelidir. Bu yüzden finansal tablolar²⁰,

- ✓ Mevcut ve potansiyel yatırımcılara, kredi verenlere ve diğer kullanıcılara, işletmeye, muhtemel net nakit akışlarının miktarını ve zamanını değerlendirmede yardımcı olabilmesi için, işletmenin ekonomik varlıkları, borçları ve özkaynağı hakkında güvenilir bilgileri sağlamalı,
- ✓ İşletmenin ekonomik varlıkları, bu varlıklar üzerindeki mevcut talepler ve bu taleplerin değişme ihtimaline ilişkin işlemler hakkında bilgi vermeli,
- ✓ İşletmenin bir dönem içindeki, finansal başarı derecesi hakkında bilgi sağlamalı,
- ✓ İşletmenin nakit giriş/çıkışları, kredi ihtiyacı ve kredi ödemeleri, sahiplerine dağıtacağı kâr payı, likiditesini ve iflasını etkileyecek diğer faktörler hakkında bilgi sağlamalı,
- ✓ İşletme yöneticilerinin, sahiplerinin kendisine emanet edilen işletme varlıklarının kullanımı konusunda “Vekillik” sorumluluğunu nasıl yerine getirdikleri hakkında bilgi vermeli,
- ✓ Yöneticilere, müdürlere işletme ortaklarının çıkarları ile ilgili kararlar vermelerinde yararlı bilgiler sağlamalıdır.

Sonuç olarak, finansal tablolarda sunulan ve yukarıda genel hatlarıyla sıralanan bilgilerin faydalı olabilmesi için, farklı kullanıcıların değişik bilgi ihtiyaçları ile doğrudan ilgili olması gerekir. Bir sonraki bölümde, bilginin faydalı olmasına ilişkin detaylı açıklamalara yer verilmiştir.

1.5. Finansal Bilgi ve Faydalı Finansal Bilginin Niteliksel Özellikleri

Finansal bilgi, bir işletmenin şirket muhasebesi ve dış raporlama sistemi ile üretilen ve işletmenin finansal durumu ve performansı ile ilgili kamuya bağımsız denetimden geçtikten sonra açıklanan niceliksel verilerdir (Bushman ve Smith, 2001).

Muhasebenin tanımından da yola çıkılarak finansal bilgi, bir işletmeye ait mali karaktere sahip olayların finansal tablolarda para birimi ile ifade edildiği muhasebe

---

²⁰Akdoğan, N. ve Tenker, N. 2007. *Finansal Tablolar ve Mali Analiz Teknikleri*. 12.Baskı, Gazi Kitabevi

rakamlarıdır. O halde, görünürde sadece muhasebe rakamları olan bu bilgilerin her biri, farklı kullanıcı grupları için büyük önem taşıyan gerekli bir iletişim aracıdır. Bunun en büyük göstergesi, günümüzde, kullanıcıların değişik amaçları doğrultusunda doğru ekonomik kararlar verebilmeleri için bu temel iletişim aracına her zaman başvurmalarındır.

Raporlayan işletme, kullanıcıların ekonomik kararlarını alabilmeleri için, bir işletmeye ait finansal durum, faaliyet sonuçları ve finansal durumundaki değişikliklere ilişkin finansal bilgiyi sunacak şekilde finansal tablolarını düzenlemelidir. Bu yüzden, finansal tablolar aracılığı ile sunulacak finansal bilginin güvenilir ve ihtiyaca uygun olması bir gerekliliktir.

İşletmenin finansal durumuna ilişkin bilgi, finansal durum tablosunda yer alan bilgidir. Finansal durum tablosunda sunulan varlıklar, borçlar ve özkaynaklara ilişkin finansal bilgi, işletmenin likidite ve borç ödeme gücünün analizinde, gelecekteki nakit ve nakit benzeri kaynakları yaratma olanaklarını ve borçlanma ihtiyaçlarını tahmin etmede, gelecekteki kâr ve nakit akışlarının işletme ile ilişkileri olanlar arasında nasıl dağıtılacağına tahmininde ve işletmenin ilave finansman tedarikinde ne derece başarılı olabileceğinin öngörülmesinde kullanılır.

İşletmenin faaliyet sonuçlarına ilişkin bilgi, gelir tablosunda yer alan bilgidir. İşletmenin gelir tablosunda sunulan bilgiler, işletmenin faaliyetlerini gerçekleştirirken mevcut kaynaklarını ne derece etkin kullandığını analiz etmede, bu kaynakları kullanarak nakit yaratma kapasitesini tahmin etmede, bu ekonomik kaynakların gelecekte de nasıl kullanılacağı ve bunlarda ne gibi değişiklikler olabileceğinin tahmininde kullanılır. Bu yüzden, işletmenin bir döneme ait performansındaki değişiklikleri gösteren bilgiler önemlidir.

İşletmenin finansal durumundaki değişikliklere ilişkin bilgiler nakit akış tablosu ve özkaynak değişim tablosu ile sunulur. Nakit akış tablosunda sunulan bilgiler, işletmenin bir döneme ait yatırım, finansman ve faaliyetlerini değerlendirmede gereklidir. Bu bilgiler, işletmenin nakit ve nakit benzeri değerlerini yaratma olanaklarını ve bu nakit kaynaklarını ne şekilde kullandığını gösterir. Özkaynak değişim tablosundaki bilgiler ise, kullanıcılara

işletmenin bir döneme ilişkin özkaynak kalemlerindeki değişimlerin analizinde gerekli olur.

Bir işletmeye ait finansal tablo setindeki farklı tablolarda yer alan bu bilgilerin her biri diğerinden farklı olsa da, aynı işlemin farklı yönlerini yansıttıkları için her zaman birbirleriyle ilişkilidir. Ancak, farklı finansal tablolarda sunulan farklı hiçbir bilgi, sadece tek bir amaca yönelik veya kullanıcıların belli bir ihtiyacı için gerekli olan bütün bilgileri karşılamaya yeterli değildir. Örneğin, işletmenin faaliyet sonuçlarına ilişkin tam bir bilgi edinebilmek için, gelir tablosundaki bilgiler, finansal durum tablosu ve nakit akış tablosu ile birlikte ele alınmalıdır.

Piyasadaki farklı kullanıcıların ekonomik kararlarını alırken ihtiyaç duydukları kamuya açıklanabilen finansal bilgi kaynakları, temel olarak yukarıda sözü edilen rakamsal bilgileri sunan finansal tablolar ve bu tablolardaki rakamlara ilişkin açıklayıcı dipnotlar ve bağımsız denetçi görüşünü içeren finansal rapor setidir. İşletmelere ait, faaliyet raporu, kurumsal yönetim raporu ve özel durum açıklamaları da bu finansal rapor setinde yer alır.

1.5.1. Finansal Bilginin Sermaye Piyasalarındaki Önemi

Basit bir tanımla sermaye piyasası, sermaye arz ve talebinin karşılaştığı bir piyasadır (Küçükkocaoğlu)²¹. İyi işleyen sermaye piyasaları için finansal bilgi bir önkoşuldur.

Sermaye piyasalarının bilinen iki önemli aktörü yatırımcılar ve şirketlerdir. Gerek sermaye piyasalarının gelişmesi, gerekse ülke ekonomisinin büyümesi, bu iki grubun ihtiyaçlarını karşılayacak nitelikte finansal bilgi üretimine bağlıdır.

İşletme yöneticileri, işletmelerine ilişkin nitelikli finansal bilgi sahibi oldukları takdirde, işletme açısından değer yaratacak yatırım olanaklarını doğru değerlendirebilme imkanı bulacak ve bu sayede ekonomideki kaynaklar en verimli alanlara yatırılmış olacaktır.

---

²¹ <http://www.baskent.edu.tr/~gurayk>, Erişim Tarihi: Temmuz 20, 2013.

Yatırımcılar, piyasada şirketler tarafından kendilerine sunulan sermaye piyasası araçlarını risk-getiri tercihlerine göre seçerek satın almak için fonlarını aktarırlar. Yatırımcıların bu kararları verirken de yeterli, zamanında ve doğru bilgilendirilmeleri gerekir. Diğer bir deyişle, yatırımcılar, menkul kıymet satın alırken veya satarken veya elde tutmaya karar verirken, şirketler tarafından kendilerine sunulan finansal bilgileri esas alırlar. Yatırımcılar açısından bu bilgilendirilme ihtiyacı, sermaye piyasalarında finansal bilginin öneminin her zaman yüksek seviyelerde olmasını sağlamıştır.

Genel olarak etkin bir sermaye piyasasında, fiyatlar kaynak tahsisi için doğru göstergelerdir. O halde, hisse senedi fiyatları, işletmeler için yatırım-üretim kararlarının, yatırımcılar için ise, satın alınacak, satılacak veya elde tutulacak hisse senedi seçimine ilişkin kararların verilmesini sağlayan sinyallerdir. Dolayısıyla, fiyatların elde edilebilir bilgileri tam olarak yansıttığı etkin piyasalarda finansal bilgi ilgili hisse senedinin fiyatına hızlı bir şekilde yansımaktadır. Bu nedenle, işletmelerin finansal tabloları aracılığı ile sundukları finansal bilginin doğruluğu, güvenilirliği ve ihtiyaca uygunluğu yatırımcıların doğru ekonomik kararlar vermelerini sağlayarak piyasaların güvenilirliğini arttıracaktır. Bu güven, yatırımcılar tarafından algılanan risk seviyesini düşürerek, getiri oranını ve dolayısıyla ilgili işletmenin sermaye maliyetini azaltır. Böylece, doğru finansal bilgi, ülkenin genel ekonomik performansını da iyi yönde etkilemiş olur.

Yukarıda yapılan değerlendirmeler çerçevesinde, finansal bilginin sermaye piyasalarındaki önemi aşağıdaki şekilde özetlenebilir²²:

1. Finansal bilgi, iyi işleyen, gelişmiş bir sermaye piyasası için önkoşullardan biridir.
2. Finansal bilgi, etkin bir piyasada, hisse senedi fiyatlarına yansımalıdır. Böylece, fiyatlar bu bilgileri, yöneticilere ve mevcut ve potansiyel yatırımcılara iletmelidir.
3. Finansal bilgi, analistleri finansal bilgileri takip etmeye yönlendirmekte, bu durum, hisse senedi fiyatlarının finansal bilgileri yansıtmasına büyük katkı sağlamaktadır.

---

²² Küçüksözen, C. 2004. Finansal Bilgi Manipülasyonu: Nedenleri, Yöntemleri, Amaçları, Teknikleri, Sonuçları ve Borsa İstanbul Şirketleri Üzerine Ampirik Bir Çalışma. Doktora Tezi. T.C. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

4. Sermaye piyasalarına artan güven, genel ekonomik performansı da iyi yönde etkilemiş olacaktır.

Sonuç olarak, finansal bilgi, gerek raporlayan işletme yönetimine, gerekse işletmeyle çıkarlarından dolayı ilgilenenlere sunulan bilgidir. Bu bilgiler, hem işletme yönetiminin yatırım kararlarında, hem de işletme ile ilgilenenlerin işletmeye ilişkin kararlarında etkili olmalıdır. Çünkü, doğru ve zamanında sunulan bilgiler sayesinde verilen doğru kararlar, sermaye piyasalarının gelişmesine ve bu sayede ekonomideki kaynak tahsisinin etkin bir şekilde gerçekleşmesine her zaman katkı sağlar.

1.5.2. Faydalı Finansal Bilginin Niteliksel Özellikleri

Faydalı finansal bilgi, işletmenin sunduğu finansal bilgilere dayanarak, asli kullanıcılar olarak tanımlanan, mevcut ve potansiyel yatırımcılara, borç verenlere ve kredi veren diğer taraflara ekonomik kararlarını alırken, ihtiyaçlarına en çok fayda sağlayan, bilgi asimetrisini azaltan bilgi olmalıdır. O halde, finansal bilginin faydalı olabilmesi için birtakım niteliksel özelliklere sahip olması gerekir²³. Bu özellikler finansal raporlar aracılığıyla kullanıcılara sunulan bilginin kalitesini temsil eder.

Finansal tablolar aracılığıyla sunulan finansal bilginin sahip olması gereken niteliksel özellikler yine ilk defa “Trueblood Komitesi”nin yayımladığı raporda 7 adet olarak sıralanmıştır: (1) ihtiyaca uygunluk ve önemlilik, (2) özün önceliği, (3) güvenilirlik, (4) tarafsızlık, (5) karşılaştırılabilirlik, (6) tutarlılık ve (7) anlaşılabilirlik. Raporda, sunulan finansal bilgilerin niteliksel özelliklerinin finansal tablo kullanıcılarının ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik olarak belirlenmesi gerektiği savunulmuştur. Rapora göre, finansal bilgi, anlaşılabilir olmasının yanında, kullanıcıların kararlarını alırken, onların ihtiyaçlarına uygun, karşılaştırma imkanı sağlayan, güvenilir ve faydalı bilgi olabilmesi için işlemlerin biçiminden çok işletme için ifade ettiği gerçeği yansıtan bilgi olmalıdır²⁴.

Kavramsal Çerçeve’ye göre, finansal bilginin faydalı olması için, temel iki niteliksel özelliğe sahip olması gerekir. “*ihtiyaca uygunluk*” ve “*gerçeğe uygun sunum*”²⁵. Bilginin

---

²³ Kavramsal Çerçeve md.NÖ1

²⁴ Belkaoui, A., 1981. *Accounting Theory*, Harcourt Brace Jovanovich, Inc, NY

²⁵ Kavramsal Çerçeve md.NÖ4

faydalı bilgi olarak nitelendirilebilmesi için, hem ihtiyaca uygun hem de gerçeğe uygun bir şekilde sunulmuş olması gerekir²⁶. Bunlardan birinin var olmaması durumunda, kullanıcıların doğru kararlar vermesinde etkili olamaz.

İhtiyaca uygunluk, faydalı finansal bilginin en önemli niteliksel özelliklerinden biridir. Bu özellik, finansal tabloların özel değil, genel amaçlı olmasını gerekli kılar²⁷. Bu yüzden, genel amaçlı finansal tablolar aracılığı ile sunulan finansal bilgiler, kullanıcıların ortak ihtiyaçlarına cevap vermelidir. Böylece, kullanıcıların ortak ihtiyaçları belirlenerek, finansal tablolarda sunulan finansal bilgilerle kullanıcılar arasında bir uyum sağlanmış olur.

İhtiyaca uygun finansal bilgi, kullanıcılar tarafından verilen ekonomik kararları etkileme gücüne sahip bilgidir²⁸. Diğer bir deyişle, finansal bilginin ihtiyaca uygun olabilmesi için, kullanıcıların ihtiyaçlarına hemen cevap vermesi gerekir. Finansal bilgi, tahminlerde kullanılabilme, teyit etme veya her iki özelliği de taşıyorsa, verilen kararları etkileme gücüne sahiptir, yani ihtiyaca uygun bilgidir²⁹. Buna göre, ihtiyaca uygun finansal bilgi, kullanıcılar tarafından öngörüle bulunmayı ve önceki değerlendirmelere yönelik geri bildirim yapabilmeyi sağlayan bilgidir. Bu bağlamda, finansal bilgilerin, yatırımcıların, borç verenlerin ve diğer tarafların yatırım, kredi ve benzer kararlarıyla ilgili olması için, kullanıcıların geçmiş, şimdiki ve gelecekteki olayların sonuçları hakkında tahmin yapmalarına veya beklentilerini doğrulama veya düzeltmelerine yardımcı olması gerekir³⁰.

Literatürde, finansal bilginin ihtiyaca uygunluğunun ilk tanımı Amir ve diğerleri (1993) tarafından “bilginin piyasada yarattığı değer” olarak yapılmıştır. Konuya ilişkin daha detaylı bilgi Tezin üçüncü bölümünde verilecektir.

Gerçeğe uygun sunum, faydalı finansal bilginin diğer temel niteliksel özelliğidir. Finansal bilginin faydalı olabilmesi için raporlayan işletmenin faaliyetlerine ilişkin ekonomik olayları³¹ gerçeğe uygun bir şekilde sunması gerekmektedir. Bu şekildeki sunum,

---

²⁶ Kavramsal Çerçeve md.NÖ17

²⁷ Akdoğan, N. ve Tenker, N. 2007. *Finansal Tablolar ve Mali Analiz Teknikleri*. 12.Baskı, Gazi Kitabevi

²⁸ Kavramsal Çerçeve’de ekonomik kararlar, işletmenin ekonomik kaynakları, işletmeye karşı ileri sürülebilir haklar ve bu kaynaklar ile haklarda değişime neden olabilecek işlemlere ilişkin kararlar olarak tanımlanmıştır.

²⁹ Kavramsal Çerçeve md.NÖ7

³⁰ Akdoğan, N. ve Tenker, N. 2007. *Finansal Tablolar ve Mali Analiz Teknikleri*. 12.Baskı, Gazi Kitabevi

³¹ Kavramsal Çerçeve’de ekonomik olaylar, işletmenin ekonomik kaynakları, işletmeye karşı ileri sürülebilir haklar ve bu kaynaklar ile haklarda değişime neden olabilecek işlemler olarak tanımlanmıştır.

tam, tarafsız ve hatasız olmalıdır³². *Tam bir sunum*, ekonomik olayın kullanıcı tarafından anlaşılabilmesi için gerekli olan tüm tanımlama ve açıklamaların yapılması ile olur³³. *Tarafsız bilgi*, önyargıdan uzak, ekonomik olayları mümkün olduğu kadar doğru bir biçimde, davranışları belirli doğrultularda etkilemeyi amaçlamaksızın sunulan bilgidir. Ancak, ihtiyaca uygunluk özelliği dikkate alınır, finansal bilginin kullanıcıların kararlarını etkileme gücü korunmalıdır. *Hatasız sunum* ise, ekonomik olayların tanımlanmasında hata ve ihmallerin olmaması ve raporlanan bilginin elde edilmesinde kullanılan sürecin hatasız olarak seçilip, uygulanması anlamına gelir³⁴.

İhtiyaca uygun olan ve gerçeğe uygun sunulan finansal bilgi, kullanıcıların daha güvenle karar vermelerini sağlar. Böylece, sermaye piyasaları daha verimli işler, piyasalardaki likidite artar ve ekonomide düşük sermaye maliyeti oluşur. Bunlara ek olarak, kullanıcılar daha bilinçli kararlar vererek bundan fayda sağlar³⁵.

Kavramsal Çerçeve’de, yukarıda sözü edilen temel niteliksel özelliklere ek olarak, finansal bilginin faydasını arttırıcı özelliğe sahip, destekleyici niteliksel özellikler de belirlenmiştir³⁶. Bu özellikler, *karşılaştırılabilirlik*, *doğrulanabilirlik*, *zamanında sunum* ve *anlaşılabilirliktir*.

Karşılaştırılabilirlik, kullanıcıların bir yatırımın yapılması/satılması veya elde tutulması gibi kararları verirken tercih yapabilmeleri için, işletmelere ilişkin bilgilerin diğer işletmelere benzer bilgilerle ve aynı işletmenin farklı döneme ait benzer bilgileri ile karşılaştırılabilecek nitelikte olmasıdır³⁷. Bu sayede, karşılaştırılabilirlik, kullanıcıların muhasebe rakamları arasındaki benzerlik ve farklılıkları belirleyip, anlayabilmesini sağlayan niteliksel bir özelliktir. Ancak sunulan finansal bilginin karşılaştırılabilir olması için, muhasebe rakamlarının tutarlı olması gerekmektedir³⁸. Bu yüzden, işletmenin belli bir zaman içerisinde finansal durumundaki ve faaliyetlerindeki değişimleri takip edebilmesi için, seçilen muhasebe politikalarının birbirini izleyen dönemlerde değiştirilmeden uygulanması gerekmektedir. Aksi durumda, cari dönemde, bir önceki dönemde uygulanan

---

³² Kavramsal Çerçeve md.NÖ12

³³ Kavramsal Çerçeve md.NÖ13

³⁴ Kavramsal Çerçeve md.NÖ15

³⁵ Kavramsal Çerçeve md.NÖ37

³⁶ Kavramsal Çerçeve md.NÖ19-32

³⁷ Kavramsal Çerçeve md.NÖ20

³⁸ Kavramsal Çerçeve md.NÖ22

ilke ve yöntemlerde yapılan değişiklikler ile bu değişikliklerin ilgili finansal tablo kalemleri üzerindeki parasal etkisi dipnotlarda açıklanmalıdır.

Doğrulanabilirlik, ekonomik olayların gerçeğe uygun sunulmuş olmasına yönelik kullanıcılarının emin olmasına yardımcı olan bir özelliktir. Farklı bilgi düzeyinde ve bağımsız gözlemcilerin belirli bir açıklamanın gerçeğe uygun sunulduğu konusunda görüş birliğine varmalarındır³⁹. Finansal tabloların bağımsız denetimi, doğrulanabilirlik için en iyi uygulamalardan biridir. Ülkemizde de bilindiği üzere, halka açık işletmelerin hazırladığı ve duyurduğu finansal tablo setinin bağımsız denetimden geçmiş olması şartı vardır.

Zamanında sunum, finansal bilginin, kullanıcıların ihtiyaçlarına cevap verebilmeleri için, kararlarını etkileyebilecek zamanda mevcut olması anlamına gelir⁴⁰. Eski veya gecikmiş bilgi, kullanıcılar için faydalı olmaz.

Anlaşılabilirlik, finansal tablolardan sağlanan bilgilerin, işletme faaliyetleri ve ekonomik faaliyetleri makul derecede takip eden kullanıcıların anlayabilmesi ve bu bilgileri analiz edebilmesini sağlayacak nitelikte hazırlanması anlamına gelir⁴¹. Diğer bir deyişle, kullanıcıların muhasebe terminolojisi ve yöntemleri, iş ve ekonomik olaylar hakkında makul sevide bilgi sahibi olduğu varsayımı ile finansal bilgi sunulur. Bu özellik, kullanıcılar açısından çok önemlidir. Çünkü, ekonomik kararlar alınırken, anlaşılır olmayan bilgi, kullanıcılar için faydalı finansal bilgi olmaz.

Sonuç olarak, finansal tablolarda sunulan bilgiler, ihtiyaca uygun değil veya gerçeğe uygun sunulmamış ise, yani temel niteliksel özellikleri taşııyorsa, sadece destekleyici niteliksel özellikler sayesinde faydalı finansal bilgi olarak tanımlanamaz⁴².

---

³⁹ Kavramsal Çerçeve md.NÖ26

⁴⁰ Kavramsal Çerçeve md.NÖ29

⁴¹ Kavramsal Çerçeve md.NÖ32

⁴² Kavramsal Çerçeve md.NÖ33

BÖLÜM II. ULUSLARARASI FİNANSAL RAPORLAMA STANDARTLARI’NIN DÜNYA’DA ve TÜRKİYE’DE KABULÜ

2.1. Uluslararası Finansal Raporlama Standartları

Finansal bilgilerin gerek üretilmesi, gerekse finansal tablo kullanıcılarına iletilmesi sırasında “muhasabe standartları” adı verilen ve bilgi sunumunu disipline eden ilke ve kurallar önemli rol oynamaktadır. Bu anlamda, muhasabe ve finansal raporlama standartları, muhasabe uygulamalarının yöntemini belirleyen düzenlemelerdir ve muhasabe kuramının önemli kaynaklarından birini oluşturmaktadır⁴³. Ancak, hızla gelişen ekonomik koşullar nedeniyle değişen ihtiyaçlar, bu kuralların sürekli gözden geçirilmesi, yenilenmesi ve geliştirilmesini gerektirmiştir. Özellikle yatırımların küreselleşmesi, bu gerekliliğin önemini daha da arttırmıştır. Böylece, Dünya’da 1973 yılında UMSK’nın kuruluşu ile başlayan çalışmalar, 1990 yılından itibaren gelişen ekonominin etkisiyle yoğunluk kazanmış ve son olarak muhasabe dünyasında bir devrim niteliği taşıyan 2005 yılında 100’den fazla ülkede uygulanması zorunlu hale gelen UMS ve UFRS’lerin kabulü gerçekleşmiştir.

Tez Çalışmasının bu bölümünde, muhasabe standartlarının muhasabe kuramındaki yeri ve amacı, Uluslararası Muhasabe Standartları’nın doğuşu ve kabulü ile ilgili önce Dünya’da, daha sonra Türkiye’de ne tür çalışmaların hangi kurumlar aracılığı ile yapıldığı detaylı olarak açıklanacaktır.

2.2. Muhasebe Standartlarının Amacı ve Muhasebe Kuramındaki Önemi

Finansal tablo kullanıcılarını, kendilerine faydalı finansal bilgilerin sunulduğundan emin olmalarını sağlamanın tek yolu, bu bilgilerin muhasabe standartlarına göre hazırlanmış olmasıdır⁴⁴. Muhasebe standartları, muhasabe uygulamalarında ve raporlamalarda gerçeğe uygun ve anlamlı bilgi sunumunu hedefler.

⁴³ Sevilengül, O. 2003. *Genel Muhasebe*, 11.Baskı, Ankara,Gazi Kitabevi.

⁴⁴ Türker, İ. 2009. Türkiye’de Uluslararası Finansal Raporlama Standartları Paralelinde Yapılan Düzenlemelerin Finansal Tablo Kullanıcıları Üzerindeki Muhtemel Etkileri. Doktora Tezi. İstanbul Üniversitesi:26.

Muhasebe kuramında standart kavramı, finansal bilgilerin sunulduğu finansal tabloların hazırlanmasında ve raporlanmasında ortak muhasebe ilkeleri paydasında buluşulmasını sağlayan ve bu doğrultuda muhasebe uygulamalarını düzenleyen normlar olarak kullanılmaktadır⁴⁵. Bu nedenle, muhasebe kuramını oluşturan öğelerden biri olan muhasebe standartları, muhasebenin hangi nitelikteki işlemleri ve olayları, hangi değer üzerinden kaydedebileceğini, sınıflandırılacağını, hangi raporla sunulacağını belirleyerek bir kurallar bütünü oluşturur⁴⁶.

Muhasebe standartları, muhasebe alanında uygulama birliği sağlamak amacıyla kendi içinde tutarlı yasa hükümleri ve bildirimlerden oluşan, muhasebe uygulamalarına yön veren, finansal tabloları belli amaçlar için düzenleme, sunma ve değerlendirme bildirimleri gibi uyulması şart olan kurallar bütünüdür⁴⁷. Bu tanımdan çıkarılan bir önemli sonuç, muhasebe standartları sayesinde, aynı işlem ve olaylar farklı kişiler tarafından muhasebeleştirilse dahi, bu kişilerin üreteceği bilgilerin aynı nitelikte ve değerinde olmasıdır.

Yukarıda yapılan tanım ve açıklamalar çerçevesinde; muhasebe standartlarının amacı, işletmeye ait finansal durum, faaliyet sonuçları, finansal durumundaki değişiklikler ve nakit akıflara ilişkin finansal bilgilerin değerlemesini, düzenlemesini ve raporlamasını güçlendirmektir⁴⁸.

AICPA tarafından ise, “yetkili kurullar tarafından ortaya konan ve meslek mensuplarını yönlendiren kurallar” olarak tanımlanan muhasebe standartları, ulusal ve uluslararası standart olmak üzere iki şekilde sınıflandırılmıştır⁴⁹:

1. *Ulusal muhasebe standardı*, bir ülkedeki kurum ve işletmelerde muhasebe birliğini sağlamak üzere oluşturulmuş kendisine ait ilke ve düzenlemeleridir⁵⁰.
2. *Uluslararası muhasebe standardı* ise, finansal bilginin ilgili finansal tablo kullanıcılarına iletilmesinde birden çok alternatif sunan, uluslararası düzeyde karşılaştırmalı raporlamayı sağlayan ve işletmelere kendilerine uygun en iyi

⁴⁵ Kocamaz,H. Uluslararası Muhasebe Standartları'nın Dünya'da ve Türkiye'de Oluşum ve Gelişim Süreci:106.

⁴⁶ Marşap, B. ve Kurt, G. 1997. Muhasebe Standartlarının Farklı Eğitim Düzeylerinde Müfredat ve Kapsam Açısından İncelenmesi ve Bir Model Önerisi. Türkiye XVI. Muhasebe Eğitimi Sempozyumu, Antalya.

⁴⁷ Yazıcı, M. 2003. Muhasebe Standardının Tanımı. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 18:36.

⁴⁸ Türker, İ. 2009. Türkiye'de Uluslararası Finansal Raporlama Standartları Paralelinde Yapılan Düzenlemelerin Finansal Tablo Kullanıcıları Üzerindeki Muhtemel Etkileri. Doktora Tezi. İstanbul Üniversitesi:26.

⁴⁹ Atmaca, M. ve Çelenk, H. 2011. Uluslararası Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartlarının Finansal Analize Etkilerinin Regresyon Analizi ile Ölçülmesine Yönelik Bir Araştırma. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*:114

⁵⁰ Yazıcı, M. 2003. Muhasebe Standardının Tanımı. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 18:36.

politikaları seçme imkanı veren düzenlemelerdir⁵¹. Bu anlamda, işletmeler bu standartlara uygun olarak raporlama yaptıklarında muhasebe rakamlarını küresel bir dilde göstermiş olacaklardır.

2.3. Uluslararası Muhasebe Standartlarının Doğuşu ve Önemi

2.3.1. UFRS'ye Geçişin Önemi

Önceleri ülkeler, kendi ulusal muhasebe standartlarını oluşturma çalışmalarını başlatarak, finansal tablo kullanıcılarına finansal bilgilerin tamamını ihtiyaca uygun bir şekilde sunmak için muhasebe ilke ve kurallarını belirlemiş ve açıklamışlardır⁵². Ancak, daha sonra, küreselleşme ile uluslararası alanda faaliyet göstermeye başlayan işletmeler için ulusal muhasebe standartlarına göre düzenlenen finansal tablolar, özellikle uluslararası ölçekte karar veren yatırımcıların finansal tabloları analiz ederken değerlendirmelerini güçleştirmeye başlamıştır. Ayrıca, uluslararası ilişkilerin artması sonucu, yabancı yatırımcıların genellikle gelişmekte olan ülkelerdeki muhasebe uygulamalarını kendi standartlarına uyumlaştırma istekleri de, muhasebe standartlarında uluslararası uyumu zorunlu hale getirmiştir. Bunun en büyük nedeni, bilginin uluslararası alanda paylaşılabilir, karşılaştırılabilir ve finansal analizinin daha anlamlı yapılabilir olması gereğidir. Diğer bir deyişle, ülkeler, aralarındaki muhasebe uygulamalarında ortaya çıkan farklılıkların, kullanıcılar açısından anlamlı karşılaştırma imkanı vermemesi üzerine, standartlaşma çalışmalarını uluslararası boyutlara taşımak zorunda kalmıştır.

Özetle, UFRS'ye geçiş, yatırımcıların korunmasını geliştirmek, piyasalara yabancı yatırımcının daha çok girişini sağlamak, finansal bilgilerin şeffaflığını, karşılaştırılabilirliğini ve anlaşılabilirliğini geliştirmek için temel bir gereklilik haline gelmiştir.

20. Yüzyılda, özellikle uluslararası ticaretin, para ve sermaye hareketlerinin çok önemli boyutlara ulaşması ile birlikte, benzer nitelikteki olayların aynı şekilde ifade

⁵¹ Çankaya, F. 2007. Uluslararası Muhasebe Uyumunun Ölçülmesine Yönelik Bir Uygulama: Rusya, Çin ve Türkiye Karşılaştırması. *Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*.3, 6: 131

⁵² Türker, İ. 2009. Türkiye'de Uluslararası Finansal Raporlama Standartları Paralelinde Yapılan Düzenlemelerin Finansal Tablo Kullanıcıları Üzerindeki Muhtemel Etkileri. Doktora Tezi. İstanbul Üniversitesi:24.

edilmesi, anlamlı, güvenilir, gerçeğe uygun ve karşılaştırılabilir bilgilerin üretilmesi, bu bilgilerin özellikle yatırımcıların ihtiyaçlarını en iyi şekilde karşılayacak biçimde raporlanması gereği, muhasebe alanında uluslararası muhasebe standartlarının kabulünü hızlandırmıştır.

Günümüzde, ortak muhasebe standartlarının kullanımına geçiş, hem aynı veya farklı ülkelerdeki finansal tablo hazırlayıcıları hem de kullanıcıları için büyük kolaylık sağlamıştır. Çünkü, yüksek kalitede muhasebe standartlarının kullanılması sayesinde, farklı muhasebe standartları kullanılarak birden fazla finansal tablo hazırlama gereği ortadan kalkmış, buna paralel olarak maliyetler de ciddi boyutta düşmüştür⁵³.

Oluşturulacak yüksek kaliteli uluslararası standartların sağlayacağı faydalar Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu (IFAC) eski üyesi Peter Wong tarafından hazırlanan Wong Raporu'nda şöyle sıralanmıştır⁵⁴:

1. Yatırımcılar için karşılaştırılabilir finansal raporlama,
2. Uluslararası boyutta yatırım yapan yatırımcı olmayı özendirmek,
3. Düşük maliyetli sermaye,
4. Etkin kaynak dağılımı,
5. Yüksek oranlı bir ekonomik büyümeyi yaratmak.

Uluslararası standartlar, sermaye piyasalarının etkin şekilde işlemesine, bilgilerin karşılaştırılabilir olmasına ve yatırımcıların sahip oldukları güven duygusuna katkı sağlamak amacıyla oluşturulmuştur⁵⁵. Bu sayede, sınırlar ötesi yatırım ve ekonomik kararların alınmasını kolaylaştırmak amaçlanmıştır.

Başta yatırımcılar olmak üzere tüm kullanıcılar için, daha kaliteli, daha güvenilir, daha doğru ve herşeyden önemlisi ihtiyaca uygun ve karşılaştırılabilir bilgi üretilmesinin son yıllarda hızla önem kazandığı açıkça anlaşılmaktadır. Bu nedenle, muhasebe dünyasında tek çözüm yolu, UFRS'nin kabulü olmuştur.

⁵³ İbiş,C ve Akarçay,A.2004. IOSCO Deklarasyonu ve Menkul Kıymet Borsalarında IAS'ın Uygulanması Süreci. VI. Türkiye Muhasebe Denetim Sempozyumu, Globalleşmenin Muhasebe Mesleği Üzerindeki Etkileri ve Toplum Çıkarlarının Korunması. İSMMMO Yayınları, İstanbul. 49:252

⁵⁴ www.ifac.org.

⁵⁵ Syliph, J. 2005. Uluslararası Bağlamda Güvenilir Finansal Raporlamanın Önemi. *Turkey Accounting and Auditing ROSC - Dissemination Workshop*. Borsa İstanbul, İstanbul: 7

UFRS'ler, dünya çapında muhasebe standartlarını uyumlaştırmak amacıyla, finansal tabloların işletmelerin finansal durumunu, performansını ve finansal durumundaki değişikliklerini gerçeğe uygun bir biçimde hazırlanmasını, gerekli dipnotlara da yer verilerek uygun muhasebe politikalarının uygulanmasını, bu sayede, yatırımcılara, kredi verenlere ve diğer kullanıcılara bilginin ihtiyaca uygun, güvenilir, karşılaştırılabilir ve anlaşılabilir olarak sunulmasını amaçlayan standartlardır⁵⁶.

Bu standartların doğmasında iki temel kullanıcı vardır: Yatırımcılar ve çok uluslu şirketler. Küresel sermaye olarak nitelendirilen sermaye ve para piyasalarında işlem gören fon sahipleri olarak bilinen yatırımcılar açısından bakıldığında, onların hem ulusal hem de uluslararası yatırımlarıyla ilgili kararlarını verebilmek için anlayıp yorumlayabilecekleri ve rahatça karşılaştırabilecekleri finansal tablolara daha çok ihtiyaç duyduğu anlaşılmaktadır⁵⁷. Genellikle birden fazla ülkede faaliyet gösteren çok uluslu şirketler için ise, konsolide finansal tablolarının hazırlanmasının oldukça karmaşık hale gelmesidir.⁵⁸

Dünya'da uluslararası muhasebe standartlarının oluşturulmasında aşağıda sıralanan 6 kuruluş önemli rol oynamıştır⁵⁹:

1. Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (UMSK)
2. Avrupa Birliği Komisyonu (AB)
3. Uluslararası Sermaye Piyasaları Organizasyonu (IOSCO)
4. Uluslararası Muhasebe ve Raporlama Standartları konusunda uzmanların oluşturduğu Birleşmiş Milletler Ticaret ve Gelişme Birimine Bağlı Çalışma Grubu (ISAR)
5. Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü İçindeki Çalışma Grubu (OECD Working Group)

⁵⁶ Atmaca, M. ve Çelenk, H. 2011. Uluslararası Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartlarının Finansal Analize Etkilerinin Regresyon Analizi ile Ölçülmesine Yönelik Bir Araştırma. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*:115

⁵⁷ Muğan, C. ve Akman, N. 2003. Uluslararası Finansal Raporlama Standartları: Yakınsama Eğilimleri. *XXII. Muhasebe Eğitimi Sempozyumu: Muhasebe-Eğitim Eğilim ve Etkileşimler*, Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü, Ankara.

⁵⁸ Muğan, C. ve Akman, N. 2003. Uluslararası Finansal Raporlama *Standartları*: Yakınsama Eğilimleri. *XXII. Muhasebe Eğitimi Sempozyumu: Muhasebe-Eğitim Eğilim ve Etkileşimler*, Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü, Ankara

⁵⁹ Akdoğan, N. ve Tenker, N. 2007. *Finansal Tablolar ve Mali Analiz Teknikleri*. 12.Baskı, Gazi Kitabevi

2.3.2. Dünya’da Muhasebe Standartlarının Oluşturulması Çalışmaları

Dünya’da muhasebe uygulamalarında kabul edilen ve uygulanan iki muhasebe standart seti vardır:

1. UMSK’nin yayımladığı Uluslararası Finansal Raporlama Standartları
2. FASB’nin yayımladığı ABD Genel Kabul Görmüş Muhasebe İlkeleri (US GAAP)

UMSK tarafından oluşturulan UFRS ve onun öncesindeki UMS’ler “ilke bazlı”, FASB’nin yayımladığı US GAAP ise, “kural bazlı” standartlardır. İlke bazlı standartlar, işlemlerin şeklini değil, bunların ekonomik özünü ifade edecek kayıtların yapılıp, raporlanmasını esas alır. Kural bazlı standartlar ise, ayrıntıları içeren her türlü iş ve işlemlere ilişkin uygulamaları kapsamaya çalışan kural esaslı standartlardır.

Aşağıda bu kurumların ilgili muhasebe standartlarının oluşumuna yönelik yapmış olduğu çalışmalara yer verilecektir.

2.3.2.1. Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi (IASC) ve UMSK’nin Çalışmaları

Uluslararası düzeyde muhasebe standartlarına ihtiyaç duyulmasındaki ilk çağrışı Jacob Kraayenhof 1959 yılında yayımladığı makalede yapmıştır⁶⁰. Daha sonraki gelişme, 1966’da Uluslararası Muhasebeciler Çalışma Grubu’nun Amerika, Kanada ve İngiltere arasındaki muhasebe farklılıklarını gidermek üzere kurulmasıdır. Bu grup, daha sonra, 1972 yılında düzenlenen 10. Uluslararası Muhasebeciler Kongresi’nde, muhasebe standartları oluşturmak amacıyla bir örgütün kurulmasını ilk defa önermiştir⁶¹. Bunun sonucunda, 1973 yılında Avustralya, Kanada, Fransa, Almanya, Japonya, Meksika, Hollanda, İngiltere, İrlanda ve ABD’deki muhasebe örgütlerinin katılımıyla IASC (Komite) kurulmuştur⁶².

⁶⁰ Çankaya, F. 2007. Uluslararası Muhasebe Uyumunun Ölçülmesine Yönelik Bir Uygulama: Rusya, Çin ve Türkiye Karşılaştırması *Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*.3, 6: 131

⁶¹ Çankaya, F. 2007. Uluslararası Muhasebe Uyumunun Ölçülmesine Yönelik Bir Uygulama: Rusya, Çin ve Türkiye Karşılaştırması *Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*.3, 6: 131

⁶² Karacan, S. ve Güngör, A. Uluslararası Muhasebe – Finansal Standartları İle İlgili Yapılan Çalışmalar- Genel Bakış

Komite, finansal raporlama standartlarının uluslararası düzeyde uyumlaştırılması için çalışma yapan kuruluşların başında gelir. Komite, asıl olarak, daha önce de sözü edilen yatırımcıların ve çok uluslu şirketlerin sorunlarına çözüm bulmak üzere kurulmuştur. Komite'nin temel amacı, bağımsız denetimden geçmiş finansal tablolardaki hesapların değerlendirilip, sunulmasında izlenmesi gereken temel standartları belirleyip, bunların kamuya açık bir şekilde yayımlanmasını ve bu sayede dünya çapında benimsenme olanağını arttırmaktır⁶³. Ayrıca, Komite, yayımlayacağı bu standartlarla, uluslararası işletmelerin finansal tablolarını hazırlarken katlandıkları maliyetin düşeceğini, yatırımcılara ekonomik karar vermede yardımcı olacağını ve finansal bilginin karşılaştırılabilirliğinin artacağını garantilemiştir⁶⁴.

1973-1988 yılları arasında ilk standartlarını yayımlamaya başlayan Komite'nin 1989-1993 yılları arasındaki çalışmalarının sonucunda iki önemli gelişme olmuştur. Bu gelişmelerden birincisi, finansal tabloların amaçlarının, niteliksel özelliklerinin açıklandığı Kavramsal Çerçeve'nin yayımlanması, diğeri ise, Karşılaştırılabilirlik Projesi kapsamında 10 adet standardın revize edilerek, ölçüm ve değerlendirmede bazı seçeneklerin kaldırılmasıdır. Komite, 2000 yılının sonuna kadar, bir kısmı yürürlükten kaldırılmış 39 adet UMS yayımlamıştır.

Ülkemizden, Türkiye Muhasebe Uzmanları Derneği (TMUD) 1974 yılından, Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği (TÜRMOB) 1994 yılından beri Komite'nin üyesidirler.

Komite'nin 2001 yılına kadar geçen sürenin son dönemindeki çalışmalarında IOSCO ile işbirliği yapması çok önemli gelişmelere sebep olmuştur. 1983 yılında kurulan IOSCO, ABD Menkul Kıymetler Borsa Komisyonu (U.S. Securities and Exchange Commission-SEC), İngiltere'deki Finansal Kurumlar Otoritesi (the Financial Services Authority), Türkiye'deki SPK ve bunlara benzer toplam 177 üyeli ulusal menkul kıymet düzenleme komisyonlarının dünya çapındaki birliğidir⁶⁵. IOSCO'nun temel hedeflerinden

---

⁶³ Başpınar, A. Türkiye'de ve Dünya'da Muhasebe Standartlarının Oluşumuna Genel Bir Bakış. *Maliye Dergisi*:53

⁶⁴ Aydoğan, E. 2007. Uluslararası Muhasebe Standartları Uyumlaştırılması ve Ülkelerin Uyumlaştırma Derecelerine İlişkin Bir Uygulama. Yüksek Lisans Tezi. Karadeniz Teknik Üniversitesi: 56

⁶⁵ Aydoğan, E. 2007. Uluslararası Muhasebe Standartları Uyumlaştırılması ve Ülkelerin Uyumlaştırma Derecelerine İlişkin Bir Uygulama. Yüksek Lisans Tezi. Karadeniz Teknik Üniversitesi: 66

birisi, sınır ötesi halka arz işlemlerini ve uluslararası sermaye piyasalarının etkinliğini arttırmaktır.

1980'li yılların sonunda Komite ve IOSCO bir anlaşmaya varmışlardır. Buna göre, Komite, kendi standartlarını oluşturmayı, IOSCO ise bu standartları kendine bağlı bütün borsalara tavsiye etmeyi kabul etmiştir. Komite'nin 1990'lı yıllardan sonra yaptığı çalışmalar çoğunlukla IOSCO'yu memnun etmeye yönelik olmuştur⁶⁶.

Menkul kıymetler sektöründe uluslararası standartları belirleyen başlıca kurul olan IOSCO, sınır ötesi menkul kıymet ihraçlarında en çok problem oluşturan hususlardan birinin ülkeler arasındaki farklı muhasebe standartları ve raporlama yükümlülükleri olduğunu belirlemiştir. Bu doğrultuda, uluslararası muhasebe standartlarının oluşturulmasında UMSK'nın çalışmalarını destekleme politikasını benimsemiş ve buna ilişkin 1993 yılında, Komite ile 30 adet standardın geliştirilmesi ve bu standartların sınır ötesi halka arzlarda kullanılmasını içeren bir anlaşma yapmıştır⁶⁷. 1998 yılında, UMS 39'un yayımlanmasından sonra, Mayıs 2000'de Karşılaştırılabilirlik Projesi kapsamında IOSCO'nun uluslararası sermaye piyasaları düzenleyicilerine sınır ötesi halka arz işlemlerinde UFRS kullanımına onay vermiş olması, UFRS'nin küresel muhasebe standartları konusunda çözüm yolu haline gelmesinin ilk adımı olmuştur.

Komite, 2000 yılında alınan kararla 2001 yılında yeniden yapılanmış ve adı UMSK olmuştur⁶⁸. Kurulun görevi, muhasebe standartlarını ve taslakları geliştirmek, yayımlamak ve standartları yorumlama komitesinin yorumlarını onaylamaktır. Kurulun amacı, kamuya açıklanan, bağımsız denetimden geçmiş genel amaçlı finansal tablolarda nitelikli finansal bilgi sunumunu gerekli kılan, tek ve yüksek kaliteli, anlaşılabilir ve uygulanabilir küresel muhasebe standartlarını geliştirmektir⁶⁹. Kurul ayrıca, ulusal muhasebe standardı belirleyicileri ile birlikte çalışarak, dünya genelinde muhasebe

---

⁶⁶ Aydoğan, E. 2007. Uluslararası Muhasebe Standartları Uyumlaştırılması ve Ülkelerin Uyumlaştırma Derecelerine İlişkin Bir Uygulama. Yüksek Lisans Tezi. Karadeniz Teknik Üniversitesi: 66

⁶⁷ Akman, N. 2009. Finansal Açıklama Üzerinde Kültür'ün Etkisi: UFRS Öncesi ve Sonrası. Doktora Tezi. Başkent Üniversitesi: 8

⁶⁸ Akdoğan, N. ve Tenker, N. 2007. *Finansal Tablolar ve Mali Analiz Teknikleri*. 12. Baskı, Gazi Kitabevi

⁶⁹ Aydoğan, E. 2007. Uluslararası Muhasebe Standartları Uyumlaştırılması ve Ülkelerin Uyumlaştırma Derecelerine İlişkin Bir Uygulama. Yüksek Lisans Tezi. Karadeniz Teknik Üniversitesi: 60

standartlarını birbirine yakınlaştırmayı da amaçlamış ve bunu başarıyla gerçekleştirmiştir⁷⁰.

Kurul, daha önce çıkarılmış olan tüm UMS'leri ve yorumlarını onaylamıştır. Ancak, daha sonra standartlar setinde, kullanıcıların analiz yapma amacına yönelik bazı özel standartlara da gerek duyulmuştur. Böylece, bundan sonra yayımlanacak standartların temelde muhasebe kayıtlarına yönelik olmayıp, doğrudan raporlamaya yönelik standartlar olması amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda Kurul tarafından çıkarılan tüm muhasebe standartları UFRS olarak adlandırılmıştır⁷¹.

2.3.2.2. ABD'de Yapılan Çalışmalar

ABD'de muhasebe standartlarının oluşumuna yönelik çalışmalar 1939 yılında AICPA'nın 51 adet Muhasebe Araştırma Bülteni yayımlaması ile başlamıştır. Bu kuruluşun çalışmalarının başarısızlıkla sonuçlanması üzerine, 1965 yılından itibaren bu çalışmaları APB devam ettirmiş ve 31 adet görüş yayımlamıştır. Daha sonra, bu kuruluşun çalışmaları etkili olmamış ve 1972 yılında kurulan ve günümüzde çalışmaları halen devam eden FASB kurulmuştur. FASB'nin çalışmaları neticesinde, 133 adet standart yayımlanmış ve US GAAP oluşturulmuştur.

US GAAP, günümüzde, UFRS haricinde en yaygın kullanılan muhasebe standart seti olma özelliğini devam ettirmektedir. Ancak, Amerika'da yaşanan Enron, WorldCom, Adelphia, Xerox, Tyco, Global Crossing vb. muhasebe skandalları etkinlik konusunda US GAAP standartlarının bir takım kusurları olduğunu göstermiştir. Böylece, ABD'de Amerikan standartları ile uluslararası standartlarını yakınlaştırmak anlamına gelen uyumlaştırma çalışmalarını hızlandırmak için 2002 yılında UMSK ve FASB tarafından Norwalk Anlaşması imzalanmıştır.

Anlaşmanın her iki tarafı, mevcut finansal raporlama standartlarını mümkün olduğunca kısa bir süre içinde birbirleriyle uyumlu hale getireceklerinin ve gelecek ile ilgili olan çalışma programlarını koordine edip, uyumun devamını sağlayacaklarının

⁷⁰ Türker, İ. 2009. Türkiye'de Uluslararası Finansal Raporlama Standartları Paralelinde Yapılan Düzenlemelerin Finansal Tablo Kullanıcıları Üzerindeki Muhtemel Etkileri. Doktora Tezi. İstanbul Üniversitesi:33

⁷¹ Özkan, S. ve Acar, E. 2010. Uluslararası Muhasebe/ Finansal Raporlama Standartlarının Finansal Tablolar Analizi Üzerindeki Etkilerine Genel Bakış. *Çözüm*. 97: 53

güvencesini vermişlerdir. Bu anlaşma ile, iki standart setini mümkün olduğu ölçüde uyumlu hale getirmek amaçlanmıştır. “Uyum” ifadesi ile tam anlamıyla aynı standartların kastedilmediği, bu iki grup standart arasında çok önemli farklılıkların olmaması anlamına geldiği açıklanmıştır. Bu anlamda geliştirilecek standartların ilkelerle sınırlandırılması, ancak detaylı kurallar haline getirilmemesi hedeflenmiştir.

ABD’de uyumlaştırma ile ilgili en büyük adım, sermaye piyasalarını düzenleyen SEC tarafından 2007 yılında atılmıştır. Bilindiği üzere, SEC, işletmelerin finansal tablolarının hazırlanmasında US GAAP’i kullanmayı zorunlu tutmaktadır. Buna ilişkin olarak, 2007 yılında, SEC, US GAAP dışında kendi ulusal muhasebe standartlarını veya UFRS’yi uygulamaları mümkün olan yabancı işletmeler için US GAAP’e göre hesaplarında yapılan mutabakatın raporlanması zorunluluğunu yürürlükten kaldırmıştır⁷².

2.3.2.3. AB’nin Çalışmaları

Dünya’nın tek pazar haline dönüşmesi ve sermaye piyasalarındaki işlemlerin uluslararası boyutlara ulaşması sonucu, AB’de de muhasebe uyumlaştırma çalışmaları önem kazanmıştır.

AB’ye üye ülkeler arası mal, hizmet, insan ve sermaye serbest dolaşımının arttığı, yeni ortak para birimine (EURO) geçilerek, tek bir parasal birlik olma sürecininin başlatıldığı dönemde, AB’ye üye ülkelerin farklı muhasebe standartlarını kullanmaları, çok ciddi aksamalara neden olmuş ve bu durum uluslararası muhasebe standartları kapsamında tekdüzeliği gerektirmiştir⁷³.

AB tarafından uyumlaştırmaya yönelik üç adet Yönerge yayımlanmıştır. Bunlardan 1978 yılında yayımlanan Dördüncü Yönerge, finansal tabloların tanımı, biçimi, kapsamı, sunumu ve finansal tablolarda yer alan finansal bilginin ölçüm ve değerlendirilmesine yönelik esasları oluşturmuştur. 1983 yılında yayımlanan Yedinci Yönerge, muhasebe uygulamalarına yeni bir boyut kazandırmış ve ortaklıklara ilişkin konsolide finansal tabloları hazırlama esaslarını belirlemiştir. Son olarak, 1984 yılında

⁷² <http://www.sec.gov/news/press/2007/2007-235.htm>. Erişim Tarihi 18.09.2013.

⁷³ Bostancı, S. Küreselleşen Muhasebede Standartlaşma ve Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu:6

yayımlanan Sekizinci Yönerge ise, finansal tabloların yasal denetiminden sorumlu kişilerin niteliklerine ilişkin hususları sunmuştur⁷⁴.

Ancak, yönergelerin teknik eksiklikler taşıması, yayımlandıkları tarihten sonra meydana gelen ekonomik ve teknolojik gelişmeler ışığında güncellenmemesi, ülkelerin bu yönergeleri kanunlaştırma zamanlarının farklı olması, özellikle Dördüncü Yönerge'nin ölçüm ve değerlendirme konularında çok fazla seçenek sunması nedeniyle karşılaştırma imkanının yok olması ve global ticaret ve yatırım faaliyetlerinin finansmanı için büyük önem taşıyan ABD hisse senedi piyasasına girmek isteyen Avrupalı şirketler⁷⁵ için AB muhasebe standartları ile bunun mümkün olmaması gibi sorunlarla karşılaşmıştır.

AB, 1990'lı yılların başından itibaren, sorunların çözümü için mevcut yönergelerin gözden geçirilmesi ve tüm Avrupa ülkeleri için ortak muhasebe standartları oluşturacak bir kurulun kurulmasına yönelik çalışmalar başlatmıştır⁷⁶. 1995 yılında Avrupa Komisyonu, AB'nin yeni stratejisini açıklamıştır. Buna göre, AB, uluslararası muhasebe standartlarının oluşturulmasında IASC/IOSCO çalışmalarını destekleme kararı almış ve AB muhasebe uygulamalarının UMS ile uyumlu hale getirilmesine yönelik Avrupa Konseyi ve Parlamentosu'na tavsiye bildirisi göndermiştir.

Avrupa Komisyonu, uyguladığı stratejiler paralelinde, Haziran 2000'de AB'ye üye ülkelerdeki borsaya kayıtlı şirketlerin finansal tablolarını UMS ile uyumlu hazırlamalarına yönelik bir tebliğ yayımlamıştır. Aynı yılda, IOSCO Karşılaştırılabilirlik Projesi kapsamında UMS'nin kullanımını onaylamıştır. Bu onayı takiben, Avrupa Komisyonu, 2002 yılında AB'ye üye olan ülkelerin sermaye piyasalarında işlem gören şirketlerin konsolide finansal tablolarını 2005 yılından itibaren UFRS'ye göre hazırlamalarını zorunlu kılmıştır. Sonuç olarak, 7,000 şirket 1 Ocak 2005 tarihinden itibaren UFRS uygulamaya başlamış, AB'nin genişlemesi ile bu sayı günümüzde 9,000 olmuştur.

⁷⁴ Çankaya, F. 2007. Uluslararası Muhasebe Uyumunun Ölçülmesine Yönelik Bir Uygulama: Rusya, Çin ve Türkiye Karşılaştırması *Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*.3, 6:136

⁷⁵ Konuya ilişkin, şu örnek hayli çarpıcıdır: dünyanın en karlı otomobil şirketlerinden biri olan BMW'nin hisse senetlerinin ABD piyasalarında işlem görmemesinin temel nedeni, Avrupa'nın birçok büyük şirketi gibi Bayerische Motoren Werke A.G. (BMW)'nin de Almanya kurallarına göre hazırlanmış finansal tablolarını SEC kurallarına göre değiştirmeye zorlanmış olmasıdır (Bostancı,S.).

⁷⁶ Parlakkaya, R. Muhasebede Uluslararası Uyum ve AB Sürecinde Türkiye'de Muhasebe Uyumlaştırma Çalışmaları. *SÜ İİBF Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*:128

Dünya’da, UFRS uygulayan 100’den fazla ülke bulunmaktadır. Bunların %80’i OECD ülkeleri ve AB’ye üye 28 adet ülkedir⁷⁷. G20 ülkelerinden Arjantin, Meksika ve Rusya ilk defa 2012 yılından itibaren UFRS uygulamaya başlamışlardır⁷⁸. Amerika (2011), Kanada (2011), Japonya (2010), Kore (2009), İsrail (2008), Brezilya (2010), Hindistan (2011), Şili (2009) gibi ülkeler ise, aşamalı olarak UFRS uygulamaya başlayacaklarını açıklamışlardır⁷⁹.

2.3.3. Türkiye’de Muhasebe Standartları ve Uluslararası Standartlara Uymaya Yönelik Yapılan Çalışmalar

Türkiye’de uygulanan muhasebe düzenlemeleri tarihsel olarak incelendiğinde, 1930-1950 yılları arasında Fransız ve Alman, son yıllarda da Amerikan muhasebe sistemlerinden etkilendiği gözlemlenmiştir.

1950 yılında çıkartılan Vergi Usul Kanunu (VUK), 1961 yılında üzerinde çeşitli değişiklikler yapılarak 213 sayılı VUK oluşturulmuştur ve günümüzde kullanılan vergi kanunudur. Bu kanunun kabulü ile vergi muhasebesi anlayışı egemen olmuş, işletmeler için rapor edilmesi gereken en önemli sonuç, vergiden önceki kâr veya vergi matrahı olmuştur⁸⁰. 1950-1981 yılları arası muhasebe uygulamaları açısından vergi muhasebesi dönemi olarak kabul edilmektedir.

1968 yılında İktisadi Devlet Teşekkülleri (KİT) için Tekdüzen Muhasebe Sistemi yayımlanmış ve 1972 yılından itibaren genel muhasebe esasları uygulanmaya başlanmıştır. Ancak, hem uygulamada karşılaşılan güçlükler ve eksiklikler hem de özel sektörde uygulama imkanının olmaması sebebiyle, o zamanın ihtiyaçlarına göre gereken değişiklikler yapıldıktan sonra 1987 yılında tekrar yayımlanmıştır. Bu çalışma, başta KİT’ler için zorunlu olsa da, sonraları özel sektör tarafından da benimsenerek Türkiye’de muhasebe sisteminin gelişmesinde çok önemli bir rol oynamıştır⁸¹. Bu düzenleme, 22 yıl yürürlükte kaldıktan sonra 1993 yılının sonunda uygulamadan kaldırılmıştır.

⁷⁷ Fortune Global 500 şirketlerinden yarısı UFRS’ye göre raporlama yapmaktadır (www.ifrs.org)

⁷⁸ www.ifrs.org

⁷⁹ Selimoğlu, S.K. Dünyadaki Uygulamalarından Hareketle Finansal Raporlama Standartlarının Finansal Tablolar Üzerindeki Genel Etkileri. Anadolu Üniversitesi. İşletme Bölümü:4

⁸⁰ Akdoğan, N. ve Tenker, N. 2007. *Finansal Tablolar ve Mali Analiz Teknikleri*. 12.Baskı, Gazi Kitabevi

⁸¹ Akdoğan, N. ve Tenker, N. 2007. *Finansal Tablolar ve Mali Analiz Teknikleri*. 12.Baskı, Gazi Kitabevi

1981 yılında Sermaye Piyasası Kanunu çıkarılmış, 1983 yılında ise SPK kurulmuştur. Kurulun amacı, kamunun aydınlatılması için gerekli düzenlemelerin çıkartılması ve uygulanmasını sağlamaktır. Kurul, 1984 yılından itibaren yayımladığı çeşitli tebliğler ile halka açık şirketlerin muhasebe kayıt ve raporlama düzenlemelerine ışık tutmuştur⁸².

1958 yılında kurulan Bankalar Birliği, 1987 yılında yeni Bankalar Kanunu'nu yürürlüğe koymuştur. Bu kanunun 8. Bölümünde bankaların muhasebe uygulamaları ile ilgili hükümler yer almaktadır⁸³. Bankalar Birliği, Hazine ve T.C. Merkez Bankası'nın beraber yaptığı çalışmalar neticesinde hazırlanmış Tekdüzen Hesap Planı (THP), Bankalar Mevzuatı ve T.C. Merkez Bankası Düzenlemeleri içinde yer alan kurallar Türkiye'de faaliyet gösteren bankalar için muhasebe düzenlemelerine yön vermiştir.

1990 yılında Maliye Bakanlığı'nın öncülüğünde Türkiye'deki tüm işletmeleri bağlayıcı nitelikte tek elden yayımlanacak muhasebe standartlarını hazırlamak üzere bir Komisyon kurulmuştur. Komisyonun çalışmaları neticesinde, 1992 yılında Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği yayımlanmıştır. Bu Tebliğ, AB ülkelerindeki muhasebe uygulamaları hükümlerine uygun olarak hazırlanmıştır. Finans sektörü hariç tüm işletmeler için, bu Tebliğ'in şartlarına uyulması 1994 yılından itibaren zorunlu olmuştur. Bu düzenleme ile getirilen Tekdüzen Muhasebe Sistemi, ülkemizde muhasebe uygulamalarında bir örnekliği sağlamış ve tüm işletmeler için aynı dilin konuşulması imkanını yaratmıştır⁸⁴. Türkiye'de Tekdüzen Muhasebe Sistemi'nin kabulü, muhasebe uygulamalarının standartlaştırılması yönünde çok önemli bir gelişmedir. Çünkü, bu sistem AB'nin 4.Yönergesi'ne uyumlu olarak hazırlanmıştır.

Ülkemizde, muhasebe mesleğini düzenlemek için çıkarılan 3568 sayılı Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu ile muhasebe standartlarını düzenleme ihtiyacı artmıştır⁸⁵. Muhasebe standartlarına duyulan ihtiyacı gidermek amacıyla muhasebe ilgi gruplarının katılımıyla 9 Şubat 1994 tarihinde Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu'nun (TMUDESK) kurulması, ülkemizde muhasebe standartları açısından atılan en önemli adımlardan biri olmuştur.

⁸² Kocamaz,H. Uluslararası Muhasebe Standartları'nın Dünya'da ve Türkiye'de Oluşum ve Gelişim Süreci:115

⁸³ Kocamaz,H. Uluslararası Muhasebe Standartları'nın Dünya'da ve Türkiye'de Oluşum ve Gelişim Süreci:115

⁸⁴ Akdoğan, N. ve Tenker, N. 2007. *Finansal Tablolar ve Mali Analiz Teknikleri*. 12.Baskı, Gazi Kitabevi

⁸⁵ Başpınar, A. Türkiye'de ve Dünya'da Muhasebe Standartlarının Oluşumuna Genel Bir Bakış. *Maliye Dergisi*:50

TMUDESK, IFAC üyesidir. Bu nedenle oluşum biçimi ve çalışma şekli UMSK'ninkine uygun olarak gerçekleştirilmiştir⁸⁶. Kurulun amacı, Türk ekonomisi ve işletmelerinin yapısı ile gereksinimlerini göz önünde bulundurarak, uluslararası muhasebe standartlarına uyumlu Türkiye Muhasebe Standartları'nı yayımlamaktır⁸⁷. TMUDESK, 1996-2001 yılları arasında toplam 19 adet TMS yayımlamıştır. Ancak bu standartlar, yaptırım zorunluluğu olmadığı için yeterli kullanım alanı bulamamıştır.

1999 yılında TMSK'nın kurulması ile TMUDESK'in görevleri ve yaptığı çalışmalar bu Kurul'a devredilmiştir. Ancak, TMSK'nın muhasebe standartlarının belirlenmesinde tek yetkili kuruluş olarak fiilen faaliyete geçmesi, Kurul'un 07.03.2002'de ilk toplantısını yaptıktan sonra, buna ilişkin kararın 14.04.2002 tarih ve 24726 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanması ile gerçekleşmiştir.

2002 yılında ülkemizde yaşanan ve bankacılık sektörünü olumsuz etkileyen finansal krizin arkasından sektörü yeniden düzenlemek ve denetlemek amacıyla kurulan Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK), bankaların yılsonu finansal tablolarının uluslararası muhasebe standartları ile uyumlu olmasını sağlamak amacıyla, 18 adet Tebliğ içeren Muhasebe Uygulama Yönetmeliği'ni çıkarmıştır. Ancak, Kurum, TMSK'nın kurulması ile 2006 yılında Tebliği yürürlükten kaldırmış ve TMS'lerin kullanılması gereğini bildirmiştir.

TMSK, Türkiye'nin AB uyum sürecine girmesi, küreselleşme ile Türk şirketlerinin dünya piyasalarında yer alması, finansal kaynaklara daha kolay erişebilmesi, yabancı yatırımcıların Türkiye'yi potansiyel yatırım aracı olarak görmeye başlaması ve sermaye piyasalarında karşılaştırma imkanı sağlayan, nitelikli finansal bilgi üreten muhasebe standartları oluşturulması gereğiyle, Türkiye Muhasebe Standartları'nın Uluslararası Muhasebe Standartları ile uyumlu olması ilkesini benimsemiş ve UMSK ile yapılan telif sözleşmesinde, UMS/UFRS setini aynen Türkçe'ye çevirerek Türkiye Muhasebe Standardı/Türkiye Finansal Raporlama Standardı (TMS/TFRS) olarak yayımlama hakkını almıştır.

---

⁸⁶ Kocamaz,H. Uluslararası Muhasebe Standartları'nın Dünya'da ve Türkiye'de Oluşum ve Gelişim Süreci:116

⁸⁷ Bostancı,S. Küreselleşen Muhasebede Standartlaşma ve Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu:7

TMSK, bugüne kadar, Kavramsal Çerçeve dışında, 41 adet TMS kodlu ve 12 adet TFRS kodlu muhasebe standardı yayımlamıştır⁸⁸. TMSK, TFRS Seti'ni yayımladıktan sonra 2 Kasım 2011 tarihinde, Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu olarak yeniden yapılandırılmıştır.

SPK, 15.11.2003 tarihinde yayımlayıp, 01.01.2005 tarihinden sonra sona eren ilk ara dönem finansal tablolar için geçerli olmak üzere uyulması zorunlu olan Seri:XI, No:25 Tebliği'ni, güncel UMS/UFRS'ler, AB'nin finansal raporlamaya ilişkin düzenlemeleri, TMSK tarafından yapılan çalışmaları göz önünde bulundurarak yürürlükten kaldırıp, AB mevzuatı ile tamamen uyumlu Seri:XI, No:29 "Sermaye Piyasasında Finansal Raporlamaya İlişkin Esaslar Tebliği" 09.04.2008 tarih ve 26842 sayılı Resmi Gazete'de yayımlayarak yürürlüğe koymuştur. Yeni Tebliğ ile, borsa şirketleri, aracı kurumlar, portföy yönetim şirketleri ve bu işletmelerin bağlı ortaklık, iştirak ve iş ortaklıkları için, 01.01.2008 tarihinden itibaren AB tarafından kabul edilen haliyle UMS/UFRS'lere denk TMS/TFRS'leri esas almıştır. Bu gelişme, ile Türkiye'deki halka açık şirketler de dünyadaki borsa şirketleri ile uyum içinde olmuştur.

TMS/TFRS'lerin ülkemizde geniş çaplı uygulama alanı bulması ve uygulamada birlik sağlanmasına ilişkin en önemli gelişme 1 Temmuz 2012 tarihi itibarıyla yürürlüğe giren Türk Ticaret Kanunu (TTK) olmuştur. Bu Kanun çerçevesinde, bağımsız denetime tabi olmayan şirketler vergi kanunları uyarınca finansal tablolarını oluşturacaklardır. Bağımsız denetime tabi olma kriterlerine bakılırken de vergi kanunları uyarınca oluşturulan tablolar dikkate alınacaktır. Ancak, yeni TTK uyarınca, bağımsız denetime tabi olan şirketler, TMS uyarınca finansal tablolarını düzenleyecek ve bağımsız denetimden çıkma kriterlerine bakılırken de bu kez TMS uyarınca oluşturulan finansal tablolara bakılacaktır⁸⁹.

2.4. Uluslararası Finansal Raporlama Standartları'nın Temel Özellikleri

UMSK'nin en büyük hedefi, dünyada ortak kullanımı zorunlu, kalitesi yüksek, anlaşılabilir ve sermaye piyasalarında şeffaflığı arttıracak bir muhasebe standart setini

---

⁸⁸ <http://www.kgk.gov.tr>

⁸⁹ <http://www.thelira.com/yazar/31/ekrem-oncu/2334/hangi-sirketlerin-finansal-tablolari-vergi-kanunlarina--hangilerinin-ki-ttk-ve-tms>.
Erişim Tarihi: 20.08.2013.

oluşturmaktır⁹⁰. Bu amaçla, oluşturulan UFRS’yi diğer muhasebe standartlarından ayıran temel özellikleri, *ilke bazlı standartlar olması, gerçeğe uygun sunum anlayışı, kapsamlı gelir kavramı, konsolidasyon uygulaması ve şeffaflık* olarak belirlenmiştir⁹¹.

a.UFRS- İlke Bazlı Standartlar:

UFRS, dünyadaki diğer bir uygulama olan US GAAP’ten farklı olarak ilke bazlı muhasebe standartlarıdır. İlke bazlı standartlar, finansal raporlamada işlemlerin şeklini değil, ekonomik özünü yansıtmayı temel alır. Diğer bir deyişle, ilke bazlı muhasebe standartları, muhasebenin “özün önceliği” kavramını esas alır. Bu standartlar, yorum gerektirmeyen, katı, her türlü uygulamayı kapsamaya çalışan kesin hükümleri ifade eden kural bazlı standartlardan farklı olarak, kuraldan çok, içinde bulunulan duruma göre, yorumların da eklenebileceği temel nitelikteki prensipleri içerir⁹².

İlke bazlı standartlar olan UFRS, daha az kural içermesi ve kullanıcılar tarafından yorumlanabilmesi sayesinde, daha esnek bir muhasebe anlayışını doğurmuştur. Bu anlamda, ilke bazlı standartların en önemli özelliği, pek çok standardın konusuyla ilgili olarak işletme yönetimine birden fazla muhasebe politikası önerebiliyor olmasıdır. Bu sayede, yöneticiler, işlemlerinin özüne göre, işletmenin gerçek durumunu yansıtacak alternatifleri seçme imkanı bulmuşlardır. Kural bazlı standartların uygulanmasında ise, işletme yöneticilerine böyle bir imkan tanınmayıp, sadece kurallara uyulmasının beklenmesi, işlemleri özüne aykırı gösterme eğilimine neden olabilmektedir.

Bol miktarda şekil ve kural şartı olan, kural bazlı standartların karmaşıklığı ve çok detaylı olmasından dolayı anlaşılmasının zor olması nedeniyle, günümüzün sürekli gelişen ve değişen koşullarında, ihtiyacı karşılama konusunda yetersiz kalmış ve piyasadaki kullanıcıları yeni muhasebe anlayışı olarak kabul edilen UFRS ilke bazlı standartlara yöneltmiştir. Son dönemlerde özellikle ABD’de yaşanan şirket skandallarının da etkisiyle

---

⁹⁰ www.ifrs.org

⁹¹ Blanchette vd. 2011. The Effect of IFRS on Financial Ratios: Early Evidence In Canada. Certified General Accountants Association of Canada.

⁹² Gençoğlu, Ü. ve Ertan, Y. 2012. Muhasebe Kalitesini Etkileyen Faktörler ve Türkiye’deki Durum. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*:1-24

FASB, kural bazlı standartların maliyetinin faydalarını aştığına karar vererek, ilke bazlı standartların savunucularından biri olmuştur⁹³.

Özetle, UFRS'lerin ilke bazlı standartlar olmasının en büyük avantajları, finansal tablolar ve muhasebedeki karmaşıklığın azaltılması ve muhasebede kuralcılıktan çok, esnek uygulamaya imkan yaratılmasıdır.

b.UFRS- Gerçeğe Uygun Değer Yöntemi:

Muhasebenin temel kavramlarından “maliyet esası”, işletme tarafından elde edilen varlık ve hizmetlerin muhasebeleştirilmesinde, elde edilme maliyetlerinin esas alınması gerektiğini ifade eder. Bu esas, muhasebe uygulamaları ve finansal raporlamada halen önemini korusa da, finansal bilgi kullanıcılarının beklentilerini karşılamada yeterli olmamaktadır. Çünkü, tarihi maliyet güvenilirdir ancak geçmişini yansıtan bir bilgi olarak kalmıştır. Dolayısıyla, tarihi maliyet yaklaşımı yerine UFRS ile benimsenen gerçeğe uygun değer yönteminin benimsenmesi, işletmenin kullanıcılarına gerçeğe uygun bilgi sunma olanağı sağlayacaktır. Bu durum, özellikle yatırımcılar için büyük önem arz etmektedir. Çünkü, onlar, yatırımlarına ilişkin alış/satış veya elde tutma gibi kararlarını verirken piyasayı yansıtan finansal bilgiye ihtiyaç duyacakları için, tarihi maliyet yerine gerçeğe uygun değer temelinde hazırlanmış finansal tabloları kullanmak isterler.

UFRS ile benimsenen gerçeğe uygun değer muhasebesi, bu esasa dayanarak hazırlanan finansal tablolarda yer alan finansal bilgilerin güncellenmiş haliyle sunulmasına olanak tanımıştır. Bu anlamda, sermaye piyasalarına iletilen bilgi, piyasayı büyük oranda yansıtan bilgi olmalıdır (Ohlson, 2009)⁹⁴. Diğer bir deyişle, şirketin fiyatını belirlemeye yönelik yapılan varsayımlarda kullanılan bilginin gerçeğe uygun değerlendirme ile doğruluğu, güvenilirliği ve ihtiyaca uygunluğu artmıştır (Barth, 2000)

UFRS ile benimsenen gerçeğe uygun değer yaklaşımı, ekonomik değişikliklerin finansal tablolara yansıtılmasını sağlamakta ve değişik zamanlarda, farklı kaynaklardan,

---

⁹³ Barth ve diğerleri. 2008. International Accounting Standards and Accounting Quality. *Journal of Accounting Research*.46:467-498.

⁹⁴ Clarkson vd. 2011. The Impact of IFRS Adoption on the Value Relevance of Book Value and Earnings. *Journal of Contemporary Accounting & Economics*. 7:1-17.

farklı değerlerle elde edilen aynı varlıkların finansal tablolarda aynı değerlerle gösterilmesine imkan vermektedir⁹⁵.

Hung ve Subramanyam (2007), UFRS'yi, gerçeğe uygun değer uygulamasını benimseyen ve bu anlamda bilanço odaklı muhasebe standardı olarak tanımlamıştır. Bu bağlamda, UFRS sonrası işletmelerin aktif değerlerinde meydana gelen artış sebebiyle özkaynak (net aktif pozisyonu) değerinin artması beklenmektedir.

c. UFRS- Kapsamlı Gelir Tablosu:

UFRS gereği, gerçeğe uygun değer yönteminin benimsenmesi sonucunda ortaya çıkan gerçekleşmemiş gelir/giderler, kapsamlı gelir tablosunda raporlanarak kapsamlı kâr hesaplanmaya başlanmıştır.

Gerçeğe uygun değerlemenin bir sonucu olarak hesaplanan ve gerçekleşen gelir/giderlerden farklı olarak özkaynaklar grubunda muhasebeleştirilen ve daha sonra kapsamlı gelir tablosunun ikinci bölümünde raporlanan bazı kesinleşmemiş gelir-gider kalemleri aşağıda sunulmuştur:

- Yeniden değerlendirme artışları,
- Yabancı paralı finansal tabloların çevirim farkları,
- Satışa hazır finansal varlıkların yeniden değerlendirme farkları

d. UFRS- Konsolidasyon:

Sermaye piyasalarının gelişmesi ile, işletme birleşmelerinin artması ve çok ortaklı uluslararası yatırımların yaygınlaşması neticesinde, yatırımcılara ve ortaklara daha açık, objektif ve özet bilgi sağlamak için konsolide finansal tablolar düzenlenmesi gereği ortaya çıkmıştır. Dolayısıyla, konsolide finansal tablolar düzenlenmesini kanunlar değil, ekonomik koşullar zorunlu hale getirmiştir⁹⁶.

⁹⁵ Pamukçu, F. 2011. Gerçeğe Uygun Değer Muhasebesi ve Finansal Tablolara Etkisi. *Mali Çözüm*:79-95.

⁹⁶ Akdoğan, N. ve Tenker, N. 2007. *Finansal Tablolar ve Mali Analiz Teknikleri*. 12. Baskı, Gazi Kitabev

Muhasebenin “Kişilik Kavramı” UFRS’de konsolidasyonun temelini oluşturmaktadır. Bu bağlamda, UFRS 10 no’lu “Konsolide Finansal Tablolar” adlı Standart’ta, konsolide finansal tablolar, “*Bir grubun finansal tablolarının tek bir işletme gibi sunulduğu finansal tablolardır*” şeklinde tanımlanmıştır.

UFRS ile sağlanan ortak muhasebe uygulamaları sayesinde, finansal tabloların konsolidasyonu da kolaylaşmış, önceden ana ortaklık ve ana ortaklığın kontrolünde olan işletmelerin ulusal muhasebe standartlarının farklı uygulamaları nedeniyle yaşanan zorluklar ortadan kalkmıştır.

e. UFRS- Şeffaflık:

Şeffaflık, finansal bilgi kullanıcıları için, UFRS’nin en önemli getirilerinden birisidir. Bu özelliği, sermaye piyasalarının etkin olduğunu, yani, hisse senedi fiyatlarının elde edilebilir tüm bilgileri tam olarak yansıttığını kanıtlar⁹⁷. Böylece, finansal tablo kullanıcıları, özellikle de yatırımcılar, piyasalardan elde edecekleri ihtiyaca uygun finansal bilgi sayesinde UFRS öncesine göre daha doğru ekonomik kararlar vermeye başlamışlardır.

2.5. UFRS Esaslı Muhasebe Anlayışının Kullanıcılara Olumlu Etkileri ve Temel Faydaları

UFRS’lerin yaklaşık 30 yıllık bir dönemin sonunda dünya çapında desteklenmesi sonucu, başta AB ülkeleri olmak üzere, ülkemizin de içinde bulunduğu gelişmiş ve gelişmekte olan pek çok ülke için, 2005 yılından itibaren zorunlu tutulması, finans ve ekonomi dünyası için devrim niteliğinde bir gelişme olarak nitelendirilmiştir.

Ulusal ve uluslararası literatürde, UFRS esaslı muhasebe anlayışına geçişin etkileri temel olarak iki açıdan ele alınmıştır. Birincisi, UFRS’yi kabul eden ülkelere yansıyan genel etkileri, diğeri ise, UFRS’nin işletmelerin finansal tabloları üzerindeki etkileridir.

---

⁹⁷ Blanchette ve diğerleri. 2011. The Effect of IFRS on Financial Ratios: Early Evidence In Canada. Certified General Accountants Association of Canada.

Bu bölümde, UFRS'nin, geçiş yapan ülkeler üzerindeki genel etkilerine ve kullanıcılara sağladığı faydalara ilişkin bazı araştırma ve anket çalışmalarının sonuçları hakkında detaylı açıklamalara yer verilecektir. Tezin üçüncü bölümünde ise, UFRS'nin finansal tablolar üzerindeki etkileri anlatılacaktır.

UFRS esaslı muhasebe anlayışı, yatırımcıların korunmasını geliştirmek, sermaye piyasalarına yabancı yatırımcının daha çok girişini sağlamak ve finansal bilgilerin karşılaştırılabilirliğini ve anlaşılabilirliğini geliştirmek için dünyada kabul görmüş küresel bir anlayış özelliğine sahiptir. Bu bağlamda, UFRS'ye geçiş, işletmeler için her ne kadar maliyetli bir durum olsa da, kullanıcılara sağladığı faydalar dikkate alındığında gerekli bir uyum süreci olmuştur.

UFRS'lerin en belirgin faydası, ulusal yerine küresel bir yaklaşımın benimsenmiş olmasıdır. Çünkü, bu sayede, kullanıcılar için, dünya çapında bir kıyaslama ve değerlendirmeye olanak sağlayacak kaliteli ve sağlıklı finansal bilginin üretilmesi gerçekleşmiş olacaktır. Bu konuda yapılan çalışmaların sonucundaki tespitlere ilişkin bilgiler aşağıda yer almaktadır.

Kaszniak (1999), Leuz (2003) Barth vd. (2008)'a göre, UFRS ile artan kaliteli ve şeffaf finansal raporlama sonucu, piyasalardaki finansal bilgi manipülasyonu azalmış ve piyasaların etkinliği artmıştır. Bu durum, işletmelerin hisse senedi fiyat getirileri üzerinde de pozitif bir etki yaratmıştır⁹⁸.

Ashbaugh ve Pincus (2001) ve Byard vd. (2011), çalışmalarında, UFRS'ye geçiş ile analistlerin tahmin hata paylarının azalması arasında direkt pozitif bir ilişki olduğunu bulmuşlardır. Onlara göre, ulusal muhasebe standardı ve UFRS arasındaki fark büyüdükçe, tahminlerdeki hata payı da artacaktır. Dolayısıyla, UFRS ile birlikte bu hata paylarının seviyesi azalmıştır. Diğer bir deyişle, UFRS, yatırımcıların doğru analiz gücünü arttırmıştır.

---

⁹⁸ Guidry, F., A. J. Leone ve S. Rock. 1999. Earnings-based Bonus Plans and Earnings Management by Business-unit Managers. *Journal of Accounting and Economics*, 26: 113-142.

Bushman ve Smith'e (2001) göre, UFRS sayesinde artan dipnot açıklamaları, işletmelerin finansal raporlarında sunulması gereken bütün finansal bilgi ile birlikte tahmin ve varsayımlara ilişkin tam açıklama yapma gerekliliğini doğurmuştur. Bu sayede azalan bilgi asimetrisi ve belirsizlik sonucu, işletme yönetimi ve diğer ilgi grupları arasındaki iletişim artmış, temsil maliyetleri azalmıştır. Sonuç olarak bütün bu olumlu etkiler, işletmelerin sermaye maliyetini düşürmüştür.

Buchanan (2003) araştırmasında, para ve sermaye piyasalarının küreselleştiği dünyada yatırım fırsatı için finansal tabloların karşılaştırılabilirliğinin önemli olduğunu ve bu amaçla ortak muhasebe kurallarına uyum sürecinin gerekliliğini vurgulamıştır. Ayrıca, işletmeyle ilgili karar verenlerin, finansal tabloları anlamak için, bu tabloların şeffaflığına ve anlaşılabilir olacak kadar açık olmasına ihtiyaç duyduğunu da vurgulamıştır.

Akgül ve Akay (2003), Türkiye'nin ilk 500 sanayi kuruluşu alınarak yaptıkları anket çalışmasında, UFRS'ye geçişin, işletmelere vizyon sağlayacağı, yönetimde karar almayı kolaylaştıracağı, gerçekçi planlar yapmada yardımcı olacağı, yatırımları etkin kılacağı ve denetimi kolaylaştıracağı sonucuna ulaşmışlardır.

Jermakowicz (2004)'in Belçika'daki BEL-20 borsasına kayıtlı şirketlere yönelik yaptığı anket çalışmasının sonuçlarına göre, UFRS'nin sağladığı faydalar, iç ve dış raporlamada uyum (%65), diğer işletmelerle daha iyi karşılaştırılabilme (%60) ve raporlamada artan dipnotlar nedeniyle büyük ölçüde şeffaflık (%60) olarak belirlenmiştir.

Whittington'e göre (2005), UFRS esaslı muhasebe uygulamasını benimsemek, işletmelerin uluslararası piyasalarda gelişmesi için önemli bir adım ve bu standartlar sayesinde finansal tablolarının şeffaflığının sağlanması da kullanıcılar için katma değeri yüksek bir kazanım olmuştur.

Ball (2006), UFRS'ye geçişi, ekonomik realitenin doğru tanımlanması, yönetim manipülasyonlarının azalması ve muhasebe ve ekonomik değerlerinin uyumu olarak ifade etmiştir. Ona göre, UFRS, yasal biçimden daha çok ekonomik esası yansıtan, finansal durum tablosunun daha etkin kullanılmasını gerektiren ve bu sayede finansal tablolar

analizinin etkinliğini sağlayan bir uygulama olması bakımından muhasebe dnyasında önemli bir geçiş olmuştur.

Aksu ve Köseadağ (2006) UFRS ve kurumsal yönetim ilkeleri uygulamasının finansal tabloların şeffaflığı ve kamuyu aydınlatmada etkili olduğu sonucuna varmışlardır. Sayar (2006) bankacılık sektöründe UFRS uygulayan bankalarda kamuyu aydınlatma seviyesi ile likidite arasında güçlü bir ilişki tespit etmiştir.

Ernst & Young tarafından 2006 yılında UFRS'nin etkilerinin 73 işletme ele alınarak incelendiği çalışma sonuçlarına göre, işletmelerin %66'sı UFRS'ye göre hazırlanan finansal tablolarda sunulan bilgilerin daha kaliteli ve güvenilir olduğu fikrini paylaşmışlardır. İşletmelerin %34'ü, gerçeğe uygun değer yaklaşımının finansal tablolarda yararlı olacağı görüşünde olmuşlardır⁹⁹.

IFAC, 2007 yılında UFRS'nin ekonomik büyüme için önemini ortaya koymaya yönelik bir anket çalışması gerçekleştirmiştir. 91 farklı ülkedeki muhasebecinin katılımıyla gerçekleştirilen anket sonuçlarına göre, katılımcıların %55'i UFRS'nin ekonomik büyüme için *çok önemli*, %35'i ise *önemli* olduğunu söylemiştir. Bu sonuçlara göre, UFRS'nin ekonomik büyümeye katkısını destekleyen katılımcılar tüm grubun %90'ını oluşturan geniş bir kesimdir¹⁰⁰.

Barth ve diğerleri (2008), UFRS'nin, uygulamayı kabul eden 21 ülke üzerindeki etkisini inceledikleri çalışmalarında, UFRS'ye geçiş sonrası değişen finansal raporlama sayesinde, işletmelerde finansal bilgi manipülasyonunun azaldığı, olası zararların zarar beklentisinin oluştuduğu ilk anda finansal tablolara alınmasının arttığı ve sunulan finansal bilgilerin ihtiyaca uygunluğunun arttığı sonucuna varmışlardır. Bu sonuçlar için bir genelleme yaparak, UFRS uygulayan işletmelerin muhasebe kalitesinde önemli gelişme olduğunu ortaya koymuşlardır.

Veneziani ve Teodori (2008), UFRS'ye geçişin etkilerini İtalya'daki işletmelere anket uygulayarak saptadıkları çalışmalarında, UFRS'nin ilke bazlı muhasebe

⁹⁹ Alkan, G. İ. ve Doğan, O. 2012. Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarının Finansal Rasyolara Kısa ve Uzun Dönemli Etkileri: Borsa İstanbul'da bir Araştırma. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*:87-100

¹⁰⁰ International Financial Reporting Standards An AICPA Backgrounder, www.ifrs.com

uygulamalarını getirdiği için işlemlerdeki ekonomik esası daha iyi yansıttığı sonucuna ulaşmışlardır. Anket sonuçlarına göre, UFRS'nin sağladığı temel faydaları, karşılaştırılabilirliğin artması, kurumsallık imajının geliştirilmesi ve varlıkların defter değerinin piyasa değerine yakınlaştırılması olarak belirlemişlerdir. UFRS'ye geçişin olumlu etkilerinin ise, genel bir muhasebe dilinin oluşması, kâr ve sermayenin en iyi şekilde sunumu ve çok daha şeffaflık olduğunu bulmuşlardır¹⁰¹. Ayrıca, UFRS'lere göre hazırlanmış finansal tabloların şirket gelirini daha iyi ölçmesi nedeniyle piyasadaki yatırımcının şirketleri daha iyi anlamalarına ve yatırımlarını daha iyi yönetmelerine yardımcı olduğunu da belirtmişlerdir.

Armstrong ve diğerleri (2008), Avrupa'da UFRS'ye geçişin Avrupa sermaye piyasalarının gösterdiği tepkiyi ölçmek için UFRS uygulamalarına ilişkin 16 adet duyurunun Avrupa sermaye piyasalarındaki etkilerini araştırdıkları olay incelemesi çalışmalarının sonucunda, Avrupa piyasalarındaki yatırımcıların 13 adet (%81) UFRS uygulamasına pozitif tepki gösterdiklerini gözlemlemişlerdir. Bunun nedeni, UFRS'ye geçiş ile yatırımcıların, finansal bilginin kalitesinin artması ve bilgi asimetrisinin azalması gibi faydalar sağlayacak olmalarıdır.

Daske vd. (2008), UFRS'ye geçişin yarattığı ekonomik faydaları incelemek için 26 Avrupa ülkesi üzerinde bir çalışma gerçekleştirmiştir. UFRS'nin sermaye piyasaları likiditesini, sermaye maliyetini ve Tobin's q'nun üzerindeki etkilerini incelemişlerdir. Araştırmalarının sonunda, sermaye piyasaları likiditesinin arttığını ve sermaye maliyetinin düştüğünü gözlemlemişlerdir.

Karapınar ve diğerleri ise, çalışmalarında, UFRS'ye geçişin sağladığı faydaları; karşılaştırılabilirliğin artması, sermaye piyasalarının gelişmesi, rekabet avantajının artması, denetim maliyetlerinin azalması ve denetimin verimliliğinin artması olarak belirlemişlerdir.

---

¹⁰¹ Selimoğlu, S.K. Dünyadaki Uygulamalarından Hareketle Finansal Raporlama Standartlarının Finansal Tablolar Üzerindeki Genel Etkileri. Anadolu Üniversitesi. İşletme Bölümü:4

Doğruer (2008), çalışmasında dünya çapında kullanılabilir, kaliteli tek bir muhasebe standartları setinin oluşturulması durumunda piyasadaki tüm kullanıcılara farklı amaçları doğrultusunda sağladığı faydaları en genel hatları ile şu şekilde sıralamıştır:

- ✓ İşletmeler açısından farklı muhasebe uygulamaları nedeniyle oluşan ek maliyetlerin ortadan kalkması,
- ✓ Uluslararası sermaye piyasalarında finansal veri karşılaştırılabilir ortamının yaratılması,
- ✓ Yurt dışı iştirakleri bulunan veya yurt dışı bir ana ortaklığın iştiraki konumundaki işletmelerin konsolide finansal tablolarını düzeltme gerekliliğinin ortadan kalkması,
- ✓ Yatırımcılar ve borç verenler açısından yatırımların taşıdığı riskler sebebiyle artan yüksek faiz maliyetlerinin azalması,
- ✓ Uluslararası piyasalarda yatırım yapmayı veya borçlanmayı amaçlayan işletmelerin finansal tablolarını ilgili ülke uygulamasına dönüştürme zorunluluklarının azalması,
- ✓ Çok uluslu işletmelerin konsolide finansal tablo hazırlamalarının, uluslararası faaliyetlerin performansının değerlendirilmesinde fayda sağlaması,
- ✓ Ekonomik işbirliklerin artmasında engelin ortadan kalkmasıdır.

UFRS'nin yukarıda sıraladığımız faydalarını dikkate aldığımız zaman, UFRS'yi sadece yeni bir muhasebeleştirme süreci olarak değil, uluslararası platformda iş dünyasının iletişim gereksinimlerine karşılık gelen önemli bir çözüm olarak nitelendirmek daha uygun olur.

IFAC eski üyesi Peter Wong tarafından hazırlanan Wong Raporu'nda da UFRS'nin sağlayacağı faydalar en temel hatlarıyla, yatırımcılar için karşılaştırılabilir finansal raporlama, uluslararası boyutta yatırım yapan yatırımcı olmayı özendirme, düşük maliyetli sermaye, etkin kaynak dağılımı ve yüksek oranlı bir ekonomik büyümenin yaratılması olarak belirlenmiştir¹⁰².

Devalle vd.'ne göre (2010), finansal bilginin niteliksel özelliklerinden “şeffaflık” ve uluslararası “karşılaştırılabilirlik” te UFRS'ye geçiş sonrası artış meydana geldiği doğru ise, iki önemli beklenti ortaya çıkar:

---

¹⁰² www.ifac.org.

- Azalan bilgi asimetrisi ve muhasebe rakamları ile piyasa değerleri arasında daha yakın bir ilişkinin varlığı,
- Yukarıda sözü edilen bu ilişkinin bütün Avrupa ülkelerinde benzer hale gelmesidir.

Ülkemizde de, 2005 yılından itibaren sadece hisse senetleri borsada işlem gören işletmeler için, 2013 yılından itibaren ise, yeni TTK ile belirlenen tüm işletmeler için zorunlu olan TFRS uygulaması ile elde edilecek önemli kazanımlar DRT Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş.’nin 2011 yılında yayımladığı “Yeni TTK ve UFRS uyumlu TMS’ye geçiş” adlı Raporu’nda aşağıdaki şekilde sunulmuştur¹⁰³:

- ✓ Doğru, anlaşılabilir, etkin, kaliteli finansal raporlama sisteminin oluşumu,
- ✓ Yabancı yatırımcının dikkatini çekebilme imkanının artması,
- ✓ Global operasyonlarla olan entegrasyonun hızlanması,
- ✓ Grup içinde standart tek düzen hesap planının kolaylığı,
- ✓ Global piyasalarla kıyaslanma imkanı,
- ✓ Bütçenin uluslararası standartlara göre hazırlanma imkanı,
- ✓ Gelişen İşletmeler Piyasası (GİP) gibi girişimler için hazır olmak.

KPMG ‘nin 2012 yılı Raporuna göre ülkemiz için sıralanan faydaları ise aşağıdaki şekildedir¹⁰⁴:

- ✓ Tüm dünyada anlaşılabilir ve tüm dünya şirketleri ile karşılaştırılabilir finansal raporlar,
- ✓ Yurtdışından borçlanma, ortak bulma ve şirketlere yeni alıcılar bulabilme imkanı,
- ✓ Türkiye’de ve yurtdışında her an halka açılmayı gerçekleştirebilecek kalitede finansal raporlar,
- ✓ Yurtdışı müşteriler ve satıcılar gözünde daha yüksek itibar ve genişleyen iş hacimleri,
- ✓ Kayıt dışı ekonominin önüne geçilmesi ve tam rekabet ortamının sağlanması,
- ✓ Şeffaflık ve güven.

¹⁰³ http://www.denetimnet.net/UserFiles/Documents/2011/Yeni_TTK_ve_UFRS_uyumlu_TMS_ye_gecis.pdf. Erişim Tarihi:

¹⁰⁴ <http://www.kpmg.com/TR/tr/Issues-And-Insights/ArticlesPublications/YTTK/Documents/Yeni-TTK-ve-Isletmelere-Getirdigi-Sorumluluklar.pdf>

Yukarıda sözü edilen açıklamalar ışığında, UFRS'lerin önemlilik sırasına göre aşağıda yer alan 3 temel grup için fayda sağlayacağı söylenebilir:

- Yatırımcılar
- Borç Verenler
- İşletme Yönetimi

Kavramsal Çerçeve'de temel kullanıcı grubu olarak yatırımcıların tanımlanmış olması nedeniyle, literatürde genellikle UFRS'nin yatırımcılara sağladığı faydalara ilişkin bilgiye yer verilmiştir. Diğer iki grup için yapılan açıklamalar sınırlı sayıdadır.

2.5.1 Yatırımcılar Açısından “UFRS”

UMSK'nin UFRS Seti'ni yayımlamak için yaptığı çalışmaların temel hedefi, yüksek kaliteli, şeffaf ve karşılaştırılabilir finansal bilginin kullanıcılara zamanında sunulmasıdır¹⁰⁵. Kalite, Ball'a (2006) göre, kullanıcıların finansal raporlama konusundaki tatmin derecesi olmalıdır. O halde, yüksek kaliteli finansal tablolar aracılığı ile piyasadaki birçok kullanıcı için faydalı bilgi sunumu temel gerekliliktir.

Yatırımcılar, Kavramsal Çerçeve'de finansal raporlamanın temel hedef kitlesi olarak tanımlanmıştır. Bunun nedeni, Anglo-Saxon işletmecilik kültürünün bütün özelliklerini taşıyan UFRS'nin en belirgin özelliği, iş dünyasındaki temel finansman kaynağının yatırımcıların olduğunu benimsemesi ve dolayısıyla yatırımcıların işletmeyle ilgili bilgi ihtiyacı karşılandığı takdirde diğer tüm kullanıcıların da bu ihtiyacının giderilmiş olacağı görüşünü savunmasıdır¹⁰⁶.

Yatırımcılar uluslararası sermaye piyasalarında ve başka ülkelerde yatırım yapmaya istekli ise, yatırım için kendilerine gerekli bilgileri finansal tablolar aracılığıyla edinmelidirler. Bu finansal tablolar, sadece ulusal muhasebe standartlarına göre düzenlenmiş veya hazırlanmış ise, alternatif yatırım fırsatlarını değerlendirmek ve finansal tabloları anlamak yatırımcı için güç olabilir¹⁰⁷. Bu güçlük, UFRS gibi ortak bir muhasebe seti ile giderilmiştir.

¹⁰⁵ www.iasb.org

¹⁰⁶Özkan, S. ve Acar, E. 2010. Uluslararası Muhasebe/ Finansal Raporlama Standartlarının Finansal Tablolar Analizi Üzerindeki Etkilerine Genel Bakış. *Çözüm*. 97: 53

¹⁰⁷ Kothari ve diğerleri. 2006. *Financial Accounting An International Approach*, Harlow: Prentice-Hall.

Küreselleşmiş güçlü bir finansal raporlamanın yatırımcılara sağlayacağı en temel faydalar, karşılaştırılabilir finansal bilgi imkanı, uluslararası yatırımı özendirme, düşük maliyetli sermaye, etkin kaynak dağılımı ve yüksek oranlı bir ekonomik büyümenin yaratılmasıdır¹⁰⁸.

Ashbaug (2001, içinde. Tarca, 2004) Londra Borsa'sında işlem gören ve US GAAP ve UFRS uygulayan işletmeler üzerinde yaptığı çalışmasında, yatırımcılar açısından uluslararası nitelikte ve kaliteli muhasebe standartlarının onlar için önemli bir motivasyon kaynağı olduğu sonucunu çıkarmışlardır¹⁰⁹.

Tarca (2004), İngiltere, Fransa, Almanya, Japonya ve Avustralya'daki hem ulusal hem de uluslararası sermaye piyasalarında işlem gören işletmelerin uluslararası muhasebe standartlarına geçme eğilimlerini araştırdıkları çalışmalarında, bütün işletmelerin geçme konusunda istekli oldukları sonucunu elde etmişlerdir. Ayrıca, UFRS'ye geçiş ile sağlanan yüksek kaliteli finansal raporlama ve artan dipnot açıklamaları sayesinde azalan bilgi asimetrisi ve temsil maliyetlerinin, yatırımcılar üzerinde doğrudan bir pozitif etki yarattığı sonucuna da ulaşmışlardır.

Morris ve diğerleri (2006), Daske ve Gebhardt (2006) ve Daske (2006),'ye göre, yatırımcılar, hisse senedi fiyatlarına ilişkin beklentilerinden dolayı UFRS'ye uygun raporlamaya daha fazla dikkat etmekte ve ilgili finansal tabloları karar alma sürecinde etkin olarak kullanmaktadırlar.

Lantto ve Sahlström'e (2009), UFRS'ye geçişin, özellikle Kıta Avrupa'sı gibi ülkelerde hakları korunma seviyeleri düşük olan yatırımcılara çok büyük yarar sağlamıştır¹¹⁰.

Ball (2006), UFRS'nin yatırımcılar açısından sağladığı faydaları aşağıdaki gibi *doğrudan ve dolaylı* olarak özetlemiştir:

---

¹⁰⁸ Alkan, G. İ. ve Doğan, O. 2012. Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarının Finansal Rasyolara Kısa ve Uzun Dönemli Etkileri: Borsa İstanbul'da bir Araştırma. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*:87-100

¹⁰⁹ Tarca, A. 2004. International Convergence of Accounting Practices: Choosing Between IAS and US GAAP. *Journal of International Financial Management and Accounting*.15-1:67-68.

¹¹⁰ Bilindiği üzere, Anglo-Saxon hukuk sisteminde yatırımcı hakları en yüksek seviyede korunmaktadır.

Doğrudan faydalar:

- UFRS, ulusal muhasebe standartlarına göre, yatırımcılara daha kapsamlı ve daha gerçeğe uygun finansal bilgi sunduğu için, özellikle uluslararası yatırımcılar sermaye piyasalarında karar verirken daha iyi bilgilendirilmekte ve aldıkları yatırım kararlarındaki risk derecesi azalmaktadır.
- UFRS'nin sağladığı ayrıntılı dipnotlar içeren finansal raporlama sayesinde küçük yatırımcılar da sermaye piyasalarında büyük yatırımcılarla rekabet edebilmektedir.
- UFRS öncesi, karşılaşılan muhasebe uygulamalarındaki farklılıkların ortadan kalkması sonucu bulguların analizi kolaylaşmakta, bu sayede, uluslararası yatırımcılar artmakta ve sermaye piyasaları gelişmektedir.
- UFRS, farklı coğrafyalardaki işletmelerin mali performanslarının karşılaştırılabilirliğini arttırmakta ve böylece yatırımcılar açısından finansal bilgi maliyetini azaltmaktadır.

Sözü edilen bütün bu unsurlar yatırımcıların daha doğru ve isabetli yatırım kararları almalarını sağlamaktadır.

Dolaylı faydalar:

- UFRS ile finansal bilginin şeffaflığının artması, işletme yönetiminde olanların, ortakların çıkarları doğrultusunda daha çok hareket etmesini gerektirmiştir. Örneğin UFRS gereği; olası zararların; zarar beklentisinin olduğu ilk anda finansal tablolara alma zorunluluğu, yöneticilerin şirket hissedarlarının çıkarlarını daha iyi gözetmesini sağlamıştır. Böylece, zarar eden projeler daha iyi takip edilmekte ve acilen alınması gereken kararlar zamanında ve geç kalınmadan alınmaya başlanmıştır. Tüm bunlar, bilinen "Temsil Maliyeti" olarak bilinen yöneticilerin kendi çıkarlarını gözetmek uğruna şirketlerin aleyhine karar alma riskini azaltmıştır.
- UFRS ile finansal bilginin şeffaflığının artması, işletme ile borç verenler arasında yapılacak olan sözleşmelerin etkinliğini de arttırmıştır. Çünkü, olası zarar beklentisinin olduğu ilk anda finansal tablolara alma zorunluluğu, finansal tablolarda buna ilişkin kalemlerin değişikliğe uğraması ile birlikte borca ilişkin

koşulların da yenilenmesini gerektirmiştir. Böylece, yatırımcılar için borçlanma maliyeti azalmıştır.

- UFRS gibi yüksek kaliteli muhasebe standartları sayesinde daha ihtiyaca uygun finansal bilgi sunumu, yatırımcıların gelecekteki kazançlarını daha doğru tahmin etmelerine imkan sağlamıştır.

Ülkemizde de Atmaca tarafından 2010 yılında UFRS'nin işletmelerin finansal analizine etkilerinin incelendiği bir anket çalışması gerçekleştirilmiştir. Çalışmadaki katılımcılar, İstanbul Sanayi Odası (İSO) tarafından açıklanan Türkiye'nin ilk 500 sanayi kuruluşu çalışanlarıdır. Bu çalışmanın sonuçlarına göre, yatırımcılar açısından UFRS'nin:

- ✓ Muhasebede ortak bir dilin kullanılması sayesinde yatırım kararlarının doğru yönde alınmasına katkı sağladığı,
- ✓ İşletmelerin kârlılık durumuna ve piyasa değerlerinin doğru saptanmasına etkide bulunduğu,
- ✓ UFRS'nin, finansal tablolarda yatırımcılar için daha anlamlı olan gerçeğe uygun görünümü sağladığı,
- ✓ İşletmelerin finansal analiz açısından değerlendirilmesinde hem ulusal ve uluslararası işletmelerle, hem dönemler arası hem de sektörel açıdan karşılaştırılabilirlik düzeyini arttırdığı,
- ✓ UFRS'ye göre hazırlanan finansal tablolar işletme gelirini daha iyi ölçtüğü için piyasadaki yatırımcının yatırımlarını daha iyi yönetmesine yardımcı olduğu ve
- ✓ Yatırımcıların güven düzeyini attırdığı sonucuna varılmıştır.

Yukarıdaki sonuçlar için katılımcıların verdiği cevaplar yüzdesel olarak incelendiğinde, UFRS'nin yatırımcılara sağladığı en büyük faydanın, işletmelerin kârlılık durumunun (%81,7) ve piyasa değerlerinin doğru saptanmasına (%80,7) etkide bulunduğu görüşü en yüksek değeri almıştır.

Pricewaterhouse Coopers'ın (PWC) 2007 yılında Belçika, Almanya, İtalya, Hollanda, Norveç, Portekiz ve İngiltere'deki 187 fon yöneticisi ile UFRS'nin yatırımcıları ne yönde etkilediğine ilişkin yaptığı bir araştırma dört başlık altında gerçekleştirilmiştir¹¹¹:

¹¹¹ Selimoğlu, S.K. Dünyadaki Uygulamalarından Hareketle Finansal Raporlama Standartlarının Finansal Tablolar Üzerindeki Genel

- UFRS'ye göre hazırlanmış finansal tabloların işletmenin *finansal riskini* ölçmede ne kadar saydamlık sağladığı,
- UFRS'ye göre hazırlanmış finansal tabloların işletmenin *faaliyet riskini* ölçmede ne kadar saydamlık sağladığı,
- UFRS'ye göre hazırlanmış finansal tabloların işletmenin *değerini* ölçmede ne kadar saydamlık sağladığı,
- UFRS'ye göre hazırlanmış finansal tabloların yatırımcıların yatırım kararlarına ne derece etki ettiği.

Araştırmanın sonuçlarına göre, yatırımcıların %60'ı UFRS'ye göre hazırlanan finansal tabloların işletmelerin finansal riskini ölçmede daha etkin olduğunu, %57'si UFRS sonrası, işletmelerin faaliyet riskini daha açık ölçebildiklerini, %46'sı işletmelerin değerini ölçmede UFRS'nin daha saydamlık sağladığını söylemiştir. Araştırma sonuçlarındaki en dikkat çekici sonuç, yatırımcıların %48'inin yatırım kararlarını alırken UFRS'nin hiçbir şekilde etki yaratmadığıdır.

Özetle, finansal piyasaların en temel aktörleri olarak nitelendirilebilen yatırımcılar için, aynı ilkeler temel alınarak hazırlanan finansal tablolar aracılığı ile sunulan şeffaf ve günün koşullarına göre ihtiyaca uygun finansal bilginin varlığı çok önemlidir. Bu bilgi, yatırımcıların kararlarını alırken başvurdukları finansal tablo analizi yöntemi için de en temel kaynaktır.

2.5.2. Borç Verenler Açısından “UFRS”

Kavramsal Çerçeve'de yatırımcılar ile birlikte hedef kullanıcı olarak tanımlanan diğer bir grup borç verenlerdir. Bu grup, kaynak aktardıkları şirkete, gelecekteki nakit akışlarının miktarını ve zamanlamasını tahmin ederek, yeni kredilerin verilmesi veya mevcut kredilerin yenilenmesi için finansal tablolarda sunulan bilgiye ihtiyaç duyarlar.

Atmaca (2010) daha önce sözü edilen aynı çalışmasında, borç verenler verecekleri ekonomik kararlarda UFRS'nin etkilerine ilişkin aşağıdaki ortak görüşleri savunmuşlardır¹¹²:

- ✓ UFRS uygulamaları sayesinde, işletmelere ilişkin kredibilite düzeylerinin daha doğru tespit edildiği,
- ✓ Likidite ve faaliyet yapılarının daha doğru analiz sonuçlar verdiği,
- ✓ İşletmelerde farklı sonuçları ortadan kaldırarak, borç verenlerin işletmelerin geri ödeme pozisyonlarını belirlemeye yönelik gerçekleştirecekleri finansal analizin daha gerçekçi olduğu ve
- ✓ UFRS sonrası finansal durum tablosunda yapılan uygulama değişikliklerine paralel olarak etkilenen nakit akış tablosunun finansal analizin etkinliğinde daha etkili olduğu sonucuna varılmıştır.

Anket sonuçlarında frekans dağılımları incelendiğinde, yukarıdaki sonuçlardan, UFRS'nin borç verenlere sağladığı en büyük faydanın, işletmelere ilişkin kredibilite düzeylerinin daha doğru tespit edildiği (%87,1) görüşü olduğu saptanmıştır.

2.5.3. İşletme Yönetimi Açısından “UFRS”

Kavramsal Çerçeve’de “raporlayan işletme” olarak tanımlanan bu grup için UFRS'nin sağladığı faydalar maliyetlerine göre daha fazla olmuştur.

Leuz ve Verrecchia (2000), Karamanou ve Nishiotis (2005), Easley ve O’Hara (2004) ve Gebhardt vd. (2001), Daske (2006), Daske ve Gebhardt (2006), Hail ve Leuz (2007) ve Iatridis’e (2010) göre, UFRS sonrası artan dipnot açıklamalarının daha kaliteli¹¹³ ve açıklayıcı olması iki önemli fayda sağlamıştır. Birincisi, UFRS uygulamaya başlayan işletmelerin daha itibarlı şirket konumuna geçmeleri, diğeri ise, sermaye maliyetinin düşmesidir. Yüksek kaliteli dipnot açıklamaları sayesinde, şeffaflığın artması, şirketlere özel bilgilerin halka açık bilgilere dönüşmesi, bu sayede, işletme yönetimi ile mevcut ve potansiyel ortaklar arasındaki bilgi asimetrisinin azalması ve böylece dağıtılamayan

¹¹² Atmaca, M. 2010. Uluslararası Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartlarının İşletmelerin Finansal Analizine Etkilerini Değerlendirmeye Yönelik Bir Araştırma. *Marmara Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*. 1:545

¹¹³ Daske (2006), Marten ve diğerleri (2002) ve Köhler ve diğerleri (2003), çalışmalarında, UFRS’ye göre hazırlanmış finansal tablolarda sunulan dipnotların, ulusal muhasebe standartlarına göre çok daha kaliteli olduğunu gözlemlemişlerdir.

işletmeye ait firma riskinin ve beklenen getiri oranının düşmesi ve piyasalardaki likiditenin artması sağlanmıştır (Palea, 2006). UFRS'nin bu etkileri, sadece işletme yönetimi değil yatırımcılar açısından da çok önemli bir katkıdır.

Yukarıdaki grup ile aynı görüşte olan Wilson da (2001), UFRS ile birlikte, işletme yönetiminin daha detaylı dipnot sunma gerekliliği nedeniyle, işletmenin faaliyetleri ve sonuçlarına ilişkin hesap vermede UFRS öncesine göre daha fazla sorumluluk sahibi olduklarını açıklamıştır¹¹⁴.

Dumontier ve Raffouriner (1998) de çalışmalarında, yukarıda özetlenen görüşleri aynen savunarak bir ekleme yapmışlardır. Onlara göre, UFRS uygulayan işletmeler, gizli yedeklere imkan vermeyen daha doğru, güvenilir ve kaliteli finansal tablolar sundukları için, borçlanma için kaynaklara ulaşım daha kolay olmaktadır.

Jones ve Higgins'in (2006) çalışmalarında, Avustralya'daki 200 büyük şirketin 60 tanesinde yöneticilerin UFRS'ye uyum ile ilgili fikirleri alınmıştır. Çalışmada, UFRS'ye geçişin, işletmelerin bölümlerindeki sorumluluklarda ve örgütsel fonksiyonlarda önemli gelişmelere neden olduğu sonucuna varılmıştır.

Shi ve Kim (2007), UFRS'ye geçen 34 ülke üzerindeki UFRS'nin etkilerini gözlemledikleri çalışmalarında da, Dumontier ve Raffouriner ile benzer görüşü paylaşmışlardır. Araştırmalarının sonucuna göre, UFRS uygulayan ülkelerin diğerlerine göre açıklayıcı dipnotları daha çok ve nitelikli olan finansal raporlama yapmalarından dolayı yabancı piyasalarda borçlanma maliyeti daha düşük olmuştur.

Petreski'nin (2006) UFRS'nin işletme yönetimine etkilerini incelediği çalışmasında, konuya ilişkin doğrudan bilgi edinme yöntemi olarak bir işletmenin UFRS'ye zorunlu geçişten önce uzun yıllar UFRS uygulayıp, etkileri inceleme fırsatı bulan finans müdürü ile mülakat yapması literatürde sonuçlarını değerlendirme açısından ilgi çekicidir.

---

¹¹⁴ Petreski, M. 2006. The Impact of International Accounting Standards on Firms

Finans müdürüne göre,

- Bir şirket yönetimi için UFRS'ye geçişin en büyük avantajı; doğru yönetim kararları verebilmek için sunulan bilginin amaca uygun, önemli ve doğru bilgi olmasıdır, şirketlerin aktif, pasif, özkaynak, gelir ve giderleri hakkında daha anlaşılır, karşılaştırılabilir ve geçerli, doğru bilgilerin sağlanmasıdır.
- UFRS sonrası işletmelere ait finansal tablolarda sunulan muhasebe rakamlarının daha gerçeğe uygun bilgiyi yansıtmışından dolayı, kullanıcılar işletmeye ait daha geçerli bilgi sahibi olmaktadır. Buna ilişkin, yatırımcıların işletmeye yatırım yaparken daha güvenilir tahminler yapabildiklerinin örneği de verilmiştir.
- İşletme ortaklığından pay almak isteyen veya birleşme/satın alma girişiminde bulunacak olan diğer işletmeler, buna ilişkin kararlarında işletmenin finansal pozisyonuna ait daha doğru bilgi sahibi olmaktadır.
- İşletme, kendi performansını sektördeki rakipleri ile daha rahat zeminde ve uzun süreli karşılaştırma imkanı bulmaktadır.
- UFRS, finansal tablo hazırlama maliyetini düşürmüştür.

Mülakat sonunda, finans müdürü, yukarıda sunulan faydaların haricinde UFRS'nin bir işletmeye sağladığı en temel faydaları üç başlık altında toplamıştır:

- ✓ İşletmeye sağladığı katma değer,
- ✓ Daha iyi ve doğru finansal raporlama ve kullanıcılara düzgün bilgi aktarımı
- ✓ Düşük maliyetli finansal raporlama.

Atmaca'nın aynı anket çalışmasında, işletme yönetimi açısından UFRS'nin sağladığı olumlu etkilerden öne çıkan sonuçlar aşağıda sıralanmıştır¹¹⁵:

- ✓ İşletmelerde, stratejik kararların alınmasında daha doğru, gerçeğe uygun ve güvenilir finansal bilgi sunduğu,
- ✓ İşletme yönetiminin UFRS'ye uygun hazırlanan finansal tablolar aracılığı ile sunulan finansal bilgiler sayesinde daha doğru ve sağlıklı kararlar alabildiği,

---

¹¹⁵ Atmaca, M. 2010. Uluslararası Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartlarının İşletmelerin Finansal Analizine Etkilerini Değerlendirmeye Yönelik Bir Araştırma. *Marmara Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*. 1:545

- ✓ UFRS'ye uygun hazırlanan finansal tablolar sayesinde, işletmenin gerçeğe uygun durumunun ve performansının daha doğru analiz edilmesinde yöneticilerine yardımcı olduğu,
- ✓ İşletmelerde, finansal tablolar analizinin kalite düzeyini arttırdığı ve
- ✓ İşletmelerde finansal raporlama açısından uyumsuzlukları ortadan kaldırarak, finansal raporlamada güvenilirlik düzeyini olumlu yönde etkilediği sonucuna varılmıştır.

Yukarıdaki sonuçlar için katılımcıların verdiği cevaplar yüzdesel olarak incelendiğinde, UFRS'nin işletme yöneticilerine sağladığı en büyük faydanın finansal tablo analizinin kalitesini arttırdığı (%86) ve UFRS sayesinde, işletmenin gerçeğe uygun durumunun ve performansının daha doğru analiz edildiği (%85) görüşleri en yüksek değerleri almıştır.

Barth ve diğerleri (2005; 2008), Hung ve Subramanyam (2007), Blanc (2003) ve Dumontier ve Raffouriner (1998), UFRS'nin sağladığı yukarıda sözü edilen birçok faydanın temel kaynağının daha nitelikli finansal raporlamaya geçiş olduğunu savunmuşlardır. Dolayısıyla, UFRS'nin finansal tablolar üzerindeki etkilerine yönelik yapılacak çalışmaların literatüre sağlayacağı katma değer açısından her zaman değerli olacağını savunmuşlardır.

Tezin bundan sonraki bölümünde, UFRS'nin finansal tablolar üzerindeki etkilerine yönelik literatürdeki çalışmalara ve bulgularına yer verilecektir.

BÖLÜM III. ULUSLARARASI FİNANSAL RAPORLAMA STANDARTLARI'NA GEÇİLMESİNİN FİNANSAL TABLOLAR ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

3.1. Uluslararası Finansal Raporlama Standartları'na Geçilmesinin Etkileri

Hung ve Subramanyam'a göre (2007), “UFRS'ye geçişin finansal tablolar üzerindeki etkisini incelemek önemlidir. Çünkü, UFRS'ye geçiş, piyasadaki likiditenin artması ve sermaye maliyetinin azalması gibi birçok dolaylı ekonomik etkiler sağlamış olsa da, doğrudan tek etkisi değişen finansal tablolardır”.

Bu görüşü destekleyen Petreski (2006) çalışmasında, UFRS'ye geçişin tezin bir önceki bölümünde sözü edilen birçok sosyal ve ekonomik etkilerinin sıralanabileceğini ancak en önemli etkisinin finansal tablolar üzerinde olduğunu belirtmiştir.

UFRS'ye geçişin finansal tablolar üzerindeki etkilerini inceleyen ulusal ve uluslararası literatürde pek çok çalışma bulunmaktadır. Bu çalışmalar üç başlık altında toplanmaktadır. Birincisi, UFRS'ye geçiş sonrası finansal tablolardaki muhasebe kalemlerinde meydana gelen değişiklikler sonucu finansal tablo analizine etkilerini inceleyen çalışmalar, diğerleri ise, “muhasebenin kalitesi” grup başlığı altında UFRS'nin “finansal bilgi manipülasyonu” ve “finansal bilginin ihtiyaca uygunluğu”na etkisini araştırmaya yöneliktir (örn. Hung ve Subramanyam, 2007; Barth vd., 2008; Morais ve Curto, 2008; Devalle vd., 2010; Iatridis ve Rouvolis, 2010; Iatridis, 2010; Liu vd., 2011; Tsalavoutas vd., 2012). Birçok ülke üzerinde veya tek bir ülke ele alınarak gerçekleştirilen bu çalışmaların her biri farklı konuları işlemiş olsa bile, çıkış noktaları UFRS'ye geçişin finansal tablolar üzerindeki etkisini ortaya koymak olmuştur.

Bu Tez Çalışmasında, Türkiye'de hisse senetleri borsada işlem gören şirketler üzerinde 2005 yılındaki UFRS'ye geçişin etkisini yukarıda sözü edildiği üzere hem finansal tablolarda sunulan finansal bilginin ihtiyaca uygunluğu yönünden hem de finansal tablolar analizi açısından ortaya çıkarmak üzere bir inceleme gerçekleştirilmiştir.

3.2. UFRS'nin Finansal Bilginin İhtiyaca Uygunluğu Üzerindeki Etkisi

UFRS, muhasebe uygulamalarını standardize eden, finansal bilginin kalitesini arttıran, bu sayede, finansal bilgi manipülasyonu ve bilgi asimetrisini azaltan ve bütün bunların sonucu olarak, sermaye piyasalarının etkinliğini yükselten bir muhasebe devrimi niteliğindedir. 2005 yılından itibaren hem ülkemizde hem de AB'ne üye ülkelerin borsasında işlem gören işletmeler için zorunlu hale gelen UFRS'nin temel amacı, kullanıcılarına faydalı finansal bilgi sunmaktır. Sunulan bilginin faydalı olabilmesi için de, Kavramsal Çerçeve'de ihtiyaca uygunluk ve gerçeğe uygun sunum olarak belirlenen temel niteliksel özelliklere sahip olması gerekir.

Literatürde, finansal bilginin ihtiyaca uygunluk çalışmaları, işletmeler tarafından açıklanan muhasebe rakamlarının işletmelerin piyasa değeri veya fiyatlarını açıklamada ne derece anlamlı sonuçlar verdiğini incelemek için yapılmaktadır. 2000'li yıllardan itibaren ise, küreselleşmenin etkisiyle, ülkelerdeki muhasebe uygulamalarında yapılan değişiklikler ve yenilikler nedeniyle ortaya çıkan farklı raporlamalar sonucu, farklı muhasebe standartlarının uygulanması durumunda bu ilişkinin ne şekilde etkilendiği araştırılmaya başlanmıştır.

Bu Çalışmanın birinci amacı, işletmelerin finansal tabloları aracılığı ile sunduğu finansal bilginin ihtiyaca uygunluğunda UFRS'nin kabulünün bir etkisi olup olmadığını belirlemek olduğu için, bu bölümde önce finansal bilginin ihtiyaca uygunluğunun tanımı yapılacak, daha sonra, finansal bilginin ihtiyaca uygunluğunu ölçmek için kullanılan modeller hakkında bilgi verilecek ve son olarak konuya ilişkin literatür çalışmaları detaylı olarak anlatılacaktır. Konuya ilişkin, yapılan ampirik çalışmanın bulguları ise, dördüncü bölümde detaylı olarak açıklanacaktır.

3.2.1. İhtiyaca Uygun Finansal Bilginin Tanımı

İhtiyaca uygunluk, İngilizce “value relevance” sözcüğünün Türkçe karşılığı olarak kullanılmaktadır. Finansal bilginin ihtiyaca uygunluğu, “bilgi kullanıcılarının hem geçmiş, bugün ve geleceğe dair olaylara ilişkin tahminlerinin, hem de geçmişteki beklentilerinin doğrulanması sırasında, finansal bilgi kullanıcıları tarafından verilecek ekonomik kararlar

üzerinde söz konusu bilginin farklılık yaratabilme gücünü ifade etmektedir” (AICPA, t.y. içinde Özdemir vd., 2012).

Kavramsal Çerçeve’de ihtiyaca uygunluk, faydalı finansal bilginin sahip olması gereken temel niteliksel özelliklerden biri olarak belirlenmiş ve “*kullanıcılar tarafından verilen ekonomik kararları etkileme gücüne sahip bilgi*” olarak tanımlanmıştır.

Literatürde, ihtiyaca uygunluk terimini, “*bilginin piyasada yarattığı değer*” olarak ilk defa tanımlayan Amir vd. (1993)’dir. Amerika sermaye piyasalarında işlem gören farklı ülkelerdeki şirketlerin Amerikan Muhasebe Standartları’na uyum için yaptıkları düzeltme kayıtlarının ihtiyaca uygun bilgi olup olmadığını inceledikleri araştırmaları sonunda, yapılan bu kayıtların hisse senedi getirisi ile ilişkilendirilebildiği takdirde ihtiyaca uygun olduğunu savunmuşlardır.

1990 yılından itibaren yaygınlaşan bir araştırma konusu olan finansal bilginin ihtiyaca uygunluğu, farklı yıllarda farklı araştırmacılar tarafından değişik şekillerde tanımlanmıştır. Aşağıda bu tanımlardan bazılarına yer verilmiştir:

- Finansal bilginin ihtiyaca uygunluğu, “*muhasabe rakamlarının işletmenin piyasa değeri veya fiyatı ile direkt ilişkilendirilebilmesi gerektiği ve bu sayede finansal tablo kullanıcılarının kararlarını etkileyebilecek nitelikte olmasıdır*” (Ball ve Brown, 1968; Beaver, 1968; Ohlson, 1995; Feltham ve Ohlson, 1995)
- İhtiyaca uygun finansal bilgi, “*asli kullanıcıların kararlarında bir değişime sebep olan bilgi olmalıdır*” (Barth, 2000).
- İhtiyaca uygunluk, “*finansal bilginin hisse senedi değerini etkileyebilecek bütün bilgileri özetleyebilme kabiliyeti*”dir (Hellström, 2006).
- İhtiyaca uygunluk, “*bir işletmenin açıklanan muhasabe rakamlarının o işletmenin ekonomik değerini yansıtma derecesi*” olmalıdır (Hung ve Subramanyam, 2007). Bu ekonomik değer işletmelerin hisse senedi fiyatları ile ölçülebileceği görüşünü savunmuşlardır. Bunun nedenini ise, bir işletmenin fiyatının yatırımcıların gelecekteki nakit akışlarından beklentisini yansıttığına bağlamışlardır.

- Finansal bilginin ihtiyaca uygunluğu, “yatırımcıların doğru kararlar verebilmek için işletmeye ait gelecekteki nakit akışlarının toplam değerini tahmin etmek için kullanılabilmesi”dir (Schiebel, 2006).
- Finansal bilgi, “kullanıcıların ekonomik kararlar vermelerinde etkili ise ihtiyaca uygundur” (Callao vd., 2007)

Yukarıda yer alan finansal bilginin ihtiyaca uygunluğuna ilişkin yapılan farklı tanımların ortak noktası, finansal bilginin ancak işletmenin piyasa değeri/fiyatı ile ilişkilendirildiğinde ve yatırımcıların kararlarında değişikliğe neden olduğunda ihtiyaca uygun bilgi olarak nitelendirilebileceğidir.

Finansal bilginin ihtiyaca uygunluk özelliğini tam olarak taşıyabilmesi için tahminlerde kullanılabilme ve teyit etme gücüne sahip olması gerekir¹¹⁶. Finansal bilginin tahmin ve teyit etme gücüne sahip olması, yatırımcıların, kredi verenlerin ve diğer kullanıcıların gelecekteki olaylar veya sonuçları hakkındaki beklentilerinin oluşturulması, doğrulanması veya değiştirilmesinde faydalı olmasını sağlar¹¹⁷. Dolayısıyla, finansal bilgi, her iki özelliği de taşıyorsa, verilen kararları etkileme gücüne sahip olma anlamına gelen ihtiyaca uygun bilgi özelliğini kazanır. Finansal bilginin tahmin ve teyit etme gücü, Kavramsal Çerçeve’de aşağıdaki gibi tanımlanmaktadır:

a. Finansal Bilginin Tahmin Gücü

Finansal bilginin tahmin gücü, kullanıcıların elde ettiği bu bilgiler sayesinde geçmişteki veya şimdiki olayların sonuçlarını doğru olarak tahmin etme olasılığını artırabilme özelliğidir. Dolayısıyla, finansal bilgi, kullanıcılar tarafından gelecekteki sonuçlar tahmin edilirken bir veri olarak kullanılabilirse, tahminlerde kullanılabilme özelliğine sahip demektir¹¹⁸. O halde, finansal tablolarda sunulacak bilginin, işletmenin geçmiş verilerinden, gelecekteki performansını tahmin etme gücünü arttıracak nitelikte olması gerekir.

---

¹¹⁶ Kavramsal Çerçeve. NÖ7

¹¹⁷ Özdemir vd. 2012. Finansal Başarısızlık Tahminleri Yönüyle UFRS ve Bilginin İhtiyaca Uygunluğu. *Mali Çözüm*.

¹¹⁸ Kavramsal Çerçeve NÖ8.

Finansal bilginin ihtiyaca uygun olabilmesi için sahip olması gereken özelliklerden tahmin etme gücü sayesinde, sadece yatırımcı ve kredi verenler olarak bilinen asli kullanıcılar değil, işletmenin finansal tablolarını hazırlayanlar da muhasebe standartlarının izin verdiği ölçüde tahminlere dayalı kayıtlar yapabilmektedir. Örneğin, ücretler, ödenecek temettü, karşılıklara ilişkin tutarlar gelecek yıl için tahmin edilebilir ve bunun için geçmişte gerçekleşen değerler gözden geçirilir. Ayrıca, işletmelerin hazırladıkları bütçelere yönelik tahminler için kullanılan veriler de çoğunlukla geçmiş ve cari yılda gerçekleşen değerlerdir.

b.Finansal Bilginin Teyit Etme Gücü

Finansal bilgi, önceki değerlendirmeleri doğruluyor ya da değiştiriyorsa, yani geri bildirim sağlıyorsa teyit etme özelliği taşıyor demektir¹¹⁹. İşletmenin finansal tablolarında sunduğu hesaplara ilişkin değerlerin tutarı ve yapısı, aynı zamanda geçmişte yapılan tahminlerin sonuçlarını teyit açısından da bilgi verecek nitelikte olmalıdır. Örneğin, işletmenin planlanmış faaliyetlerle ilgili olarak geçmişte yapmış olduğu tahminlerin gerçekleşip gerçekleşmediği, bu hesaplara ilişkin cari dönemde sunulan bilgi ile teyit edilir.

Özetle, finansal bilginin ihtiyaca uygunluk özelliğinin alt bileşenleri olan *tahmin etme* ve *teyit etme* gücü birbiri ile tamamen ilişkilidir. Tahminlerde kullanılabilme özelliğine sahip olan bilgi, genellikle teyit etme özelliğine de sahiptir¹²⁰. Örneğin, cari yılda gerçekleşen maliyet ve hasılat tutarlarının gelecek yıllara ilişkin değerlerinin tahmin edilmesinde kullanılacağı gibi geçmiş yıllarda cari yıl için yapılmış olan tahminlerle de karşılaştırılabilir. Bu karşılaştırmaların sonuçları, kullanıcıların tahminlerini gözden geçirme ve gerekli görülürse değiştirmeler yapma konusunda yardımcı olur.

Sonuç olarak, finansal bilgiler, kullanıcılara çeşitli tahminlerde bulunurken yardımcı olduğunda ve/veya daha önceki tahminlerin doğrulanmasını veya düzeltilmesini sağladığında, tahmin ve teyit etme gücünün varlığından, dolayısıyla finansal bilginin ihtiyaca uygunluğundan söz edilebilir.

---

¹¹⁹ Kavramsal Çerçeve NÖ9

¹²⁰ Kavramsal Çerçeve NÖ10

3.2.2. Finansal Bilginin İhtiyaca Uygunluğunu Ölçmek için Yapılmış Çalışmalarda Kullanılan Modeller

Literatürde, finansal bilginin ihtiyaca uygunluğunun incelenmesine yönelik iki bakış açısı vardır¹²¹. Birincisi, muhasebe rakamları ile piyasa verilerini ilişkilendiren “ölçüm görüşü” (measurement perspective), ikincisi ise, muhasebe rakamlarının açıklanması sonucu piyasa değerinde meydana gelen değişimleri inceleyen “bilgi verme/sinyalleşme görüşü”dür (information perspective/signalling). İlk görüş için, “Muhasebe rakamları piyasa değerini ne kadar iyi açıklar?” veya “Muhasebe değerleri olan net kâr, varlık ve borç ekonomik net kâr, varlık ve borcu ne kadar iyi açıklar?” sorularına cevap aranır. Diğer görüşte, “Muhasebe verileri piyasa değeri hakkında bilgi veriyor mu?” sorusu araştırılır. Dolayısıyla, finansal bilginin ihtiyaca uygun olup olmadığını belirlemek için yapılan bir araştırma her iki görüşe de cevap aramış olur (Barth, 2000). O halde yapılan bir araştırmada, birinciye ilişkin cevap, değişkenlerin katsayı değerleri tahmin edilerek, ikincisi için ise, genellikle olay çalışmaları (event study) yapılarak, değişkenlerin katsayı değerlerinin sıfır değerinden farklı olup olmadığı (bir ilişkinin var olup olmadığı) araştırılır.

Etkin bir piyasada, fiyatların elde edilebilir bütün bilgileri tam olarak yansıtması beklenir. Bu bilgi topluluğu, hem muhasebe rakamlarını hem de yatırımcıların şirketin değerini belirlemeye ilişkin ihtiyacına uygun diğer tüm bilgileri içermelidir. Bütün bilginin fiyata yansımadağı yarı güçlü formda etkin bir piyasada bile, fiyat, yatırımcıların ortak görüşlerinin bir göstergesidir (Barth, 2000). Dolayısıyla, ihtiyaca uygunluk çalışmalarında olduğu gibi piyasa değeri ile ilişki kurulan farklı birçok konu üzerine yapılmış sermaye çalışmalarındaki modellerde, şirketin değerini yansıtmak için kullanılan en yaygın bağımlı değişken “fiyat”tır¹²². Ball ve Brown (1968) ve Beaver (1968), bu düşünceleri ilk defa paylaşan ve yatırımcıların ortak görüşünü temsil ettiği için hisse senedi fiyatını çalışmalarında ilk kullananlardandır.

¹²¹ Devalle vd. 2010. Assessing the Value Relevance of Accounting Data After the Introduction of IFRS in Europe. Journal of International Financial Management and Accounting. 21:85-119

¹²² Barth, M.E. 2000. Valuation-based Accounting Research: Implications for Financial Reporting and Opportunities for Future Research. Accounting and Finance (40):7-31.

İhtiyaca uygunluk çalışmalarında, fiyattaki *değişim* ile şirketin faaliyetleri sonucu oluşan performansı yansıtan muhasebe rakamları (örn. net kâr ve net kârdaki değişim) arasındaki ilişki incelenmek istendiğinde, kullanılan bağımlı değişken ise “getiri” dir. Bu değişken ile yapılan ihtiyaca uygunluk çalışmaları, alternatif bir değerlendirme yöntemi olarak kabul edilmiştir (Barth vd., 2001).

Konuya ilişkin yapılan ampirik çalışmalarda kullanılan modellerdeki diğer değişkenler ise, şirketin değeri (fiyat veya getiri olarak belirlenmiştir) ile ilişkilendirilebilecek yatırımcının ihtiyaç duyduğu şirkete ilişkin performans göstergeleri olmalıdır. Bunlar da finansal tablolarda yansıtılan muhasebe rakamlarıdır¹²³. Literatürde, bu ilişkiyi ilk tanımlayanlar, Ball ve Brown (1968) ve Beaver’dır (1968).

O halde, literatürde, fiyat ile muhasebe rakamlarının ilişkilendirildiği model Fiyat Modeli, fiyat değişimi veya getiri ile muhasebe değerlerinin ilişkilendirildiği model ise Getiri Modeli olarak adlandırılmıştır. İki model arasındaki temel fark, Fiyat Modeli’ndeki amaç, şirketin piyasa değeri veya hisse senedi fiyatı olarak alınan bağımlı değişkende muhasebe rakamlarının ne düzeyde yansıtıldığını, Getiri Modelin’de ise, zaman içinde sözü edilen bu değişkendeki değişimde (getiri) muhasebe rakamlarının ne düzeyde yansıtıldığını ortaya çıkarmaktır (Barth vd., 2001). İhtiyaca uygunluk çalışmalarında en yaygın olarak kullanılan bu modeller aşağıda detaylı olarak anlatılacaktır.

1.Fiyat Modeli:

Ohlson Modeli (1995) olarak bilinen bu model, şirket değerinin, özkaynak defter değeri ve gelecekteki kazançların bugüne indirgenmiş değerinin doğrusal bir fonksiyonu olduğunu savunur. Model, güçlü formda etkin piyasalar varsayımı üzerine kurulmuştur. O halde, fiyatların elde edilebilir bütün bilgileri tam olarak yansıtması beklenir. Bu yüzden, Ohlson, modelde, bir işletmenin piyasa değerinin, 2 önemli finansal tablo hesabının (özkaynak ve net kâr) ve piyasada var olan ve ihtiyaca uygun kabul edilen diğer bilgilerin bir göstergesi olduğunu ortaya koymaya çalışmıştır. Bu bağlamda, işletmelerin açıkladığı muhasebe rakamlarının ihtiyaca uygunluğu ne kadar yüksek ise, yatırımcıların başka

---

¹²³ Barth,M.E. 2000. Valuation-based Accounting Research:Implications for Financial Reporting and Opportunities for Future Research. Accounting and Finance (40):7-31

bilgilere daha az ihtiyaç duyacağı ve bunun sonucu olarak da firma riskinin azalacağını amaçlayarak çalışmasını yapmıştır.

“Doğrusal Bilgi Modeli” olarak da adlandırılan bu modeldeki ilişki “temiz artan miktar muhasebesi-clean surplus accounting” varsayımı üzerine kurulmuştur. Bu varsayım, şirket ortaklarının sermayeye ilişkin faaliyetleri haricinde özkaynak defter değerinde meydana gelen değişimlerin etkisi gelir tablosuna da yansımalıdır (Ohlson, 1995; Feltham ve Ohlson, 1995). Bu, aslında bilinen çift taraflı kayıt muhasebesi mantığıdır ve aşağıdaki şekilde formüle edilmiştir:

$$\text{Özkaynak Defter Değeri}_t = \text{Özkaynak defter değeri}_{t-1} - \text{ödenen temettü}_t + \text{net kâr}_t$$

Yukarıdaki formülden de anlaşılacağı üzere, özkaynak defter değerindeki değişim, temettü dağıtılmadığı zaman cari dönemdeki net kâr değerine eşit olmalıdır. Ohlson, bu varsayımdan yola çıkarak, bir işletmenin piyasa değerinin bilanço ve gelir tablosu değerleri ile açıklanabileceğini savunduğu temiz artan miktar muhasebesi değerlendirme modelini aşağıdaki şekilde oluşturmuştur:

$$EV_0 = B_0 + \sum_{t=1}^{\infty} \frac{E(I_t - r_t * B_{t-1})}{(1+r_t)^t}$$

Burada;

EV = Firmanın beklenen değeri,

B = Özkaynak defter değeri,

I = Net kâr değeri

r = İndirgeme oranını

göstermektedir.

Literatürde, finansal bilginin ihtiyaca uygunluğunun araştırıldığı ampirik çalışmalarda, işletmenin piyasa değerinin, özkaynak ve net kâr ile ilişkilendirildiği ve çıkış noktası temiz artan miktar muhasebesi değerlendirme modeli olan Fiyat Modeli temel model olarak kullanılmakta ve işletmenin fiyatı (piyasa değeri) bağımlı değişken, özkaynak ve net kâr ise bağımsız değişken olarak tanımlanarak doğrusal regresyon analizi yapılmaktadır.

Bu çerçevede model;

$$P_{it+1} = \beta_0 + \beta_1 BV_{it} + \beta_2 NI_{it} + \varepsilon_{it}$$

şeklindedir. Burada;

P_{it+1} = Şirketin t+1 zamanındaki piyasa değeri,

BV_{it} = Şirketin yılsonu finansal tablolarındaki özkaynak defter değeri,

NI_{it} = Şirketin yılsonu finansal tablolarındaki net kâr değeridir.

Model, 1990'lı yıllarda başlayan finansal bilginin ihtiyaca uygunluğuna ilişkin çoğu çalışma için temel kaynak olmuştur. Bunun en önemli nedenleri (Barth, 2000):

- Literatürde, değerlemeye ilişkin çalışmalarda, hisse senedi fiyatı kullanılarak yapılan firma değerini belirleme hesaplamalarında muhasebe rakamlarının da ölçü (benchmark) olarak kullanılabilir olduğunu savunan bir uygulama sunuyor,
- Yapılan araştırmalar sonucunda yarı güçlü formda etkin piyasaların da varlığı söz konusu olduğunda bilgi asimetrisi nedeniyle şirketin piyasa ve defter değeri arasında farklılık olacağından, bu model hisselerin yanlış fiyatlandırılmasında araştırmacılara hangi testlerin yapılması gerektiği konusunda yol gösterici oluyor,
- Finansal tablo analizi ve değerlendirme arasında doğrusal bir ilişkinin kurulabileceği bir model.

Fiyat Modeli, değişen varyans (heteroskedasticity) riski taşıması nedeniyle (Kothari ve Zimmerman, 1995) konuya ilişkin çalışmalarda, çoğunlukla değerler piyasada şirkete ait hisse sayısı ile oranlanmıştır (örn. Harris vd., 1994; Barth, 2008; Hung ve Subramanyam, 2004; Morais ve Curto, 2008, Iatridis, 2010; Iatridis ve Rovuolus, 2010). Bu şekilde model aşağıdaki hali almaktadır:

$$P_{it+1} = \beta_0 + \beta_1 BVPS_{it} + \beta_2 EPS_{it} + \varepsilon_{it}$$

Burada;

P_{it+1} = t+1 zamandaki hisse senedi fiyatı,

$BVPS_{it}$ = Şirketin yılsonu finansal tablolarındaki özkaynak defter değeri/ piyasada şirkete ait yılsonu hisse sayısı,

EPS_{it} = Şirketin yılsonu finansal tablolarındaki net kâr değeri/ piyasada şirkete ait yılsonu hisse sayısını göstermektedir.

2. Getiri Modeli:

Konuya ilişkin, yaygın olarak kullanılan diğ er bir model Getiri Modeli'dir. Hisse senedi getirisini açıklamak için net kâr ve net kârdaki değ işimin kullanıldığı bu model ilk defa Easton ve Harris'in 1991'deki çalışmalarında test edilmiştir. Bu çalışmanın sonuçlarına göre, sözü edilen bu iki değ işkenin getiriye açıklamada önemli bir etkisi olduğu belirlenmiştir.

Bu Model, ihtiyaca uygunluk çalışmalarında Ohlson Modeli'nin bir alternatifi olarak kullanılmaktadır. Çünkü, bu modelde kullanılan getiri verisi, yukarıda sözü edilen Fiyat Modeli'ne ilişkin değ işen varyans (heteroskedasticity) riskini azaltmaktadır (Easton, 1998; Christie, 1987; içinde Capkun vd., 2008). Bu nedenle, Kothari ve Zimmerman, 1995, ihtiyaca uygunluk konusuna ilişkin araştırmalarında, her iki Model de kullanıldığı takdirde sonuçların daha verimli ve sağlıklı olacağını savunmuşlardır.

Bu modeli kullananlar, muhasebe rakamlarının işletmelerin performansını direkt yansıtan değerler olduğu için hisse senedi getirileri ile anlamlı bir ilişkiye sahip olmaları gerektiğini savunmuşlardır (Holthausen ve Watts, 2001; Kothari, 2001; Beaver, 2002). Bağımlı değ işkenin getiri, bağımsız değ işkenlerin ise hem net kâr değ eri hem de bu değerdeki değ işim olarak tanımlandığı bu Model'de, ilişkinin anlamlılığının test edilmesi için doğrusal regresyon analizi yapılmaktadır. Bu çerçevede model;

$$R_{it+1} = \beta_0 + \beta_1 NI_{it} + \beta_2 \Delta NI_{it} + \varepsilon_{it}$$

şeklinde kurulmuştur. Burada;

$$R_{it+1} = \text{Şirketin } t+1 \text{ zamanında hisse senedi getirisi, } [(P_{it+1} - P_t) / P_t]^*$$

$$NI_{it} = \text{Şirketin yılsonu finansal tablolarındaki net kâr değer i,}$$

$$\Delta NI_{it} = \text{Şirketin yıl sonu net kâr değerlerine göre hesaplanan net kâr değ işimini, } (NI_{it+1} - NI_{t-1}) \text{ göstermektedir.}$$

*Hisse senedi getirisi, hisse senetlerin t+1 dönemdeki Nisan ayı kapanış fiyatı ve t dönemdeki Nisan ayı kapanış fiyatı arasındaki farkın t dönemdeki Nisan ayı kapanış fiyatına bölünmesi suretiyle bulunur.

Özetle, Fiyat Modeli, muhasebe rakamları ile fiyat arasındaki doğrusal ilişkiyi açıklarken, Getiri Modeli, fiyattaki değ işim (getiri) ile muhasebe rakamları arasındaki

ilişkiyi açıklar. Fiyat Modeli'nin ihtiyaca uygunluk testinin iki finansal tablo değerini de dikkate alması bakımından Getiri Modeli'ne göre daha sağlıklı olduğu görüşü literatürde yaygındır (Kothari ve Zimmerman, 1995). Çünkü, bu Model'de, hem özkaynak hem de net kâr değişkenlerinin aynı anda ihtiyaca uygunluğu incelenmiş olur. Diğer bir deyişle, bu sayede hem bilançonun hem de gelir tablosunun ihtiyaca uygunluğa etkisi gözlemlenmiş olur. Bu görüşe karşı olan Hung ve Subramanyam, UFRS ile birlikte benimsenen gerçeğe uygun değer uygulaması sonucu işletmelerin aktif değerlerinde meydana gelen artış sebebiyle özkaynak (net aktif pozisyonu) değerlerinin artmasının beklendiğini savunmuştur. Ancak, araştırmacılara göre, bilançoda yapılacak bu değişikliklerin her yıl net kâr değerini de etkileyecek olması, bu değerlin sürekliliğini bozacağı için UFRS'nin bu değerdeki etkisi getiri ile daha iyi açıklanabilecektir. Diğer bir deyişle, UFRS sonrası net kâr değerindeki ihtiyaca uygunluk derecesinin ölçümünde bağımlı değişken olarak getiri değerinin kullanılmasının daha uygun olduğunu savunmuşlardır.

Tez çalışmasının dördüncü bölümünde, her iki Model de kullanılarak Borsa İstanbul'da hisse senedi işlem gören işletmelerin açıkladığı finansal bilgilerin UFRS'den sonra ihtiyaca uygunluğunda bir artış olup olmadığı test edilecektir

3.2.3. Finansal Bilginin İhtiyaca Uygunluğuna İlişkin Yapılmış Çalışmalar

Finansal bilginin ihtiyaca uygunluğu çalışmaları, muhasebe rakamlarının yatırımcılar için ne kadar fayda yarattığını araştırır. Bu çalışmalar için başta kabul edilmesi gereken inanış, hisse senedi fiyatının yatırımcıların ortak görüşünü yansıttığı ve bu ortak görüşü zemin hazırlayan birinci derecede kaynağın ise, muhasebe rakamları olması gerektiğidir (Barth vd., 2001). Bu inanış, Beisland (2009) tarafından bir fonksiyon olarak aşağıdaki şekilde de tanımlanmıştır:

$$F = f(MR)$$

Burada;

F : Hisse senedi Fiyatı

MR : Muhasebe Rakamları

İhtiyaca uygunluk çalışmalarının temelini Ball ve Brown'ın ve Beaver'ın 1968 yılında ve Ohlson'un 1995 yılında gerçekleştirdiği sermaye piyasaları çalışmaları oluşturur. Bunlar, literatürde finansal tablolar ile şirketin piyasa değeri arasındaki ilişkiyi açıklayan ilk çalışmalardır. Ball ve Brown, finansal bilgi göstergesi olarak net kâr değerini, Ohlson ise net kâr ve özkaynak değerlerini kullanmışlardır.

Ball ve Brown (1968), etkin piyasalar teorisinden yola çıkarak, muhasebe rakamları ile yatırımcıların ortak görüşünü temsil eden şirketin hisse senedi fiyatını ilişkilendiren ilk çalışmayı gerçekleştirmiştir. Makalelerinde, *“işletmelerin finansal tablo açıklama dönemlerinde bildirdikleri net kâr ile hisse senedi fiyatında bir değişiklik meydana geliyorsa, o bilgi faydalıdır”*, açıklaması yaparak finansal bilginin ihtiyaca uygunluğu konusuna bir giriş yapmışlardır.

Çalışmalarında, yatırımcıların ekonomik kararlarını verirken işletmelerin ilgili döneme ilişkin performanslarını yansıtan net kâr tutarını dikkate aldıklarını savunmuşlardır. Bunun nedenini ise, önemli bir muhasebe değeri olan net kâr ve ona ilişkin değişimlerin, işletmelerin fiyatına doğrudan yansımaları olarak açıklamışlardır. Beaver da 1968 yılında sermaye piyasalarına ilişkin yapılan çalışmalar için öneriler getirdiği makalesinde, muhasebe rakamlarının ihtiyaca uygunluğuna ilişkin yapılacak çalışmalar için Ball ve Brown'un görüşünü paylaşmışlardır.

Çalışmanın sonuçlarına göre, işletmelerin finansal tablo dönemlerinde (örn. 31.12.20XX) beliren net kâr, piyasadaki bilginin ancak %20'sini besleyebilmektedir. Bunun iki önemli nedeni vardır. (1) piyasaya diğer başka bilgiler de gelmiştir (örn. Temettü açıklamaları), (2) Etkisinin %85-%90'lara ulaştığı zaman piyasalarda finansal bilginin açıklandığı dönemdir (örn: bir sonraki yılın Mart veya Nisan ayı). Dolayısıyla, vardıkları genel yargı; işletmelerin ancak finansal tablolarını piyasaya duyurmalarından sonra, cari yılda işletmelere ilişkin piyasaya gelen tüm bilginin yarısı hatta yarıdan fazlası işletmenin o yıl için açıkladığı kâr rakamından yansımıştır. Dolayısıyla, muhasebe bilgisi olarak işletmeler tarafından açıklanan net kârın hisse senedi fiyatları üzerinde etkin bir rolü olduğunu savunmuşlardır.

Ball ve Brown'un çalışmalarına ilişkin bulgular, o döneme ilişkin çalışmalar için önemli bir kaynak olmuştur. Daha sonra, 1990'lı yıllardan bugüne, değişen ekonomik koşullar, ülkelerin muhasebe standartlarına ilişkin yeni düzenlemeler gibi nedenlerle yaygınlaşan finansal bilginin ihtiyaca uygunluk çalışmalarına Ohlson'un 1995'te gerçekleştirdiği araştırmasının bulguları büyük katkı sağlamıştır. Ohlson, çalışmasının sonucunda, bir şirketin değeri ile özkaynak, net kâr ve diğer ihtiyaca uygun kabul edilebilecek bilgi arasında doğrusal bir ilişki olduğunu ortaya koymuştur. Bu ilişkinin artmasının veya diğer bir deyişle, finansal bilginin ihtiyaca uygunluğunun yükselmesinin, yatırımcıların muhasebe rakamları haricindeki diğer bilgilere daha az bağlı kalacağı anlamına geldiğini belirtmiştir. Dolayısıyla, Ohlson, Ball ve Brown'un görüşünü genişleterek, finansal bilginin sadece kâr ile değil, özkaynak değeri de dikkate alınarak ifade edilmesi gerektiğini savunmuş ve sözü edilen ilişkiyi tanımlarken özkaynak değerini de dikkate almıştır.

Literatürde, yukarıda sözü edilenlerle aynı amaçta gerçekleştirilen bazı çalışmalarda ise, finansal bilgi göstergesi olarak başka değerler de dahil edilmiştir. Board vd. (1989), hisse senedi getirisi ile, net kâr, fon akış ve nakit akış'a ilişkin değerler arasındaki ilişkiyi, Livnat ve Zarowin, (1990) ise, hisse senedi getirisi ile, net kâr ve nakit akışın faaliyetlerden, yatırımlardan ve finansmandan kaynaklanan ayrı ayrı değerlerin ilişkisini incelemişlerdir. Karunnarathne ve Rajapakse (2010), hisse senedi fiyatı ile özkaynak, net kâr ve nakit akış değerleri arasındaki ilişkisini test ettiği çalışmasında, üç değer de ihtiyaca uygun olduğu, ancak, net kârın fiyat üzerindeki en etkin muhasebe değeri olduğunu bulmuşlardır.

Sonuç olarak, 1990'lı yıllarda yaygınlaşmaya başlayan ve günümüzde de devam eden finansal bilginin ihtiyaca uygunluğunu araştıran ampirik çalışmalarda, "*özkaynak*", "*net kâr*" ve "*nakit akış değerleri*" kullanılmıştır.

Devalle (2010), literatürdeki finansal bilginin ihtiyaca uygunluk çalışmalarını konularına göre aşağıdaki şekilde sınıflandırmıştır:

- UFRS ile US GAAP'in ihtiyaca uygunluğunun karşılaştırılması (Harris ve Muller, 1999; Ashbaugh ve Olsson, 2002; Leuz, 2003; Van der Meulen vd., 2007)

- Kıta Avrupası ile Anglo Saxon muhasebe anlayışının ihtiyaca uygunluğunun karşılaştırılması (Ali ve Hwang, 2000; Ball, Kothari ve Robin, 2000)
- AB Direktiflerinin çeşitli Avrupa ülkelerinde sunulan finansal bilginin ihtiyaca uygunluğuna etkisinin incelenmesi (Joos ve Lang, 1994; Gornik vd., 2001)
- Ülkelerin ulusal muhasebe standartlarından UFRS'ye geçiş için ilgili hesaplara yaptıkları düzeltme işlemlerinin ihtiyaca uygunluğunun araştırılması (Niskanen vd., 2000; Lin ve Chen, 2005; Wang, 2008; Capkun vd., 2008; Gjerde vd., 2008; Horton ve Searfeim, 2009)
- Ulusal muhasebe standartları, US GAAP ve UFRS'nin ihtiyaca uygunluğunun karşılaştırılması (Babalyan, 2001; Bartov vd., 2005; Jermakowicz vd., 2007)
- UFRS ve ulusal muhasebe standartlarının ihtiyaca uygunluğunun karşılaştırılması (Bartov vd., 2005; Schiebel, 2006; Callao vd., 2007; Hung ve Subramanyam, 2007; Barth vd., 2008)
- Bir ülkeye ait ekonomik yapının ve ulusal muhasebe standartlarında yıllar itibariyle meydana gelen değişimlerin, finansal bilginin ihtiyaca uygunluğuna etkisinin incelenmesi (Collins vd., 1997; Hellström, 2006; Dobija ve Klimezak, 2007; Naceur ve Nachi, 2007)
- Hukuk sistemleri farklı ülkelerdeki finansal bilginin ihtiyaca uygunluğunun karşılaştırılması (Arce ve Mora, 2002; Hung, 2001; Bae vd., 2008)

Finansal bilginin ihtiyaca uygunluğuna ilişkin yukarıda sözü edilen çalışmalardaki ortak amaç, fiyat ve/veya getiri modelleri ve onların farklı versiyonları kullanılarak işletmenin piyasa değeri veya fiyatı ile muhasebe rakamları arasında güçlü bir ilişkinin varlığını elde etmektir. Bu ilişkinin derecesi ne kadar yüksek ise, finansal bilgi o kadar ihtiyaca uygun olarak nitelendirilir.

Bu Tez Çalışmasının birinci amacı, Türkiye'de Borsa İstanbul'daki işletmelerin açıkladığı finansal bilgilerin ihtiyaca uygunluğu üzerinde UFRS'ye geçişin bir etkisinin olup olmadığını araştırmak olduğu için, yukarıdaki sınıflamalardan altıncı gruba ilişkin literatür çalışmalarına izleyen bölümde detaylı olarak yer verilecektir.

3.2.4. UFRS'nin Finansal Bilginin İhtiyaca Uygunluğu Üzerindeki Etkisine Yönelik Yapılmış Çalışmalar

UFRS, yeni muhasebe anlayışı sayesinde olumlu yönde sağladığı katkıları açısından Kıta Avrupası ülkeleri için çok önemli bir değişim olmuştur. Avrupa Komisyonu, ortak bir muhasebe dilini temsil eden UFRS'nin kabulünün gerekliliğini aşağıda yer alan nedenlere bağladığını açıklamıştır (EU, 2002; içinde Capkun vd., 2008):

1. Kalitesi yüksek, uluslararası ortak muhasebe standartlarının uygulanması. Bu uluslararası alanda uyumun hedefi, sermaye piyasalarında işlem gören işletmelerdir. Bu açıklama ile, UFRS'nin "şeffaflık" özelliğine dikkat çekilmiştir.
2. Sermaye piyasalarının etkinliğine katkıda bulunmak. Yatırımcıları korumak için, sermaye piyasalarında güveni arttırmak, bu sayede AB'ye üye ülkelerin sermaye piyasalarında işlem gören işletmelerin sermaye maliyetini düşürmek. UFRS'nin "karşılaştırılabilirlik" özelliğine dikkat çekilmiştir.
3. AB'ne üye ülkeler arası rekabeti arttırmak ve AB ekonomisini güçlendirmek.

Avrupa Komisyonu'nun yukarıda sözü edilen beklentilerinden özellikle ikincisi dikkate alınırsa, UFRS'nin işletmelerin finansal tablolarında açıkladıkları muhasebe rakamları ile hisse senedi fiyatları arasındaki ilişkiyi olumlu yönde etkilemesi beklenmektedir. Bu amaçla, özellikle Kıta Avrupası ülkelerindeki yatırımcılar ve işletme yöneticileri, UFRS'nin muhasebenin kalitesinin bir göstergesi olarak finansal bilginin ihtiyaca uygunluğuna etkisini değerlendirmeleri gerekmektedir (Hung ve Subramanyam, 2007).

Konuya ilişkin yapılan ampirik çalışmalarda ise, yukarıda sözü edilen modeller kullanılarak UFRS'nin ilişki üzerindeki etkisi araştırılmıştır. Bu araştırmalarda UFRS'nin finansal bilginin ihtiyaca uygunluğuna katkıda bulunup bulunmadığı, şirketin piyasa değeri ve UFRS'li muhasebe rakamları (özkaynak ve net kâr) arasındaki ilişkinin anlamlılığı veya diğer bir deyişle, piyasa değeri veya fiyat ile muhasebe rakamlarının ne derece birbirine yaklaştığına ilişkin elde edilecek sonuçlarla tespit edilmektedir.

UFRS'ye geçişin finansal bilginin ihtiyaca uygunluğu üzerindeki etkisinin ölçülmesine yönelik yapılan ampirik çalışmalar iki yönlü olmuştur:

a. Tek Ülke İçin Yapılan İhtiyaca Uygunluk Çalışmaları (Bartov vd. 2005; Schiebel, 2006; Hung ve Subramanyam, 2007; Callao, Jarne ve Lainez, 2007; Bellas vd. 2007; Stergios vd. 2007; Morais ve Curto, 2008; Paananen 2008; Goodwin vd. 2008; Türel 2009; Barzegari, 2011; Iatridis ve Rouvolis'in 2010; Iatridis, 2010; Liu vd. 2011; Suadiye, 2012; Tsalavoutas vd., 2012; Kargın, 2013)

b. Toplu Birçok Avrupa Ülkesi Üzerinde Yapılan İhtiyaca Uygunluk Çalışmaları (Barth ve diğerleri 2008; Capkun vd., 2008; Devalle vd., 2010; Gaston vd., 2010; Clarkson vd., 2011)

Literatürde, UFRS'ye geçişin ulusal ve UFRS'ye göre hazırlanan finansal tablolarda sunulan finansal bilginin ihtiyaca uygunluğunu arttırıp arttırmadığına yönelik tek bir ülke bazında gelişmiş ülkeler için yapılan ilk çalışma Hung ve Subramanyam'ın çalışması olmuştur. 1998-2002 yılları arası 80 şirketi kullandıkları çalışmalarında ihtiyaca uygunluğu ölçmek için fiyat modeli kullanılmıştır (Ohlson, 1995). Ayrıca, değişen varyans (heteroskedasticity) problemini ortadan kaldırmak için temel modelde her değişkenin hisse senedi sayısına bölüdüğü bir diğer model oluşturulmuştur (Harris vd., 1994; Easton, 1998). Her iki modelin de iki dönem için incelendiği çalışmanın sonucunda, birinci modelde değişen varyans problemi nedeniyle anlamlı sonuçlar elde edilmemiştir. Dolayısıyla, ikinci modele ilişkin sonuçlar değerlendirilmiş ve özkaynak (net kâr) değerinin katsayısında UFRS'den sonra artış (azalış) meydana gelmiştir. Buradan çıkarılacak sonuç, özkaynak değerinin UFRS'den sonra, ihtiyaca uygunluğu açıklamada, net kâr'a göre daha etkin bir rol oynadığıdır. Özkaynak değerindeki bu artış, Alman muhasebe standartlarının daha ihtiyatlı bir anlayışa sahip olduğunun göstergesi olarak açıklanmıştır. Modeldeki değişkenlere ilişkin UFRS önce/sonrası anlamlı farklılıklar elde edilmediği için, UFRS'nin Almanya'daki işletmelerin sunduğu finansal bilginin ihtiyaca uygunluk derecesini arttırmadığı görüşüne varılmıştır. Geçiş döneminde yapılan düzeltme kayıtlarının da ihtiyaca uygunluğunun incelendiği aynı çalışmada, yine özkaynak için yapılan kayıtların ihtiyaca uygun olduğu, net kâr hesabına yapılanların ise yatırımcıların

kararlarını etkileyecek nitelikte önemli olmadığı sonucuna da ulaşılmıştır. Bütün bu bulgulara göre, UFRS'nin bilançoğu düzeltme hedefine ulaşırken net kârın istikrarını bozabilen bir uygulama olduğu görüşünü de ortaya koymuşlardır.

2003 yılında Eccher ve Healy'nin (içinde Barth, 2005) Çin'deki işletmelere ait finansal bilginin UFRS'ye geçiş sonrası ihtiyaca uygunluğunun incelendiği çalışmada, yabancı ortaklı işletmelerde UFRS'nin finansal bilginin ihtiyaca uygunluğunu arttırmadığı, yabancı ortaklı olmayan işletmelerde ise, UFRS'ye geçiş sonrası ihtiyaca uygunluğun azaldığı görülmüştür. Bunun nedenini, şirket yapısı ve kontrol mekanizmasının zayıf olma ihtimali olarak açıklamışlardır.

Bartov vd. (2005), Amerikan Muhasebe Standartları, UFRS ve Alman Muhasebe Standartları'nın ihtiyaca uygunluğunu karşılaştırdıkları çalışmalarında, Getiri Modeli'ni kullanmışlardır. Amerikan Muhasebe Standartları ve UFRS'ye göre hazırlanmış finansal tablolarda sunulan finansal bilginin (net kâr) ihtiyaca uygunluğunun Alman Muhasebe Standartları'na göre daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Ancak, bu sonuçlar kâr eden şirketler için elde edilirken, zarar açıklayan şirketlerde bir farklılık görülmemiştir.

Callao, Jarne ve Lainez (2007), İspanya'daki 26 şirket için yaptıkları ihtiyaca uygunluk araştırmalarında farklı bir yöntem kullanarak, şirketlerin UFRS öncesi ve sonrası dönemlerinde piyasa değeri ve özkaynak defter değeri arasındaki farkın ($MV_{UFRS} - BV_{UFRS} = GAP$) anlamlılığını test etmişlerdir. Bu yöntemi kullanırken yaptıkları varsayım, UFRS'nin sermaye piyasalarına sağlayacağı faydalı bilgi sayesinde işletmelerin özkaynak defter değeri ile piyasa değeri arasındaki farkın azalmasıdır. Çalışmanın sonuçlara göre, bu fark UFRS'den sonra artmıştır. Diğer bir deyişle, UFRS'den sonra finansal bilginin ihtiyaca uygunluğu azalmıştır. Araştırmacılar, bulguların bu yönde çıkmasında, ülkenin yasalara dayalı hukuk sisteminin hakim olması ve kısa dönemde incelemenin yapılmış olmasının da etkili olabileceğini savunmuşlardır.

Bellas vd. (2007), Yunan şirketleri için yaptığı çalışmada Fiyat ve Getiri Modelleri'ni kullanmışlardır. Araştırmalarının sonucunda, özkaynak (net kâr) değerinin katsayısında UFRS'den sonra artış (azalış) olduğu görülmüş olmasına rağmen UFRS'den sonra finansal bilginin ihtiyaca uygunluğunda azalma olduğunu gözlemlemişlerdir.

Araştırmacılar, Yunanistan'nın da yasalara dayalı hukuk sisteminin hakim olduğu bir ülke olmasından dolayı sonuçlarının Hung ve Subramanyam'ınki ile benzer olduğunu savunmuşlardır.

Konuya ilişkin diğer bir çalışma Schiebel (2006) tarafından yapılmıştır. 2000-2004 yılları arası 24 adet Alman şirketi için yapılan araştırma sonuçlarında, özkaynak değerinin her ne kadar her iki muhasebe standartları uygulandığında da ihtiyaca uygunluğunun anlamlı olduğu görülse de, Alman Muhasebe Standartları'nın UFRS'ye göre daha ihtiyaca uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

Stergios vd. (2007), 2003 yılında finansal tablolarını aynı zamanda UFRS'ye göre hazırlayan 40 şirket için yaptıkları çalışmada, Hung ve Subramanyam'ınki ile tamamen aynı sonuçları elde etmişlerdir.

Barth ve diğerleri (2008), 1994-2003 yılları arası UFRS'ye geçişin muhasebenin kalitesi¹²⁴ üzerindeki etkilerini 21 ülke için UFRS uygulayan/uygulamayan grup olarak ayırarak inceledikleri çalışmalarında, kaliteyi ölçmek için kullandıkları yöntemlerden birisi, finansal bilginin ihtiyaca uygunluğunun test edilmesidir. Hem fiyat hem de ters getiri modellerini kullandıkları çalışmalarının sonuçlarına göre, hem UFRS öncesi hem de sonrası dönemde, UFRS uygulayıcılarının finansal bilgilerinin ihtiyaca uygunluğu uygulamayanlara göre daha yüksektir. Ayrıca, iki dönem arası geçiş sonuçlarına bakıldığında da, her iki modelin belirleme katsayısı (R^2) UFRS'ye geçiş döneminde artmıştır. Ancak, getiri modelindeki bu artış anlamlı olmamıştır. Araştırmacılar, işletme yönetiminin amaçları ve ülkenin yeni uygulamalar konusundaki zorlayıcı tutumunun yüksek olup olmaması gibi önemli faktörlerin beklenen sonuçların elde edilmemesinin nedenleri olabileceğini de belirtmişlerdir.

Morais ve Curto (2008) 1995-2005 yılları arası, 34 adet Portekiz işletmesi için UFRS'ye geçişin ihtiyaca uygunluğa etkisini Fiyat Modeli'ni kullanarak inceledikleri çalışmalarında, UFRS'den sonra, finansal bilginin ihtiyaca uygunluk derecesinde azalma

---

¹²⁴ Yazarlar, makalelerinde muhasebenin kalitesinin üç açıdan ölçülebileceğini savunmuşlar: kaliteli kar(earnings quality), olası zararların kaydedilmesi (timely loss recognition) ve ihtiyaca uygunluk (value relevance)

meydana geldiğini gözlemlemişlerdir. Bu sonucun, diğer Avrupa ülkelerindekinden farklı olmasını, ülkeye ilişkin farklı ekonomik ve politik yapıya bağlamıştır.

Paananen (2008), UFRS'ye geçişin ihtiyaca uygunluk üzerindeki etkisini İsveç için gerçekleştirmiştir. Çalışmasında, hem fiyat hem de ters getiri modellerini kullanmıştır. 376 adet şirket 2003 ve 2006 dönemleri için karşılaştıran araştırmacı, İsveç'te UFRS'ye geçiş sonrası, muhasebenin kalitesinin bir göstergesi olan finansal bilginin ihtiyaca uygunluğunda ciddi oranda bir azalma gözlemlemiştir.

Capkun vd. (2008), 2005 yılındaki geçiş döneminde zorunlu geçiş yapan 9 Avrupa ülkesini incelediği kapsamlı çalışmalarında, her iki modeli de kullanmışlar ve UFRS'den sonra bütün ülkeler için ihtiyaca uygunluğun arttığını görmüşlerdir. Hatta, ülkelerin hepsinin geçiş döneminde finansal bilgi manipülasyonunun artmış olmasına rağmen bu sonucun elde edilmesi dikkat çekici olmuştur. Hung ve Subramanyam'ın çalışmasında olduğu gibi geçiş döneminde araştırma yapıldığından, düzeltme kayıtlarının da ihtiyaca uygunluğu incelenmiş fakat onların sonuçlarından farklı olarak net kâr hesabına yapılan UFRS'ye geçiş düzeltme kayıtlarının yatırımcıların kararlarını etkileyecek ölçüde önemli (ihtiyaca uygun) olduğunu bulmuşlardır.

Goodwin vd. (2008), Avustralya'nın UFRS'ye geçişini 1,065 adet zorunlu geçiş yapan şirket üzerinde inceledikleri çalışmalarında, fiyat modeli sonuçlarına göre, Avustralya Muhasebe Standartları'nın ihtiyaca uygunluğunun daha yüksek olduğunu, getiri modeli kullanıldığında ise her iki muhasebe standardı arasında bir farklılık olmadığını görmüşlerdir. UFRS için yapılan düzeltme kayıtlarının ihtiyaca uygunluğunun da incelendiği araştırmalarında, sadece şerefiye için yapılan düzeltme kaydığının etkili olduğu görülmüştür.

Gaston ve diğerleri (2010), çalışmalarını 2004 yılı için, biri Kıta Avrupa ülkesi olan İspanya (100 adet), diğeri ise Anglo-Saxon ülkesi olan İngiltere'deki (74 adet) şirketler için gerçekleştirmiştir. Bu seçimin nedeni, iki farklı hukuk sisteminin hakim olduğu ülkelerde bu etkinin ne şekilde gerçekleştiğini ortaya koymaktır. Çalışmalarında Callao, Jarne ve Lainez'nin (2007), GAP yöntemini kullanmışlardır. Bu yöntemi kullanırken yaptıkları varsayım, UFRS'nin sermaye piyasalarına sağlayacağı faydalı bilgi sayesinde

işletmelerin özkaynak defter değeri ile piyasa değeri arasındaki farkın azalmasıdır. Sonuçlara göre, bu fark her iki ülke için de UFRS'den sonra artmıştır. Diğer bir deyişle, UFRS'nin finansal bilginin ihtiyaca uygunluğu üzerinde negatif yönde bir etkisi olmuştur. Araştırmacılar bu sonucun sadece geçiş dönemi için yapılmış olabileceğinden kaynaklandığını, bundan dolayı bu çeşit çalışmaların sadece geçiş döneminde değil, izleyen yıllar için de yapılmasının daha sağlıklı olacağını savunmuşlardır.

Devalle vd. (2010), UFRS'nin finansal bilginin ihtiyaca uygunluk düzeyinin Avrupa'da beklendiği gibi UFRS'den sonra artıp artmadığını inceleyen karma bir çalışma gerçekleştirmişlerdir. 2002-2007 yılları arası için yapılan araştırmada, Almanya, İspanya, Fransa, İtalya ve İngiltere'deki işletmeler kullanılmıştır. Araştırmada, Fiyat ve Getiri Modelleri kullanılmıştır. Fiyat modelinin sonuçlarına göre, UFRS'den sonra, Almanya, İspanya ve İtalya'da ihtiyaca uygunluk azalmış, Fransa ve İngiltere'de artmıştır. Net kârın fiyat üzerindeki etkisi Almanya, Fransa ve İngiltere'de artmış, İspanya ve İtalya'da azalmıştır. Özkaynak değerinin fiyat üzerindeki etkisi, İngiltere hariç bütün ülkelerde azalmıştır. Getiri modelinin sonuçlarına göre, Almanya için sonuçlar fiyat getiri modelindeki ile aynı olurken İspanya, İtalya ve İngiltere için sonuçlar, fiyat modelindeki sonuçların tersi şeklinde gerçekleşmiştir. Fransa için getiri modeline ilişkin testler, UFRS'nin ihtiyaca uygunluk üzerinde herhangi bir etkisi olmadığı sonucunu vermiştir.

Clarkson vd. (2011), UFRS'ye geçişin finansal bilginin ihtiyaca uygunluğuna katkısını Avustralya ve 14 Avrupa ülkesi için araştırmıştır. Veri setini yasalara dayalı hukuk sistemi ve ortak hukuk sistemi olarak ayırdıkları çalışmalarında Fiyat Modeli'ni kullanmışlardır. Araştırmanın sonuçlarına göre, yasalara dayalı hukuk sisteminin hakim olduğu ülkelerde UFRS'den sonra ihtiyaca uygunluk artarken, diğerlerinde azalma olmuştur.

Barzegari (2011), çalışmasını, Birleşik Arap Emirlikleri ve Bahreyn'deki şirketler için gerçekleştirmiştir. Ohlson'un Fiyat Modeli ve Getiri Model'i kullanılmıştır. Çalışmada, finansal bilgi göstergeleri olarak özkaynak, net kâr ve nakit akış değerleri alınmıştır. Bahreyn için her iki modelin de sonuçları, UFRS'den sonra, finansal bilginin ihtiyaca uygunluğunun arttığını, net kârın ise, diğerlerine göre daha etkin olduğunu ortaya

koymuştur. Birleşik Arap Emirlikleri için ise, UFRS'den sonra finansal bilginin ihtiyaca uygunluğunda düşüş olduğu görülmüştür.

Iatridis ve Rouvolis (2010), Atina Borsası'nda işlem gören 254 adet işletme üzerinde UFRS'ye geçişin finansal bilginin ihtiyaca uygunluğu üzerindeki etkisini 2004-2005 ve 2005-2006 yılları arası inceledikleri çalışmalarında, hem fiyat hem de ters getiri modellerini kullanmışlardır. Sonuçlara göre, geçiş döneminde UFRS'ye göre hazırlanmış finansal tablolaradaki bilginin ihtiyaca uygunluk derecesi Yunan Muhasebe Standartları'na göre olandan daha fazladır. Bu durum, bir sonraki 2005-2006 döneminde, daha da artmıştır.

Iatridis ve Rouvolis (2010) ile aynı modelleri kullanarak Londra Borsası'nda işlem gören 241 adet işletmenin 2004-2005 yıllarındaki iki muhasebe standardına göre hazırlanmış finansal tablolaradaki finansal bilginin ihtiyaca uygunluğunda bir farklılık olup olmadığını araştıran Iatridis (2010), çalışmasında, İngiltere için de Iatridis ve Rouvolis (2010) ile aynı sonuçları bulmuştur.

Liu vd. (2011), ihtiyaca uygunluk çalışmalarının gelişmekte olan ülkelerden biri olan Çin'de yapılmasının literatüre katkı sağlayacağı düşüncesi ile 2005-2008 dönemleri arası 870 adet şirketi incelemişlerdir. Araştırmalarında hem getiri hem de fiyat modelini kullanmışlardır. Araştırmalarının sonucunda, UFRS'den sonra azalan finansal bilgi manipülasyonuna paralel olarak ihtiyaca uygunluğun arttığı gözlemlenmiştir. Araştırmalarında, net kâr değerinin fiyatı açıklamadaki katsayı değeri anlamlı bulunurken, aynı durum özkaynak için geçerli olmamıştır. Bu bulgular, aynı ülke için Dan tarafından 2003 yılında gerçekleştirilen araştırmadaki sonuçlardan farklıdır. Sözü edilen araştırmada, Çin standartlarıyla oluşturulan finansal tablolaradaki bilgilerin UFRS'ye göre hisse senedi fiyatlarıyla daha fazla ilişkili olduğu tespit edilmiştir.

Tsalavoutas vd., (2012), Atina Borsası'nda işlem gören 159 Yunan şirketi için, 2004 yılında gerçekleştirdikleri çalışmalarında hem fiyat hem de getiri modelini kullanmışlardır. Çalışmanın sonuçlarına göre, finansal bilginin ihtiyaca uygunluğunda UFRS öncesi ve sonrasında anlamlı farklılıklara rastlanmamıştır.

Türkiye için yapılan çalışmalar, Türel (2009), Suadiye (2012) ve Kargın'a (2013) aittir. Türel, Borsa İstanbul'daki 208 şirket üzerinde 2001-2002 (UFRS öncesi) ve 2005-2006 (UFRS sonrası) dönemleri için gerçekleştirdiği ihtiyaca uygunluk çalışmasında, Ohlson'un fiyat modelini kullanmıştır. Sonuçlara göre, Türk işletmeleri tarafından sunulan finansal bilginin UFRS'den sonra ihtiyaca uygunluğu artmıştır. Net kârın fiyatı açıklama derecesi UFRS'den sonra artarken, özkaynak hesabınınki düşmüştür. Türel, bu sonucu, yatırımcıların ekonomik kararlar verirken daha çok işletmelerin performansına ilişkin değerleri dikkate almalarına bağlamıştır.

Suadiye, çalışmasında Ohlson Modeli'ni kullanarak, önce 2000-2002, sonra 2005-2009 olarak belirlenen iki ayrı dönemdeki verileri kullanarak UFRS'nin ihtiyaca uygunluk üzerindeki etkisini incelemiştir. Yapılan analiz sonucunda, farklı her iki raporlama sistemine göre hesaplanan özkaynak ve net kâr değerlerinin birlikte ve ayrı ayrı, hisse senedi fiyatına olumlu ve önemli ölçüde yansıdığı görülmüştür. Ayrıca, özkaynak değerinin hisse senedi fiyatına net kâr'dan daha fazla yansıdığı da gözlemlenmiştir. UFRS'nin etkisini gözlemlemek için, iki ayrı dönemdeki değerler kıyaslandığında da beklenen olumlu sonuca varılmıştır.

Kargın ise, 1998-2011 yılları arası Borsa İstanbul'daki şirketler için yaptığı çalışmasında, Ohlson Modeli'ni kullanmıştır. Çalışmanın sonuçlarına göre, UFRS'den sonra, finansal bilginin ihtiyaca uygunluğunda artış meydana gelmiştir. Özkaynak defter değeri ve net kâr'ın fiyatı açıklamadaki etkisinin Model'de ayrı ayrı test edilmesi sonucunda ise, UFRS'den sonra özkaynak defter değerinin (net kâr'ın) etkisinin arttığını (bir değişim yok) gözlemlemiştir.

Sonuç olarak, bu çalışmaların bazılarında UFRS'den sonra finansal bilginin ihtiyaca uygunluğu yükselirken, bazılarında azalmıştır. Ancak, bu çalışmalara bakıldığında, dikkat çeken bir husus, çalışmaların büyük bir çoğunluğunun gelişmiş ülkeler için yapılmış olmasıdır. Dolayısıyla, bu Tez çalışmamızda, konunun Türkiye için ele alınması literatürdeki gelişmekte ülkeler için varolan boşluğu doldurmaya katkı sağlayacağı düşüncesindeyiz.

Tablo 1. UFRS'nin Finansal Bilginin İhtiyaca Uygunluğu Üzerindeki Etkisine Yönelik Literatürdeki Çalışmalar

Araştırmacılar	Ülke	Model	Sonuçlar
Hung ve Subramanyam (2007)	Almanya	Fiyat Modeli	Özkaynak (net kar) değerinin katsayısında UFRS'den sonra artış (azalış) meydana gelmiş, UFRS'nin Almanya'daki işletmelerin sunduğu finansal bilginin ihtiyaca uygunluk derecesini arttırmadığı görüşüne varılmıştır
Bartov vd. (2005)	Almanya	Getiri Modeli	Amerikan Muhasebe Standartları ve UFRS'ye göre hazırlanmış finansal tablolarda sunulan finansal bilginin (net kar) ihtiyaca uygunluğunun Alman Muhasebe Standartları'na göre daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Ancak, bu sonuçlar kar eden şirketler için elde edilirken, zarar açıklayan şirketlerde bir farklılık görülmemiştir.
Callao, Jarne ve Lainez (2007)	İspanya	$MV_{UFRS} - BV_{UFRS} = GAP$ Modeli	Fark UFRS'den sonra artmıştır. Yani, UFRS'den sonra finansal bilginin ihtiyaca uygunluğu azalmıştır.
Athanasios vd. (2007)	Yunanistan	Fiyat Modeli ve Getiri Modeli	Özkaynak (net kar) değerinin katsayısında UFRS'den sonra artış (azalış) olduğu görülmüş olmasına rağmen UFRS'den sonra finansal bilginin ihtiyaca uygunluğunda azalma olmuştur.
Schiebel (2006)	Almanya	Regresyon'da Slope analizi	Özkaynak değerinin her ne kadar her iki muhasebe standartları uygulandığında da ihtiyaca uygunluğunun anlamlı olduğu görülse de, Alman Muhasebe Standartları'nın UFRS'ye göre daha ihtiyaca uygun olduğu sonucuna varılmıştır.
Stergios vd. (2007)	Yunanistan	Fiyat Modeli	Özkaynak (net kar) değerinin katsayısında UFRS'den sonra artış (azalış) meydana gelmiş, UFRS'nin Yunanistan'daki işletmelerin sunduğu finansal bilginin ihtiyaca uygunluk derecesini arttırmadığı görüşüne varılmıştır
Barth ve diğerleri (2008)	21 Ülke	Fiyat Modeli ve Ters Getiri Modeli	Hem UFRS öncesi hem de sonrası dönemde, UFRS uygulayıcılarının finansal bilgilerinin ihtiyaca uygunluğu uygulamayanlara göre daha yüksektir. Ayrıca, iki dönem arası geçiş sonuçlarına bakıldığında da, her iki modelin belirleme katsayısı (R^2) UFRS'ye geçiş döneminde artmıştır. Ancak, getiri modelindeki bu artış anlamlı olmamıştır.
Morais ve Curto (2008)	Portekiz	Fiyat Modeli	UFRS'den sonra, finansal bilginin ihtiyaca uygunluk derecesinde azalma meydana gelmiştir.
Paananen (2008)	İsveç	Fiyat Modeli ve Ters Getiri Modeli	İsveç'te UFRS'ye geçiş sonrası, finansal bilginin ihtiyaca uygunluğunda ciddi oranda bir azalma olmuştur.
Capkun vd. (2008)	9 Avrupa Ülkesi	Fiyat Modeli ve Getiri Modeli	UFRS'den sonra bütün ülkeler için ihtiyaca uygunluğun arttığını görmüşlerdir.
Goodwin vd. (2008)	Avustralya	Fiyat Modeli ve Getiri Modeli	Fiyat Modeli sonuçlarına göre, Avustralya Muhasebe Standartları'nın ihtiyaca uygunluğunun daha yüksek olduğunu, Getiri Modeli kullanıldığında ise her iki muhasebe standardı arasında bir farklılık olmadığı görülmüştür.
Türel (2009)	Türkiye	Fiyat Modeli	Türk işletmeleri tarafından sunulan finansal bilginin UFRS'den sonra ihtiyaca uygunluğu artmıştır. Net karın fiyatı açıklama derecesi UFRS'den sonra artarken, özkaynak hesabınınki düşmüştür.
Gaston ve diğerleri (2010)	İspanya ve İngiltere	$MV_{UFRS} - BV_{UFRS} = GAP$ Modeli	Sonuçlara göre, bu fark her iki ülke için de UFRS'den sonra artmıştır. Diğer bir deyişle, UFRS'nin finansal bilginin ihtiyaca uygunluğu üzerinde negatif yönde bir etkisi olmuştur.

Araştırmacılar	Ülke	Model	Sonuçlar
Devalle vd. (2010)	5 Ülke	Fiyat Modeli ve Getiri Modeli	Fiyat modelinin sonuçlarına göre, UFRS'den sonra, Almanya, İspanya ve İtalya'da ihtiyaca uygunluk azalmış, Fransa ve İngiltere'de artmıştır. Net karın fiyat üzerindeki etkisi Almanya, Fransa ve İngiltere'de artmış, İspanya ve İtalya'da azalmıştır. Özkaynak değerinin fiyat üzerindeki etkisi, İngiltere hariç bütün ülkelerde azalmıştır. Getiri modelinin sonuçlarına göre, Almanya için sonuçlar fiyat getiri modelindeki ile aynı olurken İspanya, İtalya ve İngiltere için sonuçlar, fiyat modelindeki sonuçların tersi şeklinde gerçekteşmiştir. Fransa için getiri modeline ilişkin testler, UFRS'nin ihtiyaca uygunluk üzerinde herhangi bir etkisi olmadığını göstermiştir.
Clarkson vd. (2011)	Avustralya ve 14 Avrupa Ülkesi	Fiyat Modeli	Hukuk sisteminin hakim olduğu ülkelerde UFRS'den sonra ihtiyaca uygunluk artarken, diğerlerinde azalma olmuştur.
Barzegari (2011)	Bahreyn ve Birleşik Arap Emirlikleri	Fiyat Modeli ve Getiri Modeli	Bahreyn için her iki modelin de sonuçları, UFRS'den sonra, finansal bilginin ihtiyaca uygunluğunun arttığını, net karın ise, diğerlerine göre daha etkin olduğunu ortaya koymuştur. Birleşik Arap Emirlikleri için ise, UFRS'den sonra finansal bilginin ihtiyaca uygunluğunda düşüş olduğu görülmüştür.
Iatridis ve Rouvolis (2010)	Yunanistan	Fiyat Modeli ve Ters Getiri Modeli	UFRS'den sonra finansal bilginin ihtiyaca uygunluğu artmıştır.
Iatridis (2010)	İngiltere	Fiyat Modeli ve Ters Getiri Modeli	UFRS'den sonra finansal bilginin ihtiyaca uygunluğu artmıştır.
Liu vd. (2011),	Çin	Fiyat Modeli ve Getiri Modeli	UFRS'den sonra azalan finansal bilgi manipülyasyonuna paralel olarak ihtiyaca uygunluğun arttığı gözlemlenmiştir.
Tsalavoutas vd., (2012)	Yunanistan	Fiyat Modeli ve Getiri Modeli	Finansal bilginin ihtiyaca uygunluğunda UFRS öncesi ve sonrasında anlamlı farklılıklara rastlanmamıştır.
Türel (2009)	Türkiye	Fiyat Modeli	Türk şişletmeleri tarafından sunulan finansal bilginin UFRS'den sonra ihtiyaca uygunluğu artmıştır. Net karın fiyatı açıklama derecesi UFRS'den sonra artarken, özkaynak hesabınınki düşmüştür.
Suadiye (2012)	Türkiye	Fiyat Modeli	Türk şişletmeleri tarafından sunulan finansal bilginin UFRS'den sonra ihtiyaca uygunluğu artmıştır. Özkaynak değerinin hisse senedi fiyatına net kar'dan daha fazla yansdığı da gözlemlenmiştir.
Kargın (2013)	Türkiye	Fiyat Modeli	UFRS'den sonra, finansal bilginin ihtiyaca uygunluğunda artış meydana gelmiştir. Özkaynak defter değeri ve net kar'ın fiyatı açıklamadaki etkisinin Model'de ayrı ayrı test edilmesi sonucunda ise, UFRS'den sonra özkaynak defter değerinin (net kar'ın) etkisinin arttığı (bir değişim yok) gözlemlenmiştir.

3.3. UFRS'nin Finansal Tablolardaki Kalemlere ve Finansal Oranlara Etkisi

Bu Tez çalışmasının ikinci amacı UFRS'nin finansal tablolar analizi üzerindeki etkisini incelemek olduğu için, bu bölümde ilk olarak, UFRS sonrası, işletmelerin finansal tablolardaki hangi muhasebe kalemlerinde değişiklikler meydana geldiği ve bunların UFRS'nin hangi uygulamalarından kaynaklandığına ilişkin, daha sonra ise, hesaplardaki bu değişimlerle birlikte finansal tablolar analizinde ne gibi etkiler yarattığına yönelik uluslararası ve ülkemizde yapılan çalışmaların sonuçları detaylı bir şekilde açıklanacaktır.

3.3.1. UFRS ve Kıta Avrupası Muhasebesi

Ülkelerin hukuk sistemlerinin finansal raporlamadaki etkisini ilk defa inceleyen La Porte vd. (1998), ortak hukuk sisteminin (common-law) geçerli olduğu ülkelerin yasalara dayalı (code-law) hukuk sistemindeki ülkelere göre daha iyi muhasebe yapısına sahip olduğunu ve yatırımcıların çok daha fazla korunduklarını bulmuşlardır.

Yasalara dayalı hukuk sisteminin geçerli olduğu Kıta Avrupası ülkelerde, yazılı hukuk kuralı olarak kabul edilen muhasebe ilke ve kuralları muhasebe uygulamalarına yön verir. Bu sistemde, Anglo-Saxon ülkelerdeki yatırımcı haklarını öncelikli olarak korumayı hedef alan piyasa odaklı anlayışın tersine, bankalar, tek sermaye kaynağı olduklarından, muhasebe kredi verenleri korumaya yönelik olarak gelişmiştir. Finansal raporlama, vergi kanunlarına doğrudan bağlıdır. Bu tür yapılarda, ihtiyatlılık ön planda olduğundan, aktif kalemlerin muhafazakar olarak değerlendirilmesi, buna karşın kaynakların olduğundan fazla gösterilerek bankalara emniyet payı bırakılması en güzel örnektir. Bu yüzden bu yaklaşım, vergi açısından da kârın daha az gösterilmesini sağlarken, kâr payı dağıtım talebini de azaltır¹²⁵.

Hope vd. (2005), yatırımcı haklarını daha çok korumayı ve sermaye piyasalarını güçlendirmek için yabancı yatırımcıları teşvik etmeyi hedefleyen ülkelerin, bu amaçlarla finansal bilgilerin yatırımcıları en üst düzeyde bilgilendirecek şekilde tam olarak sunumunu ve daha sağlıklı karşılaştırılabilirliğini sağlayan UFRS'yi kabul ettiklerini savunmuştur. Bu bağlamda, UFRS'ye geçiş yapan Kıta Avrupası ülkelerdeki sermaye

¹²⁵ Kaya, İ. FASB-IASB Anlaşması ve Global Finansal Muhasebe Standartlarına Doğru. Galatasaray Üniversitesi.

piyasalarında işlem gören işletmelerin muhasebe kalitesinde önemli bir yükselme gözlemlenmiştir (Daske vd., 2006; Barth vd., 2008)

İlke bazlı muhasebe standartları olan UFRS, vergi kanunlarından farklı uygulamaları ve sermaye piyasaları odaklı anlayışı nedeniyle bilançodaki varlık ve kaynakların doğru değerlendirilmesi ve gösterimi için gerçeğe uygun değerlemeyi benimseyen bir uygulama olduğu için, Kıta Avrupası ülkelerdeki muhasebe anlayışını ve buna bağlı olarak da raporlamayı değiştirmiştir. Böylece, AB sermaye piyasalarında işlem gören işletmelerin, 2005 yılından itibaren UFRS'yi uygulamalarının zorunlu hale getirilmesiyle, finansal tabloları önemli ölçüde etkilenmiştir.

Nobes'in 2001 yılında yayımladığı "GAAP 2001" adlı kitabında, UFRS ve ulusal muhasebe standartlarının farklı anlayış yapısı sonucu finansal tablolarda yaratacağı etkileri nedenleri ve sonuçları şeklinde belirlemeye yönelik 60 ülke üzerinde yaptığı geniş bir anket uygulaması yer almaktadır. Anket sonuçlarına göre, UFRS'nin yatırımcı haklarını koruyan ve bu yüzden sermaye piyasalarını doğru bilgilendirmeyi hedefleyen anlayışı nedeniyle getirilen gerçeğe uygun değerlendirme uygulaması, finansal tablolardaki en önemli sayılabilecek düzeltmelere neden olmuştur. Buna ilişkin standartlar aşağıda yer almaktadır:

- ✓ UMS 16- Maddi Duran Varlıklar
- ✓ UMS 36- Varlıklarda Değer Düşüklüğü
- ✓ UMS 39- Finansal Araçlar: Muhasebeleştirme ve Ölçme
- ✓ UMS 40- Yatırım Amaçlı Gayrimenkuller
- ✓ UMS 41- Tarımsal Faaliyetler

Ankette, yukarıdakilere ek olarak, aşağıda sunulan standartların da önemli değişikliklere neden olduğu belirlenmiştir:

- ✓ UMS 2- Stoklar
- ✓ UMS 11- İnşaat Sözleşmeleri
- ✓ UMS 12- Gelir Vergileri
- ✓ UMS 17- Kiralama İşlemleri
- ✓ UMS 19- Çalışanlara Sağlanan Faydalar
- ✓ UMS 38- Maddi Olmayan Duran Varlıklar

✓ UFRS 2- Hisse Bazlı Ödemeler

Ülkemiz de dahil, Kıta Avrupa'sı ülkelerin çoğunlukta olduğu 100'den fazla ülkenin sermaye piyasalarında işlem gören 9,000 şirket, 2005 yılındaki ilk geçiş döneminde, UFRS'ye göre hazırladıkları finansal tablolardaki hesaplarda gerekli düzeltme ve sınıflandırmaları yapmışlardır. 2005 yılında sunulacak finansal tabloların karşılaştırılabilir olması gerekliliğinden dolayı da 2004 yılındaki geçmiş verileri de geriye dönük olarak düzeltmişlerdir.

Bu düzeltmelerin hangi standartlar nedeniyle yapıldığına ilişkin bundan sonraki bölümde yer alan günümüzdeki çalışmalar da incelendiğinde, genel hatlarıyla 2001 yılında Nobes tarafından belirlenenlerle aynı olduğu görülmüştür.

3.3.2. UFRS'nin Finansal Tablolardaki Kalemler Üzerindeki Etkisine Yönelik Ülke Çalışmaları

Bu bölümde, UFRS'ye geçiş ile birlikte işletmelerin finansal tablolarında değişikliğe uğrayan hesapların neler olduğuna ilişkin hem ülkemizdeki hem de AB'ye üye birkaç ülkedeki örnek çalışmalara yer verilecektir.

a.İspanya Örneği:

Callao, Jarne ve Lainez (2007), İspanya'daki IBEX-35 şirketlerinin finansal tablolarındaki UFRS etkisini inceledikleri çalışmalarında, nakit ve nakit benzeri değerler, uzun vadeli yabancı kaynak, toplam yabancı kaynak hesaplarında artış, dönen varlıklar, özkaynaklar ve faaliyet kârı hesaplarında ise azalış olduğu bulunmuştur. Bu hesap gruplarında meydana gelen değişimlerin nedenini ulusal muhasebe standartları ve UFRS'deki bazı farklı uygulamalar olarak açıklamışlardır. Bu farklılıklar, UFRS'ye geçiş sonrası şerefiyenin amorti edilmemesi, finansal varlıkların farklı değerlendirilmesi, araştırma giderlerinin farklı muhasebeleştirilmesi, olağanüstü gelir/gider hesaplarının kaldırılması ve ertelenmiş vergi hesabının kaydedilmesidir. Çalışmalarında, maddi duran varlık ve stoklar hesabında ciddi bir değişiklik olmadığı görülmüştür. Bunun nedeni, maddi duran varlıkların maliyet değeri ile yansıtılmaya devam edilmesi ve stoklarda LIFO yönteminin önceden de uygulanmıyor olmasıdır.

Perramon ve Amat'ın 2007 yılında yaptığı benzer çalışmada temel farklılıkların en önemlileri gelir tablosunda ortaya çıkmıştır. İncelemeye dahil edilen 9 şirketten 1 tanesi hariç diğer hepsinin net kârlarında ciddi azalmalar olduğu görülmüştür. Bunun en büyük nedenlerinin, gerçeğe uygun değerlendirme, ertelenmiş vergi, şerefiye ve maliyetlerin aktifleştirilmesi olduğu gözlemlenmiştir¹²⁶.

b. Finlandiya Örneği:

Lantto ve Sahlström (2009), çalışmalarında Finlandiya'daki 91 adet işletmenin 2005 yılı için Finlandiya Muhasebe Standartları'na (FMS) ve UFRS'ye göre aynı dönem için hazırlanan finansal tablolarını karşılaştırarak, iki yönlü bir çalışma gerçekleştirmişlerdir. Çalışmanın ilk kısmında, UFRS'nin hangi hesaplarda değişikliklere neden olduğunu, ikinci kısmında ise, hesaplardaki bu değişimlere sebep olan standartların hangileri olduğunu ve bunlar sonucu hangi finansal oranların nasıl etkilendiğini incelemişlerdir. Oranlarda meydana gelen önemli farklılıkları, UFRS'ye geçiş sebebiyle değişime uğrayan muhasebe hesapları ile açıklamışlardır. Sonuçlar, UFRS'nin finansal durum tablosu hesaplarında toplam net negatif (uzun vadeli yabancı kaynaklarda artış ve özkaynaklarda azalış), gelir tablosunda ise net pozitif (faaliyet kârı ve net dönem kârında artış) bir değişim olduğunu göstermiştir. Dönen varlıklar ve kısa vadeli yabancı kaynaklar hesap gruplarında bir değişim görülmemiştir. Araştırmacılar, bu değişimlerin gerçeğe uygun değerlendirme, finansal kiralama, ertelenmiş vergi ve finansal varlıklara ilişkin uygulama farklılıklarından kaynaklandığını belirtmişlerdir.

c. İtalya Örneği:

Veneziani ve Teodori 2008 yılında UFRS'ye geçişin etkilerini İtalya'daki işletmelere anket uygulayarak saptadıkları çalışmalarında, UFRS'nin finansal tablolarda etkilediği düşünülen hesapların, maddi olmayan duran varlıklar, maddi duran varlıklar, stoklar, alacaklar, borçlar, finansal varlıklar, karşılıklar, çalışanlara sağlanan faydalar, hasılat, sermaye ve gelir vergisi olduğunu saptamışlardır. Çalışmalarında, UFRS'ye geçişte temel olan finansal tablonun finansal durum tablosu olduğunu, bu nedenle de etkilerin finansal durum tablosu çerçevesinde ele alınmasının daha faydalı olacağını

¹²⁶ Selimoğlu, S.K. Dünyadaki Uygulamalarından Hareketle Finansal Raporlama Standartlarının Finansal Tablolar Üzerindeki Genel Etkileri. Anadolu Üniversitesi. İşletme Bölümü:4

savunmuşlardır. Buna karşın, gelir tablosundaki hesaplar da, finansal durum tablosundaki etkiler sebebiyle dolaylı olarak değişikliğe uğramış olacaktır.

Cordazzo (2008), İtalyan Borsası'ndaki 178 işletme için yaptığı araştırmasında, UFRS etkisinin işletmelere ait finansal raporlardaki özkaynak ve net kâr üzerine etki eden düzeltme kayıtlarını özetleyen dipnot açıklamalarını incelemişlerdir. Araştırma sonuçlarına göre, UFRS'ye geçiş sonrası raporlanan hem özkaynak hem de net kâr hesaplarında anlamlı artış olmuştur. Bu artışa sebep olan standartları ise, UMS 2, UMS 16, UMS 17, UMS 32, UMS 37 ve UFRS 3 olarak belirlemişlerdir.

d. Almanya Örneği:

Hung ve Subramanyam (2007), Almanya'da UFRS'ye gönüllü olarak ilk defa geçiş yapan 80 şirketin finansal tablolarındaki etkilerini ortaya çıkarmaya yönelik 1998-2002 yıllarını kapsayan ampirik bir çalışma gerçekleştirmiştir. Araştırmalarında, UFRS ve Alman Muhasebe Standardı arasındaki farklılıkları, işletmelerin yıllık faaliyet raporlarında sundukları özkaynak ve net kâr hesap gruplarına UFRS'ye geçişin etkilerini yansıtan düzeltme kayıtlarını inceleyerek belirlemişlerdir.

Çalışma üç yönlü gerçekleştirilmiştir. İlk olarak, UFRS'den sonra finansal tablolardaki hangi hesapların etkilendiği, daha sonra, bu etkilere bağlı olarak finansal oranlardaki farklılıkların anlamlılıkları ve son olarak da UFRS sonrası finansal tablolara yansıtılan özkaynak ve net kâr değerlerinin ihtiyaca uygunluğunda herhangi bir artış olup olmadığı incelenmiştir. İlk inceleme ve sonuçları bu bölümde, ikinci ve üçüncüye ilişkin açıklamalar bundan sonraki bölümde yapılacaktır.

UFRS'ye geçiş ile birlikte uygulamaya alınan gerçeğe uygun değer muhasebesi neticesinde işletmelerin toplam aktif ve toplam yabancı kaynak hesap gruplarında ciddi yükselmeler olduğu görülmüştür. Aynı şekilde, UFRS uygulanmış finansal tablolardaki özkaynak defter değeri de Alman muhasebe standartlarına göre daha yüksek değer almıştır. Buna karşın, her iki muhasebe standardı gelirleri muhasebeleştirme konusunda genellikle aynı görüşte oldukları için UFRS sonrası gelirler hesaplarında önemli bir farklılığa rastlanmamıştır. Dolayısıyla, net kâr, sadece bilançoda yapılan düzeltme kayıtlarının cari döneme dolaylı bir etkisi olarak UFRS sonrası çok küçük miktarda yükselmiştir. Bu

değişikliğe neden olan düzeltme kayıtları, ertelenmiş vergi, kıdem tazminatı, maddi duran varlıkların amortismanı, karşılıklar, şerefiye, stoklar, ticari alacaklar, finansal kiralama, finansal varlıklar ve maddi olmayan duran varlıklar (ARGE) hesaplarına ilişkindir.

e. Belçika Örneği:

Jermokowicz, 2004 yılında yaptığı araştırmasında, 2003 yılında UFRS'ye geçiş yapan BEL-20 borsasına kayıtlı 3 şirketin net kâr tutarlarını karşılaştırmıştır. İşletmelerden, ikisinin net kârlarında azalış olduğu görülmüştür. Bunun nedenlerinin, amortisman giderleri ve değer düşüklüğü karşılığı olduğu anlaşılmıştır. Net kârında artış meydana gelen işletme ise, aktüerya hesaplamalarından pozitif yönde etkilenmiştir. Çalışmada, Belçika'da UFRS'ye ilk geçişte ortaya çıkan etkilerin en çok kaynaklandığı alanların, varlıkların değerlemesi, kıdem tazminatı, ertelenmiş vergi, birleşme ve devralmalar ve finansal varlıklar olduğu belirtilmiştir.

f. İngiltere ve İspanya Karşılaştırması Örneği:

Gaston vd.'nin (2010), daha önce sözü edilen aynı çalışmalarında, UFRS'nin finansal tablolar üzerindeki etkisi de araştırılmıştır. İki farklı hukuk sisteminin hakim olduğu ülkelerde bu etkinin ne şekilde farklılık gösterdiğini ortaya koymak için bu ülkelerin seçildiği araştırmanın sonunda, İspanya'daki işletmelerin maddi duran varlık, toplam aktif, kısa vadeli ve uzun vadeli yabancı kaynaklar hesaplarında artış, dönen varlıklar hesabında ise azalış olduğu gözlemlenmiştir. İngiliz işletmelerinde ise, benzer şekilde, maddi duran varlık, toplam aktif, kısa vadeli ve uzun vadeli yabancı kaynaklar hesaplarında artış, ancak bunlara faaliyet kârı, net kâr hesaplarının da eklendiği ve dönen varlıklar ve özkaynaklarda ise azalış olduğu saptanmıştır.

g. İngiltere Örneği:

Aisbitt'in 2006 yılında İngiltere'de yaptığı çalışmada, UFRS'nin etkisini özkaynaklar hesabında incelemiştir. Araştırma sonucunda, UFRS'den sonra işletmelerin özkaynak hesaplarında önemli bir değişiklik görülmemiştir. Bunun sebebini, İngiltere'nin Anglo-Saxon ülkesi olmasından dolayı ulusal standartlarının UFRS uygulamalarına benzer olmasına bağlamıştır. Araştırmanın ikinci kısmında, hesap grupları bazında farklılıklar incelenmiş ve kıdem tazminatı, maddi duran varlık, nakit ve nakit benzeri değerler,

finansal varlıklar, ertelenmiş vergi ve uzun vadeli yabancı kaynaklar hesaplarında anlamlı değişiklikler olduğu gözlemlenmiştir. Bunların nedeninin ise, UMS 16, UMS 18, UMS 19, UMS 27, UMS 36, UMS 38, UFRS 3, UFRS 2, UMS 32 ve UMS 39 olduğunu da uyguladıkları testlerle belirlemişlerdir.

h.Fransa Örneği:

Petreski, 2005 yılında UFRS'nin finansal tablo hesapları üzerindeki etkisini incelemek için bir işletmede (Saint-Gobain Grup) örnek olay çalışması gerçekleştirmiş ve aşağıdaki bulgulara ulaşmıştır:

- Toplam Özkaynaklarda %7.6 azalış
- Toplam Yabancı Kaynaklar hesabında %11.7 artış
- Net Dönem Kârı'nda %14.4 artış.

Bilançodaki değişimlerin en önemli nedenlerinin, UFRS1, UFRS 3, UMS 12, UMS 16, UMS 19, UMS 32, UMS 38, UMS 39 uygulamaları olduğunu, net kârdaki değişimin ise, UFRS 3, UMS 16 ve UMS 18'den kaynaklandığını ortaya koymuştur.

i. Yunanistan Örneği:

Stergios vd. (2007), 2003 yılında finansal tablolarını aynı zamanda UFRS'ye göre hazırlayan 40 şirket için yaptıkları çalışmada, UFRS'nin, maddi duran varlıklar, maddi duran varlıkların amortisman hesabı, stoklar, karşılıklar, ertelenmiş vergi, yabancı paraya çevirim ve şerefiye dahil maddi olmayan duran varlıklar hesaplarında değişimlere neden olduğu gözlemlenmiştir. UFRS'ye geçiş ile birlikte uygulamaya alınan gerçeğe uygun değer muhasebesi neticesinde işletmelerin toplam aktif ve toplam yabancı kaynak hesap gruplarındaki artışın anlamlı olduğu görülmüştür. Çalışmada, UFRS'ye göre hazırlanmış finansal tablolardaki özkaynak defter değeri ulusal muhasebe standartlarına göre daha yüksek değer alırken, her iki muhasebe standardı gelirleri muhasebeleştirme konusunda genellikle aynı görüşte oldukları için UFRS sonrası gelirler hesaplarında önemli bir farklılığa rastlanmamıştır. Bu bulgular, Hung ve Subramanyam'ın çalışmasına ait elde edilen sonuçlarla aynıdır.

j. Türkiye Örneği:

Türkiye’de, UFRS’ye geçiş döneminde hazırlanan finansal tablolarda, geçiş etkilerini yansıtan düzeltme kayıtlarına ilişkin dipnot sunumu zorunluluğu olmadığı için, geçişin etkilerini tutar olarak veya UFRS’nin hangi standartlarına yönelik uygulamalardan kaynaklandığını gösteren bir çalışma yoktur (Seçer, 2009). Yapılan çalışmalar, anket uygulaması veya hayali bir şirket üzerinde UFRS düzeltmelerinin yapılması ve sonuçlarının değerlendirilmesi şeklindedir.

Türkiye’deki ilk kapsamlı çalışma, Ağca ve Aktaş tarafından 2007 yılında UFRS’nin finansal analize etkilerini ve uygulayıcıları üzerindeki algılamalarını ölçmeye yönelik yapılan anket uygulamasıdır. 2004-2005 yılları arasındaki geçiş döneminde Borsa İstanbul’da işlem gören 5 farklı sektörde faaliyet gösteren 147 adet UFRS’yi ilk uygulayan işletmelerin hem finansal tablo hesaplarındaki hem de finansal oranlarındaki farklılıkları incelenmiştir. Hesaplara ilişkin bulgular Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2: Ağca ve Aktaş’a Ait Çalışmanın Bulguları

KALEMLER	GENEL ÖRNEKLEM	GENEL ÖRNEKLEM	SEKTÖREL % DEĞİŞİM				
	% Değişim	p-değeri	Sektör 1	Sektör 2	Sektör 3	Sektör 4	Sektör 5
Dönen Varlıklar	-3.86	0.091	0.69	0.30	-8.70	-6.26	0.66
Menkul Kıymetler	-0.04	0.976	12.04	0.44	-	-	-
Stoklar	-3.94	0.315	2.55	0.64	-0.67	-9.77	0.00
Duran Varlıklar	0.31	0.935	27.76	-0.49	9.74	6.19	1.57
Maddi Duran Varlıklar	2.36	0.215	-	-0.51	7.21	-0.03	-6.33
Maddi Olmayan Duran Varlıklar	-51.05	0.007	-	-10.28	-79.89	-4.30	-40.34
Aktif Toplamı	-2.55	0.435	6.33	-0.22	-3.36	0.60	1.16
KVYK*	-4.92	0.159	0.03	-1.30	-9.15	-3.04	2.57
UVYK**	0.14	0.968	15.26	14.49	7.88	3.00	-0.82
Özkaynaklar	-1.35	0.695	11.48	-1.66	-1.15	2.44	3.73
Vergi	-18.83	0.239	-	-	-	-4.77	-
Net Kâr	-5.55	0.107	-1.37	-1.14	10.65	-6.71	42.91

Kaynak: Ağca, A. ve Aktaş, R. 2007. First Time Application of IFRS and Its Impact on Financial Ratios: A Study on Turkish Listed Firms. *Ukraine: Problems and Perspectives in Management*. 5/2:99-112.

*KVYK: Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar

**UVYK: Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar

Tablo 2’deki verilerden de anlaşılacağı üzere, hesap gruplarındaki değişim sektöre göre farklılık göstermiştir. Dokuma Giyim Eşyası ve Deri sektöründe genellikle pozitif yönde değişim olmuş ve en büyük değişim “duran varlıklar” hesap grubunda

gerçekleşmiştir. Taş ve Toprağa Dayalı Sanayi sektöründe (Sektör 2) ise, en büyük değişim negatif yönde “maddi olmayan duran varlıklar”, pozitif yönde ise “UVYK” hesap gruplarındadır. Metal Eşya, Makine ve Gereç Yapımı sektörü (Sektör 3) ve Gıda İçki ve Tütün sektöründe (Sektör 5) negatif yöndeki en büyük değişim “maddi olmayan duran varlıklar” hesabında, pozitif yöndeki ise, “net kâr” hesabında gerçekleşmiştir. Ayrıca, genel örneklem için bakıldığında, finansal tablo kalemlerindeki değişimlerin istatistiki olarak anlamlı bulunanları “dönen varlıklar” ve “maddi olmayan duran varlıklar”dır. Çalışmada, bu sonuçların nedenleri, UFRS sonrası aktif ve yabancı kaynaklarda yapılan sınıflandırmalar, araştırma giderlerinin maddi olmayan duran varlık hesabına değil gider hesabına kaydedilmesi, varlık maliyetine verilmemesi gereken faiz ve kur farklarının maliyetlerden çıkartılması, ertelenmiş vergi ve kıdem tazminatı hesapları olarak açıklanmıştır.

Akbulut ve Yanık, 2007 yılındaki çalışmalarında, Borsa İstanbul’da işlem gören 10 işletmenin finansal tablolarındaki etkilerini incelemiştir. Araştırma sonuçlarına göre, işletmelerin bilançolarındaki varlık ve yabancı kaynak hesaplarında hem tutarsal hem de yüzdesel değişimler gözlemlenmiş, aynı düzeydeki değişimler gelir tablolarında da gerçekleşmiştir¹²⁷.

Çankaya (2007) araştırmasında, Türkiye, Rusya ve Çin’de faaliyet gösteren üç adet uluslararası şirketin net kâr hesabında UFRS’ye geçişin etkilerini incelemiştir. Özellikle bu ülkelerin seçilmesinin nedeni, bu ülkelerde uyumlaştırma çalışmalarının 1990’lı yıllarda yapılmaya başlanmış olmasıdır. Türkiye’den “Turkcell”, Çin’den “Sinopec” ve Rusya’dan “Rostelecom” şirketleri seçilmiştir. Araştırmanın sonucunda, Türkiye (%6) ve Çin’deki (%11) şirketler için değişim çok yüksek değerde olmamıştır. Rusya’daki şirketin UFRS sonrası net kâr hesabı sekiz kat artmıştır. Çankaya, bu sonuçları, Rusya muhasebe standartları ile UFRS uygulamaları arasında büyük farklılıkların olduğuna, aynı durumun Türkiye ve Çin için geçerli olmadığına bağlamıştır.

Bayrak’ın (2011) tez çalışmasında, hayali bir şirket için örnek uygulama yapmıştır. Araştırmasında, THP’ye göre hazırlanmış finansal tablolar üzerinde UFRS için gerekli

---

¹²⁷ Atmaca, M. 2010. Uluslararası Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartlarının İşletmelerin Finansal Analizine Etkilerini Değerlendirmeye Yönelik Bir Araştırma. *Marmara Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*. 1:545

düzeltilme kayıtlarını yaptıktan sonra ilgili muhasebe hesaplarında meydana gelen değişimler neticesinde finansal oranlardaki farklılıkları incelemiştir. Sonuçlara göre, UMS 2 nedeniyle stoklar hesabında azalma, UMS 19'dan dolayı uzun vadeli yabancı kaynaklar hesabında artış, UMS 38 ve UMS 40 nedeniyle maddi duran varlık ve maddi olmayan duran varlık hesaplarında azalma ile UMS 39 gereği ilgili varlık hesaplarında değişimler meydana gelmiştir. Ayrıca, UFRS sonrası gelir tablosunda zarar rakamı elde edilmiştir. Bunun nedenini ise, önceden aktifleştirilebilen değerlerin UFRS ile birlikte giderleştirilmeye başlanması olarak açıklamıştır.

UFRS'nin kabulünün finansal tablolardaki hesaplar üzerindeki etkilerinin incelendiği yukarıda sözü edilen farklı ülkelerdeki araştırma sonuçlarından çıkarılabilecek genel sonuç, sözü edilen etkilerin, finansal varlıkların değerlendirilmesi, ertelenmiş vergi hesaplaması, işletme birleşmeleri, çalışanlara sağlanan faydalar ve gerçeğe uygun değerlemesine ilişkin uygulamalardan kaynaklanmış olmasıdır. Bu uygulamalar neticesinde, finansal tablolardaki aktif ve yabancı kaynak hesapları doğrudan etkilenmekte ve bunun sonucu olarak da işletmenin finansal durumuna ve faaliyet sonuçlarına yansımaktadır.

3.4. UFRS'nin Finansal Tablolar Analizi Üzerindeki Etkileri

3.4.1. Finansal Tablolar Analizi

Finansal tablo analizi temel olarak, *“analizi yapanın amacına da bağlı olarak bir veya birkaç döneme ait finansal tablolarda yer alan kalemlerin, gerek kendi aralarındaki gerekse bütünlükle olan ilişkilerinin çeşitli analiz tekniklerinden yararlanılarak incelenmesi, yorumlanması ve işletmenin içinde bulunduğu koşulların da göz önünde bulundurularak değerlendirilmesi işlemidir”* şeklinde tanımlanmaktadır¹²⁸. Bu tanımdan çıkarılacak sonuç, finansal tabloların analizi sayesinde, bir işletmenin geçmişten bugüne kadar olan faaliyetlerine ilişkin trendler analiz edilerek, mevcut durum değerlendirmesi yapılır ve gelecekle ilgili tahminlerde bulunulur.

Foster'a (1986) göre, finansal tablolar analizi, bir işletmenin belli bir döneme ait finansal tablolarındaki ilişkilerin göstergesi ve bu ilişkilerin trendidir.

¹²⁸ Akdoğan, N. ve Tenker, N. 2007. *Finansal Tablolar ve Mali Analiz Teknikleri*. 12.Baskı, Gazi Kitabevi

Penman'a (2010) göre, finansal tablolar, ekonomik göstergeleri, varlıklar, kaynaklar, satışlar, kâr ve nakit akışlar şeklindeki muhasebe rakamlarına çevirip, kullanıcıların bu verileri analiz ederek işletme hakkında bilgi sahibi olmalarını sağlar. Ona göre, bu muhasebe rakamları, piyasanın gücünü yansıtır. Dolayısıyla, finansal tablo analizi, piyasaların sağlıklı işlemesine yardımcı olan önemli bir yöntemdir.

Finansal tabloların analizi, kullanıcıların değişik amaçlarına göre *yönetim analizleri*, *kredi analizleri* ve *yatırım analizleri* olarak gruplandırılır.

Yönetim analizi, işletme yönetiminin yönetim işlevini yerine getirirken işletmeye ilişkin alacağı kararlar için finansal tablolar üzerinde yaptıkları analizdir. Finansal tablolar analizi ile, yönetim, geçmiş ve mevcut durumu değerlendirerek, gelecekteki beklentileri, genel ekonomik koşulları göz önünde bulundurarak tespit eder ve vardığı sonuçlara göre geleceğe yönelik planlar yapmak için hedefleri belirler. Ayrıca, kararların uygulanması sırasında çıkabilecek aksaklıkları saptayıp, gerekirse kararların düzeltilmesini sağlar. Özetle, işletme yönetimi, finansal tabloları analiz ederek, işletme bölümlerinin verimlilik ve karlılık durumlarını değerlendirip, borçların zamanında ödenmesi, işletmenin likit durumu, borçlanma ve borç ödeme gücünün yeterli seviyede tutularak sağlam bir finansal yapıya sahip olması için gerekli politikaları belirler.

Kredi analizi, işletmeye kredi verenler veya potansiyel kreditorler tarafından, işletmenin finansman durumu ve borç ödeme gücünü anlayabilmek için yapılan analizdir. Sözü edilen bu kullanıcıların finansal tabloları analiz etmedeki amaçları, işletmenin borç ödeme yeteneğini ölçmek ve borçların zamanında ödenip ödenmeyeceğini anlamaktır. Bu çeşit analizlerde, işletmenin dönen varlıklar ile kısa vadeli yabancı kaynakları arasındaki ilişkiler, dönen varlıklarının dağılımı, sermaye yapısı, yabancı kaynaklar/öz kaynak oranı, duran varlıkların yapısı ve finanse ediliş biçimleri bilançolar yardımıyla, karlılık durumu, alacakların ve stokların devir hızları da gelir tablosu aracılığı ile hesaplanır ve yorumlanarak sonuçlara ulaşılır.

Yatırım analizi, mevcut ve potansiyel yatırımcıların işletme ile ilgili yatırım kararlarına ilişkin yaptıkları analizdir. Yatırım analizlerinde, işletmenin kazanma gücünün devamlılığı, yatırım emniyetinin ve karlılık durumunun analizi yapılır. Bu

analizler sayesinde, hem mevcut hem de gelecekte işletmeye yatırım yapmak isteyen grup, işletmenin mevcut ve gelecekteki kazanma gücü ve hisse senetlerinin değerlerindeki değişimlere ilişkin bilgi sahibi olurlar. Ayrıca, işletmenin kâr payı dağıtma potansiyeli hakkında da görüş sahibi olurlar.

Özetle, finansal analiz, işletmeye ait performans derecesinin ölçülmesinde, işletmenin yükümlülüklerini ödeyecek gücünün tespit edilmesinde, yatırımcıların hangi hisse senedine yatırım yapmalarının daha uygun olabileceği konusunda ve genel ekonomik faktörler göz önünde bulundurularak, işletmenin mevcut ve gelecekteki faaliyetlerine ilişkin doğru kararlar alınmasında büyük önem taşır.

3.4.2. UFRS'nin Finansal Tablolar Analizi Üzerindeki Etkisine Yönelik Yapılmış Çalışmalar

Finansal tablolar analizinde en yaygın kullanılan yöntemlerden biri, işletmelerin finansal tablolarında sundukları değerler üzerinden hesaplanan finansal oranlar yardımıyla yapılan analiz tekniğidir. Bu yöntemde kullanılan finansal oranlar, kullanıcıların amaçları ile bütünleştirilerek, değerlendirilip, yorumlanır.

Barnes (1987), finansal oranların çoğunlukla finansal tahmin aracı olarak kullanıldığını belirtmiştir. Özellikle, yatırımcılar için, hisse senedi yatırım kararlarında finansal oranların gücü yüksektir. Bu bağlamda, literatürde finansal oranlar ve hisse senedi getirileri kullanılarak yapılan hisse senedi yatırım kararları ile ilişkilendirilen birçok çalışma bulunmaktadır. Bu çalışmalar, hisse senedi getirileri ile finansal oranlar arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalar ve hisse senedi getirilerini tahmin etmede finansal oranların etkisini araştıran çalışmalar olmak üzere ikiye ayrılabilir. Literatürde, ilk gruba giren benzer çalışmaların sayısı sınırlı sayıda (Ou ve Penman, 1989; Lev ve Thigarajan, 1993; Abarbanel ve Bushee, 1998; Welch, 2004; Büyükşalvarcı, 2010; Oruç, 2010; Büyükşalvarcı ve Uyar, 2012; Bayrakdaroğlu, 2012).

İşletmeler tarafından hazırlanan finansal tabloları hem biçimsel hem de içerik yönünden etkileyen UFRS, finansal tablo kullanıcılarının farklı amaçlar doğrultusunda alacakları stratejik kararlarda başvurdukları yöntemlerden biri olan finansal analiz

sonuçlarını da değiştirmiştir. UFRS ile, finansal tabloların analizinde ve dünyadaki sermaye piyasalarında işlem gören işletmelerin hisse senetlerinin değerlendirilmesinde uluslararası anlamda daha doğru sonuçlar elde edilmesi beklenmektedir¹²⁹.

UFRS'nin finansal tablolar üzerindeki etkisini araştırmaya yönelik ülkemizin de içinde bulunduğu farklı ülkeler bazında yapılan ve aşağıda sözü edilen birçok çalışmada, UFRS'den sonra hangi finansal oranlarda anlamlı değişikliklerin meydana geldiği incelenmiştir.

Hung ve Subramanyam, 2007 yılında Alman işletmeleri üzerindeki UFRS etkisini incelediği çalışmasında iki muhasebe standardı arasındaki farklılığın bir önceki bölümde anlatılan muhasebe hesaplarına yansımaları sonucu finansal oranlara da yansıtacağı görüşü ile aynı çalışmayı genişletmiştir. 5 adet finansal oran kullanarak yaptıkları araştırmalarında ilk olarak, özkaynak ve aktif hesaplarının UFRS'ye geçiş ile artması sonucu, özkaynak getiri oranı (ROE) ve aktif devir hızı oranlarının düştüğünü gözlemlemişlerdir. Daha sonra, toplam yabancı kaynak/özkaynak oranında yabancı kaynak ve özkaynak hesaplarının her ikisi de UFRS'den sonra arttığı için anlamlı bir değişiklik görülmemiştir. Aktif getiri oranı (ROA) ve net kâr/net satışlar oranlarındaki değişimler anlamlı olmamıştır. Ayrıca, UFRS'ye göre hesaplanan fiyat kazanç oranındaki düşüş ve piyasa değeri/defter değeri oranındaki artış anlamlı bulunmuştur. Stergious vd. 2007'de UFRS'nin finansal tablo analizine etkilerini incelemek için yaptıkları çalışmalarında tamamen aynı sonuçlar elde edilmiştir.

Callao, Jarne ve Lainez (2007), çalışmalarında İspanya'daki IBEX-35 şirketlerinin finansal raporlamada karşılaştırılabilirliği ve uygunluğunda yeni standartların finansal oran analizine etkilerini ölçmüşlerdir. 26 şirket için 9 adet finansal oranın kullanıldığı çalışmanın sonuçlarına göre, nakit oran, toplam yabancı kaynaklar/özkaynaklar ile ROE oranlarında artış, toplam aktif/toplam yabancı kaynaklar ve ROA oranlarında UFRS öncesine göre düşüş olduğu saptanmıştır. Aynı çalışmanın ara dönem için de yapılması sonucu ulaşılan sonuçlar yılsonu bulguları ile benzer olmuştur.

---

¹²⁹ Akgün, A.İ. 2012. Muhasebenin Uluslararası Harmonizasyonu ve İlke Bazlı Muhasebe Anlayışına Yöneliş. *Yönetim ve Ekonomi*. 19/2:1-16.

Lantto ve Sahlström (2009), yukarıda sözü edilen aynı çalışmalarının ikinci kısmında ise, UFRS ile hesaplarda meydana gelen değişimlere bağlı olarak 8 adet temel finansal oranlar üzerindeki etkisini incelemişlerdir. Sonuçlarına göre, finansal tablolar UFRS'ye göre hazırlandığında, kârlılık (ROE, faaliyet kâr marjı ve yatırımın geri dönüşü oranı) ve toplam yabancı kaynaklar/özkaynak oranlarında artış, toplam özkaynak/toplam aktif, cari oran, asit test oranı ve fiyat kazanç oranında düşüş olmuştur. Kârlılık, likidite ve fiyat kazanç oranlarında meydana gelen değişimlerin UMS 2, UMS 17, UMS 19, UFRS 2 ve UFRS 3, finansal yapı oranlarındaki değişimlerin ise, UMS 2, UMS 11, UMS 12, UMS 16, UMS17, UMS 19, UMS 32, UMS 36, UMS 38, UMS 39 ve UFRS 3'ten kaynaklandığını uyguladıkları testlerle belirlemişlerdir.

Gaston ve diğerleri (2010), UFRS'nin finansal tablolar üzerindeki etkisini İspanya ve İngiltere işletmelerinin 5 adet finansal oranını karşılaştırarak yaptıkları yukarıda sözü edilen aynı çalışmalarında, UFRS sonrası, İspanya'daki işletmelerin maddi duran varlık, toplam aktif, kısa vadeli ve uzun vadeli yabancı kaynaklar hesaplarında artış, dönen varlıklar hesabında ise azalış olduğu gözlemlenmiştir. Böylece, cari oran, toplam aktif/toplam yabancı kaynaklar oranının düştüğü ve toplam yabancı kaynaklar/özkaynaklar oranlarının arttığı, kârlılık oranlarında (ROA ve ROE) ise herhangi bir değişim olmadığı görülmüştür. İngiliz işletmelerinde ise, benzer şekilde, maddi duran varlık, toplam aktif, kısa vadeli ve uzun vadeli yabancı kaynaklar hesaplarında artış, ancak bunlara faaliyet kârı, net kâr hesaplarının da eklendiği ve dönen varlıklar ve özkaynaklarda ise azalış olduğu saptanmıştır. Bunun sonucu olarak, toplam yabancı kaynaklar/özkaynaklar oranı ile ROE'nin arttığı, sadece toplam aktif/toplam yabancı kaynaklar oranının düştüğü gözlemlenmiştir.

Stent ve diğerleri (2010), Yeni Zelanda'daki işletmeler için yaptıkları çalışmalarında, vergi ve kıdem tazminatı hesaplarının değişmesi nedeniyle yabancı kaynaklar ile özkaynakların etkilendiğini (%75'inde artış, %57'sinde azalış), finansal varlıklar hesaplarındaki değişim nedeniyle de aktiflerin ve yabancı kaynakların pozitif ve negatif yönde etkilendiğini gözlemlemişlerdir. Her iki yönde gerçekleşen bu değişimdeki pozitif etki, negatifin iki katı olarak gerçekleşmiştir. Dolayısıyla, inceledikleri 5 oran arasında, ROA, ROE, finansal kaldıraç ve net kâr/satışlar oranlarında artış, aktif devir hızı oranında ise azalış meydana gelmiştir.

Tsalavoutas ve Evans (2010), UFRS'ye geçiş yılında, 238 adet Yunanistan işletmeleri için yaptıkları çalışmalarında, işletmelerin, UFRS'ye geçtikten sonra, likidite oranlarında düşüşün ve finansal kaldıraç oranlarındaki artışın anlamlı olduğunu gözlemlemişlerdir. Araştırmacılar, finansal oranlara ilişkin elde edilen bu sonuçların kredi kullanımı yaygın olan Yunanistan'daki bankalar ve işletmeler arası yapılan ve yapılacak olan banka sözleşmelerine ilişkin koşulları ciddi şekilde etkileyeceğini savunmuşlardır.

Iatridis'in (2010), çalışmasında, Londra Borsası'nda işlem gören 241 adet işletmenin 2004-2005 yıllarındaki iki muhasebe standardına göre hazırlanmış finansal tabloları kullanılmıştır. Sonuçlara göre, işletmelerin kârlılık, büyüme ve finansal kaldıraç oranlarının arttığı görülmüştür. Çalışmada, UFRS'ye geçişin, işletmenin finansal performansı ve pozisyonunu pozitif yönde etkilediği sonucuna varılmıştır. Bunlara ek olarak, finansal raporlama kalitesinin artması ile işletmeye ait potansiyel riskin azaltılabileceği ve böylece kolay kaynak sağlama imkanının olabileceği ortaya konulmuştur.

Blanchette ve diğerleri (2011), UFRS'nin Kanada'daki işletmelerin finansal oranlarına etkilerini inceledikleri araştırmalarında, UFRS ve Kanada Muhasebe Standardı uygulamalarını karşılaştırmışlardır. Çalışmada, her iki standarda göre hesaplanan 16 adet finansal oranların değerlerinde iki dönem arasında önemli bir farklılık olup olmadığı incelenmiştir. Bulgularında, gerçeğe uygun değer etkisinin belirginleştiği kanısına varılmıştır. Gerçeğe uygun değer uygulamasının finansal durum tablosu ve gelir tablosunda yarattığı etkiden dolayı, likidite (cari ve asit test oranı) ve borçluluk oranları (finansal kaldıraç oranı ve özkaynağın toplam aktife oranı) ile ROA, ROE ve faiz karşılama oranlarında anlamlı farklılıklar gözlemlemişlerdir. Ayrıca, maddi duran varlıklar için değer düşüklüğü uygulamasının kârlılık oranlarında değişikliğe yol açtığı sonucuna da ulaşmışlardır. Çalışmalarında, UFRS'nin nakit akış tablosu üzerinde önemli bir değişiklik yaratmadığını da belirtmişlerdir.

Ağca ve Aktaş (2007), 2004-2005 yılları arasındaki geçiş döneminde Borsa İstanbul'da işlem gören 147 adet UFRS'yi ilk uygulayan işletmelerin finansal oranlarına etkisini inceledikleri çalışmalarında 12 adet oran kullanmışlardır. UFRS'nin Türk işletmelerinin finansal tablo analizine etkilerini inceleyen ilk çalışma olma özelliğini

taşıyan bu anket uygulamasının sonuçlarına göre, sadece nakit oranı ve aktif devir hızında anlamlı farklılık görülmüştür. Aynı çalışma, işletmelerin sektörlerine göre tekrarlandığında, UFRS'den etkilenen oranların sayısında artış olmuştur¹³⁰.

Çelik ve diğerleri (2007) tarafından yapılan çalışmada SPK'ya tabi olan 43 işletmenin yasal mevzuata ve UFRS'ye göre finansal tabloların hazırlanmasında ortaya çıkan finansal oran sonuçlarının farklılıklarının istatistiksel anlamlılığı incelenmiştir. 2004-2005 yılları arası 12 adet finansal oran üzerindeki UFRS etkisinin araştırıldığı çalışmada, uzun vadeli borçluluk oranı, borç/özkaynak oranı ve maddi duran varlıklar/özkaynak oranlarında UFRS'den sonra anlamlı değişiklikler gözlemlenmiştir.

Ataman ve Özden (2009) hayali bir şirket için örnek uygulama yaptıkları çalışmalarında, THP'ye göre düzenlenmiş finansal tabloları gerekli düzeltmelerle UFRS'ye çevirdikten sonra, finansal tablolar üzerindeki etkilerini, oran analizi yöntemiyle incelemiştir. Araştırmalarında, gerçeğe uygun değerlendirme doğrultusunda işletmeye ait finansal tablo verilerinin değişikliğe uğradığı ve işletmenin gerçek finansal performansını yansıtır hale geldiği sonucuna varılmıştır. Finansal tablo analizine yönelik bulgularında, özkaynak/aktif toplamı, net kâr/özkaynak, vergi sonrası kârlılık, faaliyet kârı/net satışlar, satış kârlılığı oranlarında düşüş, yabancı kaynaklar/toplam aktif, duran varlıklar/özkaynak ile faaliyet oranlarında (stok devir hızı, alacak devir hızı, aktif devir hızı) ise artış gözlemlenmiştir.

Seçer'in (2009) tez çalışmasında, Borsa İstanbul'daki 207 işletmenin SPK Tebliği'ne göre hazırlanan finansal tablolarının sonuçları ile 2005 yılındaki UFRS'ye ilk geçiş sonrası sunulan verilerinden hesaplanan 5 adet finansal orandaki değişimler araştırılmıştır. Araştırmanın sonucunda, UFRS'ye geçişin herhangi bir oran üzerinde etki yaratmadığı bulunmuştur.

Iatridis ve Rouvolis'in (2010), UFRS'nin finansal tablolar üzerindeki etkilerini de inceledikleri yukarıda sözü edilen aynı çalışmalarının sonuçlarına göre, işletmeler UFRS'ye geçiş yılındaki finansal tablolarının kalitesinin artması nedeniyle kredibiliteleri

---

¹³⁰ Tekstil sektöründeki işletmelerde, stok devir hızı, aktif devir hızı ve toplam yabancı kaynaklar/toplam aktif, Gıda İçecek sektöründe, nakit oranı, Kimya, Petrol, Plastik sektöründe, ROE oranlarında anlamlı farklılıklar olmuştur.

artmış ve bu sayede borçlanmaları kolaylaşmıştır. Dolayısıyla bu durum, işletmelerin borçluluk oranlarının artmasına neden olurken, artan borç hesaplarının getirdiği faiz yükü ve bunlara ilişkin yapılan UFRS düzeltme kayıtları, kârlılık ve likidite oranlarının azalmasına sebep olmuştur. Ancak, kârlılığa ilişkin bu durum şirketlerin zamanla uyuma ilişkin maliyetleri azaldığından daha sonraki yıllar için incelendiğinde düzelmiştir.

Bayrak'ın (2011) tez çalışmasının sonuçlarına göre, likidite oranlarının hepsinde düşüş, finansal yapı oranlarından, duran varlık/özkaynak, toplam aktif/toplam özkaynak, toplam özkaynak/toplam yabancı kaynak oranları hariç diğerlerinde azalış, kârlılık oranlarında negatif değerlere ulaşan düşüşler gözlemlenmiştir. Ayrıca, alacak devir hızı, çalışma sermaye devir hızı ve maddi duran varlık devir hızlarında da azalma, stok devir hızı ve özkaynak devir hızında artış meydana gelmiştir.

Alkan ve Doğan (2012), araştırmalarında 2000-2009 yılları arası 10 yıllık dönemde UFRS'nin finansal oran analizine etkilerini incelemiştir. 148 adet işletmenin dahil edildiği bu çalışmada, 12 adet oran kullanılmıştır. Çalışmada, önce kısa vadeli (2004-2005 arası-Geçiş Yılı), daha sonra uzun vadeli (2000-2004 ve 2005-2009 5 Yıllık Dönemler) oran karşılaştırmaları yapılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre, likidite oranlarında geçiş döneminde anlamlı bir farklılık olmayıp, uzun vadede cari oran ve asit-test oranlarında artış gözlemlenmiştir. Faaliyet oranlarından, geçiş döneminde önemli bir farklılık göstermeyen stok devir hızı ve alacak devir hızında, uzun dönemde artış, aktif devir hızında ise azalış meydana gelmiştir. Finansal yapı oranlarında ise, toplam yabancı kaynaklar/toplam aktif oranı hariç her iki dönemde de istatistiksel olarak anlamlı değişimler görülmemiştir. Kârlılık oranlarında ise, hem geçiş döneminde hem de 5 yıllık uzun vadeli dönemde anlamlı farklılıklar olmamıştır.

Uyar ve Büyüksalvarcı (2012), farklı muhasebe standartlarının finansal tablolar üzerindeki etkilerini belirlemek için Borsa İstanbul imalat sektöründe faaliyet gösteren 91 adet işletmeyi 2004 yılı için incelemiştir. 2004 yılının seçilmesinin nedeni, aynı yılda bu işletmelerin finansal tablolarını hem UFRS'ye uyumlu (SPK Seri:XI no:25 Tebliği) hem de önceki düzenlemelere göre (Tarihi maliyetli (Seri:XI, No:1)/Enflasyona göre düzeltilmiş (Seri:XI, No:20)) hazırlamış olmalarıdır. Bu çalışma üç amaç için gerçekleştirilmiştir. Birincisi, farklı muhasebe düzenlemelerine göre hazırlanan finansal tablolardan elde edilen

finansal oranlar arasında farklılık olup olmadığının test edilmesi, ikinci ve üçüncüsü ise, farklı muhasebe düzenlemelerine göre hazırlanan finansal tablolardan elde edilen finansal oranlar ile şirketlerin hisse senedi getirileri ve piyasa değerleri arasındaki ilişkilerin belirlenmesi ve bu ilişkilerin farklılık gösterip göstermediğinin test edilmesidir. 17 adet finansal orandaki farklılıkların anlamlılığının test edildiği araştırmanın ilk bölümünün sonuçlarına göre, finansal oranlardan; stok bağımlılık oranı, alacak devir hızı, duran varlık devir hızı, aktif devir hızı, kısa vadeli yabancı kaynak/toplam aktif oranı ve kısa vadeli yabancı kaynak/toplam yabancı kaynaklar oranları istatistiksel açıdan anlamlı farklılık göstermiştir. Ayrıca, farklı muhasebe düzenlemelerine göre elde edilen finansal oranların şirketlerin hisse senedi getirilerini ve piyasa değerlerini açıklamada farklılık gösterdiği de gözlemlenmiş, ancak, UFRS'ye göre hazırlanmamış finansal tablolardan elde edilen finansal oranların, UFRS'ye göre hazırlanmış olanlara göre şirketlerin hisse senedi getirilerini ve piyasa değerlerini açıklamada daha üstün olduğu sonucuna da ulaşılmıştır.

Akgün (2013), UFRS'nin işletmelerin finansal analizine etkisini ortaya çıkarmaya yönelik bir anket çalışması yapmıştır. Ankete, 129 adet işletme katılmıştır. Anket verilerine göre, UFRS'nin işletmelerin finansal tablolar analizinin kalite düzeyini olumlu etkilediğini ve hem işletmeler arasında uluslararası düzeyde hem de aynı sektördeki farklı işletmeleri daha sağlıklı karşılaştırma imkanı verdiği için, kullanıcıların daha güven verici finansal analiz yapabildiklerini savunmuşlardır. UFRS'nin işletmelerin finansal tablolar analizinin kalite düzeyine etkisi ve finansal tablo kullanıcılarına daha doğru bilgi sunmasına ilişkin yapılan anket sonuçlarında, UFRS'nin farklı dönemler itibari ile aynı bazda karşılaştırma yapılmasına ve böylece işletme için hayati önem taşıyan konularda doğru kararlar alınmasına yardımcı olması konusundaki ortak görüş yüzdesi en yüksek çıkmıştır (%87). İkinci sırada ise, UFRS, işletmenin finansal performansının doğru analizi ile geleceğe yönelik gerçekçi planların oluşturulması ve isabetli hedef ile amaçların belirlenmesine katkıda bulunmasına ilişkin varılan görüş birliğidir (%86). UFRS'nin, işletmelerin finansal tablolarında geçmiş dönemlere ait karşılaştırılabilirliğini kolaylaştırdığı ve işletmelerin varlık veya sermaye yapılarının analizinde etkili olduğu konusunda aynı görüşü paylaşanların oranı %84 olmuştur. UFRS'nin finansal tablo kullanıcılarına finansal analizde daha yüksek düzeyde güven sağlamasına ilişkin anket sonuçlarında ise, işletmeler arası uluslararası karşılaştırmayı sağladığı (%99), işletmelerin kârlılık durumunu ve analizini daha gerçekçi belirlediği (%98), işletmelerin finansal denetiminin güvenilirlik

düzeyine olumlu katkı sağladığı (%97) ve aynı sektördeki başka işletmelerin finansal performanslarına dayanılarak yapılan karşılaştırmalarda doğru analiz etmeye yardımcı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Yukarıda detaylı olarak yer verdiğimiz çalışmalardaki genel çerçeve, UFRS'den sonra hangi finansal oranlarda farklılıkların meydana geldiğini belirlemeye yöneliktir. Tez Çalışmasının ikinci bölümünde yatırımcılar açısından UFRS'nin sağladığı katkılar dikkate alındığında, en fazla yatırımcıların alacağı hisse senedi yatırım kararlarında etkili olduğu açık bir gerçektir. Bu bağlamda, bu Tez çalışmasının ikinci amacı olan UFRS'nin yatırımcılar açısından finansal tablolar analizi üzerindeki etkisi, finansal oranlar ve hisse senedi getirileri arasındaki ilişki yönünden herhangi bir değişiklik olup olmadığını ortaya koymak açısından incelenmiştir. Çalışmada kullanılan model ve modelin analiz sonuçları Çalışmanın bundan sonraki bölümünde detaylı olarak açıklanmıştır.

Tablo 3. UFRS'nin Finansal Tablolar Analizi Üzerindeki Etkisine Yönelik Literatürdeki Çalışmalar

Araştırmacılar	Ülke	Konu	Sonuçlar
Hung ve Subramanyam (2007)	Almanya	1998-2002 yılları arası 80 Alman işletmesinin UFRS sonrası finansal oranlar üzerindeki etkisinin incelenmesi	ROE, aktif devir hızı, fiyat kazanç oranı ve piyasa değeri/defter değeri oranlarında düşüş gözlemlenmiştir. Finansal kaldıraç oranında anlamlı bir değişiklik görülmemiştir.
Callao, Jarne ve Lainez (2007)	İspanya	IBEX 35'teki 26 şirketin ulusal ve UFRS'ye göre hesaplanan 9 adet finansal orandaki farklılıkların anlamlılığının araştırılması	Nakit oran, toplam yabancı kaynaklar/özkaynaklar ile ROE oranlarında artış, toplam aktif/toplam yabancı kaynaklar ve ROA oranlarında UFRS öncesine göre düşüşlerin anlamlı olduğu görülmüştür.
Ağca ve Aktaş (2007)	Türkiye	2004-2005 yılları arası İMKB'de işlem gören 147 şirket için 12 adet orana ilişkin farklılıkların istatistiksel anlamlılığının test edilmesi	Nakit oran ve aktif devir hızında anlamlı farklılıklar görülmüş, sektörlere göre incelemede ise, UFRS'den etkilenen oranların sayısında artış olmuştur.
Çelik vd. (2007)	Türkiye	2004-2005 yılları arası İMKB'de işlem gören 43 şirket için 12 adet orana ilişkin farklılıkların anlamlılığının araştırılması	Uzun vadeli borçluluk oranı, borç/özkaynak oranı ve maddi duran varlıklar/özkaynaklar oranlarında UFRS'den sonra anlamlı farklılıklar gözlemlenmiştir.
Lantto ve Sahlström (2009)	Finlandiya	Finlandiya'da 2005'te UFRS'ye zorunlu geçiş yapan 91 işletme için UFRS'nin 8 adet finansal oran üzerindeki etkisinin incelenmesi	Karlılık (ROE, faaliyet kar marjı ve yatırımın geri dönüşü oranı) ve finansal kaldıraç oranlarında artış, cari oran, asit test oranı ve fiyat kazanç oranında düşüş olmuştur.
Ataman ve Özden (2009)	Türkiye	Hayali bir işletme için THP'den UFRS'ye çevirim için gerekli düzeltme kayıtları yapıldıktan sonra finansal oranlardaki değişimlerin incelenmesi.	Özkaynak/aktif toplamı, net kar/özkaynaklar, vergi sonrası karlılık, faaliyet karı/net satışlar, satış karlılığı oranlarında düşüş, yabancı kaynaklar/toplam aktif, duran varlıklar/özkaynaklar, faaliyet oranlarında (stok devir hızı, alacak devir hızı, aktif devir hızı) ise artış gözlemlenmiştir
Seçer (2009)	Türkiye	2005 yılındaki UFRS'ye ilk geçiş sonrası sunulan finansal tablolardan hesaplanan 5 adet finansal orandaki değişimlerin incelenmesine yönelik tez çalışması	UFRS'nin herhangi bir oran üzerinde etkisi olmamıştır.
Stent vd. (2010)	Yeni Zelanda	Yeni Zelanda'daki işletmeler için 5 adet finansal oran hesaplanmış	ROA, ROE, finansal kaldıraç ve net kar/satışlar oranlarında artış, aktif devir hızı oranında azalış meydana gelmiştir.
Tsalavoutas ve Evans (2010)	Yunanistan	2005 UFRS'ye geçiş yılındaki 238 adet Yunan şirketinin finansal kaldıraç ve likidite oranlarındaki değişimlerin anlamlılığının test edilmesi	Likidite oranlarında düşüş ve finansal kaldıraç oranlarındaki artış anlamlıdır
Iatridis (2010)	İngiltere	Londra Borsa'sında işlem gören 241 adet işletmenin 2004 yılına ait iki çeşit finansal tablolarındaki verilere göre finansal oran karşılaştırmalarının incelenmesi	Karlılık, büyüme ve finansal kaldıraç oranlarının arttığı görülmüştür
Gaston ve diğerleri (2010)	İspanya ve İngiltere	Madrid ve Financial Times Borsalarında işlem gören işletmeler için 5 adet finansal rasyo kullanılarak finansal oran karşılaştırmalarının incelenmesi	İspanya için, cari oran, toplam aktif/toplam yabancı kaynaklar oranının düştüğü ve toplam yabancı kaynaklar/özkaynaklar oranlarının arttığı, karlılık oranlarında (ROA ve ROE) ise herhangi bir değişim olmadığı görülmüştür. İngiliz işletmelerinde ise, toplam yabancı kaynaklar/özkaynaklar oranı ile ROE'nin arttığı, sadece toplam aktif/toplam yabancı kaynaklar oranının düştüğü gözlemlenmiştir.
Iatridis ve Rouvolis (2010)	Yunanistan	Atina Borsası'nda işlem gören 254 adet işletme üzerinde UFRS öncesi ve sonrası dönem için çalışma yapılmıştır.	İşletmelerin UFRS'ye geçiş yılındaki finansal tablolarının kalitesinin artması nedeniyle kredibiliteleri artmış ve bu sayede borçlanmaları kolaylaşmış, böylece borçluluk oranları artmış, bunun sonucu olarak faiz yükü ve bunlara ilişkin yapılan UFRS düzeltme kayıtları, karlılık ve likidite oranlarının azalmasına sebep olmuştur. Ancak, karlılığa ilişkin bu durum şirketlerin zamanla uyuma ilişkin maliyetleri azaldığından daha sonraki yıllar için incelendiğinde düzelmiştir.

Araştırmacılar	Ülke	Konu	Sonuçlar
Blanchette vd. (2011)	Kanada	UFRS ve Kanada Muhasebe Standardı'na göre hesaplanan 16 adet finansal oranların değerlerinde iki dönem arasında önemli bir farklılık olup olmadığının incelenmesi	Likidite ve borçluluk oranları, ROA, ROE ve faiz karşılama oranlarında farklılık gözlemlenmiş. Maddi duran varlıklar için değer düşüklüğü uygulaması da karlılık oranlarında değışikliğe yol açmıştır.
Bayrak (2011)	Türkiye	Hayali bir şirket için örnek uygulama	Likidite oranlarının hepsinde düşüş, finansal yapı oranlarından, duran varlık/öz kaynak, toplam aktif/toplam öz kaynak, toplam öz kaynak/toplam yabancı kaynak oranları hariç diğerlerinde azalış, karlılık oranlarında negatif değerlere ulaşan düşüşler, alacak devir hızı, çalışma sermayesi devir hızı ve maddi duran varlık devir hızlarında da azalma, stok devir hızı ve öz kaynak devir hızında artış meydana gelmiştir.
Alkan ve Doğan (2012)	Türkiye	2000-2009 yılları arası 148 adet işletme için 12 adet oranın kısa ve uzun vadedeki değışimlerinin incelenmesi	Uzun vadede cari oran ve asit-test oranlarında artış, stok devir hızı ve alacak devir hızında, uzun dönemde artış, aktif devir hızında ise azalış, finansal yapı oranlarında ise, toplam yabancı kaynaklar/toplam aktif oranı hariç her iki dönemde de istatistiksel olarak anlamlı değışimler görülmüştür. Karlılık oranlarında farklılık olmamıştır
Uyar ve Büyükşalvarcı (2012)	Türkiye	2004 yılı için İMKB'de işlem gören 91 adet işletmeye ait finansal oranlardaki değışimlerin anlamlılığının incelenmesi	Stok bağımlılık oranı, alacak devir hızı, duran varlık devir hızı, aktif devir hızı, kısa vadeli yabancı kaynak/toplam aktif oranı ve kısa vadeli yabancı kaynak/yabancı kaynaklarında anlamlı farklılıklar olmuş ve UFRS'ye göre hazırlanmamış finansal tablolardan edilen finansal oranların, şirketlerin hisse senedi getirilerini ve piyasa değerlerini açıklamada daha üstün olduğu sonucuna da ulaşılmıştır
Akgün (2013)	Türkiye	UFRS'nin finansal tabloların analizindeki etkilerine ilişkin 129 şirketin katıldığı anket çalışması	UFRS'nin işletmelerin finansal tablolar analizinin kalite düzeyini olumlu etkilediği ve hem işletmeler arasında uluslararası düzeyde hem de aynı sektördeki farklı işletmeleri karşılaştırma imkanı sağladığından kullanıcılara, finansal analiz için daha yüksek düzeyde güven sağladığı sonucuna varılmıştır

3.5. UFRS'nin Finansal Bilgi Manipülasyonu Üzerindeki Etkisi

3.5.1. Finansal Bilgi Manipülasyonu

Finansal bilgi manipülasyonu, “Şirketlerin finansal tablo ve raporlarında yer alan verilerin yöneticilerin istekleri ile uyumlu olmasını sağlamak amacıyla, finansal raporlama sürecine (muhasabe standartları çerçevesinde ya da bunun dışında) müdahalede bulunulması”dır (Küçüksözen, 2004). Bu tanımdan çıkarılacak sonuç, işletmeler, finansal bilgi manipülasyonu ile kullanıcılara genel finansal pozisyonu hakkında gerçeğe aykırı bir bilgi sunulabilmektedir.

Finansal bilgi manipülasyonu, kâr yönetimi, kârın istikrarlı hale getirilmesi, aldatıcı finansal raporlama, yaratıcı muhasabe uygulamaları, agresif muhasabe, muhasabe usulsüzlükleri ve muhasabe manipülasyonu olarak değişik yöntemler uygulanarak gerçekleştirilebilir (Küçüksözen, 2004). Barth vd. (2008) muhasabe kalitesinin, yöneticiler tarafından şirketin performansının doğru bir şekilde yansıtılmasını zorlaştıran bu çeşit uygulamalar ortadan kalktığı takdirde arttırılabileceğini savunmuşlardır

Almanya, Fransa, İspanya gibi Kıta Avrupası Modeli'nin hakim olduğu, finansal raporlamaların hazırlanmasında birinci düzeyde yatırımcıların ihtiyaçlarına yönelik olmadığı ve finansal tabloların kalitesinin düşük olduğu ülkelerde, finansal bilgi manipülasyonu riski daha yüksektir (Nenova, 2003; Dyck and Zingales, 2004; Renders and Gaeremynck, 2007)¹³¹. Buna karşın, İngiltere gibi Anglo-Saxon Modeli'nin hakim olduğu, sermaye piyasalarında yatırımcıların korunduğu ve finansal tabloların kalitesinin çok yüksek olduğu ülkelerde, bu şekilde bir risk oranı her zaman düşüktür (Ali and Hwang, 2000; Hung, 2001)¹³².

Muhasebenin kalitesini olumsuz yönde etkilediği bilinen faktörlerden biri olarak kabul edilen işletme yönetimlerinin başvurduğu finansal bilgi manipülasyonu, özellikle

¹³¹ Iatridis, G. 2010. IFRS Adoption and Financial Statement Effect: The UK Case. *International Research Journal of Finance and Economics*, Issue: 38:165-172.

¹³² Iatridis, G. 2010. IFRS Adoption and Financial Statement Effect: The UK Case. *International Research Journal of Finance and Economics*, Issue:38:165-172

2000’li yıllarda ABD’de gerçekleşen muhasebe skandalları neticesinde, üzerinde dikkatle durulması ve incelenmesi gereken bir konu haline gelmiştir. Kural bazlı muhasebe standartlarının uygulandığı bir ülkede dahi bu olayların gerçekleşmesi, diğer ülkeleri, çalışmaları uzun yıllardır devam eden ilke bazlı muhasebe standartları olan UFRS’ye doğru hızla yönlendirmiştir.

Leuz’e (2003) göre, UFRS, kaliteli finansal raporlamayı hedefleyen, piyasadaki yatırımcıyı koruyan bir anlayış olduğu için, finansal bilgi manipülasyonu yöntemlerinin önünü başarıyla kesmelidir.

3.5.2. UFRS’nin Finansal Bilgi Manipülasyonu Üzerindeki Etkisine Yönelik Yapılmış Çalışmalar

Tezin bu bölümünde, UFRS’ye geçişin işletme yönetiminin finansal bilgi manipülasyonu uygulamalarını ne yönde etkilediğine ilişkin literatürde yapılan çalışmalar ve bulguları açıklanacaktır.

Literatürde UFRS’ye geçişin, finansal bilgi manipülasyonu üzerindeki etkisi çoğunlukla üç gösterge test edilerek yapılmıştır. Bu göstergeler, kârın istikrarlı hale getirilmesi, kâr yönetimi ve olası zararların zamanında kaydedilmesidir. Net kâr hesabındaki değişimin varyansının yüksek olması, küçük değerli pozitif net kârın sıklığı ve yüksek değerli net zararın sıklığı finansal bilgi manipülasyonuna ilişkin olasılığın düşük olmasının göstergeleridir (Lang vd., 2006; Barth vd., 2008; Zhou vd, 2009; Devalle vd., 2010).

Leuz and Verrecchia (2000), Ashbaugh (2001), Ashbaugh and Pincus (2001), Kasznik (1999), Leuz (2003)’a göre, UFRS ile artan kaliteli ve şeffaf finansal raporlama sonucu, piyasalardaki finansal bilgi manipülasyonu azalmış ve piyasaların etkinliği artmıştır.

Tendeloo ve Vanstraelen (2005), 1999-2001 yılları arası, Almanya’da UFRS uygulayan/uygulamayan işletmelere yönelik yaptığı benzer çalışmada, UFRS’nin kâr yönetimini azaltmadığını, buna karşın kârın istikrarlı hale getirilmesi girişimlerinin

arttığını bulmuşlardır. Bu sonuç, Kıta Avrupa'sı hukuk sisteminin hakim olduğu ve yatırımcıların tam anlamıyla korunmadığı piyasalarda, UFRS'nin bu tür girişimlerin düşürülmesinde yeterli bir etken olup olmadığı tartışmasını tekrar gündeme getirmiştir.

Barth ve diğerleri (2008), 1994-2003 yılları arası UFRS'ye geçişin muhasebenin kalitesi¹³³ üzerindeki etkilerini 21 ülke için UFRS uygulayan/uygulamayan grup olarak ayırarak inceledikleri daha önce sözü edilen aynı çalışmalarında, kaliteyi ölçmek için kullandıkları yöntemlerden diğeri, işletmelerin finansal bilgi manipülasyonu eğilimlerinin test edilmesidir. İncelemeleri sonucunda, UFRS'ye geçiş döneminde UFRS uygulayan işletmelerde kârın istikrarlı hale getirilmesi ve kâr yönetimi, uygulamayanlara göre daha az olmuştur.

Morais ve Curto (2008), 34 adet Portekiz işletmesi için UFRS'ye geçişin finansal bilgi manipülasyonunun derecesine etkisini incelediği çalışmalarında ise, UFRS dönemindeki net kâr hesabındaki değişimin varyansı artmış, bu bulgu, UFRS uygulamasının finansal bilgi manipülasyonunu azalttığının (kârın istikrarlı hale getirilmesinde düşüş) ve böylece kârın kalitesini arttırdığının bir göstergesidir.

Jeanjean ve Stolowy (2008), UFRS'nin finansal bilgi manipülasyonunun azalmasında bir etkisi olup olmadığını incelemek için çalışmalarını Fransa (Kıta Avrupası ülkesi), Avustralya ve İngiltere'deki (Anglo-Saxon ülkeleri) işletmeler için gerçekleştirmişlerdir. Araştırmalarının sonuçlarına göre, İngiltere ve Avustralya'da UFRS'ye geçişten sonra finansal bilgi manipülasyonunda bir azalma görülmemiş hatta Fransa'da artış olmuştur. Araştırmacılar, bu bulguların sonucunda, işletmelere ilişkin kurumsal yönetim farklılıklarının, hukuk sisteminin ve işletme yönetiminin raporlama amaçlarına ilişkin faktörlerin de piyasalarda UFRS'nin beklenen avantajlarını elde edebilmek için dikkate alınması gerektiğini savunmuşlardır. Bu bağlamda, UMSK, SEC ve Avrupa Komisyonu'nun uluslararası düzeyde bu faktörlere ilişkin uyumun sağlanmasını hedeflemelerinin doğru olacağı görüşündedirler.

---

¹³³ Yazarlar, makalelerinde muhasebenin kalitesinin üç açıdan ölçülebileceğini savunmuşlar: kaliteli kar(earnings quality), olası zararların kaydedilmesi (timely loss recognition) ve ihtiyaca uygunluk (value relevance)

Christensen vd. (2008), Alman şirketlerini 1998-2005 yılları arası 133 adet gönüllü uygulayan ve 177 adet uygulamayan grup olarak ayırdığı çalışmalarında, gönüllülerde kâr yönetiminin azaldığını ve olası zararların daha çok zamanında kaydedildiğini, gönüllü olmayanlarda ise bunun tam tersi sonuçlar elde edildiğini açıklamışlardır.

Zhou vd. (2009), UFRS'nin finansal bilgi manipülasyonu üzerine etkisini Çin şirketlerine uyguladığı araştırmasında, UFRS'ye geçiş yapan şirketlerin yapmayanlara göre, finansal bilgi manipülasyonu yöntemlerinden kârın istikrarlı hale getirilmesi yöntemine daha az eğilimli oldukları sonucuna varmışlardır. Araştırmalarında, finansal bilgi manipülasyonunu ölçmek için test ettikleri kâr yönetimi ve olası zararların zamanında kaydedilmesi gibi göstergelerin ise, UFRS'ye geçen ve geçmeyen şirketler için farklılık göstermediğini de gözlemlemişlerdir.

Iatridis ve Rouvolis (2010), aynı çalışmalarında, Yunan Muhasebe Standartlarının uygulandığı dönemde gözlemlenen finansal bilgi manipülasyonu yöntemlerinin derecesi her ne kadar ilk geçiş döneminde yüksek kalsa da, geçiş sonrası dönemlerde hissedilir düzeyde azalmıştır. Finansal bilgi manipülasyonunu üç yöntemle de inceleyen araştırmacılar, işletmelerin hem kârın istikrarlı hale getirilmesi hem kâr yönetimi hem de olası zararların zamanında kaydedilmesi gibi göstergelerin UFRS'den sonra azaldığını gözlemlemişlerdir.

Iatridis (2010), ortak hukuk sisteminin geçerli olduğu İngiltere'de yaptığı çalışmada, UFRS'ye geçiş ile birlikte işletmelerdeki finansal bilgi manipülasyonunun azaldığını üç önemli göstergeye ait sonuçları yorumladıktan sonra bulmuşlardır. Sözü edilen bu göstergeler, kâr yönetimi, kârın istikrarlı hale getirilmesi ve işletmeler tarafından olası zararların zamanında kaydedilmesinin UFRS'den sonra azalmış olmasıdır.

Devalle vd. (2010), yukarıda sözü edilen aynı çalışmalarında, UFRS'nin Avrupa'da beklendiği gibi finansal bilgi manipülasyonunu azaltıp azaltmadığını da incelemişlerdir. Finansal bilgi manipülasyonunu, kârın istikrarlı hale getirilmesi ve olası zararların zamanında kaydedilmesi olarak bilinen göstergelerin incelendiği araştırmada, hiçbir ülke için, UFRS'den sonra, bunlara ilişkin bir iyileşme görülmemiştir.

Marra ve diğerkleri (2011), 2003-2006 yılları arası 222 adet İtalyan işletmeleri için, UFRS'ye geçiş ile birlikte getirilen kurumsal yönetim uygulamalarını dikkate alarak finansal bilgi manipölasyonuna etkisini incelemiştir. Kurumsal yönetim ilkelerinden, yönetim kurulunun bağımsızlığı ve denetim komitesinin varlığı gibi UFRS ile yürürlüğe giren kurumsal yönetime ilişkin faktörlerin etkisiyle finansal bilgi manipölasyonlarında azalma olduğu gözlemlenmiştir.

Liu vd. (2011), muhasebenin kalitesinin göstergelerinden biri olan finansal bilginin ihtiyaca uygunluğunu Çin'in UFRS'yi uygulamasından sonra inceledikleri aynı çalışmalarında, diğerk bir gösterge olan finansal bilgi manipölasyonu konusunu da ele almışlardır. Araştırma sonuçlarına göre, UFRS'den sonra finansal bilgi manipölasyonunda anlamlı derecede düşüş olduğu gözlemlenmiştir.

BÖLÜM IV. TÜRKİYE’DE UFRS’NİN FİNANSAL BİLGİNİN İHTİYACA UYGUNLUĞU VE FİNANSAL TABLOLAR ANALİZİNE ETKİSİ ÜZERİNE AMPİRİK ÇALIŞMA

4.1. Giriş

Avrupa’da ve ülkemizde 1 Ocak 2005 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere sermaye piyasalarında işlem gören işletmeler konsolide finansal tablolarını UFRS’ye uyumlu olarak hazırlamaya başlamışlardır. Bu tarihten itibaren, kullanıcılar açısından, dünya çapında bir kıyaslama ve değerlendirmeye olanak sağlayacak kaliteli ve sağlıklı finansal bilgi üretimi beklentisi doğmuştur.

Çalışmamızın 3.1. UFRS’ye Geçişin Finansal Tablolar Üzerindeki Etkileri bölümünde açıklandığı üzere, işletmelerin finansal tablolarını UFRS’ye göre hazırlamaları sonucu, birçok sosyal ve ekonomik etkiler görülse de en önemli etkisi finansal tablolar üzerinde olmuştur (Hung ve Subramanyam, 2007 ve Petreski ,2006).

Tez Çalışmasının bu bölümünde, Türkiye’de hisse senetleri Borsa İstanbul’da işlem gören işletmelerin UFRS’ye geçişin ardından finansal tablolarındaki etkilerini ortaya çıkarmak üzere ampirik bir çalışma yapılmıştır. Bu bağlamda, araştırmanın amacı sunulduktan sonra, analiz kapsamındaki işletmelerin belirlenmesi, hipotezlerin kurulması ve bu hipotezlerin test edilmesi amacıyla kullanılan modeller ve bu modellerde tanımlanan değişkenler hakkında açıklamalar yapılmıştır. Bu bölüm, araştırmada kullanılan yöntem sonucu elde edilen ampirik bulguların analiz edilmesi ve sonuçların açıklanması ile tamamlanmıştır.

4.2. Araştırmanın Amacı

UFRS’ye geçişin temel amacı, karşılaştırılabilir, şeffaf, gerçeğe uygun değerlendirme anlayışı ile piyasayı yansıtan ve kullanıcıların ekonomik kararlarını etkileyecek nitelikte

ihtiyaca uygun finansal bilgi sunabilmek ve bu sayede, sermaye piyasalarının etkinliğini arttırmaktır.

İhtiyaca uygun finansal bilgi, önceki bölümlerde de tanımlandığı üzere, kullanıcıların ekonomik kararlarına etki edecek bilgidir. Bu bilgi sayesinde, kullanıcılar hem finansal tablolarda daha doğru analizler yapabilecek hem de bu bilginin rakamsal ifadesi olan muhasebe değerlerinin piyasayı daha iyi yansıtması nedeniyle daha doğru kararlar alabileceklerdir.

Bu bağlamda, bu Tez Çalışmasının iki amacı vardır. Birincisi, 2005’de Borsa İstanbul’da işlem gören işletmelerin finansal tablolarında sunduğu bilginin UFRS’den sonra ihtiyaca uygunluğunun artıp artmadığını tespit etmek, ikincisi ise, UFRS’nin finansal tablolar analizi üzerinde herhangi bir etkisinin olup olmadığını çalışmada belirlenen finansal rasyolar aracılığı ile araştırmaktır.

Araştırmanın yukarıda sözü edilen amaçlarına yönelik olarak, Dünya’da ekonomik, politik ve hukuki açıdan gelişmiş ülkelerden farklı bir yapıya sahip, Uluslararası Para Fonu'nun (IMF) tahminlerine göre, ekonomisinin büyüklüğü bu yıl sonunda 851 milyar doları bulacak olan ve 2023 yılında dünyanın ilk on ekonomisi arasına girmeyi hedefleyen¹³⁴ Türkiye’de, sermaye piyasalarında işlem gören işletmeler için yapılmasının uygun olacağı düşüncesindeyiz. Bu sayede, araştırmada elde edilen bulguların, konuya ilişkin literatürdeki gelişmekte olan ülkeler için yapılan az sayıdaki çalışmalara katkı sağlayacağını umuyoruz.

Ayrıca, bu çalışmanın bulguları, benzer konuda araştırmalar yapan akademisyenler, her türlü finansal bilgi kullanıcıları, Borsa İstanbul, BDDK, SPK, Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu gibi ülkedeki kanun düzenleyici kuruluşlar ve UFRS uygulamasının değişik ülkelerdeki etkisini gözlemleyen UMSK, AB Komisyonu ve diğer regülasyonlar için de faydalı olacaktır.

---

¹³⁴Sermaye Piyasası Yatırımcıları Derneği (SPYD) Yönetim Kurulu Başkanı Arif Ünver ‘in bildirisini. <http://ekonomi.milliyet.com.tr/iste-borsayi-rekora-tasiyan-sirketler/ekonomi/ekonomidetay/27.01.2013/1661006/default.htm> Erişim Tarihi: 25.08.2013

4.3. Araştırma Kapsamındaki İşletmeler

Araştırma kapsamında, Borsa İstanbul'un alt endeks grubunu oluşturan imalat sanayi işletmelerinden 2000-2010 arası Borsa İstanbul'da düzenli olarak işlem gören 26 işletme kullanılmıştır. Tablo 4'te bu işletmelere ait veri setini oluşturma işlemine yönelik izlenen kriterler gösterilmiştir:

Tablo 4. Araştırma Kapsamındaki İşletmelerin Belirlenmesi¹³⁵

Açıklama	Kapsamdaki İşletmeler (2000-2010)
2000 Yılı Borsa İstanbul'un İmalat Sanayii Sektöründeki Toplam Şirket Sayısı	179
Eksi: Birleşme ve Devir Alma Nedeniyle İşlem Sırası Kapanan Şirketlerin Sayısı	20
Eksi: Araştırma Dönemi İçinde Konsolide Finansal Tablo Hazırlayan Şirketlerin Sayısı	118
Eksi: Bilgisi Olmayan Şirketlerin Sayısı	4
Eksi: 2003'te Gönüllü Olarak UFRS Uygulayanlar	10
Eksi: Aykırı Değerler (outliers)	1
Toplam	26

Çalışma kapsamındaki işletmeler ve faaliyet gösterdikleri imalat alt sektörleri ve Borsa İstanbul'daki kodları ise aşağıdaki Tablo 5'de yer almaktadır:

Tablo 5. İşletmelerin Sektörleri ve Borsa İstanbul Kodları

BORSA İSTANBUL İMALAT ALT SEKTÖRLERİ	İŞLETMELERİN BORSA İSTANBUL KODLARI
Gıda, İçki ve Tütün	KNFRT, SKPLC, TUKAS, ERSU
Dokuma, Giyim Eşyası ve Deri	DERIM, ESEMS, KRTEK, LUKSK, BYSAN
Kağıt ve Kağıt Ürünleri, Basım ve Yayın	BAKAB, KAPLM
Kimya, Petrol, Kauçuk ve Plastik Ürünler	BAGFS, EGGUB, GOODY, HEKTS
Taş ve Toprağa Dayalı Sanayii	BSOKE, USAK, DOGUB
Metal Ana Sanayi	DMSAS, FENIS
Metal Eşya, Makine ve Gereç Yapım	ALCAR, BFREN, EMKEL, MUTLU, PRKAB, FMIZP

¹³⁵ Tablo 4'teki veri sayısının Merkezi Limit Teoremi'ne uygun olduğu değerlendirilerek veri setinin normal dağılım sergilediği varsayılmıştır.

4.4. Araştırmanın Kapsadığı Dönem

Araştırma, yukarıda açıklandığı şekilde belirlenen işletmelere ait 2000-2010 yılları arası mali dönemlerde yıllık olarak hazırlanıp kamuya açıklanan finansal tablolardan elde edilen verilerin incelemesinden oluşmaktadır. Veri setine finansal tablolarının farklılığı sebebiyle, bankalar, sigorta şirketleri ve diğer finans sektöründe faaliyet gösteren işletmeler dahil edilmemiştir. Ayrıca, konsolidasyon ve UFRS'ye erken geçişin etkileri çalışma dahilinde olmadığı için konsolide finansal tablo düzenleyen ve UFRS'ye 2003 yılında erken geçiş yapan işletmeler de analiz kapsamı dışında tutulmuştur. Sonuç olarak, veriler bir araya getirilerek toplamda 26 şirkete ait 11 yıllık bir panel oluşturulmuştur. Çalışmada kullanılan gözlem sayısı, 26 şirket x 11 yıl= 286'dır (şirket-yıl) ve uygulanacak panel veri regresyon analizi için yeterlidir.

Araştırma, UFRS'nin etkisini belirlemeye yönelik olduğu için, analizler iki döneme bölünmek şartıyla yapılmıştır. Dolayısıyla, 2000-2004 dönemi, UFRS uygulamasının zorunlu olmadığı dönem olduğundan "UFRS Öncesi", 2005 dönemi ve sonrası ise, UFRS'nin işletmeler için uygulama yılları olduğu için "UFRS Sonrası" analiz dönemleri olarak belirlenmiştir.

Çalışmada kullanılan veri seti, Borsa İstanbul ve Kamuyu Aydınlatma Platformu'nun (KAP) resmi ağ sayfasında yer alan bağımsız denetimden geçmiş olarak yayımlanan işletmelerin finansal tablolarından elde edilmiştir. Ayrıca, piyasa değerleri ve hisse senedi fiyatları için Datastream veri tabanı kullanılmıştır. Elde edilen verilerden değişkenlerin hesaplanması Microsoft Excel programı yardımıyla yapılmış olup, verilerin analiz edilmesinde EViews 7.0 İstatistik Programı kullanılmıştır.

4.5. Hipotezler ve Kurulan Modeller

Çalışmanın bu bölümünde hipotezlerin kurulması ve test edilmesi amacıyla kullanılan modeller hakkında açıklamalar yapılmıştır. Hipotezler, (a) UFRS'nin finansal bilginin ihtiyaca uygunluğa üzerinde etkisi, (b) işletmelerin finansal tablolarında açıkladığı muhasebe rakamlarının piyasa değerlerini ve getirileri açıklamada UFRS'nin etkisi ve (c) işletmelere yönelik temel analiz için kullanılan finansal oranların hisse senedi getirilerini

açıklamada UFRS'nin etkisi olarak belirlenmiştir. Hipotezlerin test edilmesi amacıyla, sırasıyla, Fiyat Modeli, Getiri Modeli ve Rasyo Modeli kullanılmıştır.

4.5.1. UFRS'nin Finansal Bilginin İhtiyaca Uygunluğu Üzerindeki Etkisi'ne İlişkin Hipotezler

Kavramsal Çerçeve'de asli kullanıcılardan biri olarak tanımlanan yatırımcılar, yatırımlarına ilişkin doğru ekonomik kararlar verebilmek için her zaman ihtiyaca uygun finansal bilgiye sahip olmak isterler. Önceki bölümlerde de belirtildiği üzere, ihtiyaca uygun finansal bilgi, verilecek ekonomik kararları etkileyebilecek veya değiştirebilecek nitelikteki bilgidir.

2005 yılında zorunlu olarak kabul edilen UFRS'ye geçişin temel nedeni de, kaliteli finansal bilgi olarak ifade edilen ihtiyaca uygunluğu daha yüksek finansal bilgi sunumudur. Gelişmekte olan ülke sınıflandırmasına giren ülkemizde de, 2005 yılından itibaren Borsa İstanbul'da işlem gören işletmeler için uygulanması zorunlu olan UFRS'ye göre raporlama sonucunda, kullanıcılara daha ihtiyaca uygun finansal bilgi sunumunun yapılması beklenmektedir.

Çalışmanın hipotezleri belirlenirken iki önemli faktör dikkate alınmıştır. Birincisi, yatırımcıların Kavramsal Çerçeve'de asli kullanıcılar olarak tanımlanması, ikincisi ise, işletmelerin UFRS'ye göre hazırladığı finansal raporların daha kaliteli olacağı beklentisidir. Bu faktörler dikkate alındığında, Türkiye'de UFRS'ye geçişten sonra muhasebenin kalitesinin arttığı, UFRS'ye göre düzenlenmiş finansal tablolarda sunulan muhasebe rakamlarının ihtiyaca uygunluğunda gözlemlenmesi beklenen artış sayesinde anlaşılır. Çalışmanın birinci amacını oluşturan bu beklentiye yönelik oluşturulan hipotez aşağıdaki gibi kurulmuştur:

Hipotez 1 H_0 : Türkiye'de Borsa İstanbul'da işlem gören işletmelerin finansal tablolarında sunduğu finansal bilginin ihtiyaca uygunluğunda UFRS'ye geçişten sonra azalma veya bir değişiklik olmamıştır.

Hipotez 1 H₁: Türkiye’de Borsa İstanbul’da işlem gören işletmelerin finansal tablolarında sunduğu finansal bilginin ihtiyaca uygunluğunda UFRS’ye geçişten sonra anlamlı düzeyde bir artış olmuştur.

Yukarıda belirlenen birinci hipotezin test edilmesi için, çalışmanın 3.2. bölümünde detaylı olarak açıklanan Fiyat Modeli (Ohlson Modeli) ve Getiri Modeli (Easton ve Harris Modeli) kullanılmıştır.

Finansal bilginin ihtiyaca uygun olup olmadığının belirlenmesinde, bir işletmenin piyasa değerinin, hem bilanço hem de gelir tablosunu temsil eden özkaynak ve net kâr değerleri ile ilişkilendirilmesi gerekliliğini savunan Ohlson’un Fiyat Modeli aşağıda sunulmuştur:

$$P_{it+1} = \beta_0 + \beta_1 BV_{it} + \beta_2 NI_{it} + \varepsilon_{it}$$

şeklini almaktadır. Burada;

P_{it+1} = Şirketin t+1 zamanındaki piyasa değeri,

BV_{it} = Şirketin yılsonu finansal tablosundaki özkaynak defter değeri,

NI_{it} = Şirketin yılsonu finansal tablosundaki net kâr değerini göstermektedir.

İşletmenin fiyatındaki değişim (getiri) ile performans ölçütleri olan net kâr ve net kârdaki değişim arasındaki ilişkiyi açıklayan Getiri Modeli ise aşağıdaki şekilde Easton ve Harris tarafından kurulmuştur:

$$R_{it+1} = \beta_0 + \beta_1 NI_{it} + \beta_2 \Delta NI_{it} + \varepsilon_{it}$$

Burada;

R_{it+1} = Şirketin t+1 zamanında hisse senedi getirisi, $[(P_{it+1} - P_t) / P_t]^*$

NI_{it} = Şirketin yılsonu finansal tablosundaki net kâr değeri,

ΔNI_{it} = Şirketin yıl sonu net kâr değerlerine göre hesaplanan net kâr değişimini, $(NI_{it} - NI_{it-1})$ göstermektedir.

*Hisse senedi getirisi, hisse senetlerin t+1 dönemdeki Nisan ayı kapanış fiyatı ve t dönemdeki Nisan ayı kapanış fiyatı arasındaki farkın t dönemdeki Nisan ayı kapanış fiyatına bölünmesi suretiyle bulunur.

Literatürde, finansal bilginin ihtiyaca uygunluğunun incelenmesine yönelik en yaygın kullanılan “ölçüm” görüşü (measurement perspective), muhasebe rakamları ile piyasa verilerini ilişkilendiren ve bu bağlamda “Muhasebe rakamları piyasa değerini ne kadar iyi açıklar?” veya “muhasebe değerleri olan net kâr, varlık ve borç, ekonomik net kâr, varlık ve borcu ne kadar iyi açıklar?” sorularına cevap arayan görüştür. İlgili sorulara ilişkin cevabın ülkemizdeki işletmeler açısından verilebilmesi için, her iki modelde de tanımlanan değişkenlerin katsayı değerlerinde UFRS’ye geçişten sonra olması beklenen değişimin anlamlılığının test edilmesi gerekir. Bu bağlamda, Fiyat ve Getiri Modelleri’ndeki değişkenlerin piyasa değerlerini açıklamadaki etkisinin UFRS’den sonra artıp artmadığına yönelik ikinci hipotez aşağıdaki şekilde kurulmuştur:

Hipotez 2a H₀: Türkiye’de Borsa İstanbul’da işlem gören işletmelerin finansal tablolarında sunduğu özkaynak defter değeri ve net kâr değerinin işletmelerin piyasa değerlerini açıklamadaki etkisinde UFRS’ye geçişten sonra bir azalma veya değişiklik olmamıştır.

Hipotez 2a H₁: Türkiye’de Borsa İstanbul’da işlem gören işletmelerin finansal tablolarında sunduğu özkaynak defter değeri ve net kâr değerinin UFRS’ye geçişten sonra piyasa değerlerini açıklamadaki etkisi daha fazla olmuştur.

Bu hipotezin test edilmesi için, Fiyat Modeli’ndeki bağımsız değişkenlerin UFRS öncesi ve sonrası dönemdeki katsayı değişimlerinin anlamlılığı incelenmiştir.

Hipotez 2b H₀: Türkiye’de Borsa İstanbul’da işlem gören işletmelerin finansal tablolarında sunduğu net kâr ve net kârdaki değişim değerlerinin hisse senedi getirilerini açıklamadaki etkisinde UFRS’ye geçişten sonra bir azalma veya değişiklik olmamıştır.

Hipotez 2b H₁: Türkiye’de Borsa İstanbul’da işlem gören işletmelerin finansal tablolarında sunduğu net kâr ve net kârdaki değişim değerlerinin UFRS’ye geçişten sonra hisse senedi getirilerini açıklamadaki etkisi daha fazla olmuştur.

Bu hipotezin test edilmesi için, Getiri Modeli’ndeki bağımsız değişkenlerin UFRS öncesi ve sonrası dönemdeki katsayı değişimlerinin anlamlılığı incelenmiştir.

4.5.2. UFRS'nin Finansal Tablo Analizi Üzerindeki Etkisi'ne İlişkin Hipotezler

UFRS'nin amaçlarından biri, finansal tabloların analizinde ve dünyadaki sermaye piyasalarında işlem gören işletmelerin hisse senetlerinin değerlendirilmesinde uluslararası anlamda daha doğru sonuçlar elde edilmesidir. Bu bağlamda çalışmanın ikinci amacı olarak belirlenen, UFRS'nin özellikle yatırımcılar açısından finansal tablolar analizi üzerinde herhangi bir etkisinin olup olmadığını ortaya koyabilmek için aşağıdaki hipotezimiz kurulmuştur:

Hipotez 3 H₀: Türkiye'de yatırımcıların Borsa İstanbul'da işlem gören işletmelere yönelik temel analiz için kullandıkları finansal oranların hisse senedi getirilerini açıklama düzeylerinde UFRS'ye geçişten sonra bir azalma veya değişiklik olmamıştır.

Hipotez 3 H₁: Türkiye'de yatırımcıların Borsa İstanbul'da işlem gören işletmelere yönelik temel analiz için kullandıkları finansal oranların hisse senedi getirilerini açıklama düzeylerinde UFRS'ye geçişten sonra anlamlı bir artış olmuştur.

Yukarıda kurulan üçüncü hipotezin test edilmesi amacıyla, Tezin üçüncü bölümünde açıklanan hisse senedi getirileri ile finansal rasyoların ilişkisinin incelenmesi için kullanılan Rasyo Modeli'nde finansal oranlar bağımsız değişken, hisse senedi getirisi ise bağımlı değişken olarak tanımlanmıştır¹³⁶:

$$R_{it+1} = \beta_0 + \beta_1 r1_{it} + \beta_2 r2_{it} + \beta_3 r3_{it} + \beta_4 r4_{it} + \beta_5 r5_{it} + \beta_6 r6_{it} + \beta_7 r7_{it} + \varepsilon_{it}$$

şeklinde kurulmuştur. Burada;

$$R_{it+1} = \text{Şirketin } t+1 \text{ zamanında hisse senedi getirisi, } [(P_{it+1} - P_t) / P_t]$$

$$r1_{it} = \text{Şirketin cari oranı}$$

$$r2_{it} = \text{Şirketin asit test oranı}$$

$$r3_{it} = \text{Şirketin ROE oranı}$$

$$r4_{it} = \text{Şirketin ROA oranı}$$

$$r5_{it} = \text{Şirketin finansman oranı}$$

$$r6_{it} = \text{Şirketin toplam aktif devir hızı oranı}$$

$$r7_{it} = \text{Şirketin net kâr marjı oranını göstermektedir.}$$

¹³⁶ Özdemir vd, 2012; Kalaycı ve Karataş, 2005; Büyüksalvarcı ve Uyar, 2012; Bayrakdaroğlu, 2013 çalışmalarında benzer modelleri kullanmışlardır.

Bu Tez çalışmasında belirlenen iki amacı gerçekleştirmeye yönelik kurulan hipotezlerin test edilmesi için, kullanılacak her modelin “UFRS Öncesi” ve “UFRS Sonrası” dönemler için panel veri regresyon analizlerinin sonucunda elde edilen hem belirleme katsayı (R -kare; R^2) değerlerinde hem de modellerdeki bağımsız değişkenlerin katsayılarında dönemler arası meydana gelen değişikliğin anlamlılığı test edilmiştir. Bu amaçla, çalışmamızda Devalle vd., 2010 yılındaki çalışmalarında kullandıkları Chow Test (1960) yapılmıştır.

Chow Test, regresyon analizlerinde bağımlı değişken ile bağımsız değişkenler arasındaki ilişki için bir dönemden diğerine geçişte yapısal değişikliğin (structural break) olup olmadığını belirlemeyi sağlayan analizdir. Bu analiz, yapısal değişiklik olduğu düşünülen dönemden bölünerek ayrı ayrı dönemler ve tüm gözlemler için modeller tahmin edilerek artıkların karelerinin toplamının karşılaştırılması esasına dayanır. Chow Test’teki hipotez aşağıda belirtilmiştir:

$y_t = a + bx_{1t} + cx_{2t} + \varepsilon$ şeklinde tanımlanan regresyon modeli iki döneme bölünürse, elde edilecek 2 adet regresyon modelleri aşağıdaki şekilde olur:

$$y_t = a_1 + b_1x_{1t} + c_1x_{2t} + \varepsilon \quad (1)$$

ve

$$y_t = a_2 + b_2x_{1t} + c_2x_{2t} + \varepsilon \quad (2)$$

Yukarıdaki modeller dikkate alındığında, Chow Test’in null hipotezi:

$$H_0: a_1 = a_2, b_1 = b_2 \text{ ve } c_1 = c_2 \text{ olarak ifade edilir.}$$

Çalışmada, Chow Test’in uygulanması için kullanılan Chow Formülü aşağıda yer almaktadır:

$$\text{Chow Test İstatistiği} = \frac{[RSS_t - (RSS_1 + RSS_2)] / k}{(RSS_1 + RSS_2) / (n_1 + n_2 - 2k)}$$

RSS_t : 2000-2010 yılları arası artıkların karelerinin toplamı

RSS_1 : 2000-2004 yılları arası artıkların karelerinin toplamı

RSS_2 : 2005-2010 yılları arası artıkların karelerinin toplamı

k : parametre adedi

n_1 : 2000-2004 yılları arası toplam gözlem sayısı

n_2 : 2005-2010 yılları arası toplam gözlem sayısı

Formül kullanılarak her modele ilişkin elde edilen Chow değeri, k ; pay serbestlik derecesi ve $n_1 + n_2 - 2k$; payda serbestlik derecesi dikkate alınarak F testine tabi tutulur. $F_{hesaplanan} > F_{tablo}$ ise, null hipotezi reddedilir.

4.5.3. Modellerde Kullanılan Değişkenlerin Tanımlanması

Çalışmada kullanılan üç modele ait değişkenler aşağıda tanımlanmıştır:

a. Bağımlı Değişkenler

Fiyat Modeli'ndeki bağımlı değişken, işletmelere ait piyasa değerleri olarak tanımlanmıştır. Halka açık bir şirketin piyasa kapitalizasyon değeri, bir hisse senedinin o andaki piyasa fiyatı ile toplam hisse senedi sayısının çarpımından oluşur.

Çalışmanın 3.2. bölümünde de açıklandığı üzere, Ball ve Brown (1968) çalışmalarında muhasebe rakamlarının piyasadaki bilginin %85-%90'nı yansıttığı dönemin, işletmelerin finansal tablolarını piyasaya açıkladığı dönem olduğunu ortaya çıkarmışlardır. O halde, bu çalışmada, finansal bilginin piyasaya doğru yansımaları açısından Borsa İstanbul'da işlem gören şirketlerin finansal tablolarını açıklama dönemleri olarak finansal tablo dönemini izleyen yılın Nisan ayı olduğu saptanmış ve piyasa değeri olarak bu dönemin bir sonraki yılın Nisan ayı ortalama değeri alınmıştır (Capkun vd., 2008; Paananen, 2008; Tsalavoutas, 2012, Devalle vd., 2010).

Getiri Modeli ve finansal tablolar analizine ilişkin üçüncü modeldeki bağımlı değişken ise, işletmelere ait hisse senedi getirileridir. Piyasa değeri ile aynı şekilde bu değer için de, şirketlerin finansal tablo döneminden bir sonraki yılın Nisan ayı değeri alınmıştır. Bağımlı değişkenler Datastream veri tabanı aracılığı ile elde edilmiştir.

b. Bağımsız Değişkenler

Fiyat Modeli'nde kullanılan bağımsız değişkenler, özkaynak defter değeri ve net kâr değeridir. Özkaynak defter değeri, işletmeye ait toplam varlıklardan toplam yabancı kaynaklarının düşülmesi sonucu elde edilen ve finansal durum tablosunda yer alan

değerdir. Net kâr ise, gelir tablosunda yer alan gelir ve giderleri arasındaki farktan vergi tutarının düşülmesi sonucu ulaşılan değerdir. Her iki değere ait veriler, işletmelerin yıl sonu finansal tablolarından elde edilmiştir.

Getiri Modeli'ndeki net kâr ve net kârdaki değişim değerleri bağımsız değişken olarak tanımlanmış ve bunlara ilişkin veriler de yine aynı şekilde işletmelerin yıl sonu finansal tablolarından elde edilmiştir.

Üçüncü modelde kullanılan bağımsız değişkenler ve hesaplamaları Tablo 6'da yer almaktadır:

Tablo 6. Analizde Kullanılan Finansal Oranlar ve Hesaplamaları

Cari Oran (r_1)	Dönen Varlıklar/Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar
Asit Test Oranı (r_2)	(Dönen Varlıklar-Stoklar)/Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar
ROE (r_3)	Net Kâr/Ortalama Özkaynak
ROA (r_4)	Net Kâr/Ortalama Toplam Aktif
Finansman Oranı (r_5)	Toplam Özkaynak/Toplam Yabancı Kaynak
Aktif Devir Hızı (r_6)	Net Satışlar/Toplam Aktif
Net Kâr Marjı (r_7)	Net Kâr/Net Satışlar

Hisse senedi getirisi ile finansal oranlar arasındaki ilişkinin araştırıldığı çalışmalarda kullanılan modeller için hangi oranların daha yararlı olacağı konusunda ortak varılmış bir fikir birliği yoktur. Konuya ilişkin çalışmalar incelendiğinde, oranların seçiminde, geçmiş çalışmalar, çalışmaların amaçları, kullanılan finansal oranların yaygın olup olmaması ve bilinirliği önemli rol oynamıştır (Öz vd., 2011).

Gibson'ın "Finansal Tablolar Analizi" kitabında, kullanıcılar tarafından en çok hangi finansal oranların tercih edildiğine ilişkin yapılan anket çalışmasının sonuçları da bu çalışmada finansal oranlar belirlenirken dikkate alınmıştır. Anket çalışmasında çeşitli literatür incelemesi sonucunda 59 adet finansal rasyo belirlenmiş ve bankalara, mali müşavirlere (CPA-Certified Public Accountant), finansal analistlere (CFA-Chartered

Financial Analyst) ve işletme yöneticilerine gönderilmiştir. Anket sonuçlarından finansal analistlerden alınan yanıtlar çalışma konumuzla ilgili olması açısından dikkate alınmıştır. En çok tercih edilen ilk on finansal rasyodan, dördü; ROE, Net Kâr Marjı, Asit Test Oranı ve ROA olmuştur. Diğerleri, ROA ve ROE'nin vergi öncesi değerleri, hisse başına düşen kazanç, vergi öncesi net kâr marjı, faiz karşılama oranı ve faiz ödeme gücü olmuştur. Çalışmamızda kullanılan finansal oranların doğru tespit edildiğine ilişkin etkileyici bir araştırmadır.

Çalışmada, Rasyo Modeli'nde kullanılan finansal oranların tespiti için Temel Bileşen Analizi (TBA) yöntemi kullanılmıştır. TBA, en çok kullanılan çok değişkenli veri analizi yöntemlerinden birisidir. TBA, *“ilişkili çoklu değişkenlerden oluşan orijinal bir veri kümesini, birbirleri ile korelasyonu olmayan daha az sayıda değişkenle ifade etmek üzerine kurulu istatistiksel bir dönüşüm tekniğidir”* (Güvercin, 2009). Diğer bir deyişle, eldeki veri seti ile yapılacak analiz için bilginin çoğunu kaybetmeksizin daha az sayıda bağımsız değişkenle çalışmayı sağlayan bir yöntemdir.

TBA yöntemi sonucu ortaya çıkan finansal oranlar, literatürde UFRS'nin finansal tabloların analizine etkisine ilişkin yapılan çalışmalarda yaygın olarak kullanılan oranlarla da karşılaştırılarak Tablo 6'da özetlenen şekliyle son halini almıştır. TBA yöntemi sonuçları aşağıda yer alan Tablo 7'de sunulmuştur.

Tablo 7. Özdeğerler (Eigenvalues) Tablosu

Rasyolar	Initial Eigenvalues			Extraction Sums of Squared			Rotation Sums of Squared		
	Initial Eigenvalues			Loadings			Loadings		
	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %
1	6.917	27.668	27.668	6.917	27.668	27.668	5.064	20.256	20.256
2	6.100	24.400	52.068	6.100	24.400	52.068	4.704	18.816	39.072
3	2.967	11.868	63.936	2.967	11.868	63.936	3.526	14.103	53.174
4	2.029	8.117	72.052	2.029	8.117	72.052	3.002	12.007	65.182
5	1.638	6.553	78.606	1.638	6.553	78.606	2.856	11.422	76.604
6	1.607	6.428	85.034	1.607	6.428	85.034	1.665	6.659	83.263
7	1.183	4.733	89.767	1.183	4.733	89.767	1.626	6.505	89.767
8	.628	2.511	92.279						
9	.588	2.353	94.631						
10	.417	1.670	96.301						
11	.327	1.309	97.610						
12	.234	.938	98.547						
13	.165	.660	99.208						
14	.069	.276	99.483						
15	.054	.216	99.700						
16	.041	.164	99.864						
17	.016	.063	99.927						
18	.012	.048	99.975						
19	.004	.016	99.991						
20	.001	.006	99.997						
21	.001	.002	99.999						
22	.000	.001	100.000						

Extraction Method: Principal Component Analysis.

4.6. Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışmada Modeller'deki bağımlı değişkenler ile bağımsız değişkenler arasındaki ilişkinin test edilebilmesi için panel veri regresyon analizi yapılmıştır. Panel veri analizi, kesit verileri (cross-sectional) analizi ve zaman serileri (time series) analizlerinin birleştirilmiş halidir (Gujarati, 1999)¹³⁷. Bu analizde, kesitte yer alan gözlemlerin yıllar itibariyle tekrarı söz konusudur. Zaman boyutuna ait kesit verilerini kullanarak ekonomik ilişkilerin tahmin edilmesine dayanan bir analiz türü olan bu yöntem, analizci için veri miktarı ve kalitesini arttırır.

Panel veri analizi aşağıda yer alan önemli özelliklere sahiptir:¹³⁸

1. Herhangi bir yatay kesitte araştırma konusu olan birimlerin (şirketler, ülkeler vb.) davranışlarını etkileyen sayısız ölçülemeyen açıklayıcı değişken vardır.
2. Panel veri bir dönemden diğerine meydana gelen değişim ile mikro birimler arasındaki değişimi birleştirmek suretiyle değişkenlik meydana getirerek çoklu doğrusallığı azaltmaktadır.
3. Panel veri tek başına yatay kesit ya da zaman serisi verileri ile değerlendirilemeyen konuların incelenmesinde kullanılabilir.

Panel veri analizinin yapılabilmesi için kullanılan serilerin durağan olması önemlidir. Bunun için serilerin zaman içinde sabit varyans ve ortalama özelliğine sahip olmaları gerekmektedir. Durağanlık şartı gerçekleşmediğinde, değişkenler arasında sahte ilişkiler ortaya çıkmaktadır. Panel veri analizlerinde durağanlık testlerinden birim kök Dickey Fuller (ADF), Philips Peron (PP), Levin-Lin-Chu (LLC-2002) ve bunun geliştirilmiş hali olan Im-Pesaran-Shin (IPS-2003) testleri en çok kullanılan testlerdir (Değirmen ve Gündoğdu, 2010: 7-8, içinde Şahin, t.y.). Burada serilerde birim kök olduğunu savunan yokluk hipotezi test edilmektedir.

¹³⁷ http://www.kisi.deu.edu.tr/userweb/zerife.yildirim/.../Panel_Veri_Analizi.ppt Erişim Tarihi: 30.08.2013

¹³⁸ http://www.deu.edu.tr/userweb/hamdi.../12_%20Panel%20Veri%20Analizi.ppt Erişim Tarihi: 30.08.2013

Bu Çalışmada durağanlığa ilişkin analizler EViews 7.0 ekonometrik analiz programı içinde yapılmış ve sonuçları Tablo 8’de sunulmuştur:

Tablo 8. Değişkenlere Ait Birim Kök Testi Sonuçları

Değişkenler	Levin,Lin&Chu testi **	Im,Pesaran and Chin W-stat**	ADF-Fisher Ki kare testi**	PP-Fisher Ki kare testi**
P	-9.39	-5.97	141.17	162.32
R	-22.59	-13.29	244.14	313.4
BV	-10.85	-5.49	124.23	147.36
NI	-18.96	-13.11	250.54	350.89
ΔNI	-18.94	-17.99	311.28	444.66
r1	-16.17	-9.37	191.89	256.38
r2	-16.82	-9.94	196.7	270.09
r3	-18.66	-11.82	238.51	380.68
r4	-17.86	-12.77	248.11	379.13
r5	-13.49	-8.61	173.58	224.15
r6	-18.33	-10.68	206.87	239.51
r7	-17.31	-12.45	242.48	369.96

**İstatistiklerin %5 düzeyinde anlamlı olduğunu ifade etmektedir.

Tablo 8’den de anlaşılacağı üzere, sonuçlar, %5 anlamlılık düzeyi için, serilerde birim kökün varlığını iddia eden yokluk hipotezler reddedilmiş ve serilerin durağan olduğu anlaşılmıştır.

Panel veri regresyon tahminlerinde, katsayıların birimlere veya birimler ile zamana göre değiştiğinin varsayıldığı “sabit etkili” (fixed-effects) modeli veya birimlerin tesadüfi olarak ana kütlede alınması durumunda kullanılan “tesadüfi etkili” (random effects) modeli seçilebilir. Sabit etkili modeli, modelde yer alan her bir işletmedeki farklılıkların sabit terimlerdeki farklılıklarla yakalanabileceğini varsayan modeldir. Bu yüzden, modeldeki her bir birim için farklı sabit katsayılar hesaplanır. Tesadüfi etkili model ise, birimler arasındaki sabit katsayıların farklılaşmadığını öngören modeldir (Greene, 1997, içinde Öz ve Güngör, t.y.) Model seçiminde karar verirken etkilerle, açıklayıcı değişkenler arasında ilişkinin olup olmadığına bakılması gerekir. Araştırmamızdaki her üç model için geçerli olan etkilerle açıklayıcı değişkenlerin ilişkili olduğu durumda sabit etkili modelin tahminleri etkin ve tutarlı olacaktır.

Sabit veya tesadüfi etkili modellerin kullanılmasına karar verirken en çok kullanılan yöntem, Hausman spesifikasyon testidir. Çalışmadaki, üç model için “tesadüfi etkili model sabit etkili modelden daha etkindir” şeklindeki yokluk hipotezi ret edilmiş ve panel veri tahmininde sabit etkili model kullanılmıştır.

4.7. Araştırmanın Bulguları ve Analizi

Çalışmada, UFRS'nin finansal bilginin ihtiyaca uygunluğu ve finansal tabloların analizi üzerinde bir etkisinin olup olmadığı test edileceği için regresyon modellerinin her birinin UFRS öncesi (2000-2004) ve sonrası (2005-2010) dönemlere ilişkin analizi gerçekleştirilmiştir. Bölüm 4.7.1'de UFRS öncesi ve sonrası dönemler için, bağımlı ve bağımsız değişkenlerin betimleyici istatistiki verileri Tablo 9'da sunulmuştur. Modellerin test edilmesinden önce Modellerde yer alan değişkenlerin birbirleri olan korelasyonları Bölüm 4.7.2'de analiz edilmiştir. Korelasyon matrisi Tablo 12, 13 ve 14'te sunulmuştur. Çalışmanın 4.7.3 Bölümü'nde regresyon analiz sonuçlarına yer almıştır.

4.7.1. Betimleyici İstatistiki Veriler

Çalışmadaki modellerde tanımlanan değişkenlere ilişkin UFRS öncesi ve sonrası dönemler için betimleyici istatistiki verilerin yer aldığı Tablo 9 aşağıda sunulmuştur:

Tablo 9. Betimleyici İstatistiki Veriler

Değişkenler	Ortalama		Minimum		Maximum		Std. Sapma	
	UFRS Öncesi (2000-2004)	UFRS Dönemi (2005-2010)	UFRS Öncesi (2000-2004)	UFRS Dönemi (2005-2010)	UFRS Öncesi (2000-2004)	UFRS Dönemi (2005-2010)	UFRS Öncesi (2000-2004)	UFRS Dönemi (2005-2010)
P(milyon TL)	32.68	87.82	0.49	5.10	245.49	559.43	38.63	99.19
R(%)	0.23	0.33	- 0.73	- 0.66	7.00	4.45	0.91	0.81
BV(milyon TL)	27.77	55.28	- 23.41	- 10.26	242.91	273.4	40.79	65.61
NI(milyon TL)	0.68	2.98	- 17.69	- 66.08	17.62	82.77	4.85	11.81
ΔNI(milyon TL)	0.29	0.61	- 12.97	- 87.92	31.37	52.13	4.97	14.29
r1	1.62	2.38	0.0047	0.27	9.33	24.98	1.25	2.76
r2	1.08	1.65	0.0047	0.09	6.53	23.01	1.03	2.41
r3	0.01	0.03	- 2.04	- 2.10	1.65	2.23	1.22	4.09
r4	- 0.03	0.02	- 2.91	- 0.66	0.58	0.57	0.31	0.12
r5	1.33	2.17	- 0.77	- 0.23	12.28	16.44	2.05	3.70
r6	1.24	1.12	-	0.07	2.95	2.60	0.61	0.55
r7	- 0.05	- 0.02	- 2.84	- 2.10	0.64	1.42	0.32	0.34

Tablo 9 incelendiğinde, ortalama değerlerde UFRS'ye geçişten sonra önemli düzeyde artışlar olduğu gözlemlenmektedir. Modellerdeki değişkenlere ait ortalama değerlerde iki dönem arası meydana gelen değişimlerin yüzdesel ifadeleri Tablo 10'da yer almaktadır:

Tablo 10: Değişkenlerin Ortalama Değerleri
Yüzdesel Değişimler

Değişkenler	UFRS Öncesi-Sonrası Ortalama Değerlerdeki Değişim (%)
P	169
R	43
BV	99
NI	338
ΔNI	110
r1	47
r2	53
r3	200
r4	167
r5	67
r6	-10
r7	55

Değişkenlerin ortalama değerlerindeki UFRS öncesi ve sonrası dönemlerdeki değişimlerinin yüzdesel ifadeleri incelendiğinde, özellikle işletmelerin net kâr değerindeki artışın çok yüksek olduğu görülmektedir. Net kârdaki bu değişime bağlı olarak, üçüncü modeldeki ROE ve ROA için tanımlanan r3 ve r4 bağımsız değişkenleri de, sırasıyla %200 ve %167 oranında artış göstermiştir.

Tablo 10'da görüldüğü üzere, ortalama değeri UFRS'ye geçiş döneminde yüksek artış gösteren bir diğer değişken ise, Getiri Modeli'nde tanımlanan net kârdaki değişimdir. Bunun nedeni, geçiş döneminde daha önce de sözü edilen net kârda meydana gelen ciddi düzelmedir. UFRS döneminden sonra, işletmelerin sırasıyla, piyasa değerleri (%169) ve özkaynak değerlerinde (%99) de önemli artışlar meydana gelmiştir. Özkaynak defter değerindeki artış, UFRS'den önceki dönemde uygulanan muhasebe standartlarının UFRS'ye göre daha muhafazakar olduğunun da bir göstergesi olarak yorumlanabilir. Sonuç itibarıyla, ortalama değerlerde meydana gelen bu artışların, işletmelerin UFRS'ye

geçiş sebebiyle özellikle gerçeğe uygun değerlendirme yöntemini benimsemeleri ve daha önce de belirtildiği üzere diğer birçok UFRS'ye geçişin gerektirdiği yeni uygulamalardan kaynaklandığı sonucu çıkarılabilir.

Tablo 9'daki minimum ve maksimum değerler incelendiğinde ise, işletmelerin verilerinde UFRS'ye geçiş döneminden sonra yine önemli seviyede artışlar meydana geldiği gözlemlenmektedir. İşletmelerin piyasa değerlerinin minimumu 0.49milyon TL-5.10milyon TL arasında gerçekleşirken maksimum değeri 245.49milyon TL-559.43milyon TL aralığında değerler almıştır.

Tablo 9'da özkaynak defter değeri ve net kâr değerlerinin minimum ve maksimum değerlerinin değişimleri incelendiğinde, net kâr değerine ait hem minimum değerlerin (-17.69milyon TL ve -66.08milyon TL arası) hem de maksimum değerlerin (17.62milyon TL ve 82.77milyon TL arası) çok ciddi oranda değişiklik gösterdiği, aynı durumun özkaynak defter değeri için söz konusu olmadığı da görülmüştür. Bu bulguya ilişkin destekleyici olması açısından, özkaynak defter değeri ve net kâr değerine ilişkin standart sapmalar incelenmiş ve sonuçları Tablo 11'de sunulmuştur:

Tablo 11. Özkaynak Defter Değeri ve Net Kâr'a Ait Standart Sapmaların Yüzdesele Değişimleri

Değişkenler	UFRS Öncesi (2000-2004)	UFRS Dönemi (2005-2010)	UFRS Öncesi- Sonrası Değişim (%)
BV	40.79	65.61	61
NI	4.85	11.81	144

Tablo 11'den de anlaşılacağı üzere, net dönem kârındaki standart sapmanın büyüklüğü özkaynak defter değerinin yaklaşık 2.5 katı düzeyinde gerçekleşmiştir. Bu sonuç, işletmelerin UFRS'ye geçiş ile birlikte net kâr değerlerindeki değişkenliğin daha çok hissedildiğinin bir göstergesidir. Yine bunun nedeninin, UFRS'nin özellikle gerçeğe uygun değerlendirme yöntemi gibi bir çok yeni uygulamalar nedeniyle bilançoda yapılan değişikliklerin etkilerinin gelir tablosuna da yansıtılması gereğidir. Sonuç olarak, bilanço odaklı UFRS anlayışı bilançoyu istenilen noktaya getirirken, net kâr değerinde çok yüksek değişkenliğe sebep olmaktadır.

Üçüncü modelde tanımlanan finansal oranlar açısından durum incelendiğinde, likidite oranlarından cari oran (r_1) ve asit test oranı (r_2) değerlerinin maksimumları UFRS'den sonra artış göstererek çoğunlukla 1-10 arasında değerler alırken, Tablo 9'da görülen en yüksek maksimum değer sadece bir şirkete aittir. UFRS'den sonra artarak giden bu oranlara ait değerler, işletmelerin likiditeye ait pozisyonlarının önemli derecede iyileştiğinin bir göstergesi olabilir. İşletmelere ait kârlılık göstergelerinden ROA (r_4) oranının da UFRS'den sonra özellikle minimum değerlerinde artış gözlemlenirken, maksimum değerleri aynı değerlerde seyretmiştir (0.58-0.57). Finansal oranlardan ROE'nin (r_3) de maksimum değerinde UFRS'den sonra önemli artış kaydedilmiştir.

4.7.2. Korelasyon Analizleri

Çalışmada kullanılan modeller test edilmeden önce modellerde yer alan değişkenler arasındaki korelasyonlar UFRS Öncesi ve UFRS Sonrası dönemler için analiz edilmiştir. Her modeldeki değişkenlere ait Spearman'ın sıralama korelasyon (Spearman's Rank Order Correlation) matrisi aşağıda Tablo 12, 13 ve 14'te sunulmuştur.

Tablo 12. Fiyat Modeli Korelasyon Matrisi

Panel A: 2000-2004	P	BV	NI
P	1.000		
BV	0.814 (0.000)	1.000	
NI	0.424 (0.000)	0.563 (0.000)	1.000

Panel B: 2005-2010	P	BV	NI
P	1.000		
BV	0.696 (0.000)	1.000	
NI	0.398 (0.000)	0.555 (0.000)	1.000

Tablo 12'de parantez içindeki değerler p-değerlerini göstermektedir.

Tablo 12'de Fiyat Modeli'ndeki değişkenlere ilişkin korelasyon verileri incelendiğinde, işletmelerin piyasa değerleri ile özkaynak defter değeri ve net kâr değeri her iki dönemde de istatistiki olarak anlamlı düzeyde (p-değeri < 0.01) pozitif korelasyona

sahiptir. Ayrıca, özkaynak defter değerinin piyasa değeri ile ilişkisini gösteren korelasyon katsayı değerleri her iki dönemde de net kârın katsayı değerine göre çok yüksektir. Ancak Tablo 12’de dikkati çeken bir diğer husus, UFRS döneminde piyasa değeri ile bağımsız değişkenler arasındaki korelasyon katsayılarının UFRS Öncesi döneme göre daha düşük olmasıdır.

Modeldeki bağımsız değişkenler arası ilişkiye bakıldığında ise, her iki dönemde de bu ilişkinin %50 düzeylerinde gerçekleştiği görülmektedir. Dolayısıyla, bu değer çok yüksek olmadığından modelimizde çoklu doğrusallık (otokorelasyon) probleminin olmadığı söylenebilir. Benzer çalışmalarda da bu iki bağımsız değişken arasında yüksek seviyelerde anlamlı düzeyde korelasyon katsayı değerleri görülmüş (Dung, t.y.; Karunarathne vd., 2010; Bellas vd., 2007; Sami ve Zhou, 2004, içinde Bellas vd., 2007) olmasına rağmen ihtiyaca uygunluk testi için zorunlu olarak gerek duyulan değişkenler oldukları için kullanılan modellerden çıkarılmamış veya modellerde değişiklik yapılmamıştır (Bellas vd., 2007).

Tablo 13. Getiri Modeli Korelasyon Matrisi

Panel A: 2000-2004	R	NI	ΔNI
R	1.000		
NI	0.175 (0.047)	1,000	0.543 (0.000)
ΔNI	0.161 (0.068)		1.000

Panel B: 2005-2010	R	NI	ΔNI
R	1.000		
NI	0.153 (0.056)	1.000	0.533 (0.000)
ΔNI	-0.020 (0.804)		1.000

Tablo 13’de parantez içindeki değerler p-değerlerini göstermektedir.

Getiri Modeli’ndeki değişkenlere ilişkin Spearman’ın sıralama korelasyon katsayıları incelendiğinde, UFRS Öncesi dönemde hisse senedi getirileri ile net kâr değeri arasında % 5, net kârdağı değişim ile ise %10 anlamlılık düzeyinde pozitif bir ilişki olduğu görülmektedir. UFRS Öncesi dönemde hisse senedi getirisi ile net kâr değeri arasında

0.175 değerinde olan pozitif korelasyon katsayısı, UFRS döneminde düşerek 0.153 değerini almıştır. Hisse senedi getirisi ile net kârdaki değişim arasındaki anlamlı düzeyde gerçekleşen pozitif korelasyon UFRS döneminde istatistiksel olarak anlamlılığını yitirmiştir.

Modeldeki bağımsız değişkenler arası ilişkiye bakıldığında ise, her iki dönemde de bu ilişkinin Fiyat Modeli'nde olduğu gibi %50 düzeylerinde gerçekleştiği görülmektedir. Dolayısıyla, bu değer çok yüksek olmadığından bu modelimizde de çoklu doğrusallık (otokorelasyon) probleminin olmadığı söylenebilir.

Tablo 14. Rasyo Modeli Korelasyon Matrisi

Panel A: 2000-2004	R	r1	r2	r3	r4	r5	r6	r7
R	1,000							
r1	0.083 (0.348)	1,000						
r2	0.105 (0.235)	0.876 (0.000)	1,000					
r3	-0.011 (0.901)	0.234 (0.007)	0.239 (0.006)	1,000				
r4	0.154 (0.081)	0.549 (0.000)	0.528 (0.000)	0.698 (0.000)	1,000			
r5	0.318 (0.000)	0.639 (0.000)	0.563 (0.000)	0.165 (0.062)	0.510 (0.000)	1,000		
r6	-0.039 (0.661)	0.150 (0.090)	0.122 (0.168)	0.077 (0.383)	0.229 (0.009)	0.042 (0.636)	1,000	
r7	0.145 (0.100)	0.531 (0.000)	0.516 (0.000)	0.711 (0.000)	0.960 (0.000)	0.485 (0.000)	0.113 (0.201)	1,000

Panel B: 2005-2010	R	r1	r2	r3	r4	r5	r6	r7
R	1,000							
r1	0.051 (0.526)	1,000						
r2	0.050 (0.532)	0.913 (0.000)	1,000					
r3	0.011 (0.893)	0.181 (0.024)	0.183 (0.023)	1,000				
r4	0.116 (0.149)	0.447 (0.000)	0.413 (0.000)	0.713 (0.000)	1,000			
r5	0.048 (0.552)	0.762 (0.000)	0.639 (0.000)	0.020 (0.805)	0.317 (0.000)	1,000		
r6	0.041 (0.608)	-0.059 (0.464)	0.0001 (0.999)	0.203 (0.011)	0.175 (0.029)	-0.205 (0.010)	1,000	
r7	0.115 (0.154)	0.457 (0.000)	0.418 (0.000)	0.690 (0.000)	0.969 (0.000)	0.327 (0.000)	0.061 (0.450)	1,000

Tablo 14’te görüldüğü üzere, ROA (r4) ve Net Kâr Marjı (r7) bağımsız değişkenleri arasında her iki dönemde de yüksek seviyelerde anlamlı düzeyde korelasyon katsayı değerleri görülmüş olmasına rağmen, TBA Yöntemi sonucunda ve UFRS’nin finansal tabloların analizine etkisine ilişkin yapılan çalışmalarda yaygın olarak kullanılan oranlar olması sebebiyle gerek duyulan değişkenler oldukları için kullanılan modellerden çıkarılmamış veya modellerde değişiklik yapılmamıştır.

4.7.3. Regresyon Analizleri

Çalışmamızda UFRS’nin finansal bilginin ihtiyaca uygunluğu ve finansal tablolar analizi üzerinde herhangi bir etkisi olup olmadığını ortaya çıkarmak için 2000-2010 yılları arası veri seti, 2000-2004 UFRS Öncesi ve 2005-2010 UFRS Sonrası olmak üzere iki gruba ayrılarak panel veri regresyon analizi yapılmıştır. Çalışmada kullanılan her üç modele ilişkin elde edilen sonuçların özetlendiği Tablo 15, 16 ve 17 ve ilgili detaylı açıklamaları aşağıda yer almaktadır.

4.7.3.1. Fiyat Modeli Sonuçları

Tablo 15. Fiyat Modeli Panel Veri Regresyon Analizi

Değişken	2000-2010 (Toplam)			2000-2004 (UFRS öncesi)			2005-2010 (UFRS sonrası)		
	Katsayı	t-değeri	p-değeri	Katsayı	t-değeri	p-değeri	Katsayı	t-değeri	p-değeri
Kesişim	42.138	6.401**	0.000	27.685	8.662**	0.000	36.052	1.213	0.228
BV	0.452	3.483**	0.0006	0.181	1.862**	0.066	0.868	1.83**	0.069
NI	1.057	0.397**	0.0082	-0.043	-0.075	0.941	0.563	1.028	0.306
R ² (%)	67			68.7			74		
F-değeri	16.652**		0.000	10.145		0.000	14.80		0.000
CHOW	47.852**								

**%5 düzeyinde anlamlı

Tablo 15’den de görüldüğü üzere, finansal bilginin ihtiyaca uygunluğu testi için kullanılan birinci modelin bir bütün olarak anlamlılığını test etmeyi sağlayan varyans analiz sonuçları (F₂₀₀₀₋₂₀₁₀ değeri=16.652, Anlamlılık=0.000, F₂₀₀₀₋₂₀₀₄ değeri=10.145,

Anlamlılık=0.000, $F_{2005-2010}$ değeri=14.80, Anlamlılık=0.000) modelin anlamlı olduğunu göstermektedir. 2000-2010 tüm yıllar arası için yapılan regresyon analizi sonuçlarına göre, Fiyat Modeli'nde yer alan bağımsız değişkenlerin bağımlı değişkende meydana gelen değişimi açıklama oranı (Düzeltilmiş R^2) %67'dir. Modelin UFRS öncesi döneme ait Düzeltilmiş R^2 değeri %68.7 olarak gerçekleşirken, bu değer UFRS döneminde %74'e yükselmiştir. Dolayısıyla, işletmelerin piyasa değerlerinin UFRS öncesi dönemde %68.7'lik kısmı özkaynak değeri ve net kâr değeri ile bir bütün olarak açıklanırken bu etki UFRS'ye geçişten sonra beklendiği gibi artmıştır.

Tablo 15'teki sonuçlara göre, özkaynak defter değeri değişkeninin hem 2000-2010 döneminde, hem de UFRS Öncesi ve UFRS Sonrası dönemlerde işletmelerin piyasa değerlerini açıklamadaki etkinliği anlamlı bulunmuştur. Net kâr değerinin ise, 2000-2010 yılları arası hariç, diğer dönemlerde işletmelerin piyasa değerlerini etkilemede istatistiksel olarak anlamlı düzeyde bir katkı sağlamadığı görülmektedir. Sonuç olarak, her iki değer de herhangi bir dönem kıstası olmaksızın yatırımcıların ekonomik kararlarını verirken önemli bir katkı sağlamakta, ancak UFRS'den sonra, özkaynak defter değeri işletmelerin piyasa değerlerini açıklamadaki ihtiyaca uygunluğu açısından daha etkili olmaktadır. Özkaynak defter değerinin net kâra göre piyasa değerlerini açıklamadaki üstünlüğü, ülkemizde konuya ilişkin yapılan çalışmaların sonuçları açısından benzer olmuştur (Türel, 2009; Suadiye, 2012; Kargın, 2013)

Literatürde konuya ilişkin yapılan çalışmalarda (Iatridis, 2010; Devalle vd.,'nin 2010; Hung ve Subramanyam'ın 2007; Schiebel'in 2007) finansal bilginin ihtiyaca uygunluğunun UFRS'den sonra artıp (azalıp) artmadığının (azalmadığının) bir göstergesi olarak modellerdeki açıklama oranı (Düzeltilmiş R^2) kullanılmıştır. Dolayısıyla, bu değerde meydana gelen bir değişim var ise, kesin bir yargıya varabilmek için bu değişimin anlamlılığının test edilmesi gerekmektedir. Literatürde, kullanılan bu testler Chow Test ve Z-Cramer's Test'tir. Bu Çalışmada yapılan analizler neticesinde anlamlı yargılara ulaşabilmek için Chow Test'i gerçekleştirdik. Bu test sonucu elde edilen değerlerin anlamlılığı söz konusu olduğunda, yukarıda açıklanan UFRS dönemine geçişte artan R^2 ile UFRS'den sonra finansal bilginin ihtiyaca uygunluğunun arttığı yargısına varılabilecektir. Diğer bir deyişle, ülkemizde UFRS nedeniyle piyasa değerleri ve açıklanan muhasebe rakamları arasındaki ilişkide yapısal bir kırılma meydana geldiği savunulabilecektir.

Dolayısıyla, Chow Test sonuçları, birinci hipotezimize ilişkin bir yargıya ulaşmak için kullanılmıştır.

Literatürdeki ihtiyaca uygunluk çalışmalarında finansal bilginin ihtiyaca uygunluğunda UFRS'den sonra bir artış olup olmadığını test etmek için izlenen ikinci bir yöntem olarak, bağımsız değişkenlerin katsayılarında UFRS'ye geçişten sonra meydana gelen artış miktarları incelenmiş ve bu miktarların anlamlılığı için de aynı testler gerçekleştirilmiştir. Bu bağlamda, çalışmamızda yapılan Chow Test sonuçları anlamlı çıktığı takdirde, bağımsız değişkenlerin katsayılarında UFRS'den sonra görülen artışlar için de yapısal bir kırılma meydana geldiği sonucuna varılacaktır.

Hipotez 2a'nın test edilmesi için yukarıda açıklandığı üzere, özkaynak defter değeri ve net kâr değerine ait katsayı değerlerinde bir artışın meydana gelmesi ve bu artışın da anlamlı olması gerekmektedir. Tablo 15'te de görüldüğü üzere UFRS'ye geçişten sonra her iki bağımsız değişkenin katsayı değerlerinde artış olduğu görülmektedir.

Çalışmamızda, yukarıda sözü edilen birinci ve ikinci hipotezimize ilişkin yargı bildirebilmek için gerekli olan Chow Test gerçekleştirilmiştir. Tablo 15'te yer alan (istatistiksel açıdan %5 anlamlılık düzeyinde) Chow değeri $> F_{\text{tablo}}$ olması nedeniyle anlamlıdır ve böylece, Chow Test'in; $H_0: a_1 = a_2, b_1 = b_2$ ve $c_1 = c_2$ olarak ifade edilen null hipotezi reddedilmiştir. Chow Test sonuçlarının anlamlı çıkması, hem Model'in R^2 değerlerinde hem de bağımsız değişkenlerde meydana gelen artışların anlamlı olduğunu ortaya koymaktadır.

Sonuç olarak, R^2 değerlerinin değişim miktarının anlamlılığına ilişkin yapılan açıklamalar neticesinde, Hipotez 1'e ait yokluk hipotezi reddedilerek, Türkiye'de Borsa İstanbul'da işlem gören işletmelerin finansal tablolarında sunduğu finansal bilginin ihtiyaca uygunluğunda UFRS'ye geçişten sonra anlamlı düzeyde bir artış olduğu sonucuna varılmıştır. Aynı şekilde, bağımsız değişkenlerin katsayılarındaki artış miktarı da Chow Testi sonuçları neticesinde (Chow Değeri=47.852) anlamlı bulunduğundan Hipotez 2a'ya ait yokluk hipotezi de reddedilmiştir. Böylece, ülkemizde UFRS'ye geçiş ile birlikte yapısal bir değişikliğin meydana geldiği sonucuna varılabilir.

4.7.3.2. Getiri Modeli Sonuçları

Tablo 16. Getiri Modeli Panel Veri Regresyon Analizi

Değişken	2000-2010 (Toplam)			2000-2004 (UFRS öncesi)			2005-2010 (UFRS sonrası)		
	Katsayı	t-değeri	p-değeri	Katsayı	t-değeri	p-değeri	Katsayı	t-değeri	p-değeri
Kesişim	0.299	6.133**	0.000	0.259	3.375**	0.001	0.392	6.360**	0.000
NI	-0.003	-0.410	0.682	-0.055	-1.874**	0.064	-0.009	-0.96	0.340
NIA	0.010	1.680**	0.094	0.015	0.667	0.506	0.025	2.454**	0.016
R ² (%)	26.64			11.6			45.9		
F-değeri	3.603**		0.000	1.54**		0.058	4.534**		0.000
CHOW	12.755**								

**%5 düzeyinde anlamlı

Tablo 16'nın sonuçları incelendiğinde, finansal bilginin ihtiyaca uygunluğu testi için kullanılan ikinci modelin varyans analiz sonuçları ($F_{2000-2010}$ değeri=3.603, Anlamlılık=0.000, $F_{2000-2004}$ değeri=1.54, Anlamlılık=0.058, $F_{2005-2010}$ değeri=4.534, Anlamlılık=0.000) modelin anlamlı olduğunu göstermektedir. 2000-2010 arası tüm yıllar arası için yapılan regresyon analizi sonuçlarına göre, Getiri Modeli'nde yer alan bağımsız değişkenlerin bağımlı değişkende meydana gelen değişimi açıklama oranı (Düzeltilmiş R²) %26.67'dir. Modelin UFRS öncesi döneme ait Düzeltilmiş R² değeri %11.6 olarak gerçekleşirken, bu değer UFRS döneminde yaklaşık 4 katı artarak %45.9'a yükselmiştir. Getiri Modeli için de hesaplanan Chow Değeri'nin (Chow=12.755) F_{tablo} değerinden büyük olması, Düzeltilmiş R²'ye ilişkin bu artışın anlamlı olduğunu ortaya koymaktadır. Dolayısıyla, Fiyat Modeli'ne ilişkin elde edilen sonuç, Getiri Modeli ile de desteklenmektedir. Diğer bir deyişle, ülkemizde UFRS nedeniyle hisse senedi getirileri ile açıklanan muhasebe rakamları arasındaki ilişkide yapısal bir kırılma meydana geldiği bir kere de ortaya konulmuştur.

Getiri Modeli'ne ilişkin sonuçlar incelendiğinde dikkati çeken diğer bir husus, UFRS'den önceki dönemde istatistiksel olarak anlamlı bulunan net kâr değeri UFRS'den sonra anlamlılığını kaybetmiştir. Net kâr değerinin UFRS'den sonra anlamlı olmaması Fiyat Modeli'nde de karşılaşılan bir bulgudur. UFRS'ye geçişten sonra, hisse senedi getirilerini açıklamada katsayı değeri istatistiksel olarak anlamlı bulunan bağımsız

değişken net kârdaki değişim olmuştur. Bunun nedeni, UFRS'ye geçiş ile birlikte yeni getirilen muhasebe uygulamalarının, net kâr değerinde değişkenliğe neden olduğunu gözlemleyen yatırımcıların UFRS'ye geçtikten sonraki dönemlerde getirilerini analiz ederken, direkt net kâr değerinin değil, değerdeki değişimlerin daha açıklayıcı olacağını düşünmeye başlamaları olabilir.

Hipotez 2b'nin test edilmesi için Getiri Modeli'ndeki bağımsız değişkenlere ait katsayı değerlerinde bir artışın meydana gelmesi ve bu artışın da anlamlı olması gerekmektedir. Tablo 16'da da görüldüğü üzere UFRS'ye geçişten sonra her iki bağımsız değişkenin katsayı değerlerinde artış meydana gelmiştir. Chow Testi sonuçları (Chow Değeri =12.755) bu artışların anlamlı olduğunu ortaya koymaktadır.

Sonuç olarak, Getiri Modeli'ne ilişkin R^2 değerinin UFRS'ye geçişten sonra artması ve bu artışın anlamlılığı ile, Hipotez 1'e ait yokluk hipotezinin Getiri Modeli için de reddedilerek, Türkiye'de Borsa İstanbul'da işlem gören işletmelerin finansal tablolarında bulunduğu finansal bilginin ihtiyaca uygunluğunda UFRS'ye geçişten sonra anlamlı düzeyde bir artış olduğu sonucuna bir kez daha varılmıştır. Ayrıca, net kâr değeri ve net kâr değerindeki değişim değişkenlerinin her ikisinde de meydana gelen artışların anlamlı bulunması neticesinde Hipotez 2b'ye ait yokluk hipotezi de reddedilmiştir.

4.7.3.3. Rasyo Modeli Sonuçları

Tablo 17. Rasyo Modeli Panel Veri Regresyon Analizi

Değişken	2000-2010 (Toplam)			2000-2004 (UFRS öncesi)			2005-2010 (UFRS sonrası)		
	Katsayı	t-değeri	p-değeri	Katsayı	t-değeri	p-değeri	Katsayı	t-değeri	p-değeri
Kesişim	0.188	1.128	0.260	0.028	0.111	0.912	0.303	0.836	0.405
r1	-0.058	-0.514	0.608	-0.547	-1.798**	0.075	-0.019	-0.121	0.904
r2	0.115	0.953	0.341	0.485	1.353	0.179	0.107	0.672	0.503
r3	-0.023	-1.704	0.089	0.030	0.528	0.599	-0.025	-1.773**	0.079
r4	-1.871	-8.498**	0.000	-2.281	-9.805**	0.000	1.418	2.006**	0.048
r5	-0.048	-1.240	0.216	0.099	1.049	0.297	-0.088	-1.374	0.172
r6	0.145	1.226	0.222	0.321	2.020**	0.046	0.109	0.361	0.719
r7	0.714	4.504**	0.000	0.795	2.976**	0.004	0.067	0.284	0.777
R^2 (%)	45.17			55.26			44.90		
F-değeri	6.185**		0.000	5.392**		0.000	3.92**		0.000
CHOW	9.233**								

**%5 düzeyinde anlamlı

Çalışmanın ikinci amacı olan UFRS'nin finansal tabloların analizi üzerindeki etkisini incelemeye yönelik kullanılan Rasyo Modeli'nin sonuçlarının özetlendiği Tablo 17'de yer alan modelin varyans analiz sonuçları ($F_{2000-2010}$ değeri=6.185, Anlamlılık=0.000, $F_{2000-2004}$ değeri=5.392, Anlamlılık=0,000, $F_{2005-2010}$ değeri=3.920, Anlamlılık=0.000) bu modelimizin de anlamlı olduğunu göstermektedir.

2000-2010 arası tüm yıllar arası için yapılan regresyon analizi sonuçlarına göre, Model'deki bağımsız değişkenlerin bağımlı değişkende meydana gelen değişimi açıklama oranı (Düzeltilmiş R^2) %45.17'dir. Modelin UFRS öncesi döneme ait Düzeltilmiş R^2 değeri %55.26 iken, bu değer UFRS döneminde %44.90'a düşmüştür. Böylece, ülkemizde, UFRS'ye göre hazırlanmamış finansal tablolardan elde edilen finansal oranların, UFRS'ye göre hazırlanmış finansal tablolardan elde edilen finansal oranlara göre işletmelerin hisse senedi getirilerini açıklamada daha çok katkı sağladığı söylenebilir. Bu sonuç, Büyükşalvarcı ve Uyar'ın 2004 yılı için gerçekleştirdikleri benzer araştırma sonuçları ile aynıdır. Dolayısıyla, Rasyo Modeli'ne ilişkin R^2 değerinin UFRS'ye geçişten sonra azalması ve bu azalışın anlamlı olması (CHOW= 9.233; %5 düzeyinde anlamlı), Hipotez 3'e ait yokluk hipotezinin Rasyo Modeli için reddedilmesini imkansız kılmıştır.

BÖLÜM V. SONUÇ

Ülkemizde 2005 yılından itibaren, hisse senetleri Borsa İstanbul'da işlem gören işletmeler için uygulanması zorunlu olan UFRS, muhasebe uygulamalarını standardize eden, finansal bilginin kalitesini arttıran, bu sayede, finansal bilgi manipülasyonu ve bilgi asimetrisini azaltan ve bütün bunların sonucu olarak sermaye piyasalarının etkinliğini yükselten bir muhasebe devrimi niteliğindedir.

İşletmelerin finansal tablolarını UFRS'ye göre hazırlamaları sonucu oluşan sosyal ve ekonomik etkilerin yanında en önemli etkisi finansal tablolar üzerinde olmuştur. Bu sayede, finansal tablo kullanıcılarının dünya çapında kıyaslama yapabileceği ve kararlarını etkileyebileceği nitelikte finansal bilgi üretimi gerçekleşmiştir.

Türkiye'de hisse senetleri Borsa İstanbul'da işlem gören işletmelerin UFRS'nin kabulünden sonra hazırladıkları finansal tablolardaki etkilerini belirlemek için gerçekleştirilmiş olan bu çalışmada, UFRS'nin finansal tablolar üzerindeki etkisi iki boyutta incelenmiştir. Birincisi, Kavramsal Çerçeve'de finansal tabloların temel niteliksel özelliklerinden biri olarak tanımlanan finansal bilginin ihtiyaca uygunluğundaki etkisi, ikincisi ise kullanıcıların alacakları ekonomik kararlarda başvurdukları en yaygın yöntemlerden biri olan finansal tablolar analizi üzerindeki etkisidir.

Tez Çalışmasında, ilk olarak, bir işletmenin piyasa değerinin, hem bilanço hem de gelir tablosunu temsil eden özkaynak ve net kâr değerleri ile ilişkilendirilmesi gerekliliğini savunan Ohlson'un Fiyat Modeli ve hisse senedi getirisi ile işletmenin performans ölçütleri olarak kabul edilen net kâr ve net kârdaki değişim arasındaki ilişkiyi açıklayan Getiri Modeli (Easton ve Harris, 1991) kullanılarak UFRS'nin finansal bilginin ihtiyaca uygunluğu üzerindeki etkisi incelenmiştir. Araştırmanın ikinci amacı olan UFRS'nin finansal tabloların analizi üzerindeki etkisini incelemek için Rasyo Modeli kullanılmıştır. Bu amaçla, çalışmadaki veri seti için gerçekleştirilen panel veri regresyon analizleri UFRS Öncesi ve UFRS Sonrası dönemler için yapılmıştır.

Çalışmada, UFRS'nin finansal bilginin ihtiyaca uygunluğu üzerindeki etkisini test etmek için kullanılan Fiyat Modeli'nin panel veri regresyon analizlerinin sonucunda, Türkiye'de UFRS nedeniyle, işletmelerin piyasa değerleri ve finansal tablolarında sundukları muhasebe rakamları arasındaki ilişkide yapısal bir kırılma meydana geldiği gözlemlenmiş ve işletmelerin finansal tablolarında sunduğu finansal bilginin ihtiyaca uygunluğunda UFRS'ye geçişten sonra anlamlı düzeyde bir artış olduğu sonucuna varılmıştır. Dolayısıyla, UFRS'ye geçişten sonra hazırlanan finansal tablolarda sunulan finansal bilginin piyasayı daha iyi yansıttığı sonucuna varılabilir. Fiyat Modeli'ne ilişkin sonuçlar incelendiğinde dikkati çeken diğer bir husus, UFRS'den sonra, özkaynak defter değerinin işletmelerin piyasa değerlerini açıklamadaki etkinliği anlamlı çıkarken, net kâr değerinin, piyasa değerlerini açıklaması istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Özkaynak defter değerinin net kâra göre piyasa değerlerini açıklamadaki üstünlüğü, ülkemizde konuya ilişkin yapılan çalışmaların sonuçları açısından benzer niteliktedir.

Literatürdeki ihtiyaca uygunluk çalışmalarında finansal bilginin ihtiyaca uygunluğunda UFRS'den sonra bir artış olup olmadığını test etmek amacıyla yapılan diğer bir yöntem de bağımsız değişkenlerin katsayılarında UFRS'ye geçişten sonra meydana gelen artış miktarlarının anlamlılığının test edilmesidir. Bu bağlamda, çalışmada elde edilen sonuçlar neticesinde, ülkemizde, UFRS'ye geçişten sonra hem özkaynak hem de net kâr değerlerinin katsayılarında meydana gelen artışın anlamlı olması, yukarıda sözü edildiği üzere, UFRS'den sonra yapısal bir kırılmanın gerçekleştiğini desteklemektedir.

UFRS'nin finansal bilginin ihtiyaca uygunluğu üzerindeki etkisini incelemek için kullanılan ikinci model olan Getiri Modelinin panel veri regresyon analizi sonuçları da önceki bulguları destekleyici nitelikte olmuş ve ülkemizde UFRS nedeniyle hisse senedi getirileri ile açıklanan muhasebe rakamları arasındaki ilişkide yapısal bir kırılma meydana geldiği bir kere daha ortaya konulmuştur.

Getiri Modeli'ne ilişkin sonuçlarda, UFRS'den önceki dönemde istatistiksel olarak anlamlı bulunan net kâr değeri UFRS'den sonra anlamlılığını kaybetmiştir. Net kâr değerinin UFRS'den sonra anlamlı olmaması Fiyat Modeli'nde de elde edilen bir sonuç olmuştur. UFRS'ye geçişten sonra, hisse senedi getirilerini açıklamada katsayı değeri istatistiksel olarak anlamlı bulunan bağımsız değişken net kârdaki değişim olmuştur.

Buradan çıkarılacak sonuç, UFRS'ye geçiş ile birlikte yeni getirilen muhasebe uygulamalarının gerektirdiği düzeltme kayıtlarının net kâr değerinde değişkenliğe neden olduğunu gözlemleyen yatırımcıların UFRS'ye geçtikten sonraki dönemlerde getirilerini analiz ederken net kâr değerlerindeki değişimlerin daha açıklayıcı olacağını düşünmeye başlamalarıdır.

Getiri Modeli'ndeki bağımsız değişkenlerin katsayılarında UFRS'ye geçişten sonra meydana gelen artış miktarlarının anlamlılığının test edilmesi sonucunda, UFRS'den sonra işletmelerin gelir tablosunda yer alan net kâr değeri her dönemde hisse senedi getirilerine olumsuz yönde etki ederken, buna karşılık net kârdaki değişim değerinin hisse senedi getirilerine yansımaları her dönemde olumlu yönde gerçekleşmiş ve ilgili artış miktarları istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

UFRS'nin finansal tablolar üzerindeki etkisini incelediğimiz ikinci boyut ise, finansal tablo analizi üzerindeki etkisidir. Bu incelemeye yönelik kullanılan Rasyo Modeli sonuçlarına göre, ülkemizde, UFRS'ye göre hazırlanmamış finansal tablolardan elde edilen finansal oranların, UFRS'ye göre hazırlanmış finansal tablolardan elde edilen finansal oranlara göre işletmelerin hisse senedi getirilerini açıklamada daha çok katkı sağladığı söylenebilir. Bu sonuç, ülkemizde konuya ilişkin gerçekleştirilen benzer araştırma sonuçları ile aynıdır.

Sonuç olarak, ülkemizde hisse senetleri sermaye piyasalarında işlem gören işletmelerin 2005 yılından itibaren UFRS'ye göre hazırladıkları finansal tablolarda yer alan finansal bilginin ihtiyaca uygunluğunda meydana gelen bu artış, muhasebe bilgilerinin piyasaları daha iyi yansıttığını ortaya koymaktadır. Bu durum, kullanıcıların piyasalara yönelik verecekleri ekonomik kararlarda olumlu yönde etki yaratacaktır.

KAYNAKÇA

- Abarbanell, J. ve Bushee, B. 1998. Abnormal returns to a fundamental analysis strategy. *The Accounting Review*, 73, 19-45.
- Ağca, A. ve Aktas, R. 2007. First Time Application of IFRS and Its Impact on Financial Ratios: A Study on Turkish Listed Firms. *Ukraine: Problems and Perspectives in Management*, Vol.5, No.2:99-112.
- Aisbitt, S. 2006. Assessing the Effect of the Transition to IFRS on Equity: the Case of the FTSE 100. *Accounting in Europe*. 3:117-133.
- Akdoğan, N. ve Tenker, N. 2007. *Finansal Tablolar ve Mali Analiz Teknikleri*. 12.Baskı, Gazi Kitabevi
- Akgül, B. ve Akay, H. 2003. Uluslararası Muhasebe Standartları ve Türkiye’de Uygulama Etkinliğine İlişkin bir Araştırma. *Türkmen Kitabevi, İstanbul*:204-237.
- Akgün, A.İ. 2012. Muhasebenin Uluslararası Harmonizasyonu ve İlke Bazlı Muhasebe Anlayışına Yöneliş. *Yönetim ve Ekonomi*. 19 (2):3-16.
- Aksu, M. ve Köseadağ, A. 2006. Improvement in Transparency Disclosure in the ISE: Did IFRS adoption and Corporate Governance Principles Make a Difference”, The 10th World Congress of Accounting Educators & The 3rd Annual International Accounting Conference, Istanbul.
- Alkan, G. İ. ve Doğan, O. 2012. Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarının Finansal Rasyolara Kısa ve Uzun Dönemli Etkileri: Borsa İstanbul’da bir Araştırma. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*:87-100
- Amir, E. ve diğerleri. 1993. A Comparison of the Value-relevance of US versus Non-US GAAP Accounting Measures Using Form 20-F Reconciliations. *Journal of Accounting Research* 31 (Supplement): 230-264.
- Armstrong, C.S. ve diğerleri. 2008. Market Reaction to the Adoption of IFRS in Europe. Harvard Business School. Working Paper.

- Ashbaugh ve Pincus. 2001. Domestic Accounting Standards, International Accounting Standards, and the Predictability of Earnings. *Journal of Accounting Research*, 39:417-434
- Ashbaugh, H. 2001. Non-US Firms' Accounting Standards Choice. *Journal of Accounting and Public Policy*, 20 (2):129-153.
- Ashbaugh, H. ve Pincus, M. 2001. Domestic Accounting Standards, International Accounting Standards and the Predictability of Earnings. *Journal of Accounting Research*, 39 (3):417-434.
- Ataman, B. ve Özden, E.A. 2009. Tek Düzen Hesap Planına Göre Hazırlanan Finansal Tabloların UFRS'ye Uyarlanması ve Rasyo Yöntemi ile Analizi. Marmara Üniversitesi. İİBF.
- Atmaca, M. 2010. Uluslararası Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartlarının İşletmelerin Finansal Analizine Etkilerini Değerlendirmeye Yönelik Bir Araştırma. *Marmara Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*. 1:545
- Atmaca, M. ve Çelenk, H. 2011. Uluslararası Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartlarının Finansal Analize Etkilerinin Regresyon Analizi ile Ölçülmesine Yönelik Bir Araştırma. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*:114
- Aydoğan, E. 2007. Uluslararası Muhasebe Standartları Uyumlaştırılması ve Ülkelerin Uyumlaştırma Derecelerine İlişkin Bir Uygulama. Yüksek Lisans Tezi. Karadeniz Teknik Üniversitesi: 56
- Ball, Ray. 2006. International Financial Reporting Standards (IFRS): pros and cons for investors. *Accounting and Business Research, International Accounting Policy Forum*:5-27.
- Ball, R. ve Brown, P. 1968. An Empirical Evaluation of Accounting Income Numbers. *Journal of Accounting Research*, 6(2): 159-178.
- Barnes, P. 1987. The Analysis and Use of Financial Ratios: A Review Article. *Journal of Business Finance and Accounting*, 449-461.
- Barth ve diğerleri. 2008. International Accounting Standards and Accounting Quality. *Journal of Accounting Research*.46:467-498.

- Barth, M.E. ve diğeri. 2005. International Accounting Standards and Accounting Quality, *Journal of Accounting*:1-41.
- Barth, M.E. ve diğeri. 2008. International Accounting Standards and Accounting Quality. *Journal of Accounting Research*, Vol. 46, No. 3:467-498.
- Barth, M.E. 2000. Valuation-based Accounting Research: Implications for Financial Reporting and Opportunities for Future Research. *Accounting and Finance* (40):7-31.
- Bartov, E. vd. 2005. Comparative Value Relevance among German, U.S. and International Accounting Standards: A German Stock Market Perspective. *Journal of Accounting, Auditing and Finance*, 20: 95–119.
- Barzegari, J. 2011. Value Relevance of Accounting Information in the United Arab Emirates. *International Journal of Economics and Financial Issues*, 1(2).
- Başpınar, A. Türkiye’de ve Dünya’da Muhasebe Standartlarının Oluşumuna Genel Bir Bakış. *Maliye Dergisi*:53
- Bayrakdaroğlu, A. 2012. Performans Ölçütlerinin Hisse Senedi Getirilerini Açıklayabilme Gücü Üzerine Ampirik Bir Çalışma. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*.
- Beaver, William. H. 1968. The Information Content of Annual Earnings Announcements. *Journal of Accounting Research*. 67-92.
- Beaver, William. H. 2002. Perspectives on Recent Capital Market Research. *The Accounting Review*. 77(2):453-474.
- Beisland, L.A. 2009. A Review of the Value Relevance Literature. *The Open Business Journal*.2:7-27.
- Belkaoui, A., 1981. *Accounting Theory*, Harcourt Brace Jovanovich, Inc, NY.
- Bellas vd. 2007. The Consequences of Applying International Accounting Standards (IAS) to the Financial Statements of Greek Companies. 30th Annual Congress of European Accounting Association, Lisbon-Portugal.
- Blanchette vd. 2011. The Effect of IFRS on Financial Ratios: Early Evidence In Canada. Certified General Accountants Association of Canada.
- Board vd. 1989. The Information Content of Cash Flow Figures. *Accounting and Business Research*.20(77).

- Bostancı, S. Küreselleşen Muhasebede Standartlaşma ve Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu:6
- Buchanan, F. R. 2003. International accounting harmonization: Developing a single world Standard. *Business Horizons*: 61-70.
- Bushman, R.M. ve Smith, A.J. 2001. Financial Accounting Information and Corporate Governanace. *Journal of Accounting and Economics* 32:237-333
- Büyükşalvarcı, A. 2010. Faaliyet Raporlarında Finansal Oranlara Yer Verme: Borsa İstanbul İmalat Sektörü Üzerine Bir Araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 15(3):101-118.
- Byard, 2011. The Effect of Mandatory IFRS Adoption on Financial Analysts' Information Environment. *Journal of Accounting Research*. 49:69-96.
- Callao, S. vd. 2007. Adoption of IFRS in Spain: Effect on the Comparability and Relevance of Financial Reporting. *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation*, 16: 148–178.
- Clarkson vd. 2011. The Impact of IFRS Adoption on the Value Relevance of Book Value and Earnings. *Journal of Contemporary Accounting & Economics*. 7:1-17.
- Capkun, V. vd. 2008. Earnings Management and Value Relevance during the Mandatory Transition from Local GAAPs to IFRS in Europe. Working Paper, HEC, ESSEC and Georgetown University, April 2008.
- Christie, A. 1987. On Cross-sectional Analysis in Accounting Research. *Journal of Accounting and Economics* 9: 231–258.
- Cordazzo, M. 2008. The Impact of IAS/IFRS on Accounting Practices: Evidences from Italian Listed Companies
- Çankaya, F. 2007. Uluslararası Muhasebe Uyumunun Ölçülmesine Yönelik Bir Uygulama: Rusya, Çin ve Türkiye Karşılaştırması. *Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*.3, 6: 131
- Çelik, M. ve diğerleri. 2007. The Impact of International Financial Reporting Standards on Financial Statements and Financial Ratios. The Balkan Countries 1st Conference on Accounting and Auditing, Edirne:834–835.

- Daske vd. 2008. Mandatory IFRS Reporting around the world: Early Evidence on the Economic Consequences. *Journal of Accounting Research*, 46(5):1085–1142.
- Daske, H. 2006. Economic Benefits of Adopting IFRS or US-GAAP – Have the Expected Cost of Equity Capital Really Decreased? *Journal of Business Finance & Accounting*, 33(3) & (4):329–373.
- Daske, H. ve Gebhardt, G. 2006. International Financial Reporting Standards and Experts Perceptions of Disclosure Quality. The 10th World Congress of Accounting Educators & The 3rd Annual International Accounting Conference, Istanbul.
- Devalle vd. 2010. Assessing the Value Relevance of Accounting Data After the Introduction of IFRS in Europe. *Journal of International Financial Management and Accounting*. 21:85-119.
- Doğruer, U. 2008. Avrupa Birliği Sürecinde Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarından Türkiye Finansal Raporlama Standartlarına. Yüksek Lisans Tezi. T.C. Ankara Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Duman, H. 2011. Sermaye Piyasasının Etkinliği Açısından, Kamunun Aydınlatılması Sürecinde, Şirket Çevresinin İhtiyaç Duyduğu Bilginin Özellikleri: Borsa İstanbul’da Bir Uygulama. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*: 95-132.
- Dumontier, P. ve Raffouriner, B. 1998. Why Firms Comply with IAS: an Empirical Analysis with Swiss Data. *Journal of International Financial Management and Accounting*, 9(3):216-242.
- Easley, D. ve O’Hara, M. 2004. Information and the Cost of Capital. içinde: Karamanou, I. and Nishiotis, G. (2005) The Valuation of Firm Voluntary Adoption of International Accounting Standards. Working Paper, University of Cyprus: 1-34.
- Easton, P. D. ve Harris, T. S. 1991. Earnings as an Explanatory Variable for Returns. *Journal of Accounting Research.c* 29(1), 19-36.
- Easton, P.D. 1998. Discussion of Revalued Financial, Tangible and Intangible Assets: Association with Share Prices and Non-Market-Based Value Estimates. *Journal of Accounting Research*. 36:235-247.
- Evans, T. 2003. Accounting Theory Contemporary Accounting Issues, *Thomson Learning*. s.160.

- Feltham, G.A. ve Ohlson, J.A. 1995. Valuation and Clean Surplus Accounting for Operating and Financial Activities. *Contemporary Accounting Research* 11: 689–732.
- Foster, G. 1986. Financial Statement Analysis. 2nd. Ed. Prentice-Hall International, Inc.
- Gaston vd. 2010. IFRS Adoption in Spain and the United Kingdom: Effects on Accounting Numbers and Relevance. *Advances in Accounting, incorporating Advances in International Accounting*:304-313.
- Gebhardt, W. ve diğ erleri. 2001. Toward an Implied Cost of Capital. *Journal of Accounting Research*, 39(1):135-176.
- Gençoğ lu, Ü. ve Ertan, Y. 2012. Muhasebe Kalitesini Etkileyen Faktörler ve Türkiye'deki Durum. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*:1-24.
- Gibson, C.H., 2013. *Financial Statement Analysis*. 13. Baskı, South-Western Cengage Learning.
- Goodwin vd. 2008. The Effects of International Financial Reporting Standards on the Accounts and Accounting Quality of Australian Firms:A Retrospective Study.
- Guidry, F., A. J. Leone ve S. Rock. 1999. Earnings-based Bonus Plans and Earnings Management by Business-unit Managers. *Journal of Accounting and Economics*, 26: 113-142.
- Gücenme, Ü. ve Arsoy, A. 2006. Muhasebe Standartlarındaki Sınıflandırılmış Nakit Akım Tablosu Formatı ile Finansal Performansın Ölçülmesi. *Muhasebe ve Finansman*, 30.
- Hail, L. ve Leuz, C. 2007. Capital Market Effects of Mandatory IFRS Reporting in the EU: Empirical Evidence. Report to AFM.
- Harris, T. vd. 1994. The Value Relevance of German Accounting Measures: An Empirical Analysis. *Journal of Accounting Research*, 32: 187-209.
- Holthausen, R.W. ve Watts, R.L. 2001. The Relevance of the Value-relevance Literature for Financial Accounting Standard Setting. *Journal of Accounting and Economics*, 31:3-75.
- Hope vd. 2005. Empirical Evidence on Jurisdictions that Adopt IFRS. *Journal of International Accounting Research*. 5:1-20.

- Hu Dan. 2003. The Usefulness of Financial Statements under Chinese-GAAP vs. IAS: Evidence from the Shanghai Stock Exchange in PRC, *Kobe Economic and Business Review*, 48:1-25.
- Hung, M. ve Subramanyan, K.R. 2004. Financial Statement Effects of Adopting International Accounting Standards: The Case of Germany. Working Paper, University of Southern California:1-37.
- Hung, M., ve Subramanyam, K.R. 2007. Financial Statement Effects of Adopting International Accounting Standards: The Case of Germany. *Review of Accounting Studies*, 12(4), 21–48.
- Iatridis, G. 2010. IFRS Adoption and Financial Statement Effect: The UK Case. *International Research Journal of Finance and Economics*, Issue: 38:165-172.
- Iatridis, G. ve Rouvolis, S. 2010. The Post-Adoption Effects of the Implementation of International Financial Reporting Standards in Greece. *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation*: 55-65.
- Iatridis, G. ve Rouvolis, S. 2010. The Post-Adoption Effects of the Implementation of International Financial Reporting Standards in Greece. *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation*.19:55-65.
- İbiş,C ve Akarçay, A.2004. IOSCO Deklarasyonu ve Menkul Kıymet Borsalarında IAS'ın Uygulanması Süreci. VI. Türkiye Muhasebe Denetim Sempozyumu, Globalleşmenin Muhasebe Mesleği Üzerindeki Etkileri ve Toplum Çıkarlarının Korunması. İSMMMO Yayınları, İstanbul. 49:252.
- Jeanjean, T. ve Stolowy, H. 2008. Do accounting standards matter? An exploratory analysis of earnings management before and after IFRS adoption. *J. Account. Public Policy*. 27:480-494.
- Jermakowicz, E.K. 2004. Effects of Adoption of International Financial Reporting Standards in Belgium: The Evidence from BEL-20 Companies. *Accounting in Europe*.
- Jones, S. ve Higgins, A.D. 2006. Australia's Switch to International Financial Reporting Standards: A Perspective from Account Preparers. *Accounting and Finance*.46:629-652.

- Kalaycı ve Karataş. 2005. Hisse Senedi Getirileri ve Finansal Oranlar İlişkisi: Borsa İstanbul'da Bir Temel Analiz Araştırması. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 27(9):146-157.
- Karacan, S. ve Güngör, A. Uluslararası Muhasebe- Finansal Raporlama Standartları (UMS-UFRS) ile İlgili Yapılan Çalışmalar-Genel Bakış.
- Karapınar ve diğerleri. Convergence and Harmonization with International Financial Reporting Standards: A Perspective of Turkey.
- Kargın, S. 2013. The Impact of IFRS on the Value Relevance of Accounting Information: Evidence from Turkish Firms. *International Journal of Economics and Finance*, 5(4).
- Karunaratne, W.V.A.D. ve Rajapakse, R.M.D.A.P. 2010. The Value Relevance of Financial Statements' Information: with special reference to the listed Companies in Colombo Stock Exchange. ICBI 2010 - University of Kelaniya, Sri Lanka
- Kaszniak, R. 1999. On the Association between Voluntary Disclosure and Earnings Management. *Journal of Accounting Research*, 37:57-81.
- Kaya, İ. Fasb-IASB Anlaşması ve Global Finansal Muhasebe Standartlarına Doğru. Galatasaray Üniversitesi.
- Kocamaz, H. Uluslararası Muhasebe Standartları'nın Dünya'da ve Türkiye'de Oluşum ve Gelişim Süreci: 106.
- Kothari, S. P. 2001. Capital Markets Research in Accounting. *Journal of Accounting and Economics*, 31(1-3): 105-231.
- Kothari vd. 2006. *Financial Accounting An International Approach*, Harlow: Prentice-Hall.
- Küçüksozen, C. 2004. Finansal Bilgi Manipülasyonu: Nedenleri, Yöntemleri, Amaçları, Teknikleri, Sonuçları ve Borsa İstanbul Şirketleri Üzerine Ampirik Bir Çalışma. Doktora Tezi. T.C. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Lang vd. 2006. Earnings Management and Cross Listing: Are Reconciled Earnings Comparable to US Earnings? *Journal of Accounting and Economics*. 42:255-283.

- Lantto A.M. ve Sahlström P. 2009. Impact of International Financial Reporting Standard Adoption on Key Financial Ratios. *Accounting and Finance*, 49: 341–361
- Leuz, C. 2003. IAS Versus U.S. GAAP: Information Asymmetry-based Evidence from Germany's New Market. *Journal of Accounting Research*, 41 (3): 445-472.
- Leuz, C. ve Verrecchia, R. 2000. The Economic Consequences of Increased Disclosure. *Journal of Accounting Research*, 38: 91–124.
- Lev, B., ve Thiagarajan, R. 1993. Fundamental information analysis. *Journal of Accounting Research*, 31, 190-215.
- Liu vd. 2011. The Impact of IFRS on Accounting Quality in a Regulated Market An Empirical Study of China. *Journal of Accounting, Auditing & Finance*, 26-4:659-676.
- Livnat, J ve Zarowin, P. 1990. The Incremental Information Content of Cash-flow Components. *Journal of Accounting and Economics*. 13(1):25-46.
- Marra vd. 2011. Board Monitoring and Earnings Management Pre- and Post-IFRS. *The International Journal of Accounting*, 46(2):205-230.
- Marşap, B. ve Kurt, G. 1997. Muhasebe Standartlarının Farklı Eğitim Düzeylerinde Müfredat ve Kapsam Açısından İncelenmesi ve Bir Model Önerisi. Türkiye XVI. Muhasebe Eğitimi Sempozyumu, Antalya.
- Morais ve Curto. 2008. Accounting Quality and the Adoption of IASB Standards-Portuguese Evidence.
- Morris ve diğerleri. 2006. Progress towards Adopting IFRS in Russia: An empirical Study of Russian Company Practices. The 10th World Congress of Accounting Educators & The 3rd Annual International Accounting Conference, İstanbul.
- Muğan, C. ve Akman, N. 2003. Uluslararası Finansal Raporlama Standartları: Yakınsama Eğilimleri. *XXII. Muhasebe Eğitimi Sempozyumu: Muhasebe-Eğitim Eğilim ve Etkileşimler*, Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü, Ankara.
- Nobes, C.W. 2001. GAAP 2001. A Survey of National Accounting Rules Benchmarked Against International Accounting Standards.

- Ohlson J.A. 1995. Earnings, Book Values, and Dividends in Equity Valuation. *Contemporary Accounting Research* 11: 661-688.
- OU, J., ve Penman, S. 1989. Financial statement analysis and the prediction of stock returns. *Journal of Accounting & Economics*, 11, 295-329.
- Öz vd. 2011. Finansal Oranlarla Hisse Senedi Getirilerinin Tahmini: Borsa İstanbul Endeksi Hisse Senetleri Üzerine Diskriminant Analizi ile Bir Uygulama. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(3):51-64.
- Öz, Y. ve Güngör, B. Çalışma Sermayesi Yönteminin Firma Kârlılığı Üzerine Etkisi: İmalat Sektörüne Yönelik Panel Veri Analizi.
- Özdemir vd. 2012. Finansal Başarısızlık Tahminleri Yönüyle UFRS ve Bilginin İhtiyaca Uygunluğu. *Mali Çözüm*.
- Özkan, S. ve Acar, E. 2010. Uluslararası Muhasebe/ Finansal Raporlama Standartlarının Finansal Tablolar Analizi Üzerindeki Etkilerine Genel Bakış. *Çözüm*. 97: 53.
- Palea, V. 2006. IAS/IFRS: The Economic Consequences of Increased Disclosure. Franco Angeli.
- Pamukçu, F. 2011. Gerçeğe Uygun Değer Muhasebesi ve Finansal Tablolara Etkisi. *Mali Çözüm*: 79-95.
- Paananen, M. 2008. The IFRS Adoption's Effect on Accounting Quality in Sweden. UK: University of Hertfordshire, Working paper.
- Parlakkaya, R. Muhasebede Uluslararası Uyum ve Avrupa Birliği Sürecinde Türkiye'de Muhasebe Uyumlaştırma Çalışmaları. *SÜ İİBF Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*: 128
- Penman, S. 2010. Financial Statement Analysis and Security Valuation. 4th Ed. McGraw Hill.
- Petreski, M. 2006. The Impact of International Accounting Standards on Firms.
- Sayar, Z. 2006. Liquidity Effects of Transparency Level Which Covers The IFRS Application: A Transparency Scoring Analysis For Listed Banks in Turkey. The 10th World Congress of Accounting Educators & The 3rd Annual International Accounting Conference, Istanbul.

- Schiebel, A. 2006&2007. Value Relevance of German GAAP and IFRS Consolidated Financial Reporting: An Empirical Analysis on the Frankfurt Stock Exchange. Working paper.
- Seçer, C. 2009. Financial Statement Effects of Adopting Accounting Standards: The Case of Turkey. T.C. Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi.
- Selimoğlu, S.K. Dünyadaki Uygulamalarından Hareketle Finansal Raporlama Standartlarının Finansal Tablolar Üzerindeki Genel Etkileri. Anadolu Üniversitesi. İşletme Bölümü.
- Shi, S. ve Kim, J. 2007. International Financial Reporting Standards, Institutional Infrastructures and Costs of Equity Capital around the World. The School of Accounting and Finance, The Hong Kong Polytechnic University.
- Stent ve diğerleri. 2010. IFRS in New Zealand: Effects on Financial Statements and Ratios. *Pacific Accounting Review Emerald Article*:92-107.
- Stergios vd. 2007. Financial Statement Effects of Adopting International Accounting Standards: The Case of Greece.
- Suadiye, G. 2012. Value Relevance of Book Value & Earnings Under the Local GAAP and IFRS: Evidence from Turkey. *Ege Akademik Bakış*, 12(3):301-310.
- Syliph, J. 2005. Uluslararası Bağlamda Güvenilir Finansal Raporlamanın Önemi. *Turkey Accounting and Auditing ROSC -Dissemination Workshop*. Borsa İstanbul, İstanbul: 7
- Şahin,t.y. Borsa İstanbul'a Kayıtlı İmalat Şirketlerinde Çalışma Sermayesi Politikaları ve Firma Performansı İlişkileri.
- Tarca, A. 2004. International Convergence of Accounting Practices: Choosing Between IAS and U.S. GAAP. *Journal of International Financial Management and Accounting*, 15: 60-91.
- Tsalavoutas, I. ve Evans, L. 2010. Transition to IFRS in Greece: Financial Statement Effects and Auditor Size. *Managerial Auditing Journal Emerald Article*: 814-842.
- Türel, A. 2009. The Value Relevance of IFRS: The Case of Turkey. *Finance and Banking. Economica*.119-128.

- Türker, İ. 2009. Türkiye’de Uluslararası Finansal Raporlama Standartları Paralelinde Yapılan Düzenlemelerin Finansal Tablo Kullanıcıları Üzerindeki Muhtemel Etkileri. İstanbul Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Doktora Tezi.
- Uyar S. ve Büyükşalvarcı, A. 2012. Farklı Muhasebe Düzenlemelerine Göre Hazırlanan Mali Tablolardan Elde Edilen Finansal Oranlar İle Şirketlerin Hisse Senedi Getirileri ve Piyasa Değerleri Arasındaki İlişki. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*:25-48.
- Van Tendeloo, B. ve Vanstraelen, A. 2005. Earnings Management under German GAAP versus IFRS. *European Accounting Review*, 14(1):101–126.
- Veneziani, M. ve Teodori, C. 2008. “The International Accounting Standards (IAS/IFRS) and Italian Non-listed Companies: Perception and Financial Impact. The Results of An Empirical Survey”, AACF (MODAV) 5th International Accounting Conference İstanbul, 13-15 Kasım 2008.
- Yazıcı, M. 2003. Muhasebe Standardının Tanımı. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 18:36.
- Welch, I. 2004. Capital Structure and Stock Returns, *Journal of Political Economy*, 112,1,106-131.
- Whittington, G. 2005. The Adoption of International Accounting Standards in the European Union. *European Accounting Review*, Vol. 14, No. 1: 127–153.
- Zhou vd. 2009. Does the Adoption of International Financial Reporting Standards Restrain Earnings Management? Evidence from an Emerging Market. *Academy of Accounting and Financial Studies Journal*, 13, Special Issue.